

NOUTĂȚI EDITORIALE

Wilfried Loth, **Împărțirea lumii. O istorie a războiului rece 1941-1955**, 320 p., **12995 lei**;

Pr. Vasile Sorescu, **Religia ortodoxă, călăuză pentru credincioși**, 192 p. + 8 reproduceri color Hors text, **11995 Iei**;

Gabriel Pleșea, **Scriitori americani contemporani**, 192 p., **9995 lei**;

Manfred Lurker, **Divinități și simboluri vechi egiptene**, 192 p., **9995 lei**;

A. Schopenhauer, **Aforisme asupra înțelepciunii în viață**, 176p., **8995 lei**;

Tudor Vianu, **Dicționar de maxime comentat**, 320p., la 2 culori, **14995 Iei**;

Dan Grigorescu, **Istoria artei americane**, 384p. + 16 planșe color hors text, **12000 lei**;

Tudor Pamfile, **Sărbătorile la români**, format 17 x 20 cm, 434p., **21500 lei**;

Ovidiu Drimba, **Istoria literaturii universale, I—II**, 352+448p., **46995 lei**.

ÎN CURS DE APARIȚIE

Ovidiu Drimba, **Istoria culturii și civilizației**, voi. I, tom 1-3, 320+320+448 p., **69995 lei**;

Mihai Gheorghe Andrieș, **Ultimul oraș al Atlantidei**, 320p., **16995 Jei**;

Max Toth. Greg Nielsen, **Energia secretă a piramidei**, 208p., **9995 Iei**;

Marin A. Koenig. Hans Haerli, **Marile catastrofe geologice**, 208p., **12995 Iei**.

SOMADEVA

OCEANUL POVEȘTIILOR

(Kathasaritsagara)

•

Coperta de DONE STAN

- V-

>v

V

■ ■ 4 ... 2 ... 10V

4v..

■ ■ -v *c ,

4. ■ ,
* . ^ , - ..

— — —

Editura SAECULUMM.O.

ISBN 973-9211-41-0

Editura VESTALA ISBN

973-9200-55-9

O Toate drepturile pentru versiunea românească sunt rezervate Editurii SAECULUM I.O.

Textul a fost tradus, după voi.

Storie's From SomadSva's Kathasarjṣagara {the Ocean OfStory}, Jaico Publishing fto£s|:,\\ 95\$;,_
Bombay., India

SOMADEVA

OCEANUL POVEȘTIILOR (Kathasaritsagara)

Traducere de AGOP BEZERIATV

SAECULUM i.o.

București, 1997

Editura VESTALA

Tipărit la TIPOGRAFIA MIRON

•tel: 335.88.25, 336.33.04 • fax: 337.42.92

Cuvânt înainte

Kathasaritsagara este una din capodoperele literaturii indiene clasice de limbă sanscrită care prin frumusețea poetică și, nu mai puțin, prin dimensiunea ei respectabilă se înscrie în patrimoniul omenirii ca parte a tezaurului culturii universale. Geniul ei creator - Somadeva - a trăit în secolul XI ca poet la curtea regelui Ananta, suveranul Cașmirului, și a compus acest vast ciclu de povestiri în versuri - care cuprinde 22000 de strofe, depășind în dimensiune Iliada și Odiseea împreună - sub pretextul de a risipi aleanul și a o desfăta pe regina Suryavati.

Povestirile fascinează prin intriga elaborată și dramatismul lor, dar măi ales prin stilul poetic alert și direct. La desfășurarea narațiunii participă frecvent, nemijlocit, membrii panteonului mitic hindus, precum și diverse elemente exotice și supranaturale - ceea ce conferă povestirilor un farmec aparte. Surprinde plăcut ingeniozitatea cu care dezvoltă situațiile dramatice, predonfinate adesea de acea senzație acută numită - cu un termen la modă - suspans. În final, chiar și situațiile aparent fără ieșire sunt rezolvate fericit, corespunzător moralei vremurilor, nu rareori prin intervenția miraculoasă a divinităților ce acționează ca un clasic „deus ex machina”; iar echilibrul sufletesc încununează sfârșitul și restabilește calmul, acționând ca un veritabil catharsis aristotelic.

O notă aparte oferă ampla povestire intitulată Gâlceava zeilor cu demonii... în cadrul căreia Somadeva îndrăznește să pună sub semnul întrebării, deși doar implicit, atotputernicia zeilor, o idee cutezătoare - trebuie recunoscut - pentru spiritul vremurilor sale.

În Kathasaritsagara Somadeva abordează unele teme care se referă la sentimentele cele mai apropiate spiritului uman - cum sunt, de pildă, dragostea între bărbat și femeie, fidelitatea soților, respectul față de părinți și vârstnici în general, prietenia sinceră ~ precum și unele aspecte negative ale firii omenești, ca invidia, ^{ur}a, lăcomia, etc.

SOMADEVA

Eroii povestirilor sunt invariabil - ca și în Vetalapanciavimsati, cealaltă operă publicată deja de editura SAECULUM IO. - brahmani (preoți, învățați, pustnici înțelepți) și kșatrya (cănnuitori, nobili și războinici). Castele șudra (neguțători) și vaișya (agricultori, meseriași) sunt ignorate aproape cu totul. Fiind poet de curte, atitudinea autorului e lesne de explicat.

Hemeia, care de regulă se află în centrul povestirii, ca o veritabilă și energică propulsoare a acțiunii, este idealizată în termeni superlativi, relevându-se atributele ei fizice, dar mai ales virtuțile spirituale, un loc de cinste acordându-i-se fidelității conjugale și mai ales supunerii necondiționate față de „domnul și stăpânul” ei, supunere ce se extinde până la acceptarea unei a doua, ba chiar a treia femei în cămin, alături de soț. Poligamia, practică până nu de mult de unele categorii sociale din India, pare să fi fost, în vremurile străvechi, o virtute a bărbatului.

După marile epopei Ramayana și Mahabharata și după Vetalapanciavimsati, publicarea acestei bijuterii literare

de către editura SAECULUM IO. se înscrie ca un act de cultură care suplinește o necesitate, completând cu o lucrare prețioasă biblioteca de literatură universală. Volumul de față, realizat după o versiune engleză publicată în India, cuprinde doar „o picătură” din „Oceanulpoveștilor”, Kathasaritsagara - dar elocventă, credem - pentru prezentarea literaturii clasice indiene și ilustrativă pentru geniul lui Somadeva.

AGOP BEZERIAN

Minunatele pațanli ale viteazului Sndatta și ale 'ubitei sale Mrigankavati

Trăia odată în țara Malavia un brahman, Yajnasoma pe nume, un om de treabă care avea doi băieți cu numele Kalanemi și Vigatabhava. Când părintele lor a urcat la ceruri, frații depășiseră vârsta copilăriei și s-au dus în orașul Pataliputra, ca să capete învățătură. După ce băieții și-au încheiat studiile, dascălul lor -Devasarman - le-a dat de soție pe cele două fiice ale sale, adevărate întrupări ale înțelepciunii și virtuții.

Însă Kalanemi, văzând în juru-i pe gospodarii înstăriți și, pizmaș fiind din fire, s-a jurat să o atragă de partea sa pe zeița Fortuna, pe care a ademenit-o oferindu-i ca jertfă cărnuri date focului. Iar zeița, mulțumită, s-a întrupat și i-a spus lui Kalanemi: „Mari bogății vei dobândi, dar și un fecior care va cârmui lumea-ntreagă. Însă tu vei fi condamnat la moarte ca un tâlhar, pentru că jertfa pe care ai dat-o focului a urmărit țeluri necurate”. Apoi zeița dispăru.

Vremea trecu și, așa cum i se prevestise, Kalanemi se îmbogăți peste măsură. Fu blagoslovit și cu un fecior căruia - fiind darul zeiței Fortuna - îi dădu numele de Sridatta. Băiatul creșcu, deveni flăcău chipeș și - deși brahman - n-avea pereche la mănuierea armelor și nici la lupta voinicească.

În timpul acesta, Vigatabhava, fratele lui Kalanemi, a cărui soție murise de mușcătura unui șarpe veninos, pomi într-un lung pelerinaj prin locuri străine, cu gândul de a-și ogoi durerea.

Auzind despre virtuțile și harurile lui Sridatta, regele țării, Vallabhasakti, a hotărât ca acesta să țină tovărășie fiului său, Vikramasakti. Și astfel Sridatta a fost nevoit să-și ducă viața

SOMADEVA

alături de un tânăr prinț semeț, așa cum impetuosul Bhima își trăise tinerețea alături de Duryodhana*.

Un mănunchi de tineri s-a atașat și a legat prieteșug cu Sridatta, printre aceștia aflându-se Bahusalin și Vajramuști, doi *kṣatriya*** originari din Avanti; apoi mai mulți fii ai unor miniștri din Deccan***, care fuseseră întrecuți în luptă dreaptă de către Sridatta, dar care știau să prețuiască meritele nobile; mai erau și Mahabala, Vyaghrabhata, Upendrabala și un oarecare Nișturaka.

Anii trecură. Într-o zi, prințul împreună cu Sridatta și tot alaiul s-au dus la malul fluviului Gange cu gândul de a se desfăta, întrecându-se la jocuri. Aici, cuprinși de o pornire spontană, cei din suita prințului l-au proclamat pe acesta rege. La rândul lor, prietenii l-au proclamat rege pe Sridatta. Și, deși totul se petrecuse în joacă, prințul s-a mâniat foarte și, încrezător în puterile sale, l-a provocat la luptă pe brahmanul care îndrăznise să-l înfrunte.

Fiind însă înfrânt, prințul și-a pierdut cumpătul cu totul și și-a pus în gând să-l piardă pe acest erou a cărui stea se înălța. Sridatta însă ghici simțămintele care copleșeau inima prințului și, fiind îngrijorat, și-a zis că este mai bine să plece împreună cu prietenii săi, despărțindu-se de prinț.

Și cum mergeau așa, pe malul apei, Sridatta zări în mijlocul fluviului o femeie frumoasă ca zeița Belșugului, pe care undele impetuoase o țarau la vale, amenințându-i viața. Fără să pregete, voinicul se aruncă în apă, lăsându-i la mal pe cei cinci prieteni ai săi, și se avântă înotând către ființa aflată în mare primejdie. Tocmai izbutise să o apuce de păr, dar femeia se scufundă în adânc, târându-l cu ea pe acela care îi sărise în ajutor. Se scufundară mult timp și, tocmai când credea că nu mai are scăpare, Sridatta se trezi într-un ținut în mijlocul câniia se înălța un măreț templu al lui Siva. Iar apă nu se vedea deloc jur-împrejurul lui.

Sridatta era încântat de priveliștea ce i se înfățișa. Se închină în fața imaginii taurului ce îl reprezenta pe marele Siva și, fiind obosit, își petrecu noaptea în grădina templului.

Dimineața, când se trezi, mare îi fu mirarea zăbind-o pe frumoasa femeie - pe care o crezuse pierdută - închinându-se zeului cu Fața ca Luna. Sridatta rămase adânc impresionat de frumusețea fără pereche a fecioarei din fața sa; iar când aceasta plecă, se luă tiptil după ea. O văzu intrând într-un palat ce

OCEANUL POVEȘTILOR (Kathasaritsagara)

* Eroi ai epopeii *Mahabharata*.

** Casta războinicilor.

*** Regiune-podîș din centrul Indiei.

semăna cu Cetatea Zeilor, unde se duse într-o încăpere somptuoasă și se întinse pe un divan. Și, deși îl văzuse pe curajosul bărbat care se aruncase în apă după ea, nu îi dădu atenție și nu îi adresă nici un cuvânt.

Pe când stătea lungită pe divan, o suită de o mie de fete apărură și o înconjurară. Deodată, frumoasa femeie începu să plângă, iar lacrimile îi curgeau șiroaie din ochi. Impresionat, cu inima plină de milă, Sridatta îi zise:

„De ce plângi, frumoasa mea? Spune-mi, căci eu te pot ajuta!"

Atunci, printre suspine, frumoasa necunoscută i se destăinuie: „Noi suntem nepoatele lui Bali, regele *daitya**, iar eu sunt cea mai vârstnică dintre ele și mă cheamă Vidyutprabha. Marele Vișnu** l-a răpit și l-a întemnițat pe bunicul nostru și tot el l-a răpus pe părintele nostru, după ce l-a învins în luptă. Iar pe noi ne-a izgonit din cetate și, ca nu cumva să îndrăznim a ne reîntoarce, a pus de strajă un leu la poarta principală. De fapt, leul acesta este un *yakṣa**** care a fost blestemat de *Kubera***** să ia această îngrozitoare înfățișare pe care nu o va lepăda, așa cum i s-a prorocit, decât după ce acel *yakṣa* va fi înfrânt de un muritor. De aceea, o, mare erou!, te-am ademenit ca să ne izbăvești de blestem! Iar după ce îl vei înfrânge pe leu vei obține de la el o sabie miraculoasă, cu numele de Mriganka, care te va ajuta să cucerești lumea toată și să devii rejge pe pământ!" Sridatta primi să-și încerce norocul. Se odihni peste noapte, iar a doua zi dimineața fiicele regelui *daitya* îl conduseră la poarta păzită de leul cel fioros, pe care îl învinse în luptă voinicească. Iar leul, eliberat de blestemul care vreme îndelungată îl apăsase, își recapătă înfățișarea omenească și, după ce îi dăruie paloșul fermecat, se făcu nevăzut, luând cu el povara necazurilor fiicelor de *daitya*.

Sridatta împreună cu frumoasa Vidyutprabha și surorile ei intrară în cetatea strălucitoare, iar fecioara îi dăruie un inel vrăjit ca să-l apere de efectul otrăvirilor.

Trecură multe zile, iar tânărul simți că inima îi bate din ce în ce mai iute lângă frumoasa fiică de *asur*****. Iar aceasta,

* Categorie de demoni, asimilați semizeilor.

** Brahma-creatorul, Vișnu-protectorul și Șiva-nimicitorul vieții constituie împreună Marea Triadă a panteonului zeilor hinduși.

*** Altă categorie de semizei care sunt în serviciul lui Kubera, zeul belșugului.

* Zeul »-''-----' •

■y' ,

—■ "''-ucia, zeu

Zeul Belșugului.

10

SOMADEVA

ghicind ce se petrece în inima eroului, îl îndemnă cu viclenie: „Scaldă-te în iazul acesta, iar când te scufunzi în apă să nu lași sabia din mână, ca să te poți apăra împotriva crocodililor."

Încercător și nebănuind nimic, Sridatta făcu întocmai: se scufundă în iaz, dar când își scoase capul afară din apă se trezi pe malul Gangelui, exact pe locul de unde pornise în aventura sa. Privi în jur și, neșărind pe nimeni, porri către oraș, în căutarea prietenilor săi. Însă nu mersese prea mult când îl întâlni pe Nișturaka, iar acesta îi povesti ce se petrecuse după ce Sridatta dispăruse fără urmă: „Te-am căutat zile întregi dar nu te-am găsit și, deznădăjduit, ne-am hotărât să ne punem capăt zilelor, însă un glas divin ne-a oprit, făgăduindu-ne că te vei întoarce viu și nevătămat. Tocmai pornisem să-i ducem veste părintelui tău, când un cetățean ne-a ieșit în cale cu știri îngrozitoare. Bătrânul rege răposase, iar locul îl luase prințul cel trufaș care, văzându-se în fruntea țării, primul lucru la care s-a gândit a fost să se răzbune pe tine. Și pentru că nu știa de unde să te ia, s-a dus la tatăl tău, Kalanemi, care însă nu i-a spus nimic, neștiind unde te afli. Atunci, tânărul rege Vallabhasakti, cuprins de furie, a poruncit să fie tras în țeapă ca un tâlhar ordinar. Iar mama ta a murit de durere. Așa că voi - a spus mai departe binevoitorul cetățean - vă puneți în primejdie viețile pentru că sunteți prietenii lui Sridatta. Când am aflat nenorocirile abătute asupra părinților tăi, Bahusalin și cei patru tovarăși ai săi au plecat, îndurerăți, acasă la ei, în Ujjayini. Iar pe mine m-au lăsat să rămân ascuns aici, în nădejdea că te vei reîntoarce. Acum că ai revenit, haide să mergem la prietenii noștri!"

Mult i-a jelit Sridatta pe părinții săi, dar în cele din urmă s-a potolit. Își aținti îndelung privirile pe minunata-i sabie din mână, ca și când ar fi așteptat să-l inspire cum să se răzbune, apoi - însoțit de Nișturaka - porni către cetatea Ujjayini, spre a-și întâlni prietenii.

În timp ce călătoreau, Sridatta i-a povestit lui Nișturaka tot ce i se întâmplase din clipa când se avântase în undele Gangelui și până ce reapăruse pe mal.

Deodată întâlniră în calea lor o femeie care se jelea și se căina pentru că rătăcise drumul spre Ujjayini, unde vroia să ajungă. Făcându-i-se milă, Sridatta o luă pe femeie sub oblăduirea sa și astfel își continuă călătoria până ajunseră într-un oraș părăsit, unde hotărâră să înnopteze. Peste noapte, însă, Sridatta simți că se petrece ceva neobișnuit și, trezindu-se brusc, o surprinse pe femeie devorându-l pe Nișturaka, pe care îl omorâse în somn. Mânia și durerea îl copleșiseră când Sridatta trase sabia Mriganka, cu gândul de a pedepsi ființa pe care o crezuseră a fi o femeie sărmană, dar care acum i se înfățișa ca o *rakṣasa** înfiorătoare. O înșfăca de plete, dar înainte de a o străpunge cu sabia, *rakṣasa* grăi: „O, voinice, fie—ți milă și cruță-mă, căci eu nu sunt ceea ce par, ci blestemul pustnicului Visvamitra mi-a sortit această înfățișare respingătoare. Odată, pe când Visvamitra îndeplinea un anumit ritual pentru a dobândi puterea zeului Belșugului, zeul mi-a poruncit să-l împiedic prin orice mijloace să-și atingă țelul. Iar eu, neizbutind cu "nici un chip, în cele din urmă am luat înfățișarea unui *rakṣasa* înfiorător, nădăjduind că în felul acesta voi îndeplini misiunea. Dar pustnicul s-a mâniat foarte, căci îi tulburasem în momentul cel mai important penitența și m-a blestemat să nu mă mai despart de acest chip hidos, până când vei veni tu și mă vei apuca de plete. Iată cum am rămas năpăstuită cu chipul și trupul de *rakṣasa*. Eu am fost acela care i-a ucis și i-a" devorat pe toți locuitorii din orașul acesta. Acuma, după ce m-ai izbăvit de

cruntul blestem, cere-mi orice dorești, iar eu îți voi îndeplini dorința."

Grăind așa, ființa căpătă înfățișarea minunată a unei femei divine. Iar Sridatta îi răspunse: „Măicuță, readu-1 la viață pe prietenul meu și nu am nevoie de nimic altceva." „Facă-se voia ta!", zise ființa cea divină, apoi se făcu nevăzută. Iar Nișturaka se ridică întreg și nevătămat, spre marea bucurie a lui Sridatta. A doua zi porniră către Ujjayini, însă Nișturaka era nedumerit, neștiind ce se întâmplase cu el. Ajunseră în oraș și îi găsiră pe cei cinci prieteni care se bucurară și se înviorară văzându-l pe Sridatta, fiindcă îl crezuseră pierdut, iar acum se afla în fața lor. Sridatta le povesti pățaniile pe care le întâmpinase, după care Bahusalin îl duse la părinții săi, care îl găzduiră și îl cinstiră ca pe propriul lor copil. Sridatta trăi aici cu inima ușoară, simțindu-se ca acasă la părinți. Veni primăvara și o dată cu ea sosiră bucuriile și plăcerile pe care natura reînviată le aduce cu ea. Odată, Sridatta și prietenii se duseră într-un parc unde urma să aibă loc un festival strălucitor. Aici întâlniră o frumusețe de fată, întruparea însăși a zeiței Primăverii, care venise să se desfete la spectacol și despre care aflară că era fiica regelui Bimbaki. Minunata fecioară, pe care o chema Mrigankavati, aruncă o privire pătimașă ce mărturisea multe și care străpunse inima lui Sridatta. Iar când privirile li se încrucișară tinerii își dădură seama că împărtășesc aceleași sentimente, că s-au îndrăgostit fără leac.

12

SOMADEVA

Bahusalin, care fusese martorul mesajelor schimbate din ochi de cifre cei doi tineri, grăi: „Bunul meu prieten, eu ți-am citit gândurile și știu ce zbucium ți-a cuprins inima. Haide să mergem acolo unde se află frumoasa prințesă." Sridatta și Bahusalin porniră, dar înainte de a ajunge la locul cu pricina un țipăt de groază îi țintui locului. „Vai! Un șarpe veninos a mușcat-o pe prințesă! Ajutor!", chema cineva disperat. Fără să-și piardă cumpătul, Bahusalin alergă la comandantul care se afla în fruntea suitei prințesei și-i spuse: „Prietenul meu are un inel miraculos cu care, împreună cu descântecele pe care numai el le cunoaște, o va lecu pe prințesă". Atunci comandantul se aruncă la picioarele lui Sridatta, implorându-l să facă tot ce îi stă în putință ca să o salveze pe prințesă. Sridatta petrecu inelul pe degetul prințesei, rosti descântecele, iar fata se ridică sănătoasă, spre fericirea și marea bucurie a însoțitorilor. Ba chiar și regele Bimbaki, ce fusese vestit între timp de nenorocirea întâmplată, veni degrabă la fața locului, ca să-l cunoască pe salvatorul neprețuitei sale fiice.

Sridatta și prietenul său se înapoiară acasă încărcăți de mult aur și noian de daruri prețioase primite de la regele recunoscător, pe care le împărți, la rândul său, părinților lui Bahusalin.

Sridatta ardea de dorul frumoasei prințese, iar Bahusalin îi ghicea tulburarea din suflet. Și tocmai când se gândea cum să-și ajute prietenul, sosi o mesageră din partea prințesei care, sub pretextul de a-i înapoia inelul fermecat ce rămăsese pe degetul fetei, îi zise: „Preacinstite domn, prietena mea, prințesa, m-a trimis să-ți spun că e înamorată de tine și că s-a hotărât să-ți fie soț, ori,, de nu, mormântul îi va fi logodnic", Inima lui Sridatta se umplu de fericire auzind mesajul pe care îl adusesse Bhavanika (așa o chema pe prietena prințesei). Se sfătuî cu Bahusalin și cu ceilalți prieteni și cu toții se învoiră să" o răpească pe fată, să o ducă la Mathura* unde el și soția sa se vor instala și vor trăi în tihnă. Apoi conveniră ce avea de făcut fiecare pentru a-duce la bun sfârșit planul pus la cale, după care Bhavanika plecă.

A doua zi, Bahusalin și trei din prieteni porniră, sub înfățișarea unor negustori, către Mathura. Pe drum lăsară din loc în loc cai de schimb pentru caleașca prințesei, când îi va urma împreună cu Sridatta. La rândul său, Sridatta tocmai o femeie și pe fiica acesteia, pe care - sub un pretext oarecare - le introduse în palat. Șf, fiind femei de condiție inferioară, lui Sridatta nu i-a fost greu să le îmbie la băutură, până se irribătară turtă, de nu

* Oraș în nodrul Indiei.

OCEANUL POVEȘTILO (Kathasaritsagara)

mai știau pe ce lume se află. Bhavanika o scoase tiptil afară pe prințesă, acolo unde o aștepta iubitul ei, apoi - prefăcându-se că vrea să aprindă luminile - puse foc palatului.

Sridatta o întâmpină cu multă gingășie pe iubita inimii sale și-o încredința lui Bahusalin și celor trei prieteni, ce reveniseră chiar în aceeași dimineață; apoi porniră cu toții la drum, fără zăbavă, așa cum plănuiseră. Dar Sridatta nu îi însoți, ci rămase mai departe în oraș.

Palatul se făcu scrum și o dată cu el pieriră și cele două femei; iar lumea era convinsă că rămășițele trupurilor descoperite în ruine erau al prințesei Mrigankavati și al prietenei sale, Bhavanika.

A doua zi Sridatta avu grijă să se arate prin oraș, pentru a îndepărta orice bănuială și numai peste noapte porni să călătorească pe urmele iubitei sale, luând cu el și credincioasa sabie Mriganka. Și așa de tare îi ardea dorul pieptul, încât străbătu o mare distanță, iar când zorile anunțau schimbarea gârzii, ajunse în codrul Vindhya. Aici i se înfățișă o priveliște neașteptat de dureroasă: toți prietenii săi zăceau la pământ cu trupurile pline de răni. Iar aceștia i-au povestit că fuseseră atacați de o ceată mare de oameni călări, care i-au coplesit cu numărul lor și i-au doborât. Iar unul din călăreți a săltat-o în șa pe prințesă, după care s-au făcut nevăzuți cu toții. „Dar nu au ajuns departe, de aceea te sfătuim să pornești a-i urmări, căci viața prințesei e mai prețioasă decât a noastră!", îl îndemnară Bahusalin și bunii săi prieteni. Sridatta îi asculta, dar cu inima îndoită. Și pe când calul său galopa, el își întorcea ochii întruna spre locul unde își lăsase prietenii neajutorați.

Străbătu o mare distanță și, în cele din urmă, îi ajunse pe răpitori. În mijlocul cetei de călăreți zări un tânăr din casta războinicilor; era acela care o luase cu sila pe prințesă. La început Sridatta se strădui să-l convingă pe tânărul *kṣatriya* să o elibereze de bunăvoie pe prințesă, dar nu izbuti. Atunci, cu o lovitură de picior îl doborî de

pe cal pe tânărul răpitor și îl făcu bucați. După care se năpusti în mijlocul cetei făcând prăpăd printre tâlhari, cu minunata sa Mriganka. Iar aceștia, îngroziți de puterea supraomenească a adversarului lor, o rupseră la fugă fără să privească înapoi.

Sridatta o urcă pe șa, lângă el, pe iubita sa Mrigankavati și porni la drum, dar nu după mult timp bietul animal, care fusese rănit, căzu mort la pământ. Emoția întâmplărilor și spaima îndurată o obosiseră pe prințesa, care acum simțu că e tare însetată. Sridatta

14

SOMADEVA

porni în căutare de apă și rătăci mult timp prin pădure, până ce soarele apuse și întunericul îl sili să rămână pe loc. A doua zi dimineată descoperi un izvor, dar acum își dădu seama că nu găsea drumul înapoi. Trecu destul timp până izbuti să ajungă la locul cu pricina, ușor de recunoscut după leșul calului. Însă prințesa nu se vedea nicăieri!

Deznădăjduit, își desprinse de la brâu centura cu sabia miraculoasă și o așeză pe pământ, ca să se poată cățăra mai ușor într-un copac de unde nădăjduia că va izbuti să o descopere pe prințesa Mrigankavati.

Tocmai atunci trecu pe acolo o oarecare căpetenie *savara*, care zări paloșul lepădat la rădăcina copacului și îl luă. Când Sridatta coborî din copac văzu că miraculosul său paloș se afla în mâinile unui străin și, nemaiaivând ce face, îl întrebă pe necunoscut dacă nu cumva a zărit-o pe iubita sa Mrigankavati. Iar căpetenia *savara* îl ademini, spunându-i: „Vino în sat la mine, sunt convins că acolo ai să o găsești pe femeia pe care o cauți, iar eu îți voi înapoia sabia!” Sridatta, îmboldit de dorul pentru prințesa, l-a ascultat, iar când au, ajuns în sat căpetenia *savara* îl găzdui la locuința sa și îl îndemnă să se odihnească, fiind - de bună seamă - foarte obosit. Sridatta era cu adevărat copleșit de oboseală și doar ce puse capul jos, că și adormi tun. Însă, atunci când se trezi, constată că picioarele îi erau legate cu lanțuri grele. Începu să-și plângă soarta schimbătoare care, după bucuria unirii cu iubita sa Mrigankavati, acum îl făcea să guste toată amărăciunea vieții.

Într-o zi, o slujnică - Mdcianika pe nume - se apropie pe furiș de Sridatta și îi zise în taină: „Preacinstite domn, cu multă ușurință te-ai lăsat atras în cursă și poate că aici îți vor putrezi oasele. Află, deci, că această căpetenie te-a înșelat acolo, pe povârnișul muntelui Vindhya, cu gândul să te ofere jertfă zeiței Ciandika, pe care tu neabătut ai proslăvit-o cu ofrande de bucate și de îmbrăcăminte. De aceea te voi ajuta, căci eu cunosc singura ta cale de scăpare. Altminteri, căpetenia *savara*, care e plecată acum din sat cu niște treburi, neapărat își va pune în aplicare planul, la înapoiere. Ascultă-mă, deci, cu atenție. Căpetenia aceasta are o fiică, Sundari, care, văzându-te, te-a plăcut și s-a înamorat foarte de tine. Ia-o de soție și scapi cu viață!” Sridatta n-avea de ales și primi sfatul înțelept al slujnicei, înfăptuind fără zăbavă acea ceremonie numită *gandharva**, care pecetlui unirea lor ca soț și soție. În fiecare seară tânărul era scos - pe ascuns

* Categorie semidivină de muzicieni celești.

OCEANUL POVEȘTILOR (*Kathasaritsagara*)

15

- din lanțuri și petrecea toată noaptea cu Sundari, așa că nu peste mult timp fata căzu grea. Mama fetei află de la Mocianika, slujnica, toată tărșenia și, la început, se sperie. Apoi, pentru că îl plăcuse pe chipeșul ginere, îi zise: „Fătul meu, Sricianda, tatăl lui Sundari, e iute la mânie și va face moarte de om dacă află cele întâmplate. Așa că eu îți redau libertatea, iar tu să pleci de aici. Însă, ia seama, să nu o dai uitării pe Sundari!”

Sridatta ascultă povața și, luându-și rămas bun, plecă, după ce mai întâi i-a spus lui Sundari că sabia care se afla în posesia tatălui ei era de fapt a sa.

Sridatta pătrunse din nou în pădurea Vindliya, iar inima i se tulbură la gândul că aici o pierduse pe iubita sa Mrigankavati. Semne prevestitoare de bine i se arătară în cale, iar el porni să o caute cu nădejdi sporite, ajungând la luminișul unde căzuse și murise calul. În clipa aceea apărură și se îndreptă spre el un vânător, iar Sridatta îl întrebă dacă nu cumva o văzuse pe doamna sa cu ochi de gazelă. „Nu cumva ești Sridatta?” întrebă vânătorul, iar când acesta confirmă, îi spuse: „Am întâlnit-o pe soția ta, rătăcea disperată prin pădure și plângea. Când am aflat pricina durerii sale, am luat-o și am dus-o în sat la mine, dar, zărimdu-l pe tânărul Pulindas, mi-am zis că-i mai bine să nu o las aici și am dus-o în satul Nagasthala, din vecinătatea orașului Mathsura. Acolo am lăsat-o în grija cuviosului brahman Visvadatta, căruia i-am poruncit să se poarte respectuos cu ea. Așa că, prietene, te sfătuiesc să te duci la Nagasthala, fără să mai pierzi vremea”. Sridatta pomi îndată la drum și pe înserate ajunse la destinație, însă aici nu o găsi pe Mrigankavati. Satul acesta - îi explică brahmanul Visvadatta, e pierdut în singurătate și este departe de drumul mare. De aceea mi-a fost teamă să o țin aici pe virtuoasa Mrigankavati și am dus-o la Mathura unde am lăsat-o în grija unui cinstit și înțelept brahman, care este duhovnicul și totodată ministrul regelui. Te du, deci, mâine dimineată acolo, dar în seara asta odihnește-te aici”.

Sridatta se odihni, precum fusese sfătuit. Dimineata porni la drum, iar a doua zi ajunse la Mathura. Fiind obosit și prăfuit, înainte de a intra în oraș se scaldă într-un iaz cu apă limpede și răcoroasă. În mijlocul iazului descoperi o legătură cu haine curate, care fuseseră ascunse acolo de niște hoți. Dornic să pornească grabnic în căutarea iubitei sale și necunoscând rostul acelor straie, Sridatta le îmbracă, fără să bage de seamă că în poalele cămășii era ascuns un șirag de pietre prețioase. Îndată ce îl zăriră, polițiștii recunoscără hainele furate și, fără multe

16

SOMADEVA

vorbe, îl arestară pe purtătorul lor. Găsiră și colanul asupra lui, ceea ce le întări convingerea că Sridatta era tâlharul care jefuise și de aceea îl duseră imediat în fața marelui-judecător. Acesta însă socoti că vina era prea mare și cazul era prea important, de aceea îl îndrumă către rege, să facă el dreptate. Iar regele îl condamnă la moarte!

Pe când se îndreptau, cu alai de surle și tobe, către locul de execuție, larma atrase atenția frumoasei Mrigankavati, care -zărindu-l de departe - îl recunosc pe Sridatta. Cuprinsă de mare emoție, alergă la ministrul regelui, căruia îi fusese dată în grijă, și - căzând la picioarele demnitarului - îi zise plângând: „Acela nu e hoț, e soțul meu, Sridatta. Salvați-l!” Ministrul interveni fără zăbavă și opri execuția; apoi se duse la rege, explicându-i situația. Iar regele îl grație, pentru a repara greșeala care era pe cale de a fi comisă. Însă marea surpriză se petrecu atunci când Sridatta îl văzu pe ministrul regelui, salvatorul său, care îl chemase la el ca să-l cunoască pe iubitul lui Mrigankavati. „Unchiule Vigatabhaya!, exclamă Sridatta. Ne-ai părăsit demult și te-ai dus într-o țară străină. Iar acum, ce noroc mare pe mine să te găsească, preacinstitul ministru al regelui!” Unchiul îi recunosc și el pe nepotul său de frate, îl îmbrățișa și îl întreabă cum de a ajuns în situația aceasta periculoasă. Atunci Sridatta îi povesti pățaniile prin care trecuse, începând cu execuția tatălui său. Vigatabhaya îl plânse, așa cum se cuvenea, pe fratele său, apoi îi spuse: „Nu te necăji^ băiatul meu. Cândva, cu ajutorul magiei, am subjugat o *yakṣa*, care s-a răscumpărat dăruindu-mi 5000 de cai și 70 de milioane de piese de aur, pe care la rândul-mi ți-i dăruiesc, că eu tot nu am copii”.

Sridatta se bucură tare, căci fiind bogat, nimic nu mai stătea în calea fericirii sale, și fără zăbavă se uni în căsătorie cu iubita sa Mrigankavati. Fericirea-celor doi tineri era deplină, totuși ceva îi tulbura inima, așa cum norul pătează frumusețea luminoasă a lunii: era gândul la Bahusalin și la ceilalți prieteni, a căror soartă îl îngrijora.

Într-o zi, unchiul îl luă de o parte pe nepot și-i zise în taină: „Fiul meu, regele Surasena are o fată frumoasă pe care mi-a poruncit să o duc la Avanti, unde se va mărita. Eu am să o iau cu mine, sub pretextul acesta, dar tu ai să te căsătorești cu ea! Forța pe care ai să o dobândești unindu-te cu ea se va adăuga puterii pe care o dețin deja eu și se va îndeplini fagăduiala ce ți-a făcut-o zeița.”

Nepotul și unchiul se învoiră, după care purceseră a călători însoțiți de mare alai și de un pâlcc de soldați. Dar socoteala de acasă nu se potrivea cu realitatea din târg, cum spune zicala. Când ajunseră în codrul Vindhya, o ceată numeroasă de tâlhari îi întâmpină și-i copleși cu arcurile și săgețile. Sridatta însuși căzu rănit și își pierdu cunoștința, iar năvălitorii îl legară fedeleș și îl duseră în sat la templul înfiorătoarei zeițe Durga, pentru a-l oferi ca jertfă.

Pe când o invocau cu bătăi de gong și tobe pe zeița Morții, larma atrase atenția lui Sundari, fata căpeteniei satului (a doua soție a lui Sridatta), care venise împreună cu băiețelul ei ca să se închine zeiței. Femeia îl recunosc pe tatăl copilului ei și, cuprinsă de bucurie, porunci soldaților să se dea la o parte. Apoi îl luă cu ea și amândoi intrară în sat. Tatăl lui Sundari, căpetenia satului, se bucură și, neavând copii, îl numi pe Sridatta urmaș și stăpânitor al ținuturilor sale. Curând bătrânul urcă la ceruri și astfel Sridatta deveni cărmuitorul de drept al acelor meleaguri, își dobândise, totodată, a doua soție și copilul, precum și minunatul său paloș, Mriganka.

Reveni și unchiul său împreună cu tot alaiul, fiind puși în libertate, iar Sridatta se căsătorii - așa cum plănuiiseră - și cu fiica regelui Surasena. Apoi trimise soli celor doi socri încoronați - regele Bimbaki și regele Surasena - înștiințându-i cum stăteau lucrurile. Iar aceștia, iubindu-și foarte mult fiicele, l-au recunoscut pe Sridatta ca ginere și ducându-se la el i s-au închinat împreună cu ostile lor.

Veștile minunate ajunseră și la urechile lui Bahusalin și ale celorlalți prieteni, care - vindecați fiind de răni - se grăbiră să se prezinte în fața lui Sridatta, care îi întâmpină cu bucurie și îi îmbrățișa.

Apoi eroul nostru și socrii săi își uniră ostile împotriva ticălosului Vikramasakti, acela care îi ucisese tatăl, trăgându-l în țepă. După ce îl înfrânse, îl condamnă la moarte și fu ars pe rug, în focul mâniei care îi perpelea pieptul.

Sridatta deveni cărmuitorul întregului pământ înconjurat de mări și, slobozit de chinurile despărțirii, trăii în fericire cu iubita sa Mrigankavati.

Povestea virtuoasei și isteței Devasmita

Trăia odată, în vestita cetate Tamralipta, un neguțător bogat, Dhanadatta pe nume. Și, neavând copii, chemă la el mai mulți brahmani înțelepți, cărora le grăii cu respect: „Faceți ce credeți de cuviință ca pronia să mă blagoslovească, dăruindu-mi un fiu”.

Iar brahmanii i-au răspuns: „Ceea ce ne ceri nu este greu de îndeplinit, căci noi - cu ajutorul ritualurilor prescrise în scripturi - putem împlini orice dorim pe lumea asta. Iată, de pildă, în vremuri de demult trăia un rege care avea o sută cincispe soții, dar nici una nu îi născuse un urmaș. Atunci regele aduse jertfa zeilor, iar zeii se milostiviră, dăruindu-i un băiat, pe care toate soțiile îl îndrăgiră nespuse. Odată, pe când micuțul se juca, o furnică i se urcă pe picior și îl înțepă la gleznă. Copilul începu să țipe plângând, femeile se agitară neștiind ce se întâmplase; dar mai mult decât toți se alarmă regele, care își pierdu cumpătul, văitându-se ca un muritor de rând: «Băiatul meu, băiețelul meu!» Apoi, aflând pricina neazului, furnica fu înlăturată și totul reveni la normal.-Dar regele nu se mulțumea, căci - gândea el - atâta timp cât va avea un singur urmaș, ghimpele fricii îi va sta veșnic înfipt în

inimă. îi chemă, deci, pe brahmani, le spuse oful și îi întreabă dacă nu cunoșteau vreun mijloc pentru ca să aibă mulți copii. Iar brahmanii i-au răspuns: «O, rege, dorința ți se va împlini dacă îl sacrifici pe unicul tău copil, dându-l jertfă focului. Atunci vei avea parte de atâția fii, câte soții ai». De aceea - i se adresară brahmanii, în încheiere, lui Dhanadatta - și tu vei dobândi un fiu, dacă aduci jertfa focului, îndeplinind ceremonia cuvenită." Dhanadatta făcu precum fusese povățuit. Le făgădui brahmanilor o răsplată însemnată, aceștia organizară o jertfa măreață și, după un timp, neguțatorului i se născu un fiu pe care îl numi Guhasena.

Anii trecură, copilul crescui și deveni flăcău chipeș, iar tatăl își zise că a sosit vremea să-l însoare. Își luă feciorul și împreună

porniră să călătorească prin țări străine, chipurile pentru a face negoț, dar în realitate pentru a-i căuta o soție potrivită. Într-una din cetățile în care poposiră, auziră lumea vorbindu-l de bine și laudându-l pe un anume Dharmagupta, neguțator cinstit și bogat, despre care aflară că avea o fată de măritat, pe care o chema Devasmita. Fără să stea pe gânduri, Dhanadatta se duse și-i ceru fiica să-i fie noră. Dharmagupta însă șovăi. Ținea tare mult la fată și nu vroia să se despartă de ea, lăsând-o să plece într-un loc atât de îndepărtat, cum socotea că este Tamralipta. Devasmita însă, de îndată ce îl zări, se îndrăgosti de chipeșul Guhasena și în taină îi trimise vorbă, printr-o slugă credincioasă, că este gata să-l urmeze în țara lui. Chiar în aceeași noapte porniră - pe ascuns - la drum, Devasmita abandonându-și părinții și locurile natale, pentru a-l urma pe alesul inimii, cu care se și mărită după ce ajunseră la Tamralipta.

Tinerii se iubeau și trăiau fericiți, fără griji. Timpul trecu și, după ce-i muri părintele, Guhasena îi moșteni afacerile. Îndatoririle sale de neguțator îi impuneau să călătorească spre Kataha, lin tărâm îndepărtat. Rudele îl îmboldeau să porceadă la drum, însă Devasmita, geloasă din fire, se împotriva, fiindu-i teamă că soțul s-ar putea încurca, prins în mrejele vreunei doamne de pe acele meleaguri necunoscute.

Guhasena era hotărât să-și facă meseria, însă prins în clestele îndemnurilor neabătute ale rudelor și lovindu-se de împotrivirea hotărâtă a celei pe care o iubea, nu știa cum să procedeze pentru a nu supăra pe nici una din părți. Atunci se hotărî să meargă la templu, iar Devasmita i se alătură și împreună înălțară rugi zeilor, pentru a-i lumina și a-i scoate din impas. Iar marele zeu Siva, mulțumit de ofranda primită din partea tinerilor soți, li se arătă în vis și, dându-le câte o floare de lotus, le zise: „Păstrați floarea tot timpul la îndemână, iar dacă vreunul va greși și va fi necredincios, lotusul celuilalt se va ofili. Altminteri, va rămâne veșnic proaspăt." Când se treziră, găsiră lotușii roșii și fiecare simțea că ține în palme inima celuilalt.

Guhasena porni la drum, cu lotusul în mână, iar Devasmita rămase acasă cu dorul și cu ochii ațintiți pe floarea ei. Ajungând în țara Kataha, Guhasena își începu negoțul, cumpărând și vânzând giuvaeruri. Patru tineri neguțatori de prin partea locului, care îl văzură că nu se despărțea niciodată de floare, fură cuprinși de curiozitate și, dorind să afle taina lotusului, îl poftiră la cină, acasă la ei. Aici îl îmbiară să mănânce, dar mai ales să bea vin mult, apoi îl traseră de limbă. Iar Guhasena,

20

SOMADEVA

fiind cherchelit, le istorisi menirea florii pe care o ținea totdeauna la el. Fiindu-le dezvăluit misterul, cei patru tineri netrebniți și fluturatici căzură la învoială să-și bată joc de acest neguțator naiv și lipsit de școala vieții. În aceeași noapte porniră la drum, fără zarvă, îndreptându-se către Tamralipta, hotărâți să o seducă pe Devasmita.

■ Ajungând la destinație și căutând o localnică pentru a-i ajuta la săvârșirea planului lor mârșav, întâlniră o schimnică - Yogakarandika - ce sălășluia într-un sanctuar budist din apropiere, căreia îi spuseră pe ocolite dorința lor și-i făgăduiră bani mulți. Femeia însă pricepu prea bine ce urmăreau netrebniții aceia și, potrivindu-li-se la fire, le răspunse: „Am înțeles că vreți să ajungeți la o femeie. Spuneți-mi toate amănuntele, iar eu vă voi sprijini să dobândiți obiectul dorințelor voastre. Cât despre bani sau alte avuții, eu nu am nevoie, căci prin bunăvoința discipolei mele, Siddhikari, am devenit și sunt foarte bogată."

Și pentru că cei patru tineri neguțatori se arătară nedumeriți și neîncredători, pustnica le istorisi

Povestea vie le n e i Siddhikari

Cândva, demult, s-a pripășit în orașul nostru un neguțator bogat, iar treburile mergându-i bine s-a stabilit aici. Mănată de gânduri necurate, ucenica mea s-a dus la el, schimbându-și mai întâi înfățișarea, și - după ce i-a câștigat încrederea - s-a angajat secretară la casa negustorului. Dar n-a rămas prea mult în serviciu, căci - îndată ce găsi prilejul - fură tot aurul stăpânului ei și își luă iute tălpășița, în zorii zilei.

Un individ oarecare, Domba pe nume, o zări furișându-se în penumbra zidurilor și, bănuind ceva, porni pe urmele ei cu gând să o jefuiască. Femeia însă îl observă și, ghicind intențiile bărbatului aceluia cu o tobă în mână, care se ținea după ea, ticlui iute - în gând - un plan. Se opri, deci, sub un arbore *nyagrodha*, iar când Domba veni lângă ea, vicleana Siddhikari îi vorbi cu voce plângăreată: „Soțul meu, care-i gelos foc, m-a certat rău, iar eu am plecat, disperată, ca să îmi pun capăt zilelor. Așa că te rog pe tine, om bun, pregătește un laț și anină-l de creanga copacului, ca să mă pot spânzura". Iar Domba își zise: „Dacă aceasta-i voința ei, cu atât mai bine, căci mă scutește de păcatul omorului". Și, fără zăbavă, împleti un juvăt din lianele j arborelui, pe care i-l întinse femeii. Aceasta însă grăi, cu prefăcută naivitate: „Nu știu cum să-l folosesc. Arată-mi, rogu-te, apoi m-oi spânzura." Prostul de Domba căzu în cursă. Se urcă pe tobă și își vâră gâtul în juvăt; iar Siddhikari - care tocmai lucrul acesta îl aștepta - făcu țandări toba cu o lovitură de picior, lațul se strânse în

jurul gâtului, iar Domba începu să se - legene, neînsuflețit. Chiar atunci se ivi neguțătorul păgubaș, care pornise în urmărirea hoatei, și o zări de departe. Neștiind ce să facă, Siddhikari urcă repede în copac și se piti în frunzișul bogat al coroanei. Când neguțătorul sosi la poalele copacului, rămase uluit, căci acolo îl găsi pe Domba legănându-se spânzurat, în timp ce femeia pe care o urmărea dispăruse de parcă se topise în aer. Una din slugile care își însoțiseră stăpânul bănuia ceva și, fără să stea pe gânduri, se cățără în copac, unde - bineînțeles - o găsi pe femeia căutată. Șireata Siddhikari, a cărei minte umbla iute, îi zise slugii, în șoaptă: „Mie mi-ai plăcut totdeauna și te-am iubit, iar acum că ai venit după mine, toate bogățiile mele îți aparțin. Lasă-mă să te sărut". Când își apăsă buzele pe gura lui, femeia îi mușcă limba, iar sluga neghioabă - cuprinsă de mare durere - căzu de pe ramul pe care se afla. Văzându-și sluga cum scuipa sânge și nu putea bolborosi decât „lalala!", neguțătorul se sperie foarte și, socotind că vreun duh rău se cuibărise în trupul nenorocitului, o rupse la fugă, urmat de tot alaiul servitorilor.

Siddhikari se speriasse tare și ea, dar a izbutit să coboare din arbore și s-a înapoiat la sanctuar, aducând cu ea toate averile jefuite de la negustor. Iată, deci, cum datorită agerimii și inimii bune a ucenicei mele, am devenit și eu nemaipomenit de bogată.

După ce termină de istorisit povestea ei, apărură însăși Siddhikari, pe care pustnica o prezentă celor patru tineri neguțători. Apoi le spuse: „Acum, feciorii mei, spuneți-mi deschis totul, cine e femeia pe care o râvniți, iar eu am să vă ajut să vă atingeți 'telul." Iar netrebnicii mărturisiră că era vorba de Devasmita, soția tânărului neguțător Guhasena, care era plecat cu treburi, și îi cerură să facă ce o ști pentru ca tinerii să rămână singuri cu ea. Schimnica le făgădui din nou tot ajutorul, iar până la împlinirea misiunii ei murdare, îi găzdui la ea pe toți patru. Apoi femeia purcese la treabă. Mai întâi mitui slugile lui Guhasena, oferindu-le dulciuri și daruri de tot soiul, iar acestea⁰ lăsară să pătrundă în casă, însoțită de discipola ei. Dar nu

22

SOMADEVA

izbutiră să ajungă unde doreau, căci intrarea în odaia Devasmitai era străjuită de o cățea fioroasă, care mai-mai să rupă lanțul când se năpusti lătrând spre intruse. Devasmita auzi zarva și trimise o slujnică să vadă ce se întâmplă, iar aceasta reveni însoțită de cele două femei.

Vicleana pustnică o binecuvânta cu prefăcută cucernicie și respect, apoi începu să o laude în fel și chip pe tânăra nevestă. „Am dorit de mult să te întâlnesc - minți ea - iar azi-noapte te-am și visat, de aceea m-am hotărât să vin să te văd. Mă doare inima când te văd singură, căci tinerețea și frumusețea se irosesc în van atunci când stai despărțită de acela pe care îl "iubești". Cu astfel de cuvinte și altele asemănătoare se strădui nemernica să câștige încrederea frumoasei și virtuosei Devasmita: Apoi, pustnica își luă rărnas-bun și plecă împreună cu ucenica ei.

A doua zi, ticăloasa pustnică se duse din nou la locuința neguțătorului Guhasena. De data aceasta luă cu ea o bucată de carne, îmbibată din belșug cu piper iute, pe care o aruncă animalului înfricoșător ce păzea intrarea. Cățeaua înfulecă din două înghițituri îmbietoarea halcă și curând iuteala piperului își făcu efectul din plin: lacrimi șiroaie îi izvorâră din ochi și la fel și nasul începu să-i curgă abundent. Atunci, vicleana pustnică pătrunse în camera Devasmitai, care o primi cu ospitalitate prietenească, și se prefăcu a plânge cu amărăciune. Iar când tânăra gazdă vroi să afle pricina necazului, nemernica ticlui următoarea poveste:

„Fata mea, vezi cățeaua de la ușă cum plânge? Ființa aceea m-a recunoscut că i-am fost tovarășă într-o viață anterioară și de aceea a început să verse lacrimi amare, facându-mă și pe mine să mă podidească plânsul."

Devasmita constată că, într-adevăr* animalului îi curgeau lacrimile ca din izvor și își zise: „Ce-o fi cu minunea asta?" Dar perfida femeie continuă: „Vezi, tu, fata mea, cățeaua aceea și cu mine am fost - în viața noastră din trecut - soțiile unii brahman care adesea călătorea în țări străine, trimis ca sol al regelui, lăsându-ne singure j și amărâte. Eu însă am trăit cu alți bărbați în lipsa lui, satisfacând j în felul acesta cerințele trupului și răspunzând chemărilor obișnuite ale firii. Căci a-ți împlini nevoile ființei și pornirile firești este una din cele mai importante îndatoriri ale femeii. De aceea am renăscut în existența mea actuală cu amintirile din viața anterioară. Cea de a doua soție însă a încălcat poruncile firii, nu și-a trăit viața și a renăscut degradată, sub chipul unui câine. Totuși își aduce aminte de viața netrăită din trecut și de aceea plânge cu mare jale."

Devasmita însă, isteată fiind, gândi: „Ceea ce îmi propovăduiește femeia asta este un - fel nou de a-ți respecta îndatoririle. De bună seamă, ea pune la cale ceva necurat împotriva mea". Iar cu glas tare îi spuse: „Până în ziua de astăzi nu mi-am dat seama de aceste porunci și îndatoriri. Așa că, rogu-te, pune la cale o întâlnire cu vreun flăcău tânăr și chipeș".

Nemernica atâta aștepta: „Cunosc din întâmplare patru tineri așa cum îți dorești, zise ea. Sunt neguțători de pe alte meleaguri, care au venit cu treburi și se află aici de câțva timp". Apoi, își luă rămas-bun și plecă încântată.

Devasmita însă pătrunsesse vicleșugul pus la cale de mârșava schimnică și își destăinui gândurile slujnicei sale credincioase.

„Nu începe îndoială, zise ea, că neguțătorii aceia ticăloși, oricine ar fi ei, l-au întâlnit pe soțul meu, au văzut lotusul pe care îl ținea în mână și - în vreun fel oarecare, poate amețindu-l cu băuturi - au aflat taina florii. Iar acum au venit aici, din îndepărtata lor insulă, cu gând să mă facă să cad în păcat; iar asceta aceea rea le este unealtă. Așa că adu repede niște vin dulce amestecat

cu *datura*, apoi du-te și fa să pregătească, fără zăbavă, o pecete de fier cu forma unei labe de câine, și adu-le cât mai repede aici."

După ce slujnica a plecat ca să îndeplinească poruncile, Devasmita chemă o altă slujnică, la fel de credincioasă, pe care o îmbracă în striele stăpânei și o lăasă în locul ei, pentru a-l aștepta pe nesăbuitul tânăr, care - desigur - nu bănuia nimic.

La rândul ei pustnica alege pe unul din tinerii care se înghesuiau care mai de care să fie primul la întâlnire, îl îmbracă în striele ucenicei și îl aduce în taină la locuință, așa cum conveniseră. Aici, tânărul neguțător, care nu știa ce îl aștepta, a fost întâmpinat cu multă gingășie de aceea pe care o socotea a fi gazda mult dorită. Fata, deghizată în striele stăpânei, îl ademini și îl îndemnă să bea băutură dresă cu *datura*. După ce somniferul își făcuse efectul, nefericitul a fost despuiat și înfierat pe frunte cu pecetea de fier, apoi dus și lepădat gol-pușcă într-un șanț plin de noroi și murdării.

Tânărul se dezmetică pe la cântători; văzând halul în care se afla, se spală anevoie, apoi porni - așa cum îl adusesse mama Pe lume - către locuința unde găzduia, ascunzând cu palma Pecetea înfierată pe frunte. Ajuns acasă, se legă cu o basma la frunte, pretinzând că îl durea capul de nesomn și de efortul făcut în noaptea care trecuse și - dorind să nu fie singurul păcălit - "Și minți tovarășii, spunându-le că niște hoți îi aținuseră calea Pe drumul de înapoiere și îl jefuiseră. "

24

SOMADEVA

La fel pățiră, rând pe rând, și ceilalți trei tovarăși ai acestuia, la fel se legară la cap pentru a ascunde semnul rușinii și umilinței îndurate. Și nici pustnicei budiste nu îi spuseră nimic, nădăjduind în taină că poate va trece și ea prin ceva asemănător. Apoi își luară tălpășița, pe tăcute și fără să privească înapoi.

A doua zi, pustnica, însoțită de discipola ei, se duse acasă la Devasmita, foarte încântată de misiunea pe care credea că o îndeplinise. Devasmita le primi cu politețe, le dădu să bea vin dres cu *datura*, chipurile drept mulțumire, iar când cele două femei căzură amețite, le pedepsi tăindu-le nasurile și urechile; după care le slobozi și pe ele în șanțul plin de murdării.

Apoi însă, când cugetă mai profund asupra tuturor celor întâmplate, tânăra soție se îngrijoră. Și, fiindu-i teamă că tinerii neguțători, batjocoriți de ea, s-ar putea răzbuna pe soț, se duse la soacra ei și îi, povesti toată tărășenia.

Aceasta își laudă nora pentru purtarea ei nobilă și împărtăși îngrijorarea ei.

Atunci Devasmita zise cu hotărâre: „Am să mă duc să-mi salvez soțul la fel cum Saktemati și-a salvat - cu înțelepciunea ei - bărbatul". Nedumerită, soacra o întrebă: „Spune-mi, fata mea, cum a izbutit Saktemati să-și scape bărbatul de năpastă?", iar Devasmita îi istorisi

Povestea nevestei Saktemati

și a soțului acesteia

Sam udratta

În chiar cetatea noastră strămoșii au clădit un măreț sanctuar pe care l-au dedicat puternicului *yakṣa* Manibhadra. Norodul se ducea să i se închine, cu daruri și ofrande, iar aceia care doreau să-i obțină bunăvoința și vreo favoare anume, îi adresau rugă și-i cereau binecuvântarea. Iar dacă se întâmpla ca, peste noapte, vreun bărbat să fie surprins cu femeia altuia, era închis în templu până a doua zi dimineața, când era adus - împreună cu femeia vinovată - la Curte, unde regele îi judeca și îi pedepsea. Așa era obiceiul.

Se întâmplă că într-o noapte gărzile îl descoperiră pe un negustor, Samudratta, în tovărășia unei femei care nu era nevasta sa. Fără multă vorbă, soldații îi ridicară pe amânți și, așa cum era porunca, îi ferecară în templul aceluia *yakṣa*, unde urmau să rămână închiși peste noapte.

OCEANUL POVEȘTIILOR (Kathasaritsagara)

25

Vestea despre năpasta căzută pe capul neguțătorului Samudradatta ajunse repede la urechile soției sale, pe care o chema Saktemati. Femeie fidelă, dar în același timp isteată și curajoasă, ea puse la cale un plan pentru a-și izbăvi omul de pacoste. Își schimbă striele și se sulemenă în așa fel încât să nu fie recunoscută și, împreună cu mai multe prietene, pormi către templu cu ofrande pentru zeu. Preotul, a cărui preocupare era aceea de a consuma ofrandele aduse de credincioși, se lăsă mituit și desferecă poarta încăperii unde Samudradatta fusese încarcerat. Saktemati intră și își găsi bărbatul - speriat și zăpăcit - lângă femeia cu pricina. Fără să zăbovească, femeile își schimbă striele, apoi Saktemati o izgoni pe rivală, care - ascunsă în hainele de împrumut și ferită de întuneric - se furișă și izbuti să plece; iac paznicii nu observară substituirea.

A doua zi dimineața, când soldații regelui sosiră pentru a-l duce la judecată pe vinovat, rămaseră uluiți, căci constatară că ■femeia era chiar soția lui Samudradatta. Regele, aflând întâmplarea, îl puse în libertate pe presupusul vinovat, pedepsindu-l în schimb pe judecătorul care făcuse greșeala. Iar Samudradatta nu știu cum să plece mai repede, scăpat parcă din ghearele morții.

„În felul, aceasta Saktemati cea înțeleaptă și-a salvat bărbatul de la mare necaz, tar eu nu voi pregeta, ca și ea, să fac tot ce îmi stă în putință pentru a-mi apăra soțul", își încheie Devasmita povestea.

După ce i se destăinuise soacrei, Devasmita purcese la treabă. Se îmbracă în strale negustorești și, însoțită de

credincioasele ei slujnice, se îmbarcă pe o corabie, pornind - chipurile - într-o călătorie de afaceri, în cadrul unei adevărate flote comerciale.

Ajunse în țara Kataha și îl zări pe soțul ei într-un grup de oameni de afaceri. Iar Guhasena o zări și el de departe și fu izbit de înfățișarea aceleia pe care o credea un neguțător ca și el. „Ce mult seamănă tânărul acesta cu iubita-mi soață!”, își zise el, sorbind-o din ochi, fără a-și da seama cât de aproape este de adevăr.

Devasmita se înfățișă regelui și, înștiințându-l că are de făcut o plângere, îi ceru să-și adune supușii pentru ca să audă toți ceea ce va spune. Curios, regele îndeplini dorința ciudatului străin, iar după ce mulțimea se adunase, îl întrebă: „Acum spune-mi care-i necazul tău?”

26

SOMADEVA

Iar Devasmita, sub înfățișarea de neguțător, îi răspunse: „Măria Ta, patru sclavi ai mei au fugit și se ascund în țara ta. Vreau să faci dreptate și să mi-i înapoezi!”

„Toți supușii mei s-au adunat aici. Arată care sunt robii tăi și-i poți lua”, îi îngădui- regele.

Atunci Devasmita îi indică pe cei patru tineri negustori pe care îi umilise și îi batjocorise și care se deosebeau de restul cetățenilor pentru că își aveau frunțile ascunse cu niște basmale. Dar comunitatea neguțătorilor locali izbucni mânioasă: „Aceștia sunt fiii unor confrăți, negustori cinstiți, binecunoscuți în cetate. Ei nu pot fi sclavii tăi!”. „Dacă nu mă credeți, să-și scoată basmalele și veți găsi înfierat pe fruntea lor semnul meu, pecetea unui picior de câine”, le răspunse Devasmita.

Toată negustorimea încremeni de uluială și de mare rușine când se convinse că neguțatorul cel străin grăise adevărul, iar regele, nu mai puțin mirat, îi ceru lămuriri. Devasmita îi povesti cinstit și în amănunțime tot ce se petrecuse, cum își apăraseră virtutea și cum îi pedepsise pe tinerii aceia îngâmfați și destrăbălați, * iar toți cei de față izbucniră în hohote de râs, lăudându-i înțelepciunea.

Regele îi făcu dreptate. „Sunt sclavii tăi și poți să-i iei”, încuviință el; însă neguțătorii se învoiră să spele rușinea: adunară mulți bani pentru a-i răscumpăra, plătind și o sumă drept amendă, care intră în vistieria regală.

Devasmita luă banii care i se plătiseră drept răscumpărare, le acordă libertatea celor patru tineri nesăbuiți și, cinstită și lăudată de către cei de față pentru fidelitatea și istețimea de care dăduse dovadă, se înapoie împreună cu Guhasena, soțul ei, la Tamralipta, cetatea lor de baștină. Și de atunci cei doi tineri soți nu s-au mai despărțit niciodată.

Povestea credinciosului și ș viteazului Vidusaka

La Ujjayini, cetate vestită în lumea întreagă, domnea pe vremuri un rege pe care îl chema Adityasena. Și era acest rege cărmuitor înțelept, dar și viteaz fără pereche. Carul său, strălucitor ca al soarelui, străbătea năvalnic câmpul de bătălie și nimeni nu îndrăznea să-i stea în cale; iar când umbrela sa, albă ca zăpada, se înălța falnică la orizont, toți ceilalți regi și principii și le plecau pe ale lor - oricât de mare ar fi fost căldura - cu umilință și supunere. Giuvaeruri din cele mai prețioase se adunau de pretutindeni și umpleau vistieria sa, la fel cum întinsul nemărginit al apei umple oceanul.

Odată, pe când se afla cu tabăra stabilită pe malul Gangelui, i se înfățișă un neguțător bogat de prin partea locului - Gunavartman pe nume - care îi spuse: „Măria Ta, zeii m-au blagoslovit cu o fiică, bucuria vieții mele și podoaba celor trei lumi*, o nestemată frumoasă cum alta nu este, pe care aș da-o de soție Măriei Tale, căci numai tu meriți să-i fii soț”.

Apoi, tatăl o aduse pe Tejasvati, căci așa o chema pe fiica sa, ca să o prezinte regelui. Iar acesta, când o văzu pe fecioară inundând încăperea cu strălucirea ei cerească - la fel ca giuvaerurile cu razele lor de foc din Templul Iubirii - își simți inima covârșită de patimă, iar trupul topindu-se, mistuit de flăcările dorinței. Fără să mai stea pe gânduri, Adityasena primi să o ia de soție, căci minunata fecioară merita să fie regină între regine, și - fiind foarte mulțumit - îl copleși cu onoruri pe tatăl ei.

Regele se căsătorii cu Tejasvati și, simțind că și-a îndeplinit țelul vieții, se înapoie în cetatea sa de scaun. Aici se preocupă tot mai mult de tânăra sa regină, neglijând treburile împărăției, care totuși erau importante. Iar urechea sa, încântată de glasul

Lumea din ceruri, lumea de pe pământ și lumea subpământeană.

28

SOMADEVA

melodios al soției favorite, nu mai auzea plângerile și durerile supușilor. Regele se închidea în harem și nu- îl mai părăsea.

După un timp, Tejasvati aduse pe lume o fetiță, iar evenimentul fu întâmpinat cu multă bucurie de toată suflarea din împărăție, dar mai ales de tatăl ei. Pe măsură ce creștea, fetița se făcea tot mai frumoasă.

Veni vremea când regele simți din nou îmboldindu-l menirea sa de războinic viteaz și făcu pregătiri pentru a pedepsi pe una din căpeteniile locului, care se răzvrătise împotriva autorității regale. O luă cu el și pe iubita sa

soție de care nu se îndura să se despartă. Așa cum ședea pe spinarea unui elefant impunător, Tejasvati părea însăși zeița protectoare a oștilor. Iar el însuși încalca un bidiviu focos, înalt cât un munte și năvălaș nevoie-mare.

Ajunseră la șes. Cât vedeai cu ochii, pământul era întins ca-n palmă și, năzărindu-i-se să o impresioneze pe regina Tejasvati cu meșteșugul său la călărie, regele porni în galop nebun. Când sireapul simți pintenii înfigându-i-se în burtă, țâșni ca săgeata slobozită de un arc puternic și dispăru într-o direcție necunoscută. Alarmați, comandanții și soldații porniră în urmărirea lui, dar nu izbutiră să-l ajungă din urmă.

Atunci miniștrii și comandanții, temându-se de vreo nenorocire, s-au înapoiat - împreună cu soldații - în cetatea pe care au ferecat-o, punând pază strașnică la porți și la creneluri. Și, în așteptarea unor vești, s-au străduit să liniștească norodul în panică și pe regina neconsolată, care plângea fără încetare.

În timpul acesta regele ajunsese pe dealurile Vindhya, acoperite de păduri de nepătruns, în care băntuiau lei feroși. Dezorientat și neștiind cum să iasă din încurcătură, își aminti că armăsarul său era un animal năzdrăvan. Coborî, deci, din șa și i se prosternă în față, spunându-i: „Tu ai fost zeu în viața ta anterioară, de aceea se cuvine să-l ajuți pe stăpânul tău. Scoate-mă din impas | și ți-o mulțumi.”

Un cal bun este nu numai un tovarăș prețios, dar și o ființă divină. Bidiviul, care își amintise ce fusese în viața sa din trecut, își purta stăpânul pe căi umbroase, mărginite de lacuri răcoroase, care le risipi oboseala de peste zi. Străbătura, astfel, sute de] *yojana** pe drumul de înapoiere și ajunseră sub zidurile cetății tocmai când mărșul soare își strunea telegarii, îndrumându-și carul de foc către văile din apus, iar umbrele înserării își întindeau aripile asupra firii. Porțile cetății însă erau închise, iar limbile de

OCEANUL POVEȘTIILOR (Kathasaritsagara)

29

* Distanță măsurând, probabil, 13-15 kilometri.

foc ce se înălțau din rugurile funerare din împrejurime făceau ca atmosfera să fie înfricoșătoare.

Minunatul patruped își purta stăpânul într-un colțișor liniștit, nu departe de zidul cetății, unde se afla pitit în verdeață un templu micuț. Regelui îi plăcu pacea și tihna ce domneau aici și descăleca, socotind să se odihnească în templu. Nu apucă să intre în sfântul lăcaș căci o ceată de brahmani îi aținu calea, gesticulând și vociferând cu mânie, și i se împotrivi, crezând că au de-a face cu vreun paznic de cimitir sau cu un hoț.

Pe când ceata brahmanilor se agita gălăgioasă, apărură din templu un tânăr brahman, Vidușaka pe nume, viteazul-vitejilor, vestit prin puterea brațelor sale, care îl proslăvea pe zeul Focului, iar acesta îi dăruise - drept mulțumire - un paloș minunat și i se arătă în persoană ori de câte ori virtuosul tânăr doar se gândea la el.

Vidușaka observă, cu privirea sa ageră, ținuta maiestuoasă a necunoscutului și bănuî că ar putea fi vreun zeu sub înfățișarea unui muritor de rând. De aceea, își potoli confracții brahmani, apoi se închină respectuos în fața regelui și îl pofți în templu. Adityasena intră și, ajutat de sclavele de la templu, își scutură praful adunat pe drum și se spălă. Și pe când se odihnea, inimosul brahman Vidușaka se îngriji de cal: îi scoase șaua, îl adapă cu apă

răcoroasă și îl hrăni cu iarbă proaspătă. Apoi pregăti, cu mâinile sale, o cină demnă de un oaspete de seamă. După ce regele își potoli foamea, Vidușaka îi pregăti un culcuș moale și îl îmbie: „Stăpâne, odihnește-te fără grijă, căci eu îți voi păzi somnul”. Și, apucând sabia minunată dăruită de zeul Focului, își luă postul în primire.

A doua zi dis-de-dimineață, Vidușaka, fără să aștepte a i se porunci, puse șaua pe nobilul animal și se înfățișă oaspetelui. Regele, după ce și-a luat rămas-bun, a încălecat și a plecat. Când a intrat pe poarta cetății, norodul l-a zărit și s-a bucurat mult, salutându-l cu strigăte vesele. Vestea revenirii sale s-a răspândit ca fulgerul și, fără zăbavă, miniștrii și nobilii de la curte i-au " ieșit în întâmpinare. Iar reginei Tejasvati i s-a ridicat o piatră de pe inimă și, în semn de mulțumire adusă proniei, a poruncit să fie organizată o mare petrecere, pentru ca toată suflarea să se bucure împreună. Cetatea s-a împodobit, steaguri și flamuri de toate culorile au început să fâlfâie în bătaia vântului, iar veselie a durat până seara târziu, când strălucirea soarelui a pălit, devenind stacojie, apoi purpurie, în timp ce se pierdea la apus. A doua zi, Adityasena i-a chemat la palat pe Vidușaka și

30

SOMADEVA

OCEANUL POVEȘTIILOR (Kathasaritsagara)

31

brahmanii săi și, după ce le povesti celor de față purtarea nobilă a tânărului brahman, îi dăruî acestuia o mie de sate, o umbrelă regească și un elefant maiestuos; iar această cinstită il făcea pe Vidușaka egalul marilor căpetenii.

Pe cât de viteaz, pe atât de mărinos era Vidușaka, deoarece a împărțit frățeste cu brahmanii din mănăstire cele o mie de sate primite în dar și toți trăiau fără griji din veniturile obținute. Curând însă tihna și bunăstarea îi amăți pe brahmani; nu mai luau seama la sfaturile înțelepte ale mai tânărului lor confrate și au început să se sfădească între ei, fiecare voind ca el să fie șef. S-au împărțit în grupulețe rivale de câte șapte persoane și - ceea ce era mai rău - au început să-i asuprească pe sătenii care îi îndestulau prin munca lor. Vidușaka se uita la ei cu dispreț și indiferență; căci aceasta este purtarea corectă a oamenilor cu inimă nobilă, față de cei mici la suflet.

Odată se abătu pe acele meleaguri un brahman aspru din fire, pe care îl chema Ciakradhara și care fu martorul certurilor nesfârșite dintre brahmanii ce sălășluiau în templu. Ciakradhara era el chior de un ochi, dar vedea prea bine cu celălalt ca să nu poată judeca fără greș faptele semenilor săi; și deși era cocoșat și strâmb la trup, pe atât

de drept și de deschis era la vorbă. Așa că le spuse fără să-i menajeze: „Neghiobilor, nu de mult de-abia vă duceați viața de azi pe mâine din cerșit, ați uitat? Și-atunci, de ce îi năpăstuiți pe țărani de pe urma cărora trăiți? Dar e vina lui Vidușaka, pentru că nu. vă strunește. De aceea, nu mă îndoiesc că în curând veți purcede iarăși la cerșit! Căci nu este mai bine când, lipsind un șef înțelept, fiecare face la nimereală ce îl taie capul, decât atunci când sunt prea mulți șefi, dar treburile se duc de răpă. Ascultați-mi sfatul: delegați pe cel mai înțelept și curajos dintre voi să vă conducă, iar voi supuneți-vă îndrumărilor sale, dacă vreți să trăiți mai departe în prosperitate, căci numai un om hotărât vă poate ajuta să ieșiți din impas.”

Dar fiecare din brahmani vroia ca el să fie șeful, așa că Ciakradhara interveni din nou, spunându-le: „Văd că nu aveți înțelepciunea să cădeți la învoială, de aceea iată ce vă propun: în cimitirul din vecinătate se află trei tâlhari trași în țeapă. Cel mai îndrăzneț dintre voi să meargă acolo în miez de noapte, să le taie nasurile și să revină cu dovada faptei împlinite. Acela va fi șeful vostru, căci curajul merită să fie răsplătit.”

Însă nici unul din brahmani nu îndrăznea să înfăptuiască ceea ce li se propusese. Atunci Vidușaka, aflat în apropiere, se oferă el să se ducă la miezul nopții în cimitir, iar brahmanii proști, socotind că era vorba de o întreprindere primejdioasă, se învoiră ca, în caz de reușită, Vidușaka să-i conducă, ei urmând a-l recunoaște drept stăpân.

La miezul nopții eroul nostru pătrunse în cimitir, ținând în mână sabia primită în dar de la zeul Focului. În mijlocul cimitirului înfiorător - unde țipetele vulturilor și urletele șacalilor se împleteau cu vaietele vrăjitoarelor și unde rugurile funerare ardeau în vâlvătaie, iar din gurile multimilor de demoni ce sălășluiau acolo țâșneau limbi de flăcări - Vidușaka îi descoperi pe cei trei tâlhari căzniți, cu fețele îndreptate spre cer, de teamă parcă să nu-și piardă nasurile. Când Vidușaka se apropie, tâlharii - în care se cuibăriseră niște demoni violenți - începură să dea cu pumnii în el; însă viteazul brahman nu se sperie deloc, ci lovi cu sabia-i fennecată, izgonind duhurile din leșurile aflate în vârfurile țeșilor. Apoi le tăie nasurile, pe care le ascunse într-un colț al veșmântului.

Tocmai se pregătea să plece, când într-un colț întunecos al înspăimântătorului ținut zări un cerșetor din aceia evlavioși, care ședea pe trupul neînsuflețit al unui om întins la pământ și bolborosea niște vrăji și farmece. Mai din curiozitate, mai din dorința de a se amuza, Vidușaka se piti în apropiere ca să vadă ce se va întâmpla.

Cerșetorul continuă să murmure descântecele sale și după puține clipe cadavrul începu să scoată niște sunete șuierătoare și flăcări îi țâșniră din gură, iar din orificiul buricului răsăriră mai multe semințe de muștar.

Cerșetorul culese grăunțele, apoi lovi cu latul palmei cadavrul, care îndată se însufleți și se ridică drept în picioare; căci un demon puternic pusese stăpânire pe leșul acela omenesc. Atunci cerșetorul i se urcă în cârcă, iar calul improvizat îl purta în galop până la un templu în care trona imaginea mării zeițe Durga. Cerșetorul descăleca și intra în sanctuarul din interiorul sfântului lăcaș, iar cadavrul pe care venise călare căzu lat și rămase nemișcat la pământ. Tot mai intrigat, Vidușaka se luă după el fără ca să fie observat. Cerșetorul oferă daruri și o proslăvi pe zeița cea teribilă, spunându-i: „Dacă ești mulțumită de mine, mărează zeiță, împlinește-mi ruga ce ți-o fac. Iar de nu ești mulțumită, dă-mi un semn și am să mă jertfesc eu însumi pe altarul tău!”

Îmbătat de puterea vrăjilor sale, cerșetorul se prosternă în fața imaginii zeiței, iar din interiorul sanctuarului se auzi un glas, spunând: „Adu-o aici pe fiica-fecioară a regelui Adityasena și oferă-mi-o ca jertfa. Atunci dorințele tale se vor împlini.” Cerșetorul părăsi sanctuarul, se înapoie la locul unde abandonase

32

SOMADEVA

cadavrul pe care îl lovi cu latul palmei, îndată trupul mort se însufleți, se ridică în picioare, șuierând și vărsând foc pe gură și, după ce cerșetorul i se urcase pe spinare, porni alergând la drum.

Martor la cele întâmplate, Vidușaka se mânie foarte. „Cum, își zise el, cerșetorul acesta ticălos vrea să o ucidă pe gingașa prințesă? Lucrul acesta nu se va întâmpla atâta vreme cât trăiesc. Am să-l aștept și am să-l pedepsesc!” Între timp, cerșetorul pătrunse în zbor pe fereastră în odaia din palat unde, fiind noapte, prințesa dormea fără grijă; apoi o săltă în brațe și porni înapoi pe aceeași cale. Ajungând la templu, hainul cerșetor o așeză pe altarul zeiței pe fecioara care, îngrozită, plângea sfâșietor, chemându-și în ajutor părinții.

În clipa când călăul se pregătea să dea lovitură de grație nevinovatei sale victime, Vidușaka se năpusti cu sabia în mână și, cu glas de tunet, răcni: „Nemernicule! Îndrăznești să lovești cu fulgerul tău această gingașă floare de iasomie? Vrei să lovești această făptură minunată?” Și, înșfăcându-l de plete pe cerșetorul care tremura din toate măduarele, îi despărți capul de trup cu o singură lovitură de sabie. Apoi o potoli cu cuvinte blânde pe grațioasa fecioară care, recunoscându-l pe salvator, i se atârna cu nădejde de gât și își lipi trupul strâns de cel al voinicului.

Iar eroul nostru cugeta: „Oare ce trebuie să fac, cum să mă | descurc în miez de noapte ca să o duc de aici pe prințesă și să o las în haremul de la palat?” Chiar atunci auzi un glas din văzduh care i se adresa și îl sfătuia: „Ascultă, Vidușaka! Cerșetorul pe care l-ai pedepsit, ucigându-l, avea în puterea sa un mare demon; și mai avea câteva grăunțe miraculoase de muștar cu ajutorul cărora izbutea să călătorească prin văzduh. De aceea, ticălosului i s-a urcat la cap să devină cârmuitor al întregii omeniri, luând în căsătorie pe fiicele regelui; de aceea nebunul acesta a trebuit să piară. Iar tu, eroule, ia acele semințe de muștar pentru ca în această noapte să poți zbura prin aer.” Așa a grăit vocea necunoscută din înaltul cerului, căci uneori până și zeii se milostivesc și îi iau sub aripa lor ocrotitoare pe eroii neprihăniți. Bucuros, Vidușaka luă - așa cum fusese sfătuit - grăunțele de muștar

ascunse într-un colț al veșmântului cerșetorului, apoi o săltă în brațe pe domniță.

Tocmai când dădea să iasă din templu, un alt glas misterios îi porunci lui Vidușaka: „Eroule, peste o lună să te înapoezi aici! Să nu uiți porunca mea!” Iar Vidușaka, deși nedumerit, fâgădui: „Voi face precum ai poruncit!”

Apoi, cu domnița în /

brațe, străbătu ca vântul prin văzduh distanța până la palat și, intrând pe fereastră, o duse ușurel în iatacul ei. După ce tânăra fată își revenise din spaimă, Vidușaka își aminti ceea ce vocea misterioasă îl prevenise și de aceea îi spuse prințesei. „Măine dimineată n-o să fii în stare să plec zburând, de aceea este mai bine să ne despărțim acum”. Însă fecioara se agăță de brațul lui și, speriată, îi zise: „Dacă pleci, voi muri de frică! De aceea, erou mărinimos, rogu-te, nu mă părăsi, salvează-mă din nou! Căci oamenii cinstiți duc până la capăt o faptă bună pe care au început-o!”

Vidușaka o ascultă și îi zise în sine: „Dacă o părăsesc, s-ar putea ca fecioara într-adevăr să moară, din pricina fricii. În cazul acesta nu aș mai fi demn de încrederea pe care mi-a acordat-o suveranul meu”. Prin urmare, rămase și petrecu restul nopții în iatacul fecioarei, adormind doborât de oboseală. Fecioara însă, care încă se afla sub influența emoțiilor de peste zi, rămase trează, veghind somnul salvatorului său; și nici când apărură zorile nu îl deșteptă, zicându-și, cu inima cuprinsă de caldă iubire: „Să-l las să se mai odihnească puțin.” Dimineata slujnicele Îi găsiră pe voinic dormind în brațele prințesei și, cuprinse de agitație, alergară să-l vestească pe părintele fetei.

Mânios, regele porunci șefului gărzii să meargă îndată și să vadă ce s-a întâmplat. Acesta îl descoperi pe Vidușaka în pat, dar prințesa îl potoli, povestindu-i cum fusese salvată de eroul care acum se odihnea; iar șeful gărzii se duse și raportă suveranului său cele aflate. Regele, care cunoștea cinstea și vitejia brahmanului Vidușaka, porunci să fie adus sub escortă, în fața sa, deoarece vroia să afle din gura lui adevărul. Iar prințesa înamorată îl însoți și amândoi i se înfățișară suveranului.

La porunca regelui, Vidușaka îi povesti de-a firu-n păr cele întâmplate. Apoi scoase la iveală, din colțul veșmântului unde le ascunsesese, nasurile tâlharilor și semințele de muștar, care erau altfel decât cele obișnuite. Regele îl crezu, totuși se duse la cimitir unde îi găsi înălțați în țepă pe cei trei tâlhari văduviți de nasuri, precum și pe ticălosul cerșetor zăcând la pământ cu capul tăiat. Deplin convins că fidelul Vidușaka i-a salvat tronul și pe fiica sa, regele se hotărî pe loc și i-o dădu de soție pe prințesă credinciosului și viteazului său supus brahman. Ce nu fac oamenii generoși când sunt mulțumiți? Zeița Fortuna și-a manifestat mărinimia, căci după căsătorie Vidușaka a câpătat multe averi și bogății.

Bucurându-se de încrederea neștirbită a suveranului, cu

34

SOMADEVA

prestigiul și mai întărit, Vidușaka trăia fericit la palatul socrului său, regele Adityasena. Zilele treceau în dulci plăceri când, îndemnat de un impuls din partea vreunei puteri supranaturale, soția îi aminti fâgăduiala pe care o făcuse de a se înapoia la templu în răstimp de o lună și îi atrase atenția că era ultima zi a sorocului. Vidușaka recunoscu că într-adevăr uitase și, încântat de fidelitatea dovedită de soția sa, o luă în brațe drept mulțumire. Peste noapte, pe când soția sa, prințesa, dormea, Vidușaka porni la drum și, ajungând la templul zeiței, descăleca și, cu sabia în mână, strigă: „Eu, Vidușaka, am sosit!” Un glas din interiorul templului îi răspunse: „Intră, Vidușaka!” Vidușaka făcu ce i se poruncise: în fața ochilor i se înfățișă un palat măreț, iar în palat zări o fecioară de o frumusețe divină cu ținută maiestuoasă, care cu strălucirea ei risipea tenebrele nopții, așa cum flăcările incendiului luminează noaptea. Fecioara îl întâmpină pe Vidușaka, brahmanul - care se minuna de această întâmplare, - cu multă afecțiune și respect, ceea ce trezi curiozitatea și ațâță în inima vionicului dorința de a dezlega misterul. Iar fata îi zise: „Eu sunt mlădiță din neamul vidyadhara, de viță nobilă, și mă cheamă Bhadra și hoinăream pe-aici când te-am zărit. Am fost fermecată de virtuțile tale și, îndemnată de dorința de a te revedea, am rostit dintr-un colț al sanctuarului, fără să mă înfățișez, cuvintele acelea pentru a te readuce aici. Iar astăzi, cu ajutorul puterilor mele magice, am îndemnat-o pe prințesă să-ți reamintească fâgăduiala pe care o făcuseși. De dragul și de dorul tău mă aflui aici, frumusele erou și mă las în voia ta: ia-mă de soție!”

Vidușaka era uluit de cuvintele pe care frumoasa Bhadra, din neamul vidyadhara, le rostise, dar acceptă fără să

șovăie chemarea ei și se căsătoriră prin acea ceremonie numită *gandharva*. Apoi trăiră chiar acolo, bucurându-se de plăceri divine împreună >i cu soția sa.

Când prințesa se deșteptă în zori și nu își găsi soțul iubit _ în pat, intră în panică. Disperată, se duse îndată la maică-sa -cu pași împleticiți, plângând amarnic și tremurând toată - căreia îi povesti pricina tulburării sale. Tânăra domniță era înspăimântată că soțul a părăsit-o pentru cine știe ce greșeală comisă fără să—și dea seama. Când își văzu fata cuprinsă de mare deznădejde și află pricina stării ei, mama alergă și îi povesti regelui necazul care se abătuse asupra lor. Regele se îngrijoră căci nu știa ce să facă și tocmai când prințesa se hotărâse să-și pună capăt zilelor, un glas misterios se auzi venind din văzduh: „Să nu te lași cuprinsă de deznădejde, fata mea. Căci soțul tău este în viață, trăiește în plăceri divine și curând se va înapoia la tine!" Atunci speranța reînvie în inima nefericitei soții, iar ea se hotărî să aștepte înapoierea iubitului său bărbat.

Vremea se scurgea în plăceri pentru Vidușaka. Într-una din zile un prieten, pe care îl chema Yogesvari, veni și o preveni pe Bhadra că membrii neamului vidyadhara se mâniaseră pentru că trăia cu un muritor de rând, din care pricină intenționau să o pedepsească. „De aceea, părăsește locul acesta, o povățui' prietenul. Pe țărnu mării de răsărit se află orașul Karkotaka, dincolo de care curge apa sfântă a râului Sitoda. După ce vei străbate râul, ai să ajungi în munții Udaya unde se află ținuturile celor din neamul siddhas, pe care vidyadharașii nu vor îndrăzni să-l calce. Pleacă fără să zăbovești și să nu îți faci griji din pricina bărbatului pe care îl iubești; căci înainte de a vă despărți îi poți spune ce ai de gând să faci și unde ai să pleci, pentru ca mai târziu el să te poată urma și găsi."

Cuprinsă de frică, deși îl iubea pe Vidușaka, Bhadra se hotărî să asculte povața prietenului binevoitor. Îi povesti iubitului ei planul pus la cale, îi dăruî inelul pe care ea îl avea la deget, apoi se făcu nevăzută prin puterile ei miraculoase. Iar când Bhadra dispăru, Vidușaka se trezi singur în templul pustiu. Somptuosul palat parcă se topise în văzduh, iar Vidușaka își dădu seama că totul fusese doar o iluzie făurită de puterile magice ale iubitei sale. Copleșit de deznădejde, își aminti că Bhadra îi dăduse întâlnire undeva în munții de la răsărit și gândi: „Locul e departe, iar eu, cum voi părăsi templul, voi fi recunoscut, iar regele nu mă va lăsa să plec. Așa că trebuie să mă folosesc de un vicleșug." Așa cugetă istețul brahman. Îmbracă niște zdrențe, își presără cenușă pe părul încălțit și pe trup și, cu un toiag în mână, ieși din templu, exclamând întruna: „Ah, Bhadra! Ah, Bhadra!". Lumea îl recunoscă și vestea revenirii sale ajunse repede la urechile regelui. Acesta, când îl văzu purtându-se ca un nebun, îl luă cu binișorul și îl duse la palat, unde toată lumea îl copleși cu dragostea, dar el continua să plângă, rostind fără încetare: „Ah! Bhadra! Ah, Bhadra!" La fel se comportă și în zilele care au urmat, rupându-și veșmintele, refuzând să mănânce, jucând rolul unui nebun. Iar Adityasena își zise: „Vidușaka e nebun de nelecuit. De ce să-l chinuim? S-ar putea să moară și atunci mă fac vinovat de moartea unui brahman! Dar dacă îl lăsăm să vagabondeze, s-ar putea să-și revină. Așa că să-l lăsăm să Plece!" Și făcu precum hotărâse.

36

SOMADEVA

Slobod, așa cum dorise să fie, Vidusaka pomi în căutarea iubitei sale. Și tot călătorind zi și noapte către răsărit, poposi în orașul Paundravardhana. Vidusaka ceru găzduire unei bătrâne brahmane, care îl primi cu multă ospitalitate. După ce îl spălase și îl ospătase, bătrâna se așeză lângă necunoscutul brahman și-i zise cu tristețe: „Fiul meu, eu nu mai am rost pe lumea asta și nu mai pot trăi. De aceea, îți las ție casa și tot ce se află în ea!" „De ce vorbești așa, măicuță?" întrebă Vidusaka nedumerit. „Ascultă, fiul meu, povestea vieții mele", îi răspunse bătrâna și începu să istorisească cele ce urmează:

„În această cetate domnește regele Devasena, care are o fată frumoasă cum alta nu este pe pământ. Devasena își iubește la nebunie fiica, iar când sosi vremea măritişului o dădu de soție unui rege megieș, Kacicapa, care însă muri în mod misterios chiar în noaptea nunții, când nămăsese singur cu mireasa. Durerea fu mare, desigur, dar vremea trecu, întâmplarea fu dată uitării, iar regele își mărită fata cu un alt rege, care însă împărtăși soarta predecesorului său. Același lucru se întâmplă și cu următorii doi soți, care pieriră în prima noapte a nunții, la fel ca ceilalți. După aceasta nu se mai ivi nici un pretendent la mâna prințesei, căci toți regii care ar fi luat-o, poate, se temeau să nu aibă soarta tragică a celor dinaintea lor. Deznădăjduit și îndurerat, regele îl chemă pe comandantul Curții și-i porunci așa: «Zilnic din fiecare cămin existent în cetate să fie ales un tânăr necăsătorit - care neapărat trebuie să fie brahman sau *kṣatriya* - și adus la palat; iar peste noapte tânărul să fie lăsat să rămână singur cu prințesa, în iatacul ei. Să vedem câți vor pieri și cât va dura această situație. Iar acela care va supraviețui îi va deveni soț. Căci necunoscute sunt căile destinului și nimeni nu i se poate împotrivi». Porunca regelui a fost îndeplinită și în felul acesta sute de tineri au pierit în iatacul prințesei. Se vede că am păcătuit în vreuna din viețile mele anterioare, iar acum a sosit sorocul plății, căci la noapte e rândul unicului meu fiu să-și înfrunte soarta, care este cunoscută de-acum. Fără el viața nu va mai avea nici un rost, de aceea m-am hotărât să pier în flăcările rugului. Înainte însă de a purcede la înfăptuirea pasului suprem, vreau să dăruiesc unei persoane merituoase casa mea cu toată bunurile pe care le, cuprinde, în nădejdea ca în viața viitoare soarta va fi mai milostivă cu mine".-

Vidușaka ascultă cu luare aminte povestea bătrânei brahmane, j apoi o liniști, spunându-i: „Dacă asta ți-e

durerea, măicuță, eu te voi ajuta. La noapte mă duc la palat în locul fiului tău, carej astfel va rămâne în viață. Și nici pentru mine să nu te îngrijorezi, căei am puteri miraculoase și nu mă paște nici o primejdie." Când îi auzi hotărârea, bătrâna se prosternă cu **recunoștință** în fața lui Vidusaka și i se înclină, socotindu-l o zeităate venită să o răsplătească pentru virtutea și faptele bune din viețile ei anterioare.

Seara, Vidusaka se prezentă la palat și fii condus în acea parte unde se aflau odăile fecioarei. Vidusaka o văzu pe prințesa în iatac - o mândrețe de fată cu bujorii tinereții înfloriți în obraji, mlădie ca iedera care din înălțime se încovoia sub povara florilor încă neculesc. Când se lăsa întunericul, domnița se culcă, dar eroul nostru rămase de pază în mână cu sabia miraculoasă **dăruită** de zeul Focului, care i se și înfățișă în gând, încurajându-l. „Să vedem cine este acela care a ucis atâția tineri nevinovați”, își zise Vidusaka.

Toată suflarea din cetate dormea când, deodată, ușa iatacului se deschise și în prag se ivi un *rakṣasa* fioros: era acela care fusese pricina pieirii atâtor tineri! Demonul întinse brațul ca să-l înșface pe erou, dar acesta țâșni iute fără să-i fie cătuși de puțin frică și cu sabia sa minunată reteză de la umăr brațul ucigaș; iar duhul cel rău fugi înspăimântat, lăsându-și zălog brațul.

Dimineața, când se deșteptă și zări brațul retezat zăcând pe podea, prințesa fu copleșită de un simțământ în care se împleteau groaza, bucuria nețărnută și uluiala deopotrivă. Veni și regele, care se bucura nu mai puțin văzând isprava eroului. Și pentru că izbăvise prințesa de blestem, își respectă cuvântul, dându-i-o de soție împreună cu multe bogății. Vidusaka trăi în huzur și plăceri o bucată de vreme împreună cu gingașa domniță, care acum îi era soție.

Dar într-o noapte, măcinat de dor, o părăsi fără de veste și, porni în căutarea iubitei sale Bhadra. Dimineața când se trezi, prințesa fu copleșită de disperare, văzând că soțul ei dispăruse fără să spună o vorbă; dar părintele ei o încuraja spunându-i să nădăjduiască în revenirea lui.

Vidusaka a călătorit zi și noapte până a ajuns la orașul Tamralipta, nu departe de țărmul mării de răsărit. Aici se alătură unui neguțător, Skandadhasa pe nume, care încărcase o corabie cu- tot soiul de mărfuri pe care vroia să le vândă peste ocean. Corabia porni și străbătu jumătate din drum când, la mijlocul oceanului, se opri dintr-o pricină necunoscută, împiedicată parcă de o mână nevăzută. Și cu toate eforturile depuse, deși timpul ăra favorabil, nu izbutiră să-o urnească din loc. Deznădăjduit,

38

SOMADEVA

Skandadhasa o făgădui pe fiica sa de soție, împreună cu jumătate din avuție, aceluia care va izbuti să slobozească corabia din lanțurile nevăzute care nu îi permiteau să înainteze.

Fără să pregete, inimosul Vidusaka se oferă: „Eu voi coborî în adâncuri să descopăr cauza. Trebuie însă să mă sprijiniți, legându-mă cu frânghia de piept, și îndată ce corabia se urnește din loc, să mă trageți și să mă ridicați înapoi pe punte.”

Neguțătorul, bucuros, făgădui să facă întocmai ceea ce i se ceruse; un matelot îi petrecu o frânghie solidă pe sub brațe, după care Vidusaka se avântă în adâncurile oceanului. Aici, chiar sub carenă, zări dormind un uriaș de piciorul căruia se poticnise corabia. Fără să șovăie, reteză piciorul buclucaș cu sabia dăruită de zeul Focului și corabia se puse în mișcare, însă neguțătorul avar și hain, dorind să-și salveze averea, își calcă promisiunea, tăind frânghia și abandonându-l pe Vidusaka; apoi își continuă cu iuteală drumul pe oceanul vast cât lăcomia sa, spre celălalt țărm. Vidusaka reveni la suprafața apei și, când își dădu seama ce se întâmplase, cugetă în sine sa: „De ce s-a purtat așa negustorul acela? De bună seamă i se potrivește zicala: «Oamenii nerecunoscători, orbiți de lăcomia de a aduna averi, nu pot vedea unde le este câștigul». Acum însă trebuie să dau dovadă de iscusință, căci dacă îți lipsește curajul chiar și piedica mărunță devine un obstacol de netrecut.” Vidusaka se agăță de piciorul retezat al uriașului care dormea la fundul apei și, folosindu-l ca pe o barcă, lopată cu brațele până ajunse la celălalt țărm al oceanului, așa cum făcuse Hanuman* de dragul lui Rama. Căci destinul vine în ajutorul oamenilor cinstiți.

Când ajunse la mal și puse piciorul pe pământ, Vidusaka auzi un glas venind din văzduh, care îl încuraja în felul următor: „Vidusaka, ești cinstit și curajos, iar eu - Focul Sacru, căruia tu, i-ai oferit jertfele convenite zeilor, la fel ca și trupurile celor care părăsesc acest pământ - sunt mulțumit de vitejia și de purtarea ta. Ia aminte la ce îți spun. Țărmul acesta e pustiu, însă după o călătorie de șapte zile vei ajunge la cetatea Karkotaka, unde te vei împropăta și trupește și sufletește. După aceea continuă-ți drumul și ai să dobândești ceea ce dorești. Iar eu te blagoslovesc ca în tot timpul acesta să nu simți nici foame și nici sete!”

Vidusaka se prosternă și proslăvi zeul Focului, care îl oblăduia cu puterea sa, apoi porni la drum și după șapte

zile - așa cum

* Zeu, regele maimuțelor, era prieten al lui Rama, din epopeea, *Ramayana*.

fusese prevenit - ajunsese la cetatea Karkotaka. Aici găzdui la o mănăstire unde se aflau mulți brahmani de viță nobilă, veniți din toate colțurile țării. Brahmanii îl întâmpinară cu bucurie pe Vidușaka, iar unul dintre ei se îngriji ca el să se îmbăieze, după care îi oferii bucate gustoase și îmbrăcăminte curată. Pe când s'odihnea, auzi larmă cu bătăi de tobă și zări un sol de la Curte care anunță următoarele: „Măria Sa regele Aryavarman îl invită pe orice brahman sau *kṣatriya*, care dorește, să vină și să petreacă o noapte împreună cu prințesa, fiica sa!" Vidușaka înțelese îndată adevăratul motiv al invitației și - fiind neînfricat și plăcându-i primejdiile - se hotărî să dea răspuns chemării suveranului. Gazda sa însă îl preveni, zicându-i: „Ia sgama, brahmane, ceea ce e numit locuința domniței este, de fapt, gura căscată a morții. Căci mulți tineri cutezători care s-au dus noaptea acolo, n-au mai ieșit vii dimineața!"

Fără să țină seama de sfatul brahmanului, Vidușaka se duse la palat, unde regele Aryavarman în persoană îl întâmpină cu bucurie și îl însoți până la iatacul prințesei. Iar când pătrunse, odaia se umplu de o puternică strălucire ca aceea a soarelui când se scaldă în flăcări. Aici o găsi pe tână domniță tristă și cu lacrimi în ochi, care însă când îl văzu pe eroul cutezător se îmbujora și un licăr de speranță îi sclipi în ochi. "Cu sabia dăruită de zeul Focului în mână, Vidușaka veghe toată noaptea. Deodată, în prag apără un *raṁśasa* înfricoșător, care întinse brațul stâng - căci dreptul îi fusese retezat de la umăr - încercând să-l înșface. Vidușaka își zise: „Acesta-i *raṁśasa* căruia eu i-am tăiat brațul în orașul Paundravardhana. Dacă îi retez numai brațul care > i-a rămas, din nou o să-mi scape. De aceea am să-l răpun!" Cugetând așa, sări și îl apucă de plete pe demon, însă chiar în clipa când se pregătea să dea lovitura care avea să-l scurteze de cap, acesta îl imploră îngrozit: „Nu mă ucide! Tu ești brav și milostiv, îndură-te de mine!" Pe lângă că era viteaz, Vidușaka era și nobil din fire. Ascultă de ruga demonului și îl cruță, dar vroi să știe cine era acesta.

Atunci demonul îi povesti: „Am fost blagoslovit cu două fiice, una este cea de față, a doua este prințesa din orașul Paundravardhana. Iar marele zeu Siva mi-a poruncit să nu îngădui ca ele să se mărite decât cu bărbați-eroi. Când împlinesc porunca, un erou mi-a retezat brațul drept în orașul Paundravardhana. Iar acum, tu m-ai învins aici!"

Vidușaka răsă și îl lămurii că el era eroul care îi retezase brațul în noaptea aceea, la Paundravardhana. Atunci *raṁśasa*, pe

40

SOMADEVA

care îl chema Yamadaṁśtra, grăii cu admirație: „Dacă-i așa, tu trebuie că ești egalul unui zeu, iar eu îți voi fi prieten veșnic! De câte ori te vei afla la ananghie gândește la mine și într-o clipă voi fi alături de tine ca să te ajut." Yamadaṁśtra adăugă că îl considera fratele său și, după ce Vidușaka îi mulțumi, se făcu nevăzut.

În noaptea aceea Vidușaka rămase împreună cu domnița recunoscătoare. Dimineața, când află din gura ei vitejia de care dăduse dovadă Vidușaka, regele se bucură mult pentru că blestemul fusese risipit și - drept mulțumire - i-o dădu pe fiica sa de soție, precum și multe bogății.

Vidușaka trăi fericit câțva timp cu soția sa, ca în brațele zeiței Prosperității, nelăsând-o să se îndepărteze nici o clipă. Dar într-o noapte dorul aprig de iubita sa Bhadra îl copleși din nou, făcându-l să pornească iarăși în căutarea ei; căci pe acela care a gustat plăcerile divine nu îl mai atrage nimic altceva!

După ce ieși din oraș, Vidușaka își îndreptă gândul către acel *raṁśasa*, care devenise prietenul său și care, așa cum se legase, se ivi îndată lângă el. „Prietene, zise el către Yamadaṁśtra, demonul, de dragul undi femeii din neamul vidhyadara, pe care o cheamă Bhadra, trebuie să mă duc pe meleagurile de la soare-răsare ale neamului siddhas. Rogu-te, poartă-mă acolo". *Raṁśasa* făcu o plecăciune și îl săltă pe umeri, călătorind într-o singură noapte o distanță de peste șaiszeci de *yojana*. Iar dimineața zburară peste fluviul Sitoda, pe care nici un muritor de rând nu îl poate traversa, ajungând la fi-untariile pământurilor care aparțineau neamului siddhas. *Raṁśasa* coborî și-i zise: „Iată în fața ta binecuvântatul munte al soarelui-răsare, de care însă nu mă pot apropia, căci acolo este căminul celor din neamul siddhas."

Vidușaka se despărți de *raṁśasa* și își continuă singur drumul până ajunsese la un lac cu apă limpede, încărcat de nuferi; iar, albinele ce roiau, printre flori parcă îi urau bun-sosit cu zumzetul lor. Acolo, pe mal, zări urme de pași femeiești care toate duceau în aceeași direcție, îndemnându-l parcă: „Vino pe urmele noastre] și ai să-ți găsești iubita!" El însă știa că muritorii de rând nu, pot pași pe muntele acela, de aceea hotărî cu înțelepciune să mai aștepte, în nădejdea că va afla taina urmelor misterioase. Deodată apără un stol de fete tinere și frumoase, cu ulcioare de aur în mâini. După ce le umplură cu apa din lac, Vidușaka se apropie de ele și le întrebă, cu multă politețe, pentru cine cărau apa cu ulcioarele de aur; iar una din fete îi răspunse: „Precinstite domn, pe muntele acela locuiește frumoasa Bhadra, din neamul vidyadhara. Apa o ducem pentru ca ea să se îmbăieze."

Ce minunată este Providența care ține partea celor cutezători și neînfricați, ajutându-i să ducă la bun sfârșit faptele lor mărețe, oricât de grele ar fi ele! Așa se întâmplă că una din fete îl rugă pe Vidușaka: „Nobile domn, ajută-mă! Saltă ulceaua și pune-mi-o pe umăr". Iar el, în timp ce se grăbea să-i vină în ajutor așa cum fusese rugat, lepădă în ulcea inelul cu piatră prețioasă pe care îl primise în dar de la iubita sa Bhadra. Apoi se așeză pe malul lacului și așteptă, în timp ce cioporul de fete pleca să ducă apa de scăldat pentru Bhadra.

Când turnară apa purificatoare, inelul căzu în poala Bhadrei; iar-ea tresări, recunoscând darul pe care i-l făcuse lui Vidușaka, și le întrebă pe fete dacă riu cumva zăriseră vreun străin prin împrejurimi. Iar ele îi răspunseră că, într-adevăr, întâlniseră un tânăr nobil și politicos, care le ajutase să pună pe umeri ulcelele cu apă. Atunci Bhadra le spuse: „Mergeți și întâmpinați-l cu ospitalitate, ajutați-l să se purifice îmbăindu-se, împodobiți-l, apoi aduceți-l aici. Căci el este soțul meu, și pentru a se reuni cu mine a străbătut cale lungă.”

Fetele se grăbiră să-l întâmpine pe Vidușaka, căruia îi spuseră porunca primită de la stăpâna lor și, după ce îl purificară îmbăindu-l, îl însoțiră la locuința frumoasei Bhadra. Când o văzu pe iubita de care soarta îl despărțise atâta amar de vreme și care îl aștepta, trepidând de dorul atât de lungă așteptare, lui Vidușaka i se păru că are în față un fruct în pârgă ce de-abia așteaptă să fie cules. Vărsând lacrimi de bucurie, ea își înlănțui brațele de gâtul iubitului soț, ca o ghirlandă de flori. Iar când se îmbrățișară cu foc, dorul - care le crescuse în trupuri pe măsură ce despărțirea se prelungise - țâșni din măduarele lor, ca transpirația pe vreme de mare căldură. Apoi, rămaseră îmbrățișați, uitându-se unul la celălalt, iar ochii lor nu se mai saturau privind-se.

Bhadra îl întrebă pe iubitul ei: „Cum ai izbutit să ajungi la mine?” Iar Vidușaka îi răspunse: „Iubirea m-a călăuzit să ajung la tine înfruntând multe primejdii care mi-au amenințat viața,^N cum altfel, frumoasa mea?” Cuvintele pline de dragoste ale iubitului ei, care nu pregetase să-și riște viața pentru a se reuni cu ea, o tulburară profund pe Bhadra, care - cu glasul copleșit de emoție - îi spuse: „Bărbatul meu neprețuit, nu-mi pasă de prieteni, nici de puterile mele miraculoase! Tu ești viața mea, eu îți sunt roabă, fă ce vrei cu mine!” Vidușaka se grăbi să-

i

42 SOMADEVA

răspundă: „Atunci, dragostea mea, lasă toate bucuriile acestea cerești și vino cu mine la Ujjayini, și-acolo om trăi împreună zile fercite!” Bhadra primi fără să șovăie să-și urmeze soțul și chiar în clipa când luă această hotărâre, pierdu toate puterile sale magice, dar ei nu i-a părut rău câtuși de puțin.

Vidușaka și Bhadra petrecură noaptea împreună, iar Yogesvari, prietenul ei, veghe la liniștea lor. Dimineața coborî muntele soarelui-răsare, iar Vidușaka apelă la Yamadanștra, *raṁṣasa*, care apărură lângă ei îndată ce gândul eroului se îndreptase spre acesta. Vidușaka îl lămură în ce direcție trebuia să o apuce și, după ce o așezase pe iubita sa pe umărul demonului, urcă și el pe celălalt. Bhadra se cutremură puțin când văzu înfățișarea respingătoare a *raṁṣasei*, dar ce nu face femeia când iubirea o stăpânește? Călare pe *raṁṣasa*, - împreună cu iubita sa Bhadra - Vidușaka călători și curând ajunse la orașul Karkotaka, iar norodul se minună văzându-l că zboară prin văzduh pe umerii demonului. Coborî la palatul regelui Aryavarman și, după ce acesta i-o înmâna pe fiica sa, pe care eroul o dobândise prin vitejia sa, porni la drum în același fel. Străbătuseră o distanță bună când zări ancorată la țămiul oceanului corabia celui neguțător nemernic, care își călcăse cuvântul și îl trădase, abandonându-l în mijlocul oceanului, după ce Vidușaka slobozise nava care se împiedicase de piciorul gigantului adormit. Coborî și o luă pe fiica făgăduită și toată averea lui pe deasupra, socotind că în felul acesta l-a pedepsit cum se cuvenea. Căci oamenii hrăpăreți prețuiesc aurul și avuția mai mult chiar decât însăși viața lor. Călătoriră cu toții - el, iubita sa Bhadra, prințesa și fata neguțătorului - ca într-o caleașcă zburătoare, străbătură oceanul și ajunseră pe malul opus, în orașul Paundravardhana. Iar norodul, ca pretutindeni pe unde trecuseră, privea uimit și speriat totodată acea arătare înfiorătoare ce străbătea văzduhul ca vântul. Coborî la palatul regelui Devasena unde fu întâmpinat de soția sa, prințesa, cu dragostea neostoită de prea lungă așteptare. Regele își dădu toată silința să-l convingă să nu plece și să rămână la el, însă dorul puternic de meleagurile natale îl chema pe Vidușaka înapoi la Ujjayini.

Când ajunse la Ujjayini și din înaltul văzduhului privi locurile binecunoscute, precum și căminul său, Vidușaka își simți inima mulțumită. De jos, de pe pământ, lumea înfricoșată îl vedea cocoțat pe înfiorătorul *raṁṣasa*, de pe umerii căruia soțiile lui Vidușaka iluminau cu strălucirea lor divină bolta cerului, precum luna când se înalță deasupra munților de la soare-răsare, cu piscurile acoperite de ierburi sclipitoare. Auzind vestea, regele

OCEANUL POVEȘTILORE (Kathasaritsagara)

43

Adityasena ieși dincolo de zidurile cetății să vadă minunea cu ochii sai. Îndată ce îl zări pe rege, Vidușaka se dădu jos de pe umerii uriașului demon și se grăbi să se prostorneze în fata acestuia. Iar regele îl îmbrățișă, bucurându-se de revenirea viteazului brahman. Apoi Vidușaka le chemă pe soțiile sale și le prezentă socrului-său. Iar după-ce îl slobozi pe prietenul său *raṁṣasa* lasându-l să plece unde dorea, se îndreptară cu alaiul spre palatul regelui. Aici Vidușaka fu întâmpinat de prințesa fiica regelui, care se chinuise mult de dorul lui. Iar când Adityasena îl întreba cum izbutise să dobândească frumoasele soții Vidușaka n povesti toate întâmplările prin care trecuse

Prețuind vitejia și istețimea ginerelui, Adityasena îi dăruie jumătate din împărăție și așa se face că - deși brahman - Vidușaka a devenit el însuși monarh, cu o umbrelă măreață deasupra tronului și flamuri colorate împrejur. Cetatea Ujjayini s-a umplut de larva voioasă a tobelor și de glasul melodios al muzicii, iar norodul a petrecut, proslăvindu-l pe noul monarh. Cu timpul Vidușaka i-a supus pe toți suveranii și a cucerit tot pământul și, având-o alături pe iubita neprețuită Bhadra a trăit cu toate soțiile sale, care - mulțumite - lepădaseră orice simțământ de gelozie.

Iată cum bărbații cutezători, ajutați și de soartă știu să folosească vitejia și istețimea pentru a atrage Norocul de partea

Povestea lui Phalabhuti cel sărac cu duhul, dar favorizat de soartă

Trăia odată, în ținutul Padma, un brahman vestit pentru evlavia și hărnicia sa, pe care îl chema Agnidatta. El și fiii săi - Somadatta, cel mare și Vaisvanaradatta, cel mic - trăiau muncind ocina primită în dar de la rege și moștenită din tată-n fiu. Frații se deosebeau mult unul de celălalt, ca fire și ca purtare. Somadatta era el om de treabă, dar cam sărac cu duhul și necioplit; pe când cel mic era isteț, îi plăcea să învețe și avea purtări alese. Când le sosi vremea, băieții se căsătoriră, iar după ce părintele lor urcă la ceruri, împărțiră frățeste, pe din două, pământ și avuții și fiecare purcese pe calea vieții sale. Prețuit de rege, fratele cel mic câpătă dregătorii importante, pe când cel mare continuă să muncească pământul, ca orice gospodar.

Într-o zi, un brahman care fusese prieten cu tatăl băieților îl zări pe Somadatta stând de vorbă cu un *șudra** oarecare și, cuprins de mânie, îl admonesta: „Deși ești feciorul lui Agnidatta, te porți ca un *șudra*, nătărăule! Și nici măcar nu ți-e rușine! Iar fratele tău este prețuit și cinstit de rege!”

Întârât de disprețul brahmanului, Somadatta uită de respectul datorat persoanelor în vârstă și, năpustindu-se asupra acestuia, îi trase un picior undeva. Turbat de furie, brahmanul se duse și -susținut de confrății care depuseră mărturie de partea sa - îl pârî regelui; iar acesta trimise, fără zăbavă, o patrulă pentru a-l aresta pe vinovat și a-l aduce în fața sa. Dar soldații nu izbutiră să-și îndeplinească misiunea, deoarece țărani înarmați săriră în ajutorul confratelui lor, izgonind patrula. Atunci regele trimise o unitate mai puternică, mai numeroasă, care, în sfârșit, reuși să-l captureze

* Casta inferioară a acelor care au menirea să-i slujească pe membrii celor trei caste superioare (în ordine): *brahmană*, *kṣatriya* și *vaișya*.

pe Somadatta. Furios pentru afrontul îndurat, regele porunci ca vinovatul să fie pedepsit prin tragere în țeapă. Însă călăii nu izbutiră să înfăptuiască porunca primită, deoarece o forță misterioasă doborî teapa pe care trebuia înălțată victima; și nici a doua încercare nu a fost dusă la bun sfârșit, deoarece călăii orbiră dintr-o pricină la fel de tainică. Căci soarta îi apără pe aceia care sunt meniți să facă fapte mărețe.

Când află cele întâmplate, regele se minună, iar după ce fratele mai mic interveni pe lângă 'el, suveranul îl iertă pe Somadatta și-i cruță viața. Dar Somadatta se simțea profund jignit de modul insultător în care fusese tratat și de aceea se hotărî să părăsească locul acela și, împreună cu soția sa, să-și facă sălaș pe alt pământ. Rudele și cunoștințele dezaprobară intenția lui, ceea ce îl îndârji și mai mult; renunță la partea sa de ocină și la tot restul avuției, decis să ia viața de la început, ca agricultor.

Nerămânându-i altceva de făcut, își luă boulenii și cele câteva unelte necesare, după care porni să caute un teren potrivit de cultivat. A fost o zi norocoasă, căci pătrunzând în pădure găsi o bucată de pământ tocmai pe placul lui, de pe care - socotea el - va putea obține recolte bogate. Și chiar în centrul terenului crescuse un arbore *asvattha* de dimensiuni uriașe și pletos, sub coroana căruia umbra deasă menținea o răcoare plăcută, ca în sezonul ploios. Încântat, Somadatta dădu ocol arborelui, avându-l mereu la dreapta, și zise: „Sunt recunoscător duhului, oricare ar fi el, care oblədujește acest copac”. Făcu o plecăciune adâncă, înălță o rugăciune și proslăvi arborele, după care înjugă boii și începu să are cu sârg.

Acolo muncea, acolo sălășluia, iar soția îi aducea mâncare sub arborele *asvattha*. Timpul trecu și holdele aurii se înclinau sub povara spicelor, așteptând să fie secerate, când pe neașteptate (așa a vrut soarta!) năvăliră hoardele unui rege dușman, care jefuiră și pustiiră totul. După ce trupele vrăjmașe se retraseră, Somadatta o mângăie pe soția care plângea cu amărăciune, îi dădu bruma de cereale care mai rămăsese, dar nu părăsi nici locul și nici arborele; ci înălță o rugăciune și cinsti zeii cu ofrande și se instala din nou la umbra deasă a arborelui.

Într-o noapte când, din pricina grijilor, rămăsese treaz, auzi un glas din arbore care spunea: „O, Somadatta, sunt foarte mulțumit de tine! De aceea ascultă: te du la regele Adityaprabha, în regatul Srikantha, și - după ce ai să rostești formulele obișnuite folosite la rugăciunile de seară pentru proslăvirea zeului Agni - repetă întruna la ușa regelui următoarele cuvinte: „Eu sunt brahmanul Phalabhuti, ia aminte la ce îți spun: «Cine face bine,

46

SOMADEVA

OCEANUL POVEȘTILO (Kathasaritsagara)

de bine va avea parte! Cine face rău, de rău va avea parte!» Repetând aceste cuvinte, te vei bucura de mare prosperitate. Iar acum am să te învăț ritualul de vecernie pentru slăvirea zeului Agni. Eu sunt un *yakṣa*”. Apoi, cu ajutorul puterilor sale miraculoase, *yakṣa* îl învăță formulele ritualului de vecernie; după care glasul tăcu.

A doua zi, Phalabhuti (căci așa îl chema acum pe Somadatta) își luă soția și purcese la drum. Străbătu mai multe păduri încălcite ca propria-i soartă și, ajungând în regatul ■ Srikantha peste care domnea Adityaprabha, se opri la poarta palatului, împlini ritualul sacru de vecernie, apoi - așa cum îl povățuise *yakṣa* - rosti cuvintele magice:

„Cine face bine, de bine va avea parte; cine face rău, de rău va avea parte!”, pe care le repetă întruna de față cu regele. Regele și curtenii nu pricepură nimic, dar mult se veseliră de acest străin și de ciudatele cuvinte rostite de el. Și pentru că veselie oamenii puternici dă totdeauna roade, regele porunci să fie îmbrăcat cu straie bogate și

împodobit cu ornamente prețioase, dăruindu-i pe deasupra și mai multe sate. Iată cum Phalabhuti, care până atunci era sărac lipit pământului, nu numai că se îmbogăți, dar deveni și favoritul regelui, care era fascinat de cuvintele misterioase rostite de acesta, încet-încetinel deveni iubit și respectat în palat și pe tot cuprinsul țării, ba chiar și în apartamentele femeilor, ca fiind primul favorit al regelui.

Într-o zi regele Aryaprabha se înapoie pe neașteptate de la vânatoare și, fără să fie anunțat, pătrunse în harem. Aici i se înfățișă ochilor o scenă cu totul neobișnuită: regina Kuvalayavali ședea în genunchi în mijlocul unui cerc trasat cu pulberi de diferite culori - unde se aflau ofrande înfricoșătoare de sânge și carne omenească - și proslăvea'zeii. Era goală cum o făcuse mamă-sa, iar pe frunte i se vedea un benghi sângieru. Părul negru, lung, i se revărsa în valuri pe spate, ochii îi avea pe jumătate închiși de extaz, iar buzele tremurânde murmurau vrăji numai de ea cunoscute.

Descumpănită la început pentru că soțul o surprinsese când nici nu se aștepta, regina își reveni repede și, acoperindu-se iute cu veșmintele care se aflau lângă ea, îi răspunse următoarele regelui, când acesta - uimit și bănuitor - o întrebă ce făcea acolo: „Ceremonia pe care tocmai o înfăptuiam era menită să-ți -asigure mare prosperitate. Ascultă, stăpâne, am să-ți povestesc cum am dobândit meșteșugul acesta, precum și taina puterilor mele miraculoase.”

47

Kalay avalī și" vrăjitoarea Kalaratri

Demult, pe când încă eram fecioara la căminul tatălui meu, m-am dus odată în parc, ca să mă veselesc participând la sărbătorile de primăvară. Prietenele care mă însoțeau mi-au spus: „Colo, între copaci, se află chipul lui Ganeșă*, zeul zeilor, care - în bunătatea sa - înfăptuiește rugile adresate lui, iar puterea lui e binecunoscută printre fete. Apropie-te cu evlavie și încredere de acest zeu milostiv, ca să-ți hărăzească un soț bun”. Iar eu, naivă, am exclamat: „Cum, proslăvindu-l pe Ganeșă fetele capătă soți buni?” Iar prietenele mi-au răspuns: „Tare neștiutoare ești! Fără a-l slăvi pe el nimeni nu dobândește nici un succes pe lumea asta. Și pentru a te convinge, ascultă:”

Cum s-a zămislit Karttikeya

De foarte demult pe când, persecutat de Taraka**, Indra*** dorea ca Siva**** să-l blagoslovească oferindu-i un fiu care să comande mulțimea zeilor, iar zeul Iubirii***** fusese nimicit prin foc; Găuri a efectuat ritualurile în urma cărora l-a dobândit ca soț pe zeul-cu-trei-ochi*****, după care a dorit reîntruparea zeului Iubirii, obținerea unui fiu, dar a uitat să-l proslăvească și să ceară ajutorul lui Ganeșă, pentru împlinirea dorinței sale. De aceea, atunci când a fost rugat să-i înfăptuiască ruga, Siva i-a răspuns: „Draga mea soție, zeul Iubirii s-a zămislit din gândul lui Brahma*****.” Dar nici nu se întrupase bine că îngâmfarea l-a copleșit. Iar Brahma, văzându-i purtarea, i-a dat sfat înțelept, spunându-i: „Fiule, văd că ești peste măsură de încrezut. Ia aminte la ce îți spun: orice ai face, numai pe Siva să nu-l

* Zeul cu cap de elefant și trup uman. ** Femeie-titan, mama demonului Maricia. *** Regele zeilor în mitologia vedică.

**** Zeul nimicitor, membru al triadei împreună cu zeii Brahma-creatorul și Vișnu-păstrătorul. ***** Kama. ***** Siva.

***** Zeul creator, membru al triadei împreună cu Vișnu și Siva.

48

SOMADEVA

necăjești, dacă nu vrei să pieri!” Dar el nu l-a ascultat și mi-a tulburat penitențele și ritualurile pe care le înfăptuiam, așa că l-am făcut cenușă cu puterea mea și de aceea el nu se mai poate întrupa. Dar eu am să-l zămislesc prin tine, căci eu nu am nevoie de forța iubirii pentru a avea urmași, ca muritorii de rând.”

Pe când zeul, a cărui emblemă era taurul*, grăia așa, Parvati**, Brahma și Indra apărură în fața lui. Și toți trei îl laudară într-un glas pentru cutezența de a fi ucis-o pe *asura* Taraka, apoi îl rugară la unison să o blagoslovească pe zeiță cu un fiu. Iar Siva, măgulit, a consimțit ca zeul Iubirii să se nască, dar fără trup și numai în mintea celor care l-ar fi proslăvit, pentru ca nici o ființă zămislită să nu-l poată nimici vreodată; însă iubirii i s-a permis să-și incite propria minte. Foarte mulțumit, Creatorul plecă însoțit de Parvati, care și ea era încântată.

Câteva zile mai târziu, Siva pofți să practice cu Urna*** jocul dragostei, iar lumea se cutremura de dansul său. Când văzură că nu avea de gând să pună capăt jocului său, deși trecuseră secole, cele trei lumi se îngrijorară de teamă că pământul ar putea fi nimicit. Atunci Brahma porunci zeilor să-l trimită pe Agni**** ca să-l potolească pe Siva și să-l convingă să înceteze jocul de-a dragostea. Însă Agni se sperie când află misiunea pe care trebuia să o îndeplinească, căci îl socotea de neconvins pe dușmanul zeului Iubirii. De aceea fugi și se ascunse în străfundul apelor, însă broaștele, pârjolite de focul zeului, îl dădură de gol. Atunci Agni le-a luat graiul și l-a înlocuit cu un orăcăit din care nu se mai putea înțelege nimic. Iar el a fugit și s-a pitit din nou, de data aceasta ca un melc într-un arbore din paradis. Și poate că nu ar fi fost găsit, dar un elefant și un papagal l-au trădat. Agni le împletici și acestora limbile, cu ajutorul unui blestem, ca să nu mai poată grăi niciodată, dar nu mai avu încotro și trebui să se supună zeilor, care îl laudară. Apoi Agni se duse și cu pojarul pe care îl emana potoli dansul marelui zeu; după ce se închină cu supunere în fața lui, Agni îl înștiință despre dorința exprimată de soborul zeilor; dai” Siva, atâțat de căldura lui Agni, își slobozi sămânța în flăcările zeului mesager. Nici zeul Focului și nici Urna nu fură în stare să suporte acest lucru. Dezamăgită și furioasă, zeița zise: „La urma urmelor, n-ai

* Siva.

** Soția lui Siva

*** Alt nume dat zeiței Parvati, soția lui Siva.

**** Zeul Focului.

fost în stare să-mi dăruiești un fiu!". Iar Siva i-a răspuns: „O piedică s-a ivit în calea dorinței tale, căci ai neglijat să-1 proslăvești pe Ganeșa, zeul Obstacolelor. Du-te repede și închină-i-te chiar acum pentru ca un fiu să ni se zămislească din focul acesta."

Zeița ascultă de sfat și îl proslăvește pe Ganeșa, iar flacăra din Agni - ce rămăsese grea de sămânța lui Siva - strălucea ca soarele la amiază. Dar flacăra nu a putut suporta germenii marelui zeu și l-a lepădat în Gange, de unde *ganasi*, însoțitorii săi, l-au luat și l-au așezat într-un lăcaș de sacrificiu dintr-o peșteră de pe muntele Meni*. Aici, vegheat de *ganasi*, germenii au crescut și după o mie de ani s-a născut un bărbat cu șase fețe, care, sugând cu cele șase guri ale sale la sânii a șase *krittikasi* menite a-i fi doici, în doar câteva zile crescuse și deveni un flăcău voinic.

Între timp Indra, regele zeilor, răzbit în luptă de *asura* Taraka, a abandonat câmpul de bătaie și a căutat refugiu pe muntele Meru. Atunci zeii și *riși*** au apelat la ajutorul lui Karttikeya cel cu șase guri, care - după ce i-a ajutat - a rămas acolo înconjurat de zei. Indra, furios, crezând că a fost uzurpat, s-a hotărât să lupte pentru a-și redobândi tronul. Însă când Indra a lovit cu fulgerul său, din trupul lui Karttikeya s-au zămislit doi feciori foarte voinici și puternici, pe care îi chema Sakha și Visakha.

Atunci Siva îl opri pe descendentul său Karttikeya, care împreună cu cei doi fii îl depășea în forță pe Indra, și îl dojeni, spunându-i: „Tu ai venit pe lume având menirea de a o ucide pe Taraka și de a apăra țărâmul lui Indra. Aceasta este datoria ta". Încântat, Indra se închină cu smerenie marelui zeu, apoi -fără zăbavă - purcesse să înfăptuiască ceremonia de ungere a lui Karttikeya ca general-comandant al oștilor sale. Dar în clipa când înălța ulcica pentru a-l stropi pe cap cu apa sfântă, brațul îi înțepeni în aer și nu izbuti să săvârșească ritualul. Iar Siva îl lămură: „Când ți-ai dorit un fiu, nu l-ai proslăvit mai întâi pe zeul cu chip de elefant. De aceea ai întâmpinat această piedică. Adoră-1 pe zeu!"

Când îl auzi, Indra făcu precum fusese povățuit, după care izbuti să ducă la bun sfârșit ceremonia. Nu mult după aceea generalul Karttikeya o răpuse pe *asura* Taraka, iar zeii mult s-au bucurat, văzându-și țelul înfăptuit.

* Munte legendar, Olimpul zeilor hinduși, în jurul căruia se presupune că se învârtesc soarele. ** înțelepți.

50

SOMADEVA

Vezi, deci, domniță, nici zeii nu își ating țelurile dacă nu îl slăvesc pe Ganeșa. De aceea, dacă dorești să ți se împlinească vreo dorință, proslăvește-l și cere-i binecuvântarea.

Ascultându-le sfatul, m-am dus și m-am închinat imaginii lui Ganeșa, care se afla așezată într-un colț pustiu al parcului. Când am terminat și m-am ridicat în picioare am văzut, cu uimire, că însoțitoarele mele dispăruseră; însă, ridicându-mi ochii, le-am zărit cum se zbenguiau în văzduh. Foarte curioasă, le-am chemat să coboare și le-am întrebat ce forțe magice le ajutau să zboare. Iar ele mi-au răspuns: „Noi am dobândit această putere datorită farmecelor și descântecelelor vrăjitoarești, precum și prin consumul de carne omenească. Iar vrăjitoarea care ne-a fost dascăl se numește Kalaratri." Când am auzit, am stat în cumpănă, căci - deși doream cu ardoare să zbor - îmi era frică să mănânc carne de om. Apoi nu m-am putut stăpâni, dorința a fost mai puternică și le-am spus tovarășelor mele că și eu vreau să pot zbura ca ele prin văzduh. Fetele s-au dus și, fără zăbavă, au adus-o pe Kalaratri, o vrăjitoare slută cum alta nu găsești. Avea sprâncene groase, împreunate, ochi fioroși și nas turtit. Printre buzele-i groase și răsfrânte dinții proeminenți făneau ca niște țărui ascuțiți. Capul se sprijinea pe un gât lung, țâțele îi atârnavă până la buricul burții cât un poloboc; iar întregul trup se sprijinea pe uriașele labe ale picioarelor crăcănate. Creatorul parcă se întrecuse să nu existe altă ființă mai urâtă pe lume decât femeia aceasta. M-am prosternat la picioarele ei, după ce mă scăldasem și îl* slăvisem pe Ganeșa; iar femeia m-a despuiat, luându-mi hainele, apoi m-a pus să stau în picioare în interiorul unui cerc magic, unde am săvârșit un ritual oribil în cinstea lui Siva, sub înfățișarea cea mai îngrozitoare. Vrăjitoarea m-a stropit cu apă, a rostit farmece numai de ea cunoscute și mi-a dat să mănânc carne de om sacrificat pe altar. Îndată m-am înălțat în văzduh, așa goală cum eram, și împreună cu tovarășele mele ne-am hărjonit și ne-am veselit; apoi, la porunca dascăliței, am coborât și m-am retras în odăile mele. Iată cum eu, o prințesă, am devenit o tovarășă a vrăjitoarelor și, cu prilejul întrunirilor, am devorat multe trupuri omenești. Dar, o, rege!, îngăduie-mi să-ți spun

OCEANUL POVEȘTILOR (*Kafhasaritsagara*)

Povestea despre Sundaraka și vrăjitoarele

care completează povestea principală.

Bărbatul lui Kalaratri era un brahman pe care îl chema Vișnusvamin. Era acesta un brahman foarte înțelept, care avea mulți învățați* veniți din toate colțurile țării, cărora le tălmăcea cu multă măiestrie *Vedele**. Între învățații săi se afla unul pe care îl chema Sundaraka, a cărui frumusețe era pe măsura minții lui agere.

Odată, bunul brahman plecă de acasă, chemat de treburi prin alte locuri. Profitând de faptul că avea să lipsească mai multă vreme, Kalaratri - soția - a început să-i facă avansuri amoroase lui Sundaraka, de care se îndrăgostise în taină. Cu adevărat Kama se amuză uneori, luându-le mințile slușilor pentru a-i face de râsul lumii! La fel și Kalaratri care, fără să țină seama de înfățișarea ei, s-a îndrăgostit de frumosul tânăr. Băiatul însă nu s-a lăsat dus

în ispită. Căci firea omului cinstit nu o poate clinti nici cea mai aprigă femeie.

Turbând de furie pentru că fusese respinsă, Kalaratri își sfășie veșmintele, își zgârie fața și trupul acum acoperit de zdrențe și, cu părul în dezordine, se prăbuși, plângând în hohote, la pământ, în această stare de disperare își găsi soția Vișnುವamin, care - când fu întrebată de soțul speriat, ce se întâmplase - minți, spunând: „Privește, stăpâne, în ce hal m-a adus Sundaraka, ucenicul tău, care a încercat să profite cu forța de mine!” Vișnುವamin simți furia copleșindu-l; căci încrederea prea mare în femeie îl face și pe cel mai înțelept bărbat să-și piardă uzul rațiunii și să nu mai judece corect. Când Sundaraka se înapoie noaptea acasă, brahmanul se năpusti asupra lui și îl lovi - fără să-l asculte - cu pumnii și cu un par, până când îl lăsă lat-întins pe pământ, în nesimțire. Apoi porunci celorlalți învățaței să-l arunce în drum, în miez de noapte, fără să-i pese că i s-ar putea întâmpla ceva.

Răcoarea nopții îl ajută să se dezmeticească și să-și vină în fire și, văzând starea în care ajunsese, după un timp tânărul cugetă: „Femeia care instigă tulbură chiar și mintea bărbatului

* *Veda* sau *Vedele*, scriptura sanscrită cea mai sacră ce stă la baza filosofiei hinduse, pe care s-a întemeiat dezvoltarea vieții sociale și < spirituale a Indiei din cele mai vechi timpuri.

.s?

SOMADEVA

cu inimă dezbărată de patimă, ca fuituna lacul care nu este ajuns de praf. Din pricina asta și dascălul meu, deși în vârstă și înțelept, s-a purtat nesăbuit și cu atâta cruzime față de mine, discipolul său. Fapt este că poftele pătimășe și mânia sunt sfetnici răi, hărăziți să-i zăpăcescă și pe brahmanii cei mai înțelepți. Oare nu mânia i-a îmboldit, nu de mult, pe înțelepți împotriva lui Siva, temându-se că din pricina lui femeile lor vor apuca pe căi greșite? Fiindcă ei nu și-au dat seama că aveau în față un zeu, deoarece Siva se ascunsese sub straiele unui călugăr budist pentru a dovedi soției sale, Urna, că nici *rișii* nu au în ei dezvoltat spiritul de autostăpânire. Ei apucaseră să-l blesteme când li s-a dezvăluit că sub înfățișarea călugărului budist se afla mărețul zeu în fața căruia tremurau cele trei lumi; și atunci s-au năpustit și i s-au aruncat la picioare, cerșind îndurare. Prin urmare, chiar și ermiții greșesc atunci când sunt stăpâniți de cele șase păcate - poftele trupești, mânia și restul corolarului; ca să nu mai vorbim de brahmanii cunoscători ai *Vedelor*".

Așa gândi Sundaraka și, temându-se să nu cadă victimă tâlharilor care mișunau în timpul nopții, se adăposti ascunzându-se în podul unui grajd de vite din apropiere. Se ghemuise și se făcuse mic în ascunzătoare, așteptând ivirea zorilor, când deodată apărură în grajd Kalaratri, îngrozitoare la înfățișare, cu o sabie în mână, suierând și vărsând foc pe gură și prin ochi. Sundaraka se înpăimântă, dar nu își pierdu cumpătul. Își aminti și rosti îndată anumite descântece, care îl fereau pe om de *raḡṣasii* și, la adăpostul lor, Kalaratri și tovarășele sale (căci venise însoțită de o droaie de vrăjitoare) nu îl zăriră pe bărbatul care îi pândea pe ascuns.

Apoi Kalaratri și tovarășele sale au rostit anumite descântece, cu ajutorul cărora începură să zboare și să se zbenguie în văzduh; de la locul său, Sundaraka a auzit și a memorat toate descântecele. Deodată Kalaratri și discipolele sale au săltat și au zburat, cu grajd cu tot, până la Ujjayini, unde s-au oprit în mijlocul unei grădini. Și în timp ce vrăjitoarele, în frunte cu dascălița lor, s-au dus să dea o raită prin țințirim, Sundaraka se dădu jos din ascunzătoare și își potoli foamea cu niște rădăcini bune de mâncat, pe care le-a smuls din grădină.

Tocmai se pitise din nou în ascunzătoare sa, când vrăjitoarele se înapoiară și făcură calej întoarsă acolo de unde pleaseră. Kalaratri așeză la locul lui grajdul, care îi servise drept vehicul de călătorie prin văzduh, le; expedie pe discipolele sale și se înapoie în odaia ei de dormit, ca și când nimic nu se întâmplase.

După noaptea atât de bogată în întâmplări, Sundaraka rămăsese acum singur. Se duse la prietenii săi și le povesti tot ce văzuse și auzise. Apoi își manifestă intenția de a părăsi locurile acelea, însă prietenii insistară și îl convinseră să nu plece. Sundaraka găzduia la unul din prietenii săi, mânca la o casă de binefacere pentru brahmani și era mulțumit de viața sa.

Într-o zi, Kalaratri se duse la târg să cumpere niște lucruri de care avea nevoie în gospodărie și aici îl întâlni pe tânărul brahman. Când îl văzu, patima se aprinse din nou în trupul femeii, care îi zise: „Fă-mă fericită, viața mea depinde de tine!” însă tânărul îi răspunse cu înțelepciune: „Nu-i drept să vorbești așa, măicuță. Căci tu, soția dascălului meu, îmi ești ca mamă”. Kalaratri nu se lăsă și insistă: „Dacă știi ce e drept, atunci redă-mi viața! Căci ce e mai drept decât să salvezi viața unui om?” Dar nici băiatul nu cedă. „Măicuță, zise el, dorința ta e cu păcat! Căci cum poți crede că ar fi drept să murdăresc așternutul dascălului meu?” Respinsă de virtuosul tânăr, Kalaratri turba de furie. Se înapoie acasă, își sfășie din nou veșmintele, iar când soțul ei veni îl minți că a fost încă o dată victima poftelor lui Sundaraka. Orbit de furie, dascălul se duse la căminul de ajutorare a brahmanilor și porunci să nu i se mai dea hrană, căci era un ticălos care merita moartea.

Sundaraka era deznădăjduit din pricina nedreptăților pe care le îndura. Se hotărî să plece în altă țară și ar fi călătorit prin văzduh, căci memorase descântecul care îi îngăduia să se înalțe, dar îl uitase pe acela care l-ar fi ajutat să coboare la pământ. Se duse deci, încă o dată, la grajdul cu pricina și din nou fu martor la orgiile vrăjitoarelor, la călătoria prin văzduh la Ujjayini și la poposirea în grădina cu iarbă. Ca și întâia oară, în timp ce vrăjitoarele hălăduiau prin cimitir, culese rădăcini comestibile - o parte mâncând-o, cealaltă păstrând-o - apoi se ascunse la loc. Kalaratri și tovarășele reveniră, călătoriră înapoi și, după ce așezară grajdul de vite la locul lui, se risipiră care încotro. Kalaratri se duse acasă la ea.

Totuși Sundaraka, deși auzise de două ori rostite farmecele de coborâre, nu fu în stare să le rețină. Căci cum'ar

putea cineva învăța practica magiei, fără experiența și ajutorul unui dascăl?

Dimineața, Sundaraka se duse la piață ca să vândă rădăcinile culese cu o noapte în urmă, nădăjduind să-și cumpere hrană cu banii obținuți. Niște slugi de la Curte, venite la târguiești, recunoscuseră rădăcinile, care erau originare din ținutul lor natal, Malava, și le-au luat fără să plătească; ceea ce l-a îndârjit și l-a determinat

54

SOMADEVA

pe Sundaraka să li se împotrivescă. Atunci slugile, ajutate de soldați, l-au legat pe Sundaraka și l-au dus în fața regelui, căruia i-au raportat: „Măria Ta, l-am întrebat pe omul acesta cum a izbutit să vândă la Ujjayini roade care cresc numai în Malava, iar el, în loc să ne răspundă, a aruncat cu pietre în noi!”

Curios, regele vroi să afle cum a reușit Sundaraka lucrul acesta, iar prietenii - care îl însoțiseră - au intervenit, spunând: „Dacă îl lăsați să intre în palat împreună cu noi, atunci o să vă spună cum a înfăptuit minunea; altminteri nu veți afla nimic!” Regele se învoi și îndată ce îi păși pragul Sundaraka rosti vrăjile cunoscute, iar palatul - înălțându-se cu Sundaraka și prietenii săi - începu să zboare prin văzduh. Călătoriră o bucată de vreme până ajunseră la Prayag, pe malul fluviului sfânt Gange, unde - așa cum zăriră din văzduh - se scălda regele din partea locului. Sundaraka era obosit, dar necunoscând vraja care ar fi îngăduit să coboare, se hotărî să se arunce din cetate. Când regele și alaiul său îl văzură pogorând din ceruri, i se închină, socotind că este o ființă divină. Iar când regele îl întreabă, cu sfială și respect, cine este, tânărul brahman îi răspuns: „Eu sunt un sfetnic al marelui zeu Siva și din porunca lui am pogorât ca să dobândesc plăceri și bunuri lumești.” Impresionat, regele l-a crezut și i-a dăruit un oraș bogat în cereale, plin cu giuvaeruri, cu femei frumoase și toate celelalte însemne ale rangului. În orașul ce îi fusese dăruit, unde a intrat urmat de prietenii săi, Sundaraka a trăit fără griji o viață de huzur. Sătea lungit pe un divan de aur, femei minunate îl răcoreau agitănd evantaie mărețe din pene de păun, fericit ca Indra. Aici a întâlnit și s-a împrietenit cu un *siddha*, care zbura prin văzduh și care îl învăța pe Sundaraka vraja cu ajutorul căreia se putea coborî pe pământ. Cunoscând taina de care avea nevoie, Sundaraka coborî din căile cerului drept în orașul său de baștină, Kanyakubja.

Regele de aici, aflând că a pogorât din ceruri încărcat de bogății, s-a dus în persoană să-l vadă. Recunoscut și întrebat fiind, Sundaraka i-a povestit regelui de-a firu-n păr toate pățaniile îndurate din pricina vrăjitoarei Kalaratri.

Regele a trimis după Kalaratri, care a venit și a recunoscut, fără să șovăie, vinovăția ei; iar când regele mânios, s-a hotărât să o pedepsească tăindu-i urechile, femeia s-a făcut nevăzută și a dispărut din fața tuturor. Atunci regele i-a interzis lui Kalaratri să mai pună piciorul în regatul său; iar Sundaraka, acum bogat, cinstit și respectat, s-a înălțat în văzduh.

OCEANUL POVEȘTIILOR (Kathasaritsagara)

După ce termină de istorisit toate minunile acestea soțului ei, regele Adityaprabha, regina Kuvalayavali îi zise: „Puterea de a înfăptui lucruri miraculoase prin vrăji și descânțece este reală; fapte minunate s-au petrecut chiar în regatul părintelui meu și sunt binecunoscute în lumea întreagă. Ți-am mărturisit că am fost discipola vrăjitoarei Kalaratri, dar, fiind devotată soțului meu, posed puteri mai mari chiar decât ea. Astăzi m-ai surprins tocmai în clipa când înfăptuiam ceremonia prin care aveam să-ți ofer multe” bogății și puteri mari și mă pregăteam să atrag un om pentru a fi sacrificat pe altar. Spune-mi, vrei să intri în rândul nostru, să-i supui pe toți cărmuitorii prin puterile tale magice?”

Povestea lui Pjhalabhuti

La început regele respinse propunerea, zicând: „Cum ar putea un monarh să facă precum vrăjitorii, mâncând carne de om?” însă când regina a amenințat că se sinucide, a cedat. Căci cum ar putea oamenii înlăntuiți de patimă pentru femei să nu părăsească drumul cel drept?

Femeia își așeză bărbatul credul în mijlocul cerului deja trasat, îl făcu să rostească un jurământ, apoi îi spuse: „Eu am să-l ademenesc aici pe brahmanul acela care este atât de apropiat ție, pe care îl cheamă Phalabhuti. Însă a-l atrage aici, și a-l sacrifica nu e lucru ușor, de aceea ar fi bine să inițiem un bucătar care îl va jertfi și va găti carnea lui. Iar ție nu trebuie să-ți pară rău, căci mâncând carnea oferită ca jertfă după îndeplinirea completă a ceremonialului, vraja va fi perfectă, mai ales că este brahman de castă superioară”.

Așa a grăit regina iubită, iar regele s-a cutremurat gândindu-se la păcatul pe care avea să-l comită, însă pentru a doua oară s-a lăsat convins. Vai! Ce rău este când bărbatul se lasă îmbrobodit de femeie! Apoi perechea regală l-a chemat pe bucătar, pe care îl chema Sahasika, l-au încurajat și i-au zis: „Cine va veni mâine dimineața și îți va spune: «Regele și regina vor lua masa împreună la prânz, așa că pregătește o mâncare gustoasă», pe acela trebuie să-l sacrifici și să prepari bucate din carnea lui!” Bucătarul ascultă porunca, după care se întoarse la casa lui.

A doua zi dimineața, când sosi Phalabhuti, regele îi zise: »Mergi la bucătărie și spune-i lui Sahasika, bucătarul, că regele

56

SOMADEVA

și regina vor prânzi împreună și doresc să le pregătești niște mâncăruri gustoase”. Phalabhuti răspuns: „Am înțeles porunca!” și plecă.

*

Afară îl întâlni pe prințul Ciandraprabha, care îl opri pe Phalabhuti, spunându-i: „Fă-mi și mie, rogu-te, cercei

frumoși de aur ca aceia pe care i-ai făcut pentru tata." Fără zăbavă, Phalabuti se duse acasă să împlinească ruga băiatului, pe care îl simpatiza, iar acesta se duse la bucătărie să- transmită - în locul lui Phalabhuti - porunca regală. Așa cum i se poruncise chiar de către rege, Sahasika îl sacrifică pe prinț, gătind din carnea lui mâncăruri pe care regele și regina le mâncară fără să cunoască adevărul.

În noaptea aceea regele s-a frământat în așternut perpelit de remușcări, iar dis-de-dimineață l-a văzut pe Phalabuti prezentându-se în fața sa, ca de obicei. Încrămenit, regele îl luă la întrebări, iar Phalabhuti îi povesti ceea ce se petrecuse. Atunci, înțelegând nenorocirea, regele se prăbuși la pământ, plângând și lamentându-se: „Fiul meu! Băiatul meu!", învinuindu-se pe sine și pe regină. Iar când miniștrii și curtenii uluiți l-au întrebat ce se întâmplase, el numai a repetat cuvintele lui Phalabhuti: „Bine faci, bine găsești! Rău faci, rău găsești! Adeseori, când vrei să faci rău cuiva, nenorocirea plănuită se întoarce și te lovește pe tine; așa cum se petrece cu mingea care lovește un perete. Noi, ființe ticăloase, am vrut să ucidem un brahman, dar nu am reușit decât să-l ucidem pe propriul nostru fiu, a cărui carne am consumat-o fără să ne dăm seama."

Grăind așa, regele îi anunță pe miniștrii și curtenii care îl înconjurau cu privirile ațintite la pământ că intenționează să se purifice împreună cu regina în văpăile focului. Și, pentru că nu avea copii, înainte de a-și înfăptui hotărârea îl unse rege pe Phalabhuti, care se dovedise a fi cinstit și vrednic să poarte sceptrul regal. Phalabhuti a cărmuit pământul, dovedind adevărul celor spuse de el: cine face bine, de bine va avea parte, iar cine face rău, de rău va avea parte.

Povestea lui Jimutavahana, prințul mărinimos, care nu a pregetat să se jertfească pentru a-i salva pe alții

Mărețul munte Himavat, zămislitorul lumii, nu este numai Muntele Munților, ci și dascălul spiritual al lui Siva. Acolo, pe înălțimile lui splendide, sălășluia neamul *vidyadhara* peste care domnea regele Jimutaketu. În curtea palatului său crescuse un arbore miraculos „împlinitor-al-dorințelor" pe care îl moștenise din moși-strămoși. Odată, regele, s-a dus la arborele divin, care pe drept fusese numit „împlinitor-al-dorințelor", și - prosterându-i-se în față -înălță această rugă fierbinte: „Noi te-am proslăvit neabătut, iar tu ne-ai ascultat dorințele. O, Mare Zeu, eu nu am copii și te implor să mă blagoslovești cu un fiu virtuos!" Iar arborele miraculos îi răspunse: „O, rege! Vei avea parte de un fiu care își va aminti viața anterioară și care va fi darnic cu oamenii și milostiv cu toate ființele". Bucuros la culme, regele se prosternă încă o dată în fața arborelui divin, mulțumindu-i. Apoi se duse iute la regină și-i împărtăși vestea cea mare. Iar când sosi sorocul, li se născu un băiat pe care tatăl îl numi Jimutavahana.

Timpu trecu, ^Jimutavahana crescuse și o dată cu el a crescut mărinimia și milostenia - înnăscute în inima sa - față de toate ființele de pe pământ. Când, după ce devenise un flăcău în toată firea a fost uns moștenitor al tronului, bunătatea din inimă l-a îndemnat să-și destăinuie gândurile, spunându-i următoarele părintelui său: „Tată, toate-s trecătoare pe lume și pier într-o

58

SOMADEVA

clipă, doar gloria adevărată dăinuie veșnic. Iar dacă gloria e dobândită făcând bine altora, nimic altceva nu poate fi mai măreț în viață! Cât privește prosperitatea, ea trebuie folosită pentru îndestularea celor mulți, altminteri ea este ca fulgerul: îți ia ochii o clipă cu strălucirea lui, apoi dispare nu se știe unde. Dacă puterea miraculoasă a acestui arbore divin o vom folosi pentru a veni în ajutorul norodului obidit, atunci putem spune că și-a îndeplinit menirea. De aceea, tată, îngăduie-mi să fac ceea ce cred de cuviință pentru a izbăvi omenirea de sărăcie."

Tatălui îi plăcu mărinimia fiului și îi îngădui să facă ceea ce propusese. Atunci Jimutavahana se duse și, după ce proslăvi arborele, zise: „O, Mare Zeu, ai înfăptuit totdeauna dorințele noastre și îți suntem recunoscători. Acum însă îndeplinește-ne și această rugă: o, prieten mare, izbăvește lumea aceasta de sărăcie și îndestuleaz-o!" Iar copacul divin, ascultând ruga prințului, a revărsat belșug de aur peste toată omenirea și toate noroadele s-au bucurat. Gloriosul și mărinimosul Jimutavahana era un adevărat Bodhisattva*, căci el nu la sine s-a gândit, ci la mulțimea norodului nevoiaș, când s-a adresat și a cerut ajutorul copacului miraculos: De aceea, noroadele din toate regiunile și-au manifestat "devotamentul față de prinț, a cărui faimă de om fără prihană s-a răspândit în

lumea întreagă.

Văzând că gloria fiului a întărit tronul tatălui, rudele pizmașe au pus gând rău și au hotărât să—l alunge pe regele Jimutaketu, pentru a-i cuceri țara și, mai ales, ca să pună mâna pe minunatul „arbore-împlinitor-de-dorințe”. Rudele ticăloase se sfătuiră și conveniră să pornească războiul, fără zăbavă; însă Jimutavahana, când a aflat, i-a spus tatălui său cu înțelepciune: „Viața noastră este ca o picătură de apă; și atunci de ce ne zbatem pentru prosperitatea care este ca flăcăriua tremurătoare a lumânării în] bătaia vântului? Și care-i înțeleptul care să dorească prosperitatea i cu prețul vieții altora? De aceea, tată, nu vreau să lupt împotriva și rudelor mele, ci voi părăsi țara și o să mă retrag în vreo pădure.; Să-i lăsăm pe nemernicii aceștia nenorociți să facă ce vor, dar să nu fim noi nimicitorii propriei noastre familii.”

Jimutakatu, tatăl, i-a răspuns: „Și eu am să plec, fiule; căci-dacă tu, care ești tânăr, ți-ai pus în gând să abandonezi glia atât de ușor, mie - care-s bătrân și obosit - nu-mi rămâne decât să te urmez”. După ce a încuviințat în felul acesta hotărârea fiului, au plecat, luând-o și pe regină, și s-au stabilit în munții Malaya. Acolo fiul și-a ales drept sălaș un loc de sihăstrie folosit

* Numele dat de budiști acelor care se străduiesc să înfăptuiască bine omenirii.

OCEANUL POVEȘTELOR (Kathasaritsagara)

59

de pustnicii *siddha* - un colțișor minunat cu pâraie cristaline ce șerpuiau ascunse printre arbori de santal - și s-a dedicat îngrijirii părintelui său. Cu timpul, Jimutavahana a legat prietenie cu Mitravasu, un tânăr la fel de mărinimos și bun la suflet ca și el, care era fiul lui Visvavasu, cel mai de seamă prinț al celor din neamul *Siddha*. Într-o zi, Jimutavahanu o zări într-un loc singuratic pe sora lui Mitravasu, o frumoasă fecioară care îi fusese iubită în viața anterioară. Iar privirile schimbate de cei doi tineri le-au prins inimile în plasa diafană a iubirii, așa cum câprioara se lasă prinsă în laț.

Într-una din zile Mitravasu veni la Jimutavahana - care merita respectul celor trei lumi - și-i spuse cu bucurie: „Am o soră, mai mică decât mine, pe care o cheamă Malayavati. Ți-o dau ție și te rog să-mi faci cinstea de a nu o respinge; primește să-ți fie soție”. Impresionat, Jimutavahana i-a răspuns: „Ea mi-a fost soție în viața mea din trecut; iar tu îmi erai prieten foarte apropiat, ca o a doua inimă în pieptul meu. Eu am darul de a-mi aduce aminte viața anterioară și îmi amintesc tot ce s-a întâmplat”. Ascultându-i mărturisirea și mânat de curiozitate, Mitravasu l-a rugat să-i povestească amintirile sale dintr-o altă viață, iar Jimutavahanu, binevoitor, i-a istorisit:

A. Povestea întâmplărilor din viața anterioară

Iată faptele, a zis el:

În viața mea anterioară mă născusem ca un *vidyadhara* care hoinărea prin văzduh. Odată, pe când treceam peste vârful muntelui Himalaya, se întâmplă că jos, pe pământ, Siva se hărjonea cu soața sa, Găuri. Văzând că mă aflu mai sus decât el, marele zeu se mânie și mă blestemă: „Să te pogon în pântecul unei muritoare; iar după ce te vei naște și te vei căsători cu o femeie *vidyadhara* și îți vei numi fiul ca urmaș, ai să-ți amintești viața anterioară și iarăși te vei naște *vidyadhara*!” Apoi, Siva se făcu nevăzut. Și așa cum îmi hărăzise puternicul zeu, am venit pe Pământ ca fiu al unui bogat neguțator, în familia căruia am crescut. Pe tatăl meu îl chema Vallabhi, iar mie îmi dăduse numele de Vasudatta.

Timpul a trecut și am crescut, devenind un tânăr bărbat. Tata

60

SOMADEVA

m-a socotit demn să-mi acorde încrederea și m-a trimis -încărcat cu mărfuri și însoțit de o suită - prin țări străine ca să' deprind meșteșugul afacerilor. Dar pe când străbăteam o pădure, tâlharii ne-au atacat și ne-au jefuit, iar pe noi ne-au dus în lanțuri la templul dedicat zeiței Durga - care se afla în sat -împodobit cu o flamură stacojie care fălăia înfricoșător ca limba Morții când stă gata să-și devoreze victimele. Am fost înfățișat șefului tâlharilor, pe care îl chema Puhindaka, gândindu-se că -poate - m-ar sacrifica pentru îmbunarea teribilei zeițe căreia tocmai i se închina. Acesta, membru al neamului *savara*, de cum m-r-a văzut a simțit că inima i se moaie de milă pentru mine, în aparență dintr-o pricină necunoscută, care însă era semn de prietenie dintr-o viață anterioară. Puhindaka mi-a cruțat viața, însă din dorința de a înfăptui ceremonialul în întregime era pe punctul să se jertfească pe sine, când un glas care venea din ceruri l-a împiedicat, spunându-i: „Nu te pripri, eu sunt mulțumit de tine, de aceea, cere-mi o favoare!” Iar căpetenia i-a răspuns: „O, măreață zeiță, dacă ești mulțumită de mine nu îmi mai trebuie altceva. Totuși, rogu-te, fa așa ca acest fiu de neguțator să-mi fie prieten într-una din viețile viitoare!” „Facă-se voia ta!” s-a mai auzit glasul, apoi a tăcut. Atunci căpetenia *savant* mi-a înapoiat toate mărfurile și pe deasupra m-a încărcat cu multe lucruri prețioase, apoi m-a îndemnat să mă înapoiez acasă.

Când am revenit la căminul părintesc, după ce scăpasem din ghearele morții, iar tata a aflat pățaniile care erau cât pe-aci să mă coste viața, de bucurie a oferit o mare petrecere în cinstea mea. După nu peste mult timp am avut surpriza să-l întâlnesc pe însuși Puhindaka, șeful aceluia trib *savara* care mă izbăvisese de moarte, în momentul când era dus în lanțuri, în fața regelui, pentru a fi pedepsit, căci jefuise o caravană. M-am dus repede și i-am spus tatălui meu ceea ce văzusem. Apoi m-am repezit cu jalba la rege, în favoarea celui arestat, a cărui viață am salvat-o plătind o sută de mii de galbeni drept răscumpărare. Apoi l-am luat acasă la mine, tratându-l cu ospitalitate și cu mare cinste. Astfel m-am achitat de datoria ce o aveam față de el, după ce și el mă izbăvisese de la

moarte.

Căpetenia *savara* însă vroia să mă răsplătească și el într-un fel, dar - cugetând - și-a zis că mărgăritare, mosc sau alte comori de preț nu erau îndestul pentru a-și arăta recunoștința.. De aceea, după ce s-a înapoiat în sat la el, și-a luat arcul și tolba cu săgeți și a plecat în Himalaya cu intenția de a vâna elefanți pentru a-mi pregăti un colan de perle, fără pereche în lume. Tot cutreierând munții a ajuns la un lac mare cu apă limpede și încărcat de nuferi, pe malul căruia se înălța un templu.]

OCEANUL POVEȘTIILOR (Kathasaritsagara)

61

Puhindaka și-a zis că acolo vor veni elefanții ca să se adape și, pregătindu-și arcul și săgețile, se ascunse pândind ivirea lor. Deodată văzu sosind o fată, frumoasă fără pereche, călare pe un leu, care se îndreptă spre templul lui Siva de pe malul lacului. Uluit și copleșit de frumusețea fetei, căpetenia *savara* gândea: „Cine-o fi această minunată arătare? O fi vreo muritoare de rând? Dar atunci cum de călărește un leu? Ori poate că este o divinitate, dar atunci cum se face că se arată în fața mea, un muritor obișnuit? Bănuiesc că meritele pe care le-am acumulat într-o viață anterioară înlesnesc ochilor mei să o vadă! De-aș putea-o mărita cu bunul meu prieten, ce dar minunat i-aș face! În felul acesta i-aș răsplăti mărinimia și mi-aș achita și datoria. Dar mai întâi să mă apropiu încetiv și să o iau cu binișorul, ca să aflu cine este ea.” Cam așa cugeta prietenul meu *savara*, apropiindu-se de ea.

În timpul acesta fata coborî de pe maiestuosul animal, care se tolănise la umbră, și începu să culeagă nuferii de pe lac. Deodată, privirile ei surprinseră un bărbat, un străin, care se apropia de ea făcând plecaciuni politicoase și, însuflețită de sentimente de ospitalitate, îl întâmpină cu prietenie, întrebându-l: „Cine ești și ce cauți prin ținuturile acestea unde omul nu ajunge să pună piciorul?” Iar el îi răspunse: - „Eu sunt un prinț din neamul *savara* și am venit în codrul acesta ca să smulg perlele de pe capetele elefanților. Însă când te-am zărit, o, zeiță!, mi-am amintit de bunul meu prieten care mi-a salvat viața, binecuvântatul Vasudatta, fiul unui prinț al neguțătorilor, un tânăr a **cărui** frumusețe n-are pereche, izvor de nectar pentru lumea întreagă! Fericită va fi fecioara a cărei mână împodobită cu brățări va fi luată de această adevărată vistierie de bunătate, mărinimie, prietenie și răbdare. Iar dacă minunatul tău trup nu se va uni cu cel al unui bărbat ca acesta, nu pot decât să-l caut pe zeul Kama cu arcul lui!”

Așa grăit-a regele vânătorilor, iar cuvintele lui au pătruns în mintea și inima frumoasei fecioare, ca un descântec irezistibil rostit de zeul Iubirii. Tulburată, ea a întrebat: „Unde este prietenul tău? Adu-l aici, degrabă, ca să-l văd!” Încântat, căci își considera țelul îndeplinit, căpetenia *savara* făgădui fetei că îi va împlini dorința și fără zăbavă porni la drum. Când ajunse în sat la el, încarcă o sută de oameni cu mărgăritare, mosc și alte lucruri prețioase ce valorau mult măsurate în aur și a venit la noi acasă, oferindu-le în dar tatălui meu. L-am întâmpinat cu multă însuflețire și l-am cinstit așa cum se cuvine. Am petrecut în veselie cu ^toții și după ce ziua s-a scurs, apoi și noaptea, m-a luat de o parte și - între patru ochi - mi-a istorisit de la cap ca coadă

62

SOMADEVA

OCEANUL POVEȘTIILOR (Kathasaritsagara)

Întâlnirea cu acea minunată fecioară. Povestea lui mă tulbură profund și îmi stârni imaginația atât de puternic, încât atunci când mă îndemnă să ne ducem împreună după ea, nu am așteptat să repete a doua oară propunerea sa, ci chiar în aceeași noapte am purces la drum. Dimineața tatăl meu a aflat că am plecat, pe nepusă masă, nu se știa unde; dar încrezător în mine și în prietenul nostru *savara* și-a păstrat cumpătul. Îndrumat de prietenul meu *savara* am călătorit cu mare iuțeală și curând am ajuns în Himalaya. Pe înserat am poposit pe malul lacului acoperit de nuferi, ne-am scaldat și ne-am potolit foamea cu poame dulci și tot acolo am petrecut noaptea. Pădurea aceasta de munte -presărată cu floricele, unde roiuri de albine se zbenguiau umplând cu zumzetul lor văzduhul mângâiat de adierea lină a brizei și care era iluminat de ierburile sclipitoare ce acopereau pământul - a fost pentru noi sălaș minunat de odihnă în noaptea aceea. A doua zi fata apărură călare pe leul ei cu coamă stufoasă, iar gândul meu plin de doruri nerostite a ieșit să o întâmpine, pe când ochiul drept mi se zbătea, vestind sosirea ei și înțelegându-mi nerăbdarea. Așa cum mi s-a înfățișat, frumoasă, cu sprâncene stufoase, călărind fiara maiestuoasă, părea o rază de lună răsfântă pe un nor de toamnă; nu pot descrie simțămintele care îmi copleșeau inima, împletindu-se uluire, dorință, teamă. După ce s-a dat jos de pe leu, fata a cules nuferi, apoi s-a dus să-l proslăvească pe Siva, la templul de pe malul lacului.

Iar după ce fata terminase de îndeplinit ritualul, prietenul meu *savara* i s-a înfățișat, înclinându-se cu respect, și a anunțat-o că revenise însoțit de prietenul său, așa cum îi făgăduise. „O, zeiță! - îi spuse căpetenia - dacă poruncești, ți-l aduc îndată pe prietenul meu bun pe care îl socotesc demn de a-ți fi mire!” **Fata** încuviință, iar prietenul meu mă luă de mână și mă duse în fața ei. Frumoasa fecioară m-a privit cam pieziș și bănuitoare, însă ochii ei nu erau în stare să ascundă dragostea pe care Kama o irisuflesea în inima ei. „Prietenul tău - a grăit ea când și-a recăpătat glasul - nu-i om, de bună seamă, ci vreun zeu care dorește să mă înșele. Căci cum e cu puțință ca un muritor de rând să fie atât de frumos și să aibă o ținută atât de chipeșă?”

Când am auzit cuvintele ei, am intervenit și, ca să-i risipesc îndoilele, i-am spus: „Frumoasă fecioară, cu adevărat sunt un muritor obișnuit, ce rost ar avea să te înșel? Tatăl meu, pe care îl cheamă Mahadhana, este un

neguțător din orașul Vallabhi și I pentru a dobândi un fiu l-a proslăvit îndelung pe marele zeu Siva, care i s-a arătat în vis și i-a spus: «Ridică-te, căci mlădiță : mărinimoasă se va zămisi din tine, iar aceasta este o taină pe care nu 6 vom împărtăși lumii.» Tata s-a deșteptat din somn, j

63

iar după un timp am venit pe lume și mi s-a dat numele de Vasudatta. Demult, pe când mă dusesem cu treburi prin țări străine, am obținut prietenia neprețuită a acestei căpetenii *savara*, care mi-a fost adevărat ajutor la ananghie. Iată, pe scurt, adevărul despre mine."

Am tăcut, iar fecioara sfioasă, cu ochii lăsați în jos, mi-a răspuns: „Știu că ai grăit adevărul, căci Siva - pe care l-am proslăvit cu ardoare - mi s-a arătat în vis și mi-a spus: «Măine dimineață îți vei întâlni bărbatul!» Tu ești soțul meu, iar bunul tău prieten" este fratele meu." Vorbele ei mi-au picurat parcă nectar în suflet! Ne-am sfătuit amândoi și am luat hotărârea să ne ducem, împreună cu prietenul *savara*, la căminul părintesc pentru săvârșirea solemnă a căsătoriei. Apoi a făcut semn, chemând leul să vină la ea, și - cu îngăduința ei - am încălecat și eu pe regele animalelor, la spatele iubitei mele, pe care am înălțuit-o cu brațele. Am călătorit în felul acesta, iar prietenul nostru vâna și ne hrăneam cu toții, mâncând carne de căprioară. Când am sosit în cetatea Vallabhi, norodul - care m-a zărit călare pe un leu-paraleu și însoțit de o fecioară frumoasă ca o zeiță - a alergat într-un suflet să-l vestească pe părintele meu. Tata s-a grăbit să-mi iasă în întâmpinare, să vadă minunea cu ochii săi. Ne-am prosternat la picioarele lui, iar el m-a îmbrățișat cu dragoste. Iar când a văzut frumusețea de față în genunchi alături de mine, inima i s-a umplut de bucurie, căci și-a dat seama că era o pereche foarte potrivită pentru mine.

Am intrat în casă și, după ce i-am povestit întâmplările care ne aduseseră împreună, tata a oferit o mare petrecere, prietenul meu *savara* ocupând locul de cinste. A doua zi, ascultând sfatul astrologilor, s-a săvârșit cu mare pompă ceremonia care ne-a unit, iar prietenii și rudele au participat ca martori la cununia noastră. Iar leul, pe care călărise soția mea, a fost și el de față și - îndată după săvârșirea ceremoniei - s-a transformat într-un bărbat, în fața ochilor uimiți ai tuturor, care se întrebau: „Ce o fi însemnând asta?" Atunci bărbatul, care era îmbrăcat în straie și podoabe strălucitoare, mi s-a adresat, spunându-mi: „Eu fac parte din neamul *vidyadhara* și mă numesc Citrangada, iar fata aceasta - r pe care o cheamă Manovati - este fiica mea și mi-e mai dragă decât viața. Obişnuiam să mă plimb cu ea în brațe prin pădure și într-o zi am ajuns la fluviul sfânt Gange, pe malul căruia se află multe peșteri unde sălăşluiesc ermiți. Înaintam cu grijă prin mijlocul apei, de teamă să nu tulbur ritualurile Pustnicilor, când ghirlanda de flori pe care o purtam a alunecat de pe gât și a căzut pe capul sihastrului Narada, care tocmai se ridica la suprafață. Iar acesta, furios pentru că îi tulburasem

64

SOMADEVA

OCEANUL POVEȘTIILOR (Kathasaritsagara)

65

ritualul, m-a blestemat zicându-mi: «Pentru că mi-ai tulburat cu nerușinare rugăciunea, te blestem să capeți înfățișarea unui leu. Ai să te duci și ai să rățacești prin pădurile din munții Himalaya, purtând-o în spate pe această fiică a ta. Iar când ea se va mărita cu un muritor de rând, ai să-ți capeți înfățișarea ta obișnuită, de-abia după ce ai să asiești la nunta ei, eliberându-te astfel de blestem!» Iată cum m-am transformat în leu și am rățăcit prin codrii Himalayei împreună cu fata mea, care se închină marelui zeu Siva. Restul îl știi: prin intervenția mării căpetenii *savara* a avut loc fericitul eveniment al nunții. Blestemul și-a pierdut puterea, de aceea mă voi despărți de voi cu inima împăcată, urându-vă mult noroc în viață!" Grăind așa, părintele fetei se făcu nevăzut în văzduh. Tatăl meu era - ca tot norodul, de altfel - uluit de minunea la care fusese martor, dar și foarte încântat de modul cum luase sfârșit; și, văzând lumea adunată în juru-i, pe dată a poruncit să se pregătească o mare petrecere, cu cântece și danturi pentru miri, pentru a-și arăta bucuria în felul acesta. Și nu era nici un singur om care să nu prețuiască spiritul de noblețe al prietenului meu, căpetenia tribului *savara*. „Câtă generozitate, câtă mărinimie! nu înceta lumea să-l laude. Nu s-a mulțumit doar să-i salveze viața, dar i-a dăruit și o mireasă minunată!"

Vestea a ajuns la urechile cărmuitorului, care și-a exprimat satisfacția și aprobarea pentru spiritul de prietenie sinceră dovedită față de mine de către căpetenia *savara*. Când tatăl meu a aflat lucrul acesta, îridată i-a trimis în dar giuvaeruri prețioase, iar regele i-a oferit prietenului nostru terenuri întinse de pășunat și de cultivat. Am trăit în fericire, socotind că - având-o pe Manovati de soție și pe căpetenia *savara* ca prieten drag - am tot ce și-ar dori un om mai mult pe lume. Iar căpetenia *savara* locuia mai mult la mine, constatând că era mai plăcut în casa noastră, decât în sat la el odinioară. Petreceam timpul întrecându-ne să facem fiecare celuilalt ceea ce știam că îi face plăcere și nu ajungeam niciodată să fim mulțumiți că am făcut destul.

Nu mult după aceea Manovati mi-a dăruit un fiu care a devenit lumina ochilor și bucuria inimilor noastre.

Băiatul creșcu, fu dat la învățătură și la vremea potrivită se căsătorii. Atunci tata, considerând că și-a îndeplinit menirea pe acest pământ și fiind bătrân, se retrase, împreună cu soția, pe malul fluviului sfânt, unde își dădu duhul. Am fost foarte îndurerat de despărțirea de părintele meu, însă rudele și cunoștințele m-au încurajat și mi-au atras atenția asupra îndatoririlor pe care le aveam față de familie. Am ascultat povața lor înțeleaptă și am preluat pe umeri povara obligațiilor și cărma afacerilor în mână. Iar timpul s-a scurs în deplină fericire, avându-i alături pe bunul meu fecior, pe minunata și iubita mea soție și pe neprețuitul meu prieten *savara*.

A trecut multă vreme, apăsarea anilor scurși mi-a încovoiat spinarea, iar bătrânețea, luându-mă de bărbie, m-a dojenit: „De ce ai rămas timp atât de îndelungat acasă, fiule?” Am simțit dezgustul pentru lumea asta și, încredințându-i fiului meu bunul mers al treburilor familiei, m-am retras în codrii din munții I[^]alanjari, împreună cu iubita mea Manovati. Iar regele *savara* și-a abandonat toate bunurile pământești și ne-a urmat. Când am ajuns în munți mi-am amintit că în viața mea anterioară fusesem un *vidyadhara* și am înțeles că blestemul lui Siva își pierduse puterea. Le-am spus soției și prietenului meu ceea ce memoria îmi restituise și mi-am exprimat dorința să lepăd trupul acesta pieritor. Cu imaginea lui Siva în gând și în inimă m-am avântat în prăpastie, părăsind lumea aceasta și, totodată, despărțindu-mă de soție și de prieten.

Și iată că am renăscut în această familie de *vidyadhara*, sub numele de Jimutavahana, înzestrat cu puterea de a-mi aminti amănuntele din viețile petrecute anterior. Iar tu, fostul prinț *savara*, ai renăscut - prin harul lui Siva - ca Mitr'avas, fiul lui Visvavas, regele neamului *suddha*. Iar Manovati, soția mea, din neamul *vidyadhara*, a renăscut și ea ca soră a ta, pe care o cheamă Malayavati. Deci în viața mea din trecut sora ta mi-a fost soție, iar tu însuși erai bunul meu prieten; de aceea, se înțelege de la sine că ne vom căsători. Dar mai întâi du-te și du părinților mei vestea, căci atunci dorința ta se va împlini.

Mitravas s-a bucurat de cele auzite; s-a dus la părinții lui Jimutavahana și le-a transmis tot ce aflate, iar aceștia s-au bucurat la rândul lor auzind intențiile tinerilor. Atunci Mitravas le-a povestit și părinților săi, care au fost nu mai puțin bucuroși și fără zăbavă au pornit să facă pregătirile de nuntă. Ceremonia a fost onorată de însuși regele neamului *siddha*, care - așa cum era obiceiul - i-a oferit lui Jimutavahana mâna miresei. A urmat o mare petrecere cu muzică și dans, iar menestreli "de semău au înălțat imnuri de slavă mirilor. După căsătorie, Jimutavahana și Malayavati, soția sa, au rămas pe loc, în munții Malaya, trăind fericiți.

Odată s-a dus, împreună cu Mitravas-cumnatul său, să se Plimbe prin pădurile de la malul mării. Aici li s-a înfățișat ochilor o scenă ciudată: un tânăr în stare de mare tulburare se

66

SOMADEVA

căznea să o îndepărteze pe mama sa, care se zbătea, văitându-se: „Vai, fiul meu! Vai, fiul meu!” Un bărbat, care părea a fi militar, l-a împins pe tânăr și l-a urcat pe o lespede de stâncă și l-a abandonat acolo. Uluit și curios în același timp, Jimutavahana l-a întrebat: „Cine ești? Ce treabă ai aici? De ce plânge mama ta?” Atunci băiatul i-a istorisit

B. Gâlceava despre culoarea telegarilor Soarelui

Demult, Kadru și Vinata, două din soțiile lui Kașyapa*, stăteau de vorbă. În timpul discuției s-a iscat o sfadă între ele: prima susținea că telegarii de la caleașca Soarelui erau negri, a doua - dimpotrivă - că erau albi; și pentru că nu s-au înțeles au pus râmășag învoindu-se că aceea care va pierde râmășagul va deveni sclava celeilalte. Kadru, care vroia cu orice preț să câștige, și-a îndemnat progeniturile - șerpilor - să împrăste bidivii cu veninul lor și prin această înșelăciune a învins-o pe Vinata, făcând-o roaba ei. Teribilă e răutatea femeii, mai ales față de altă femeie! Când Garuda**, fiul lui Vinata, a aflat cele petrecute, s-a dus la Kadru, străduindu-se să o convingă cu binele să redea libertatea mamei sale. Iar șerpilor, fiii lui Kadru, au cugetat și i-au spus: „O, Garuda! Zeii au început să sece marea de lapte; în locul laptelui adu-ne nectarul zeilor, apoi ia-o pe mama ta, căci tu ești erou printre eroi.”

Garuda a zburat la marea de lapte și desfășurându-și toate forțele a atras bunăvoința lui Vișnu, care i-a zis: „Cere-mi orice-favoare și îți voi îndeplini dorința!” Garuda, mâniaș pentru că mama sa fusese luată ca sclavă, i-a răspuns: „Slăvite zeu! Vreau ca șerpilor să devină hrana mea obișnuită!” Vișnu i-a împlinit dorința, iar după ce căpătase nectarul dobândit prin merit, Indra - care aflate toată povestea - i s-a adresat, spunându-i: „Regal al Păsărilor, trebuie să iei măsuri ca să-i împiedici pe șerpilor aceia nesăbuiți să consume nectarul, ca să-l pot lua înapoi de la ei.” Garuda i-a făgăduit să-i împlinească ruga și, bucuros de harul cu care Vișnu îl înzestrase, s-a dus la șerpilor cu ulceaua de nectar

* înțelept ilustru, nepot al lui Brahma, care a avut mai multe soții. Conform mitologiei hinduse acestea au dat naștere diferitelor forme 1 & pământ.

** Regele păsărilor, care îl purta în zbor pe Vișnu.

OCEANUL POVEȘTILORE (Kaihasaritsagara)

67

și le-a vorbit de departe: „Iată nectarul, eliberați-o pe mama mea. Iar dacă vă e teamă să vă apropiați, am să așez ulceaua pe covorul de iarbă *kusa*, de unde o puteți ridica. Iar după ce va veni mama, voi pleca împreună cu ea”. Șerpilor consimțiră și o puseră în libertate pe Vinata, iar Garuda o întâmpină și, așa cum făgăduise, se îndepărtară, după ce mai întâi așezase ulceaua de nectar pe covorul strălucitor de iarbă *kusa*. Dar pe când șerpilor se apropiau, fără să bănuiască ceva, Indra s-a năpustit din slăvi, i-a orbit cu fulgerul și, înșfacând ulceaua de nectar, se făcu nevăzut. Deznădăjduiți, șerpilor au început să lingă covorul de iarbă *dharba*, în speranța că - poate - picături de nectar s-au scuturat în iarbă; dar s-au ales doar cu limbile despicate și de arunci au două limbi. Iată cum lăcomia peste măsură se răzbuună pe acela care nu știe să fie cumpătat! Deci, pe de o parte șerpilor au rămas fără nectarul care le-ar fi asigurat nemurirea, iar pe de alta - prin puterea hărăzită de Vișnu - Garuda îi vâna, năpustindu-se asupra lor din înaltul cerului. Iar lucrul acesta se repeta fără încetare, șerpilor mureau de frică numai ce îi

auzeau falfăitul aripilor, iar șerpoaicele lepădau, astfel că rasa lor amenința să dispară.

Vasuki, Regele Șerpilor, și-a dat seama că, dacă nu va lua iute o măsură oarecare, neamul său va fi nimicit cu totul, prin puterea Garudei. De aceea i-a zis următoarele: „O, Rege al Păsărilor! Îți voi trimite în fiecare zi un șarpe pe stânca de pe plaja mării, pentru a-l devora. Dar făgăduiește că nu vei mai intra în Patala, căci dacă nimicești neamul șerpilor, menirea ta va lua sfârșit.” Garuda își dădu seama că Vasuki avea dreptate și a consimțit; și de atunci, în fiecare zi un șarpe e trimis la sacrificiu pe această stâncă pe care mă aflu și eu. Eu sunt șarpe, mă numesc Sankhaciuda și e rândul meu astăzi să-mi întâmpin soarta. Din porunca regelui mă aflu aici și de aceea plâng mama!

Sankhaciuda tăcu. Uluit, îndurerat și indignat totodată, Jimutavahana îi zise: „Regele Vasuki este un laș, căci - folosind puterea pe care o are - își sacrifică supușii, trimițându-i el însuși la pieire. Ce jalnică făptură este acela care privește - fără să miște un deget - la nimicirea neamului său! Iar Garuda, deși fiul lui Kașyapa, comite mare păcat! Pentru satisfacerea pântecului ‘hiar și cei mari înfăptuiesc greșeli de neiertat! De aceea astăzi ^P să te izbăvesc de Garuda, oferindu-mi trupul! Nu mai fi

, prietene!” însă Sankhaciuda îi replică: „Nici să nu te gândești

68

SOMADEVA

OCEANUL POVEȘTILOR (Kathasaritsagara)

69

la așa ceva, o, inimă generoasă! Ar însemna să fie nimicită o , nestemată în locul unei pietre ordinare, iar eu nu voi îndura să sufăr asemenea înjosire, făcându-mi neamul de rușine!” în felul acesta, bunul șarpe Sankhaciuda s-a străduit să-l facă pe erou să renunțe la hotărârea lui. Și pentru că se apropia clipa fatală a sosirii Regelui Păsărilor, s-a dus să proslăvească pentru ultima oară imaginea zeului Siva, de pe malul mării. Văzându-l plecat, Jimutavahana a socotit că i se oferă un bun prilej pentru a înfăptui jertfa de sine, așa cum hotărâse. Îl trimise înapoi acasă, pe cumnatul său Mitravasu, sub un pretext meșteșugit; apoi a urcat repede stânca, îmboldit de spiritul de sacrificiu, și s-a oprit pe lespede de pe vârf. Nu a fost nevoit să aștepte prea mult: pământul s-a cutremurat de puternicul falfăit al aripilor, iar văzduhul s-a întunecat de umbra Garudei, care s-a năpustit și a înșfăcat prada care îl aștepta, ducând-o de acolo. În timp ce zbura cu victima în gheare, a lovit cu ciocul și a început să o sfâșie. O dată cu sângele care a început să curgă din trup, i s-a desprins de pe creștet și s-a rostogolit la pământ giuvaierul de preț care îi împodobește capul. În aceeași clipă a început să cearnă din cer ploaie de petale colorate, iar Garuda s-a minunat, întrebându-se ce s-o fi întâmplat.

Între timp Sankhaciuda, care îl proslăvise pe Siva sub înfățișarea sa de Gokarma, se înapoie și zări stânca stropită de sânge. „Vai! se jelui el. Eroul acela mărinimos s-a jertfit pentru mine! Oare unde l-o fi dus Garuda, căci a trecut foarte puțin timp de când ne-am despărțit?” Gândind așa, șarpele cel bun se luă după dăra lăsată de picăturile de sânge.

În timpul acesta Garuda simți că se petrecea ceva ciudat: „Nu numai că nu e nefericit, dar pare să se și bucure, deși îl sfâșii”, gândea Regele Păsărilor. „Trebuie că nu este ceea ce mă așteptam să fie.” Jimutavahana își dădu seama că Garuda era tulburat și, pentru a-l îndemna să-și săvârșească misiunea, îl îndemnă: „Trupul meu e făurit din carne și sânge. De ce ai încetat să mi-l mănânci, de vreme ce încă nu ți-ai potolit foamea?” însă pasărea, auzindu-i cuvintele, se convinge că bănuielele sale erau întemeiate, și îi răspunde: „Ființă nobilă, tu nu ești șarpe! Spune-mi cine ești cu adevărat”. Dar Jimutavahana nu a izbutit decât să spună: „Ba sunt șarpe! Mănâncă-mă și termină ceea ce ai început, fiindcă cine-i hotărât nu lasă treaba pe jumătate neterminată!”, când se ivi Sankhaciuda, strigând căjăl de disperare încă de departe: „Oprește-te, Garuda, oprește-te! *EM* sunt șarpele destinat a-ți servi drept hrană! Cum ai putut comraB asemenea greșală!”

Uluit, Garuda se opri; iar când - din discuția care avu lo

între Sankhaciuda și Jimutavahana - a priceput că victima pe care o luase drept un șarpe era, de fapt, regele *vidyadhara*, se simți foarte îndurerat. „Vai! își zise el, am fost crud și am păcătuit! Cu adevărat cine a apucat pe calea răului, nu se poate să nu devină vinovat!” Așa gândea și tocmai se hotărâse să se purifice prin foc, dar Jimutavahana îl opri, spunându-i: „O, Rege al Zburătoarelor, de ce deznădăjduiești? Dacă îți pare rău cu adevărat și nu vrei să mai păcătuiești, atunci nu trebuie să-i mai devorezi pe șerpi, ci să te căiești pentru toate victimele făcute. Aceasta-i calea izbăvirii și nu alta!”

Așa grăit-a Jimutavahana în marea sa milostenie pentru făpturile pământului, iar Garuda a primit cu recunoștință povața lui, ca de la un dascăl venerat. Și, spre a înfăptui cât mai iute ceea ce i se ceruse, zbură în ceruri pentru a aduce nectar cu ajutorul căruia să-l vindece pe mărinimosul rege *vidyadhara* și să readucă la viață puzderia de șerpi ale căror oseminte zăceau împrăștiate pe nisipul de pe malul mării. Însăși zeița Găuri, mișcată de rugile înălțate ei de credincioasa soție a lui Jimutavahana, l-a stropit cu nectar pe regele *vidyadhara*, care s-a ridicat întreg, voinic și mai frumos trupește decât fusese înainte. Iar Garuda făcu același lucru, împrăștiind nectarul dător de viață de-a lungul întregului țărâm, care îndată se umplu de mulțimea șerpilor readuși la viață.

Rudele lui Jimutavahana s-au bucurat văzându-l că s-a înapoiat acoperit de glorie, cu trupul întreg și nevătămnat și cu faima binecunoscută în cele trei lumi. De bună seamă, cel mai mult s-au bucurat "soția și părinții săi. Cine nu se bucură atunci când o întâmplare nenorocită are un sfârșit fericit? Sankhaciuda s-a prosternat la picioarele salvatorului său și al neamului întreg, și-a luat rămas bun și s-a înapoiat la el, la Rasatala.

Iar rudele pizmașe din neamul Matanga, acelea care îi nedreptățiseră pe Jimutavahana și pe părintele său, îndemnați de fiica muntelui Himalaya, s-au apropiat pocăite și li s-au închinat plecându-se la picioare. Jimutavahana a părăsit meleagurile țării Malaya și s-a înapoiat, împreună cu soția sa, Malayavati, și cu fratele acesteia, Mitravasu, Precum și cu părinții săi, în țara sa de baștină de pe povârnișul munților Himalaya, unde a domnit vreme îndelungată ca împărat ^{al} neamului *vidyadhara*.
Iată, deci, cum însuși Norocul vine în ajutorul omului cu ■nirna nobilă, care se jertfește și face numai bine celor din jur, Urid admirație în cele trei lumi.

Povestea celor doi frați - Așokadatta și Vijayadatta

Trăia odată un brahman cuvios, pe care îl chema Govindasvamin. Acestuia i s-au născut doi băieți - Așokadatta și Vijayadatta - care se dovediră la fel de virtuoși ca și părintele lor. Munceau moșia - o bucată mare de pământ mănos primit în dar de la rege - și trăiau în belșug. Odată, o foamete cruntă s-a abătut asupra țării, iar Govindasvamin i-a spus soției: „Pământul e pustiit de secetă și nu mai hrănește norodul, iar eu nu pot îndura să fiu martor chinurilor în care se zbat rudele și prietenii noștri. Căci în ziua de azi nimeni nu dă nimic nimănui. De aceea am hotărât să împărțim celor muritori de foame bruma de: bucate pe care o mai avem și să părăsim țara”. Soția a încuviințat hotărârea bărbatului și după ce dăruiră flămânzilor restul de hrană •, pe care o aveau în hambarele gospodăriei au purces la drum împreună cu slugile lor, cu gândul să se ducă la Benares. Căci oamenii cu inimă nobilă nu îndură să-i' vadă pe semenii chinându-se.

Pe drum s-au întâlnit cu un ascet - din aceia care îl proslăvesc! pe Siva - cu înfățișare teribilă: cu trupul alb de cenușa presărați pe el și cu părul încâlcit, ținea în mână o tigvă omenească, lfl fel ca zeul căruia i se închina. Brahmanul nostru s-a apropiat' de înțelept, a făcut o plecăciune adâncă în fața lui și, din dragosta pentru copii, l-a rugat să le citească viitorul, și să-i spună dac» soarta va fi blândă sau rea cu ei. Iar yoginul i-a răspuns „Destinul va fi blând și milostiv cu fiii tăi. Dar tu, brahmane, vei fi despărțit de cel mic, Vijayadatta, și te vei reuni cu el mai târziu, prin puterea celui mare, Așokadatta.” Govindasvamin i-B mulțumit și și-a luat rămas bun de la sfântul pustnic, copleșit de bucurie, dar și de durere și nedumerire. își continuă drumul și când ajunse la Benares poposi la un templu de la marginea orașului și își petrecu restul zilei închinându-se și slăvind-o PJ OCEANUL POVEȘTILO (Kathasaritsagara)

71

zeița Durga. Peste noapte și-a făcut sălaș sub un arbore mare, dincolo de zidurile templului, împreună cu alți pelerini sosiți din ce patru vânturi. Obosiți, după o lungă călătorie, oamenii se odihneau întinși pe pat de frunze uscate sau iarbă moale, care cum apucase. Numai Vijayadatta, fiul cel mic, era treaz, căci îl scuturau frigurile, nelăsându-l să doarmă. Accesul de friguri era atât de puternic încât trupul i se zguduia, iar părul i se ridicase măciucă în cap, parcă de frica apropiatei despărțiri de rudele sale. Băiatul îl trezi pe tatăl său și-i zise: „Dădăi din pricina frigurilor care îmi macină trupul. Rogu-te, aprinde repede un foc ca să mă încălzesc, căci nu văd altă cale ca să-mi revin”, îndurerat de suferințele băiatului, tatăl îi răspunse: „De unde să fac rost de foc la orele acestea ale nopții, fiule?” „Văd colo, nu departe de aici, flăcările unui foc. Ia-mă de mână și du-mă. acolo, căci singur nu sunt în stare să merg din pricina' bolii”. Dar Govindasvamin îi atrase atenția: „Acolo-i un cimitir, băiatul meu, iar focul este de la un rug de incinerare. Cum să te duc într-un loc atât de îngrozitor, bântuit de duhuri și spiriduși răi? Tu ești doar un copil!” însă băiatul repetă rugămintea sa și, cu încredere în sine, zise: „Ce îmi pot face duhurile și spiridușii? Doar nu sunt un slăbănog! Du-mă acolo, iute și fără frică!” Tatăl se supuse și îl duse pe băiat lângă rugul în flăcări ca să-și încălzească trupul ce tremura ca frunza în bătaia vântului. Limbile de foc, care se înălțau din rug, se împleteau cu fumul gros, prefigurând parcă un *raṁsasa* îngrozitor, cu părul lung și despletit fluturând în vânt, care îi devora pe oameni. în mijlocul jarului din rug băiatul zări ceva rotund, nedeșlășit, și - întrebându-l - tatăl său îl lămuri: „Acela, fiul meu, este craniul unui om care este mistuit de vâpăi.” în nesăbuința sa, băiatul apucă un lemn aprins și lovi tigva care se crăpă în două; iar creierii țâșniră drept în gura lui, înfăptuind parcă un ritual vrăjitoresc. îndată ce înghiți bucățelele de creier băiatul se transformă într-un *raṁsasa* înfiorător, cu părul țepăn pe cap, în mână cu o sabie pe care o scosese din foc, cu niște colți ascuțiți și lungi. *Raṁsasa* apucă tigva și o goli, sorbindu-i tot conținutul, apoi o linse curățind-o Pe dinăuntru, după care o aruncă - goală - înapoi în foc. Cuprins de frenezie devoratoare, ridică sabia ca să-l lovească pe Govindasvamin, însă o voce misterioasă îl opri, spunând: „Nu trebuie să-ți ucizi părintele, Kapalasphota! Vino aici!” Băiatul, care devenise *raṁsasa* și pe care acum îl chema Kapalasphota, d slobozi pe tatăl său și dispăru. Iar nefericitul părinte plecă

72

SOMADEVA

plângând și văitându-se: „Vai, fiul meu! Vai, bunul meu Vijayadatta!”

Brahmanul se înapoie la locul unde poposisese, lângă templul zeiței Durga, și, dimineața, povesti soției și băiatului cel mare, Așokadatta, cele întâmplate. Apoi se prăbuși cu trupul cuprins de fierbințeală, de parcă fusese trăsnet din senin; iar credincioșii care veneau să se închine la templu îl căinau și îl încurajau.

Printre cei care au venit și și-au exprimat simpatia față de Govindasvamin se afla și un bogat neguțator pe care îl chema Samudradatta. Om bun la suflet, acesta i-a poftit la el acasă pe brahman cu soția și fiul său cel mare, unde au fost găzduiți cu multă ospitalitate. Iar la ruga lui Samudradatta, Govindasvamin și familia au rămas să găzduiască la casa generosului neguțator, unde încetul cu încetul și-au revenit. Aici a crescut Așokadatta până a devenit tânăr chipeș, a studiat științele și a învățat trânta voinicească și lupta cu pumnii, nefiind întrecut de nici un alt atlet.

Odată, cu prilejul unei procesiuni pentru proslăvirea unui idol, s-au adunat o mulțime de luptători, printre care și unul vestit, originar din Deccan, care i-a înfrânt pe toți rivalii săi, chiar în prezența regelui din Benares, Pratapamukuta. Plin de orgoliu regele l-a chemat pe Așokadatta de la locuința neguțătorului și i-a poruncit să-și măsoare puterile cu acel atlet neînving, care venise din Deccan. Acesta l-a apucat de braț pe Așokadatta, dai Așokadatta nu s-a speriat, ci l-a înălțat, l-a ridicat și l-a trântit la pământ pe adversar. Lumea care era de față a izbucnit în urale și a aplaudat victoria băiatului, iar regele l-a încărcat cu giuvaeruri și alte daruri prețioase. Mai mult, văzându-l cât de puternic era, regele l-a ținut lângă el, în garda sa personală. Astfel, Așokadatta - preferatul monarhului - a devenit cu timpul tot mai prosper.

Odată, în a paisprezecea zi a lunii, regele părăsi cetatea de scaun și se duse să-l proslăvească pe zeul Siva la un minunat templu care se găsea într-un loc îndepărtat. După ce se închinași pe drumul de înapoiere tocmai treceau pe lângă un cimitir când auziră un glas plângăreț cerșind: „Mărite rege! Judecătorul carii îmi purta pică m-a condamnat la moarte pe nedrept. Și iată că am fost tras în țeapă de trei zile, dar sufletul nu vrea să-l părăsească trupul. Iar mie îmi este tare sete. Îndură-te și poruncește cuiva să-mi dea o gură de apă!” Regele îi spuse lui Așokadatta din garda sa personală, să trimită pe cineva ca să satisfacă dorința muribundului, însă tânărul zise:

„Cine să îndrăznească să intre!

în cimitir la miez de noapte? Mai bine mă duc eu!” în cimitir domnea o beznă înfricoșătoare. Șacalii ronțăiau resturile din trupurile oamenilor sacrificați în ritualuri diavolești. Ici-colo întunericul era sfâșiat de pojarul rugurilor funerare, iar printre flăcări *vetalasii** făceau larmă, bătând din palme în ritmul dansurilor lor drăcești.

„Cine a cerut apă regelui?” întrebă Așokadatta cu glas tare, iar cineva îi răspunse sfârșit, din apropiere:

„Eu am cerut!” Privind în direcția din care se auzise răspunsul, băiatul zări lângă un rug în flăcări înălțându-se o țeapă: în vârful ei se legăna, gemând, condamnatul, iar la picioarele lui stătea, plângând amarnic, o femeie necunoscută - ale cărei mădulare frumoase nu puteau fi ascunse de veșmintele pe care le purta -

împodobită cu giuvaeruri prețioase, minunate. Priveliștea neobișnuită îl ului pe băiat, care o întrebă: „Cine ești tu, măicuță, și ce cauți aici?” Iar femeia îi răspunse: „Eu sunt nefericita soție a acestui condamnat și am venit ca să pun pe rug trupul, dar iată că mă aflu aici de trei zile, iar el nu îmi dă duhul! I-am adus și apă însă teapa este prea înaltă și nu izbutesc să ajung cu ulcica până la buzele lui”. Și mai mirat, eroul nostru îi zise femeii: „Și eu am adus apă din porunca regelui! Uite, măicuță, urcă-te pe umerii mei și ridică ulcica la gura nenorocitului. Căci nu este un păcat să pui mâna pe un bărbat, atunci când vrei să-l ajuți”. Femeia consimți și băiatul se lăsă în genunchi, ridicându-se în picioare după ce femeia i se urcase pe spinare. Curând, picături de sânge se împrăștiară pe pământ, udându-i umerii voinicului. Iar când acesta privi în sus, văzu o priveliște îngrozitoare: femeia ținea în mână un cuțit cu care tăia bucăți de carne din trupul nenorocitului, pe care le înfuleca pe nerăsuflăte. Așokadatta și-a dat seama că ceea ce păruse a fi o femeie frumoasă era, în realitate, un demon fioros. Înfuriat la culme, băiatul întinse mâinile și o apucă de inelele prețioase care-i împodobeau gleznele, cu gândul să o tragă jos de pe umeri și să o zdrobească, trântind-o de pământ. Însă demonul și-a tras piciorul și prin puterile sale supranaturale s-a făcut nevăzut în văzduh, abandonând în mâna eroului prețiosul giuvaer. Așokadatta cugetă la această întâmplare, uluit, îndurerat și încântat totodată și - luând minunata bijuterie - se înapoie acasă.

Dimineața, după ce se purifică, îmbăindu-se, se duse la palat.

Acolo se înfățișă regelui, căruia îi spuse - după ce fusese întrebat - că a îndeplinit porunca. Apoi îi înmâna acel prețios

74

SOMADEVA

OCEANUL POVEȘTILOR (Kathasaritsagara)

inel de împodobit glezna și îi povesti de-a firu-n păr minunata și totodată oribilă întâmplare, căreia îi făcuse față. Deși îl știa viteaz, fapt pentru care îl luase lângă el, regele era uluit și încântat de noile dovezi ale curajului manifestat de protejatul său. Și luând prețioasa bijuterie, regele o dăruie reginei, povestindu-i cum fusese ea dobândită de credinciosul său Așokadatta. Regina nu mai putea de bucurie și nu se sătura privind minunata și prețioasa podoabă, neîncetând - la rândul ei - să-l laude pe voinic. Atunci regele folosi prilejul și-i destăinui reginei gândul său, spunându-i: „Iubita mea regină! Așokadatta face parte dintr-o stirpe aleasă și, de bună seamă, nimeni nu îl întrece în credință față de noi, în înțelepciune la minte și frumusețe la trup. El este viteaz între viteji și cred că merită să i-o dăm de soție pe iubita noastră fiică, Madanalekha. Nu areea trebuie să-o căutăm la un

mire, căci ea e trecătoare; ci acele calități care sunt nepieritoare. De- aceea să nu pregetăm și să i-o dăm pe fata noastră."

Foarte bucuroasă, regina încuviință hotărârea regescului ei soț și îi mărturisi: „Alegerea făcută e cât se poate de binevenită, căci împreună cei doi tineri vor face o pereche potrivită. Cu atât mai mult, cu cât știu că fata noastră suspină după el. L-a văzut acum câteva zile în grădina de primăvară și de atunci parcă nu mai gândește, nu mai vede, nu mai aude... Am»aflat lucrul acesta de la prietena ei cea mai bună și am fost îngrijorată. Noaptea m-am perpelit în așternut din pricina asta și cu greu am adormit. Iar în somn mi s-a arătat o făptură divină care mi-a zpus: «Fata mea, să nu o dai pe Madanalekha după oricine, ci numai lui Așokadatta, căci el i-a fost soț într-o viață anterioară». Când m-am deșteptat m-am dus degrabă la fiica noastră și am liniștit-o povestindu-i visul. Iar acum tu însuși vrei să i-o dai! Să purcedem și să-i unim fără zăbavă, căci se potrivesc ca iedera care se cațără pe arac". Regele a rămas foarte mulțumit că iubita sa regină încuviințează alegerea sa și, fără să piardă vremea, a poruncit să fie pregătit un mare festin de nuntă. Iar uniunea dintre fiica regelui și fiul virtuosului brahman s-a săvârșit cu mare pompă, prefigurând unirea dintre prosperitate și modestie."

Odată, regina i-a spus regelui: „Iubitul meu soț, inelul acela de gleznă e prea stingher de unul singur. Ar fi bine să aibă perechea sa". Regele i-a adunat pe toți meșterii aurari din împărăție și le-a poruncit să facă un inel asemănător; însă meșterii, după ce au examinat cu atenție minunata bijuterie, i-au spus într-un glas: „Măria Ta, giuvaerul acesta nu e făcut de mâna omului, ci de o mână divină, iar noi nu suntem în stare să j

75

facem unul la fel. Perechea lui trebuie obținută de acolo de unde a fost luat și primul inel". Auzind răspunsul, regina și regele s-au necăjit tare. Atunci a intervenit Așokadatta, spunându-i: „Măria Ta, eu însumi mă voi duce să fac rost de perechea dorită". Iar o dată fâgăduiala făcută, nu și-a luat înapoi cuvântul dat deși regele, speriat, a făcut tot ce i-a stat în putință ca să-l convingă să renunțe.

Voinicul a luat inelul și în a paisprezecea zi din luna neagră s-a dus la cimitirul de unde îl obținuse. Priveliștea era înfiorătoare: *rakșasii* mișunau printre copaci, fumul care se înălța de la rugurile funerare întunecase și îmbăcise văzduhul, câte un cadavru cu juvățul de gât atârna de fiecare copac. Așokadatta nu a găsit-o pe femeia pe care o căuta și atunci s-a gândit la un mijloc cât se poate de simplu pentru a obține perechea căutată a inelului: să vândă carne de om! A dat jos din copac unul din leșurile care se legăna în laț și, cu el la spinare, a început să cutreiere țințirimul, strigând: „Came de om de vânzare! Cine mai vrea carne de om!" îndată a auzit un glas de femeie chemându-l: „Voinice curajos, vino aici și urmează-mă!" Tânărul se luă după femeia care îl chemase și nu departe de acolo zări o priveliște surprinzătoare: pe un tron strălucitor, înconjurată de o suită de femei frumoase, ședea o arătare cerească, o femeie minunată de frumoasă, împodobită cu multe giuvaeruri de preț. Nu te așteptai să dai peste o asemenea făptură divină într-un loc ca acesta, cum nu te-ai aștepta să găsești o floare de lotus în mijlocul pustiului!

Așokadatta i se înfățișă femeii de pe tron, oferindu-i marfa sa, iar, când a fost întrebat ce anume pretindea în schimb, îi răspunse, scofând la iveală și arătându-i podoaba pentru gleznă: „Vreau un inel la fel ca acesta și nimic mai puțin. Dacă ai perechea, atunci îți dau ceea ce dorești!" Iar femeia cu înfățișare cerească i-a spus: „Eu am perechea pe care o râvnești, căci " inelul acela pe care îl ții în mână mi-a aparținut, iar tu mi l-ai smuls de la picior rândul trecut. Însă tu nu mă recunoști fiindcă m-am schimbat la chip. Așa că nu îți folosește să-mi oferi carne. Însă dacă ai să faci ceea ce îți voi cere, atunci am să-ți dau perechea aceluia inel."

Așokadatta consimți fără șovăială, iar minunata femeie îi spuse: „Bunule domn, în vârful munților Himalaya se află orașul Trighanta, iar acolo trăia Lambajihva, prințul-erou *rakșasa*. Eu sunt soția lui, mă cheamă Viducikha, și îmi pot schimba înfățișarea așa cum doresc. După ce s-a născut fata noastră,

76

SOMADEVA 1

soarta a vrut ca soțul meu să piară în lupta cu regele Kapalasphota. Mărinimos, regele mi-a îngăduit să rămân în cetatea lui de scaun unde am trăit în îndestulare până acum. Între timp fiica mea a crescut, a devenit femeie și o dată cu ea au crescut grijile mele, căci îi doresc un soț pe măsură, frumos și viteaz. Iar în a paisprezecea zi a lunii, pe când mă aflu în cimitir, te-am zărit venind împreună cu regele și îndată mi-am zis: iată soțul pe care îl merită fiica mea! Ca să te atrag am folosit un șiretlic, mi-am luat o înfățișare atrăgătoare și mi-am prefăcut glasul ca al unui muribund care cerea apă, iar când ai sosit am lăsat cu îndemănare să-mi smulgi un inel de la gleznă, știind că în felul acesta am să te fac să revii. Și iată că vicleșugul meu a dat roade! Voinice, vino la mine acasă, căsătorește-te cu fiica mea, și ai să capeți inelul pe care îl râvnești!"

Eroul nostru consimți și, cu ajutorul puterilor miraculoase deținute de acea *femeie-rakșasa*, călători prin văzduh până la orașul ei de pe piscurile Himalayei. Era o cetate minunată, cu o cunună făurită numai din aur, asemănătoare nimbului care împodobește soarele în mersul lui pe bolta cerului. Aici se săvârși ceremonia căsătoriei. Eroul nostru cu Vidyutprabha, fiica acelei *kmei-rakșasa*. Așokadatta trăi o bucată de vreme în belșug și confort, prin grija soacrei sale, cu noua lui. soție; dar într-o zi se duse și îi spuse: „Dă-mi al doilea inel; trebuie să mă înapoiez la Benares, căci de mult i-am fâgăduit regelui meu că îi voi aduce perechea aceluia inel minunat". Iar mama-soacră i-a dat inelul, prodoaba gleznei, iar pe deasupra și un lotus de aur.¹

Așokadatta a părăsit orașul, luând cu el cele două inele splendide, precum și lotusul de aur; iar mama-soacră l-a dus în zbor prin văzduh - cu ajutorul puterilor sale miraculoase - înapoi la cimitirul de unde porniseră la început. Înainte de a se despărți, *femem-rakșasa* - care îi era soacră - i-a atras atenția că ea revenea acolo la fiecare a paisprezecea zi a lunii și că acolo o poate găsi noaptea, la data respectivă. Apoi se despărțiră, iar Așokadatta se duse mai întâi acasă la părinții săi, care plângeau, socotindu-l pierdut, iar durerea lor era cu atât mai mare cu cât se adăugau chinurile provocate de dispariția fiului cel mic. Tocmai când se bucurau fericiți cu toții, soși și regele - tata-socru - care aflase de înapoierea eroicului său ginere. Regele își manifestă zgomotos și cu multă efuziune bucuria revederii. Îi îmbrățișă călduros și amândoi se duseră la palat, unde voinicul îi dădu - așa cum făgăduise - cele două inele splendide, precum și minunatul lotus de aur. Când regina și regele îl întrebară, din J

OCEANUL POVEȘTILOR (Kathasaritsagara)

77

curiozitate, cum a izbutit să obțină al doilea inel, Așokadatta le povesti toate întâmplările prin care trecuse, iar perechea regală rămase uluită și încântată totodată de eroismul tânărului. După ce obținuseră cele două inele de împodobit gleznele reginei, precum și un ginere-erou pe deasupra, regele și regina au proslăvit virtuțile lui Așokadatta, socotind că dobândiseră tot ce doreau de la viață.

A doua zi regele dăruie lotusul unui templu durat de el însuși, așezându-l într-un vas de argint, iar aurul lotusului și sclipirea argintului se împleteau întru gloria domnitomului și forța tânărului erou. Iar regele, care era un devotat proslăvitor al lui Siva, zise într-o pornire de adâncă pioșenie: „Vasul acesta măreț cu lotusul în el, parcă ar fi însuși Siva albit de cenușă, cu pletele roșcate. De-aș avea un al doilea lotus l-aș așeza în cel de al doilea vas de argint întru gloria marelui zeu!” Atunci Așokadatta grăi: „Măria Ta, îți voi aduce al doilea lotus”. Însă regele îl opri, spunându-i că îi ajungea unul și că nu avea nevoie de al doilea lotus.

Dar Așokadatta nu intenționa să renunțe, iar hotărârea i se întărea pe măsură ce zilele treceau, iar cea de a paisprezecea zi a lunii se apropia. În seara aceea când soarele - acest lotus de aur de pe întinsul lacului celest - se îndrepta spre apus ca să se ascundă în spatele piscurilor munților, îndemnat parcă de teamă, cunoscându-i țelul de a obține un nufăr de aur, când umbrele nopții negre ca funinginea se întindeau înghițind norii purpurii ca *rakșasii* halcile de carne crudă, iar noaptea însăși își căsca gura ca un hău întunecos și îngrozitor, atunci Așokadatta a părăsit palatul pe când prințesa dormea și s-a dus la cimitir, la locul indicat, sub *banianul** pletos. Acolo, la poalele copacului, mama-soacră *rakșasa* îl întâmpină cu multă căldură. Și din nou, cu puterile ei miraculoase, l-a purtat în zbor pe piscurile Himalayei; la locuința din munți, unde soția îl aștepta cu nerăbdare pe soțul ei. Petrecu un timp oarecare cu soția apoi, într-o zi, îi spuse mamei-soacre: „Dă-mi încă un lotus ca primul”. Mama-soacră îi răspunse că nu avea de unde, căci lotusul pe care i-l dăduse îl primise în dar de la regele Kapalasphota. „Dar regele are un lac plin cu lotuși de aur”, îl lămurii ea. Atunci voinicul îi ceru să-l ducă la locul cu pricina, iar femeia nicidecum nu izbuti să-i schimbe hotărârea, nici chiar atunci când îl preveni că lacul era Păzit de niște *rakșasi* înfiorători. În cele din urmă mama-soacră

* Arbore uriaș cu rădăcini care coboară din ramuri și se prind în pământ. Un singur arbore poate constitui o pădure, cu timpul.

78

SOMADEVA

nu avu încotro și i se supuse voinței, ducându-l până în apropierea locului minunat. De la distanță Așokadatta zări lacul ceresc pe platoul unui munte măreț, iar luciul apei era acoperit de lotuși minunați de aur cu lujeri înalți, care - îndreptându-și neîncetat fețele spre soare - se poleiseră parcă de aurul razelor lui.

Voinicul se duse acolo și începu să culeagă lotușii de aur, dar o hoardă de paznici *rakșasa* fioroși se năpusti pentru a-l împiedica. Așokadatta trase paloșul și, luptându-se, ucise mai mulți demoni, iar ceilalți - înspăimântați - fugiră și îl vestiră pe regele lor, Kapalasphota. Turbat de furie, acesta se repezi la fața locului unde îl găsi pe intrusul care îndrăznise să fure lotușii de aur. Când văzu însă cine era acesta, *regele-rakșasa* exclamă uluit, recunoscându-și fratele: „Cum, fratele meu, Așokadatta, a venit la mine?” Plângând de bucurie, își lepădă sabia și i se prosternă la picioare. „Eu sunt Vijayadatta, fratele tău mai mic, iar amândoi suntem fiii virtuosului brahman Govindasvamin, continuă el. Soarta a vrut să mă transform într-un *rakșasa* și așa am rămas vreme îndelungată, până acum. Iar pentru că am-despicat țeasta din rugul funerar, mi s-a dat numele de Kapalasphota. Văzându-te, mi-am reamintit că sunt brahman din naștere și am lepădat starea de *rakșasa*, care m-a stăpânit atâta timp.”

Așokadatta și-a îmbrățișat fratele cu dragoste și cu lacrimile sale curate i-a spălat trupul murdar, de *rakșasa*. În acest timp, din ceruri s-a pogorât dascălul spiritual al neamului *vidyadhara*, care le-a spus: „Voi și familia voastră aparțineți neamului *vidyadhara*, dar împrejurări nefericite v-au adus în starea aceasta. Acum însă blestemul s-a risipit, iar eu o să vă dau învățăturile pe care trebuie să le împărtășiți radelor și neamului vostru. Inapoiți-vă la căminul vostru”. Grăind așa, dascălul spiritual le-a transmis harul învățăturilor, apoi s-a urcat înapoi la ceruri. Când au auzit că sunt *vidyadhara*, frații s-au deșteptat ca dintr-un vis. Zburând peste piscurile Himalayei cu brațul plin de nuferi culeși, Așokadatta s-a înapoiat la soția sa, fiica *rakșasei*, pe care o dezlegă de blestem, luând-o în sânul neamului *vidyadhara*. Apoi cei doi frați, împreună cu frumoasa femeie, s-au înapoiat prin văzduh la Benares și s-au dus drept la părinții lor, ogoindu-le pojarul care le mistuia inimile de dorul copiilor. Iar bucuria revederii a depășit limitele căminului și i-a cuprins pe toți locuitorii din oraș. Iar când

Govindasvamin și-a strâns la piept fiul pe care îl credea pierdut și-a simți inima mulțumită și sufletul plin.
OCEANUL POVEȘTILOR (Kathasarisagara)

79

Aflând că Așokadatta s-a înapoiat, regele Pratapamukuta, socrul său, s-a grăbit să-l întâmpine cu mare bucurie și l-a poftit la palat împreună cu neamurile. Iar când ginerele i-a dat mulțime de lotuși de aur, regele a fost copleșit de plăcere, văzând că dorința i-a fost împlinită peste așteptări. Iar Govindasvamin, cu inima plină de bucurie, dar și de curiozitate, l-a întrebat pe Vijayadatta: „Spune-mi, fiule, și povestește-ne întâmplările prin care ai trecut după ce te-ai transformat în *raṁśasa* la cimitir, în noaptea aceea”.

Vijayadatta îi răspunse: „Bunul meu părinte, după cum știi, în noaptea aceea nenorocită cu nesăbuiță am crăpat țeasta din jarul rugului. Iar soarta a vrut ca eu să înghit, fără să vreau, creierul care a țâșnit din tîgvă și astfel am devenit *raṁśasa*. Ceilalți *raṁśasa* m-au luat și, după ce mi-au dat numele de . Kapalasphota, m-au dus la suveranul lor. Iar acestuia ,plăcându-i înfățișarea mea, m-a uns mare comandant al hoardelor de *raṁśasa*.

Îngâmfat, *regele-raṁśasa* a pornit război împotriva *gandharvas* -ilor și a pierit în lupta cu inamicul. Atunci, ceilalți *raṁśasa* m-au ales să le fiu conducător iar eu am rămas în oraș ca să-mi îndeplinesc îndatoririle. Pe când mă aflam acolo, a apărut Așokadatta, care venise după lotușii de aur, iar la vederea lui mi-am amintit trecutul și vraja s-a risipit, eliberându-mă de blestem. Iar mai departe o să vă povestescă fratele meu”.

La îndemnul fratelui său mai mic, Așokadatta dezvoltă următoarele: „De demult, când încă eram *vidyadhara*, priveam de sus, din ceruri, împreună cu fratele meu, fetele pustnicilor din Galava care se îmbăiau în (Sfange și ne-am îndrăgostit de ele, iar ele au împărtășit simțăminte noastre. Totul s-a petrecut în taină, așa credeam; însă schimmicii, care aveau harul divin al premoniției, au ghicit ce se petrecuse și, furioși, ne-au blestemat în felul următor: «Tineri nemernici ce sunteți! Să vă nașteți din pântec de muritoare, iar când veți fi mari să vă despărțiți; și numai după ce al doilea îl va recunoaște pe primul, care va veni de pe meleaguri îndepărtate, atunci blestemul se va risipi, o să vă reamintiți că sunteți *vidyadhara* și o să vă înapoiați printre ai voștri!» Din pricina acestui blestem ne-am născut aici Și cunoașteți cum am fost despărțiți. Apoi m-am dus la cetatea de scaun a *regelm-raṁśasa*, prin puterea miraculoasă a soacrei mele, ca să culeg lotuși de aur, iar acolo l-am întâlnit pe fratele meu, care m-a recunoscut. Pe loc am dobândit cunoștința că suntem *vidyadhara*, cu ajutorul dascălului nostru Prajnapitkausika, și iute ne-am înapoiat aici.”

30

SOMADEVA

Așa a grăit Așokadatta, fericitul erou care a trecut cu bine prin atâtea întâmplări grele până și-a redobândit conștiința că este *vidyadhara*. Împreună cu cele două soții, cu părinții și cu Vijayadatta, a călătorit iute ca vântul prin văzduh până la palatul regelui care i-a primit cu mare pompă, i-a înnobilit ca tineri *vidyadhara* și le-a dat nume noi - Asokavega celui mare și Vijayavega celui mic. Apoi frații, însoțiți de toate rudele lor, s-au dus la minunatul munte Govmdakuta, care a devenit sălașul lor.

Iar Pratapamukuta, regele Benaresului, a pus al doilea lotus de aur în vasul de argint, așezându-l la templul lui Siva, întru slava marelui zeu, recunoscător eroului Așokadatta, pentru că îl ajutase să-și respecte fagăduiala.

Nișciayadatta, tânărul naiv care credea în fidelitatea femeii

În orașul Ujjayini, vestit în lumea întreagă, trăia odată un neguțător, care avea un fecior, Nișciayadatta pe nume. Băiatul era un împătimit al jocurilor de noroc și, ajutat de soartă, câștigase mulți bani. Generos din fire, el obișnuia ca - după ce se purifica în apele râului Sipra și îl proslăvea pe zeul Mahakala - să-i miluiască mai întâi pe brahmani, apoi pe sârmani și pe neputincioși, iar la sfârșit își ungea trupul cu mirodenii îmbalsămate, mânca bucate gustoase și încheia cu *betel**.

În fiecare zi, după baia rituală și rugăciunile de proslăvire, se ducea într-un cimitir din apropierea templului lui Mahakala pentru a-și freca trupul cu unguente de santal. Iar ca să-și ungă spatele, unde nu ajungea cu mâna, obișnuia să-și frece spinarea de un stâlp de piatră, pe care întindea mai întâi unguentul. Astfel, cu timpul, suprafața stâlpului deveni netedă și lucioasă.

Într-o zi se întâmplă să treacă pe acolo un desenator și un sculptor. Zărind suprafața neobișnuit de lucioasă a stâlpului, desenatorul a schițat imaginea zeiței Găuri, iar sculptorul - pentru a-și arăta meșteșugul - a săpat-o cu dalta în piatră. Mai apoi, după plecarea acestora, se ivi o fată din neamul *vidyadhara*, care - văzând imaginea zeiței săpată în piatră - socoti că se petrecuse ⁰ minune și, după ce înfăptui ritualul de proslăvire a zeului Mahakala, pătrunse în stâlp ca să se odihnească.

Între timp sbși-și Nișciayadatta, fiul neguțătorului, care zări

~~ cu uimire - imaginea zeiței Urna** săpată în piatră. Își unse

•nai întâi măduarele cu unguent de santal, apoi întinse - după

* Frunza aromată a unui arbst din familia piperaceelor în care sunt
"nfășurate diferite ingrediente vegetale și minerale; se mestecă mai ales
după mese. \ '
** Alt nume pentru Găuri, soția lui Siva.

82

SOMADEVA

obicei - firul de cealaltă parte a stâlpului, de care începu să-și frece spatele. Trezită din pricina zgâlțâitului, fecioara *vidyadhara* îl văzu pe tânărul chipeș și își zise: „Cum? N-are cine să-l ungă pe spate pe bărbatul acesta frumos? Atunci, eu am să-l frec!” Și îndată întinse mâna din interiorul stâlpului și îl mângâie unduios, cu dragoste, ungând spinarea tânărului cu mirodeniile aromate.

Tânărul fiu al neguțătorului nu numai că simți mângâierea, dar auzi și clinchetul brățărilor și, întinzându-se iute - apucă mâna misterioasă. Iar fecioara *vidyadhara*, nevăzută încă, grăi din interiorul stâlpului: „Prea cinstite domn, nu ți-am făcut nici un rău, dă drumul mâinii mele!” însă tânărul se împotrivi, zicându-i: „Mai întâi arată-mi-te și spune-mi cine ești? După aceea ți-oi da drumul!” „Am să fac precum vrei, consimți fata, dar lasă-mi mâna slobodă.”

Deodată, băiatul văzu apărând o fecioară minunată de frumoasă, cu mădulare bine proportionate, care se așeză la rădăcina stâlpului și-i zise: „Pe piscurile munților Himalaya se află cetatea Pușkaravati, peste care domnește regele Vindhypara, iar eu sunt fiica lui și mă cheamă Anuragapara. Am venit să mă închin zeului Mahakala și tocmai pătrunsesem în stâlpul de piatră ca să mă odihnesc, când ai apărut tu și mi-ai pătruns în inimă ca săgeata binecuvântată a zeului Iubirii. Apoi, când am început să-ți frec spatele cu unguent, m-ai prins de mână. Restul îl știi. Acum lasă-mă să plec, trebuie să mă înapoiez la căminul tatălui meu.”

Însă tânărul protestă. „Frumoasa mea - îi zise el - mi-ai tulburat sufletul și mi-ai cucerit inima, cum poți să mă părăsești atât de ușor?” Iar fata, copleșită de dragoste la auzul cuvintelor lui, îi răspunse: „Mă voi mărita cu tine dacă vii la cetatea părintelui meu. Nu îți va fi greu să ajungi acolo căci ești curajos ^ și nimic nu-l poate împiedica pe omul cutezător să înfăptuiască ceea ce își pune în gând.”

Grăind așa, fata se înalță în văzduh și se făcuse nevăzută, iar Nișciayadatta se înapoie, acasă cu gândul numai la ea. Își aminti brațul care se iscase din stâlp ca mlădița din trunchiul copacului și își zise: „Vai! Am prins-o de mână și, totuși, nu am izbutit să pun stăpânire pe ea. De aceea am să mă duc la cetatea Pușkaravati ca să o caut: iar soarta ori mă va ajuta să o găsesc, ori voi pieri!”

Rămase acolo, cu inima perpelindu-se în focul iubirii, iar a doua zi dimineată pomi la drum, îndreptându-se către miazănoapte, în timpul călătoriei i s-au alăturat trei fii de neguțători, care mergeau în aceeași direcție și împreună au străbătut orașe și sate,

OCEANUL POVEȘTILOR (Kathasaritsagara)

83

au traversat păduri și ape curgătoare, până ajunseră în ținuturile de la miazănoapte, unde mișunau triburi de barbari. Aici au fost capturați de niște *tajikasi*, care i-au vândut unui alt *tajika*, iar acesta i-a trimis ca sclavi, în dar unui *turușka* pe oare îl chema Muravara. La sosirea în orașul respectiv, slugile care îi însoțeau pe captivi au aflat că Muravara murise și atunci i-au înmănat fiului acestuia pe cei patru robi. Iar *fml-tarușka* își zise: „Aceștia au fost dăruiți tatălui meu de către prietenul lui, de aceea am să-i trimit la el, pe lumea cealaltă, îngropându-i alături de el în mormânt.”

Nișciayadatta și cei trei tovarăși ai săi au fost ferecați în lanțuri, urmând ca a doua zi dimineată să fie sacrificați. Și în timp ce zăceau în lanțuși, Nișciayadatta își încuraja prietenii înfricoșați de moarte. „Ce rost are să ne frământăm? zise el. Să fim hotărâți, să ne păstrăm cumpătul, căci necazurile se îndepărtează de către omul cutezător!” Așa grăi fiul neguțătorului, apoi înalță o rugă fierbinte zeiței Durga: „Slavă ție, mărită zeiță, slavă! Mă închin la picioarele tale înroșite de sângele *asurasilor* pe care i-ai strivit. Tu ești puterea lui Siva, tu domnești peste cele trei lumi care se mișcă și trăiesc animate de spiritul tău! Tu ai izbăvit omenirea, o, tu, care ai nimicit-o pe *asura* Mahișka! Izbăvește-mă, o, tu, care vii în ajutorul celor care te adoră!”

În felul acesta, Nișciayadatta și tovarășii săi o proslăviră pe zeiță apoi - doborâți de oboseală - se culcară. Și pe când dormeau, zeița Durga li se arătă în vis și le spuse: „Sculați-vă, copiii mei, căci, lanțurile au căzut!” Tinerii se treziră și, uimiți, văzură că nu mai erau încătușați. Își povestiră visul pe care îl avuseseră, apoi - fără să piardă vremea - porniră tiptil la drum. Au călătorit toată ziua, iar când noaptea pogorî cei trei tineri neguțători îi spuseră tovarășului lor că s-au „săturat de ținuturile sălbătice din nord și i-au dezvăluit intenția de a porni spre Decan. „Dar tu poți să faci cum crezi de cuviință”, îi spuseră ei. Fără să pregete, Nișciayadatta își luă rămas-bun de la tovarășii vremelnici și cu hotărâre își continuă Călătoria spre ținuturile de la miazănoapte, unde îl atrăgea ca un magnet dragostea pentru Anuragapara.

Parcursese o bună bucată de drum când se întâlni cu patru asceți *pasupata*. Împreună traversară râul Vitasta și, în timp ce soarele se apleca să sărute crestele munților, se opriră și cinară. Apoi pătrunseră într-un codru cu gând să-l străbată, când le ieși^{ln} cale un pădurean care le spuse: „Unde vă duceți acum când S^e lasă noaptea? Nu veți întâlni nici un sat, ci doar un templu închinat lui Siva, dar este primejdios să înnoptați înăuntrul sau^{ln} afara

zidurilor lui; căci locul e bântuit de o *yakşini*, care mai

84

SOMADEVA

OCEANUL POVEȘTILOR (Kathasaritsagara)

întâi îl zăpăcește pe neprevăzătorul călător, face să-i crească în frunte coarne, apoi îl devorează ca pe o sălbăticiune."

Cei patru *pasupata* nu ținură seama de avertismentul pădureanului: „Ce ne poate face o nenorocită *yakşini*? îi ziseră ei tânărului. Noi am petrecut multe nopți prin cimitire și nu ne e teamă!" Nişciayadatta -îi urmă și toți cinci intrară în templul lui Siva, ca să petreacă noaptea. În curte traseră iute un cerc larg din cenușă, aprinseră un foc de lemne la mijloc, iar pustnicii recitară farmece și descântece, pentru a fi apărați de rele. Întinericul cuprinsese toată firea când se ivi *yakşini* Sringotpadini, care se apropie dănțuind și cântând din alăuta ei de oseminte. Și în timp ce dănțuia și cânta din ciudata ei alăută la marginea cercului de cenușă, își aținti privirile asupra unuia din cei patru asceți, rostind anumite vrăji. Îndată pe fruntea schimnicului crescuseră o pereche de coarne, iar el începu să danseze ca un bezmec până când, epuizat, se prăbuși în jarul focului din interiorul cercului. Atunci *yakşini* îl trase afară din cerc pe omul ars pe jumătate și îl devoră cu poftă. 'Al doilea ascet *pasupata* avu aceeași soartă: la auzul sunetelor scoase de alăută îi țâșniră coarnele pe frunte, începu să dănțuiască până căzu în flăcările focului, iar femeia-demon îl devoră în fața ochilor tovarășilor lui.

— În felul acesta *yakşini* îi mancă și pe următorii doi *pasupata*. Se întâmplă însă că, înainte de a fi terminat să se ospăteze cu ultimul pustnic, ghiftuită de prea multă carne și sânge, *yakşini* simți că i s-a aplecat; și, cu gândul de a face o pauză ca să-și tragă suflul, se întrerupse și așeză alăuta pe pământ, lângă ea. În aceeași clipă, istețul și curajosul Nişciayadatta se repezi, înșfacă alăuta de oase și începu să dănțuiască și să cânte, răzând și ■> rostind vrăjile pe care le învățase ascultându-le de repetate ori, 'j fără a-și desprinde un" singur moment ochii de la ea. Îngrozită de moarte, mai ales că pe frunte apăruseră coarnele, ca urmare a vrăjilor și descântecelor, *yakşini* i se aruncă la picioare, • implorând: „Voinice neînfricat! Să nu răpui o femeie neajutorată! Te implor să încetezi vrăjile și să mă cruți! Eu îți cunosc povestea și am să te ajut, purtându-te acolo unde se află Anuragapara!" j

Curajosul Nişciayadatta consimți și întrerupse cântecul și dansul vrăjitoresc. Apoi, la îndemnul *yakşinei*, i se urcă pe umăr, iar aceasta îl purtă prin văzduh către iubita lui. Când se iviră zorile ajunseră într-un codru de munte. Aici *yakşini* coborî și îi spuse voinicului: „Acum că soarele a răsărit mi-am pierdut puterea de a zbura. Cu voia ta, am să te las în pădurea aceasta

85

minunată ca să te odihnești. Mănâncă niște fructe dulci, astâmpără-ți setea cu apa limpede de izvor, iar eu am să mă duc pe meleagurile mele, de unde am să revin la lăsarea nopții. Atunci am să te duc la cetatea Puşkaravati din creierii munților și ai să o întâlnești pe iubita ta Anuragapara". Apoi plecă, urmând s"ă revină așa cum făgăduise. Rămas singur, băiatul privi în jur și zări un lac cu apă răcoroasă și cristalină. Însă culoarea neobișnuită a lacului și mirosul pe care îl emana îl făcură bănuitor și își dădu seama că apa era otrăvită. Nişciayadatta se abținu să bea, însă, îmboldit de sete, începu să cutreiere muntele în căutare de apă bună de băut. Tot rătăcind prin munții aceia minunați zări deodată sclipind în adâncul pământului două foculețe roșii, ca două rubine. Curios, tânărul se apucă să sape și peste puțin apărură capul unei maimuțe vii ai cărei ochi licăreau ca rubinele. Pe când privea uluit la descoperirea făcută, maimuța i se adresă cu glas omenesc, zicând: „Voinicule! Eu sunt un brahman care a fost transformat în maimuță. Slobozește-mă și ți-oi istorisi povestea mea." Neîncetând să se minuneze de această întâmplare, băiatul ascultă ruga maimuței, care - îndată ce a fost eliberată din strânsoarea gliei - s-a aruncat la picioarele salvatorului, mulțumindu-i cu recunoștință. „Ție îți datorez viața! zise aceasta. Știi că ești obosit. Am să te duc într-un loc minunat cu fructe parfumate și apă răcoroasă ca să-ți potolești și foamea și setea. Iar eu voi întrerupe postul pe care am fost silit să-l țin timp îndelungat". Grăind așa, maimuța îl duse într-un loc unde la umbra copacilor susura un pârâu cu apă precum cleștarul. Aici se îmbăia și se purifică, mâncară fructe delicioase și își astâmpărură setea cu apă răcoroasă a izvorului. Apoi Nişciayadatta întrebă: „Spune-mi în ce împrejurări ți-ai pierdut înfățișarea de om?", iar maimuța îi răspunse: îți voi spune tot. Ascultă

A. Povestea lui Somasvamin și a frumoasei Bandhudatta

În orașul Varanasi trăiește un brahman evlavios pe care îl cheamă Ciandrasvamin, iar eu sunt fiul lui și al virtuosoasei sale ^{so}ții. Tata mi-a dat numele de Somasvamin. Timpul a trecut, ^eu am crescut până am încălecat elefantul năbădăios al dragostei

86

SOMADEVA

care - dacă ești orgolios - nu mai poate fi ținut în frâu. Tocmai când mă găseam în starea asta sufletească, Bandhudatta - fiica neguțătorului Srigarbha și soția marelui neguțător Varahadatta din orașul Mathura - m-a zărit

de la fereastra locuinței tatălui ei, unde se afla, și s-a îndrăgostit pe loc de mine. Mi-a aflat numele și prin intermediul unei prietene credincioase mi-a transmis dorința ei de a ne întâlni în taină. Am consimțit, iar prietena m-a dus la casa ei, unde mă aștepta Bandhudatta. Când m-a văzut, tânăra femeie mi s-a aruncat la piept și m-a înălțat cu brațele, mistuită <de doruri. Căci iubirea puternică o face neobișnuit de cutezătoare pe femeie. Astfel Bandhudatta părăsea căminul tatălui și venea ; în fiecare zi la locuința prietenei, unde ne iubeam în voie. Într-o zi, soțul ei, marele neguțator din Mathura, care se j înapoiase după o lungă călătorie, veni acasă la socrul său ca j să-și ia soția de care fusese despărțit multă vreme. Când I Bandhudatta a aflat de la tatăl ei că va trebui să plece la soț, j se întâlni cu prietena ei căreia îi spuse: „Trebuie să-mi urmez soțul la Mathura, dar nu mai pot trăi fără Somasvamin. Spune-mi, ce să fac?” Prietena ei, Sukhașiaia, care era vrăjitoare, i-a spus: I „Eu cunosc două farmece. Când îl rostești pe primul, după ce j ai pus un fir în jurul gâtului bărbatului, îl transformi în maimuță; iar cu al doilea farmec, desfăcând firul din jurul gâtului, își recapătă înfățișarea omenească. Iar cât timp își păstrează înfățișarea de maimuță, inteligența sa de om rămâne neștirbită. De aceea, draga mea, dacă vrei am să-l transform în maimuță pe iubitul tău și îl vei putea lua cu tine fără grijă, la Mathura, ca pe un animal preferat. Eu am să te învăț ambele vrăji ca să-l ai mereu lângă tine sub înfățișarea maimuței, iar când veți fi numai voi doi, în intimitate, să-l faci din nou să recapete chipul iubitului tău”.

Iubite mele îi plăcu propunerea și chemându-mă în taină, J îmi povesti cu atâta dragoste în glas ideea prietenei sale-încât și eu am acceptat-o fără șovăire. Fără să zăbovească, Sukhașiaia petrecu firul pe după gâtul meu, rosti vraja, transformându-mă într-un tânăr maimuțoi. Bandhudatta mă luă în brațe și mă arătă soțului ei, spunându-i: „O prietenă mi-a dăruit acest micuț animal ca să mă joc cu el și să nu mă plictisească”. Bărbatul, fără să bănuiască nimic, rămase încântat când mă văzu, dar eu - în brațele iubitei - chicoteam pe ascuns și îi ziceam (fiindcă nu îmi pierdusem nici puterea de judecată și nici graiul): „Mintea femeii e ceva minunat!” Căci cui nu îi place să înșele?

A doua zi, după ce prietena ei a învățat-o vrăjile cu ajutorul

OCEANUL POVEȘTILOR (Kathasaritsagara)

87

căroră să-mi redea înfățișarea omenească, Bandhudatta m-a luat și am purces către Mathura. Pe drum, am fost dat în grija unui servitor, care mă purta pe umăr. În felul acesta am călătorit câteva zile până am pătruns într-o pădure, care s-a dovedit primejdioasă, deoarece mișuna de maimuțe. Zărimdu-mă, maimuțele au început să se agite, scoțând țipete ascuțite; apoi s-au adunat și din toate părțile s-au năpustit asupra nefericitei slugi care mă căra, mușcând-o, zgâriind-o și scuipând-o; iar aceasta, speriată, m-a lepădat și a fugit. Din dragoste pentru mine Bandhudatta și-a chemat în ajutor soțul și servitorii, care au atacat, la rândul lor, maimuțele, dar fără folos. Turbate parcă, pentru că nu eram de partea lor, maimuțele au tăbărât asupra mea cu dinții și cu ghearele, smulgând toate firele de păr de pe trupul meu și lăsându-mă despuiat. În cele din urmă, cu ajutorul firului fermecat din jurul gâtului și cerșind, în gând, mila lui Siva, am izbutit să scap de hoarda maimuțelor, dar m-am răătăcit de ai mei. Cugetam la soarta nemiloasă care mă făcuse să-mi pierd iubita, dar se pare că destinul încă nu era mulțumit cu chinurile pe care le îndurasem: o femelă de elefant dădu peste mine și, înșfăcându-mă cu trompa, m-a azvârlit într-un mușuroi gigant de furnici care mustea de apa ploii căzută peste zi. Dar cu cât mai abitir mă zbăteam, cu atât mai adânc mă scufundam în noroi. Conștiința însă nu mă părăsise și tot timpul mă gândeam la marele Siva. Și nici foame nu mi-a fost și nici de sete nu am suferit până astăzi, prietene, când ai venit și m-ai slobozit din capcana în care mă prinsesem. Și, deși mi-am îmbogățit experiența, nu am ajuns să am puterea necesară ca să mă eliberez de starea în care mă aflu. Dar când vreo vrăjitoare va dezlega firul din jurul gâtului, rostind în același timp vrăjile potrivite, atunci din nou voi redeveni ființă omenească. „Asta e toată povestea mea, prietene! Acum spune-mi cum ai ajuns în această pădure atât de departe de lume și ce cauți aici?” Nișciayadatta îi povesti toate întâmplările prin care trecuse, cum de dragul unei femei *vidyadhara* venise tocmai din Ujjayini purtat de o *yakșini* Pe care o supusese prin înțelepciunea minții.

Ascultându-i povestea minunată, înțeleptul brahman Somasvamin, sub înfățișarea unui maimuțoi, îi zise: „Tu, la fel ca mine, ai suferit din pricina unei femei. Ele sunt nestatornice ^{Ca} soarta schimbătoare, cutele sufletului lor sunt întortocheate ca Meandrele apelor curgătoare, nu te poți bizui pe ele cum nu poți ^{avea} încredere într-un șarpe, ele sunt amăgitoare, ca lumina de

SOMADEVA

OCEANUL POVEȘTILOR (Kathasaritsagara)

89

o clipă a fulgerului! Tot așa și Anuragapara, care poate te-a iubit cândva, acum când se află departe de tine dacă va găsi un ibovnic din neamul ei îl va prefera pe acesta, dezgustată de tine, o biată ființă muritoare. De aceea, prietene, renunță să faci eforturi pentru o femeie care este ca fructul amar după ce l-ai gustat. Nu te mai duce la Pușkaravati, cetatea neamului *vidyadhara*, ci mai bine întoarce-te la Ujjayini, locul tău de baștină, cu ajutorul acelei *yakșini*. Ascultă-mă și fa așa cum te povățuiesc, căci și eu am avut un prieten și pentru că nu i-am ascultat sfatul, acum sufăr. Fiindcă pe când eram îndrăgostit de Bandhudatta, prietenul - pe care îl cheamă Bhavasarman - mi-a spus așa: «Nu îți pune soarta în mâinile unei femei, căci necunoscute sunt căile | care duc la inima ei». Și ca

să te convingi, ascultă povestea pe care ți-o voi spune".

B. Bhavasarmā și cele două vrăjitoare

În orașul Varanasi din această țară trăia o frumoasă și tânără brahmană pe care o chema Somada. Femeia aceasta nu era pură, iar pe ascuns era și vrăjitoare. Mă întâlneam în taină cu ea și în timpul relațiilor noastre intime dragostea mea pentru ea a crescut. Odată, din gelozie am lovit-o, dar vicleana femeie a îndurat fără să spună nimic. În inima ei însă fierbea mânia neostoită. A doua zi dimineața a petrecut în jurul gâtului meu, chipurile în joacă, un fir pe care l-a înnodat și în aceeași clipă am fost prefăcut într-un bou blând. Apoi, haina vrăjitoare m-a vândut, pe un preț bun, unui cetățean care trăia din creșterea vitelor și a cămilelor. Acesta m-a încărcat cu poveri de transportat, iar spinarea mi s-a încovoiat sub greutatea lor. O vrăjitoare, pe care o cheamă Bandhamocini și care trecea pe acolo, m-a văzut chinându-mă și și-a dat seama - eu puterile ei supranaturale - că sub înfățișarea unui animal se afla de fapt un bărbat transformat în vită de vrăjitoarea Somada. Fiindu-i milă de mine, Bandhamocini se apropie tiptil și desfăcu firul vrăjit din jurul grumazului și îndată mi-am recăpătat înfățișarea omenească. Proprietarul a observat dispariția vitei și a căutat-o, disperat, peste tot, însă bineînțeles, nu a găsit-o. Am plecat de acolo cu Bandhamocini,

dar - spre nenorocul meu - în cale am întâlnit-o pe Somada, care a fost cuprinsă de furie turbată. „De ce l-ai izbăvit pe ticălosul acesta de pedeapsa pe care i-o dădusem? urlă ea la Bandhamocini pe care o știa că are puteri supranaturale. Blestemată să fii, femeie nemernică, ai să culegi curând roadele faptei tale rele! Măine dimineață am să vă răpun pe amândoi!”

După ce Somada plecă valvârtej, isteța Bandhamocini mi-a dat următoarele sfaturi: „Măine dimineața va veni sub înfățișarea unei iepe negre, ca să mă omoare. Eu am să o întâmpin ca o iapă murg; și, în timp ce ne vom bate, tu să vii pe la spate cu sabia scoasă și să o lovești fără să te codești. Numai în felul acesta vom izbuti să scăpăm de ea. Acum du-te și revino neapărat mâine dimineața.”

M-am înapoiat acasă cu simțământul că renăscusem a doua oară în viața aceasta. A doua zi m-am înapoiat acasă la Bandhamocini, cu sabia în mână, după cum ne învoisem. Așa cum prevăzuse, Somada a apărut sub înfățișarea unei iepe negre. Bandhamocini și-a luat înfățișarea unei iepe înurg și o luptă aprigă s-a încins între cele două animale. Se mușcau și se loveau cu copitele și când încăierarea era în toi, m-am dus și am lovit cu sabia iapa neagră pe la spate, doborând-o, iar Bandhamocini a ucis-o. O dată cu pieirea ei am fost izbăvit de frica de a fi transformat într-un animal și de atunci m-am jurat să nu mă mai încurc cu femeile rele! Femeile au trei defecte îngrozitoare în cele trei lumi: sunt ușurate, nepăsătoare și le plac întrunirile de vrăjitoare. De ce, alerg după Bandhudatta, care e prietena vrăjitoarelor? De vreme ce nu își iubește soțul, crezi că e cu putință să te iubească pe tine? Prietenul Bhavasarmā m-a prevenit, dar eu nu l-am ascultat și privește în ce stare jalnică am ajuns! De aceea eu te povățuiesc: nu te chinui să o recâștigi pe Anuragapara, căci îndată ce va obține un iubit din stirpea ei, atunci cu siguranță te va abandona. Căci femeia e nestatornică, cum, este albina care zboară din floare în floare. Și va veni vremea, prietene, când ai să suferi ca mine!

Orbit de patimă, Nișciayadatta nu a dat ascultare cuvintelor înțelepte rostite de Somasvamin, brahmanul transformat în maimuțoi. „Nu, zise el, ea îmi va fi credincioasă căci e mlădiță din stirpea pură *vidyadhara*”.

În timp ce discutau, soarele roșu al amurgului se rostogolise

90

SOMADEVA

OCEANUL POVEȘTIILOR (Kathasaritsagara)

91

către munți ca să apună în spatele lor, anunțând - parcă - o dată cu plecarea sa sosirea acelei *yakṣini* pe care o chema Srigatpadini. Îndată ce noaptea se lăsă sosi și *yakṣini*, așa cum făgăduise. Nișciayadatta își luă rămas bun de la maimuțoi - care îl rugă să-și aducă aminte de el - urcă în spinarea *yakṣini* - ei care îl purta ca vântul prin văzduh. La miezul nopții' ajunseră la Puṣkaravati din munții Himalaya, cetatea de scaun a regelui *vidyadhara*, tatăl lui Anuragapara.

Nișciayadatta a fost întâmpinat chiar de Anuragapara, care - prevenită de puterile ei miraculoase - a venit ca să-l primească pe iubitul mult așteptat. După ce tânărul coborâse de pe umeri, *yakṣini* îi spuse lui Anuragapara: „Iată—ți iubitul, care a venit să-ți desfete ochii, așa cum luna înfrumusețează ochii nopții. Acum eu voi pleca!” Zicând așa, *yakṣini* făcu o plecăciune în fața lui, apoi dispăru. Anuragapara, fremătând toată de nerăbdarea provocată de lunga așteptare, i s-a lipit de piept, iar el a strâns-o în brațe cu dorul atârnat în inimă. Tânjise atât de mult după ea și îndurase atâtea neazuri încât acum, când o regăsise, simțea că trupurile lor se unesc într-unui singur. Îndată ea deveni soția lui, prin acea ceremonie deosebită numită *gandharva*, și cu ajutorul puterilor ei miraculoase dură un oraș numai pentru ei doi, în afara zidurilor cetății. Acolo se instala și trăi tânăra pereche, fără ca părinții sau altcineva să bănuiască ce se petrecea, căci Anuragapara le luase puțința de a vedea, cu meșteșugul ei vrăjitoresc. Curioasă, Anuragapara îl întrebă, iar Nișciayadatta îi povesti toate întâmplările și piedicile cărora fusese nevoit să le facă față pentru a ajunge la ea. Iar femeia cu inima plină de dragoste îl copleșea cu plăcerile pe care le pot gusta ibovnicii.

Nișciayadatta i-a povestit apoi ciudata întâlnire cu Somasvamin, bărbatul transformat în maimuțoi și i-a spus: „Dacă ai putea, iubita mea, să-r redai înfățișarea omenească, ai să faci o faptă bună!” Anuragapara îi răspunse:

„Nu stă în puterea mea și nici nu e domeniul meu, dar îți voi îndeplini dorința, cerând ajutorul prietenei mele, vrăjitoarea Bhadrarupta". Încântat, fiul neguțătorului îi propuse să se ducă îndată la prietenul-maimuțoi, iar femeia-vidyadhara consimți: îl luă în poală pe iubitul ei și zbură drept la codrul în care se afla prietenul lui. Când îl zăriră, coborâră din văzduh, iar Anuragapara se înclină în fața lui și îl întrebă de sănătate. Iar Somasvamin, bărbatul cu înfățișare de maimuță, le ură bun-sosît și îi spuse prietenului său: „Astăzi mă simt foarte bine, văzându-te unit cu iubita ta Anuragapara". Și

i-a binecuvântat, după care s-au așezat pe o stâncă, povestindu-și întâmplările prin care trecuseră. După ce Anuragapara a aflat din gura lui Somasvamin pătaniile sale, Nișciayadatta și-a luat rămas bun de la prietenul său și, pe aceeași cale, s-a înapoiat cu iubita sa, în orașul lor.

A doua zi tânărul propuse să meargă din nou la prietenul lor maimuțoiul, iar ea îi răspunse: „Du-te singur astăzi. Am să te învăț taina cum să te înalți în văzduh și cum să cobori pe pământ." Nișciayadatta consimți și, după ce învățase și căpătase harul zborului, se duse din nou la prietenul său maimuțoiul, cu care începu să discute pe îndelete. În timpul acesta Anuragapara ieși în grădină și, pe când ședea acolo, un tânăr vidyadhara -care întâmplător hoinărea prin văzduh - o zări. Cu harul său de vidyadhara tânărul înțelese îndată că femeia din grădină avea un soț muritor obișnuit și, copleșit de dragostea care îl cuprinsese îndată, i se înfățișă ochilor ei. Iar ea își plecă privirile cu sficiune, dar apucă să vadă că tânărul era chipeș și foarte atrăgător și, curioasă, îl întrebă cine era și de unde venea. Iar el îi spuse: „Află, frumoasa mea, că sunt un vidyadhara vestit pentru cunoștințele sale și că mă cheamă Ragabhanjana. În clipa când te-am zărit, o, frumoasa mea cu ochi de gazelă!, mi-am simțit inima covârșită de iubire și am devenit robul tău! O, zeiță! Încetează - până nu este prea târziu și înainte ca părinții tăi să afle - să acorzi favorurile tale unui muritor al cărui sălaș este pământul, și ferește-mă pe mine!" Ascultându-i cuvintele cu sficiune, femeia îl privi cu coada ochiului și își zise: „Este o pereche potrivită pentru mine!" Acolo, pe loc, ușuratică femeie îi deveni ibovnică! Când o femeie și un bărbat se potrivesc la gând, ce răst mai are să păstreze taina iubirii lor?

Nișciayadatta s-a înapoiat acasă după ce tânărul vidyadhara plecase. Iar Anuragapara, căreia nu îi mai păsa de el, nu l-a îmbrățișat, așa cum obișnuia, pretextând că o durea capul. Iar nătarăul de bărbat, prost de dragoste, a crezut-o și tot restul zilei l-a petrecut îngrijorat, socotind-o bolnavă. A doua zi se duse din nou, necăjit, să-și vadă prietenul-maimuță din pădure, călătorind prin văzduh cu ajutorul farmecelor pe care le stăpânea, îndată ce plecă, ibovnicul vidyadhara, care se perpelise în somn de dorul femeii, se înapoie la Anuragapara, înlănțuind-o cu foc pe iubita ibovnică, care și ea se topise și se zvârcolise toată noaptea de dorul bărbatului. Se îmbrățișară până când, istovit de oboseală, somnul îl doborî pe tânăr. Iar ea, cu puterile

92

SOMADEVA

ei miraculoase, îl făcu nevăzut pe iubitul pe care îl ținea în brațe și, fiindcă rămăsese trează toată noaptea, adormi un somn greu.

În timpul acesta Nișciayadatta coborî în pădurea unde sălăsluia Somasvamin. Omul prefăcut în maimuță își întâmpină prietenul și, dându-și seama că îl frământă ceva, îi zise: „Văd că nu ești în apele tale. Povestește-mi ce te-a tulburat?" Iar Nișciayadatta îi mărturisi: „Anuragapara e foarte bolnavă, prietene, și de aceea sunt foarte trist, fiindcă îmi este mai dragă decât viața!" Însă prietenul său, maimuțoiul, care avea puterea supranaturală de a pătrunde în miezul lucrurilor, îi zise: „Du-te, ia-o în brațe fără să o trezești și adu-o aici în zbor, cu ajutorul harului pe care l-ai căpătat; iar eu îți voi arăta chiar azi o minune!" Nișciayadatta a făcut precum i se spusese. Se înapoie acasă, o săltă ușurel în brațe pe Anuragapara, care continua să doarmă; și nici pe tânărul vidyadhara din brațele ei nu l-a văzut căci devenise invizibil prin meșteșugul vrăjitoresc al femeii. Zbură prin văzduh și repede se înapoie la prietenul său maimuțoiul, iar acesta - cu ajutorul harului divin pe care îl posedă - rosti un farmec, dezvăluindu-l pe tânărul vidyadhara care dormea atârnat de gâtul ei. Nișciayadatta rămase ca trăsnet, nevenindu-i să-și creadă ochilor: „Vai!, plânse el, ce înseamnă asta?" Iar maimuța, care avea și harul de a discerne adevărul, îi istorisi toată povestea.

Nișciayadatta fu cuprins de furie oarbă. * În timpul acesta tânărul vidyadhara se deșteaptă și, dându-și seama de situație, se înalță iute în văzduh și dispăru. Se trezi și Anuragapara care, văzându-și taina dezvăluită, își lăsă rușinată privirile în jos. Cu ochii înotând în lacrimi Nișciayadatta i-a spus: „Femeie necinstită! Cum ai putut să-mi faci așa ceva, mie, care am crezut în tine? Deși omul a descoperit mijlocul de a fixa argintul viu, el încă nu a descoperit și modul de a înlătura spiritul ușuratic din inima femeii!" Rușinată, neavând ce-i răspunde, Anuragapara s-a înălțat în văzduh și s-a înapoiat pe meleagurile ei.

Atunci maimuțoiul, prietenul lui Nișciayadatta, i-a spus: „Suferi din pricina focului care ți-a mistuit inima și a patimii pentru femeia aceea frumoasă, deși eu am încercat să te previn. Cum să te bizui pe norocul schimbător și pe femeia nestatornică? Nici chiar Atotputernicul nu se poate împotrivi soartei!"

Ascultându-i cuvintele înțelepte, Nișciayadatta înlătură din inimă tristețea și patima și își îndreptă gândul către marele Siva. Apoi continuă să trăiască în codrul acela, împreună cu prietenul său maimuțoiul.

Într-o zi se abătă prin pădurea aceea o pustnică pe care o

OCEANUL POVEȘTILOR (Kathasaritsagara)

93

chema Mokșadatta. Nișciayadatta i se închină la picioare iar femeia îl întrebă: „Ce lucru ciudat! Cum se face că

tu, ființă omenească, ai legat prieteșug cu o maimuță?" Nisciayadatta îi povesti, «cu tristețe, necazurile sale, apoi îi povesti pățaniile prietenului său și în cele din urmă îi zise: „Virtuoasă doamnă, dacă se întâmplă să cunoașteți vreun descântec care să-l dezlege pe prietenul meu, ajutându-l să-și reia înfățișarea omenească, sloboziți-l de blestem pe acest brav brahman!" Iar buna schimnică i-a ascultat ruga. A rostit niște farmece și a desfăcut firul din jurul gâtului maimuței, care pe loc și-a recăpătat înfățișarea omenească, așa cum fusese odinioară. Apoi, femeia a dispărut ca fulgerul, îmbrăcată în straie strălucitoare.

Nisciayadatta și Somasvamin au preaslăvit zeii și au efectuat multe penitențe până când ambii au dobândit ultima beatitudine.

OCEANUL POVEȘTILOR (Kathasaritsagara)

95

Povestea regelui Vikramaditya și a frumoasei curtezane Madanamala

în cetatea Pataliputra își avea reședința un rege pe care îl chema Vikramaditya. Acesta avea doi prieteni buni - regele Hayapati și regele Gajapati, care posedau herghelii numeroase de cai și mari turme de elefanți.

Vikramaditya avea și un dușman jurat, pe Narasinha, domn în cetatea Pratișthana, care avea o mare oaste de pedestrași. Fiind pornit împotriva dușmanului său și bizuindu-se pe forțele prietenilor, regele Vikramaditya s-a pripit să facă public următorul legământ: „Am să-l înfrâng și am să-l supun pe orgoliosul rege al oamenilor, făcându-l să mi se prezinte la poartă; iar menestrelii și barzii vor cânta și vor lăuda gloria mea". Își chemă prietenii în sprijin și, însoțit de o oaste imensă de elefanți și cai - sub copitele cărora pământul se cutremura - porni război împotriva lui Narasinha, regele oamenilor.

Când Vikramaditya ajunse în apropierea cetății Pratișthana, Narasinha - domnitorul peste oameni - îmbracă armura și ieși să-i înfrunte pe invadatori. S-a încins o bătălie între cei doi monarhi care a uluit lumea; infanteria s-a luptat cu cavaleria de cai și de elefanți, dar până la urmă oastea lui Vikramaditya a fost bătută și pusă pe fugă de zecile de mii de pedestrași ai lui Narasinha, cârmuitorul oamenilor. Umilit, Vikramaditya s-a înapoiat la Pataliputra, iar aliații săi s-au retras și ei în cetățile lor de scaun. Iar Narasinha, regele oamenilor, s-a înapoiat în triumf la Pratișthana, însoțit de poeți și rapsozi, care înălțau imnuri de slavă în cinstea învingătorului.

Amărât, pentru că nu își atinsese țelul și fusese batjocorit, Vikramaditya își zise: „Ei bine, ceea ce nu am izbutit să înfăptuiesc pe calea armelor, voi realiza prin vicleșug și istețime. Poate că unii mă vor blama, dar nimeni nu trebuie să ia în răs un jurământ

pe care eu l-am făcut!" Încredința treburile țării unor miniștri pricepuți, iar el - însoțit de primul-ministru și de cinci sute de *rajpuți** de viță - porni în taină către Pratișthana, cetatea de scaun a rivalului său. Aici el a tras la splendidul conac al unei curtezane, pe care o chema Madanamala, o locuință ca un palat demn de un rege.

Puzderie de drapele și stindarde de mătase multicolore fluturau ușor la adierea brizei în vârful catargelor ce străjuiau fațada clădirii. Intrarea principală, cea de la răsărit, era păzită de douăzeci de mii de soldați înarmați până în dinți. Fiecare din celelalte trei porți - așezate la celelalte puncte cardinale - era străjuită de zece mii de ostași în alertă veșnică. Însoțit de străji, regele pătrunse în incinta palatului care era împărțită în șapte zone. Șiruri lungi de bidivii focoși împodobeau prima zonă, a doua gemea de elefanți maiestuoși, a treia era un adevărat depozit de arme de tot felul; următoarea zonă era ca o visterie încărcată de bijuterii scilpitoare. Într-o altă parte se afla în veșnică așteptare un cerc larg de slugi și de slujbași; mai departe, în zona alăturată, poezii recitau imnuri de slavă, iar ultima răsuna de sunetul vesel al muzicii și de ritmul tobelor. În această splendidă clădire pășiră Vikramaditya și suita sa.

Slujnicele o vestiră pe gazdă că pe unde se arăta oaspetele acela străin, caii și, în general, ființele bolnave sau cu răni se vindecau în mod miraculos. Iar Madanamala, auzind minunea, rămase încredințată că necunoscutul este o persoană importantă, care nu vrea să-și dezvăluie adevărata sa identitate și socoti că e bine să-l întâmpine chiar ea. Îi ieși, deci, în cale și se închină în fața lui cu sfială și respect, dar și cu curiozitate, și îl pofti să șadă pe un tron demn de un cap încoronat. Frumusețea, grația și deplina politețe a minunatei gazde l-au cucerit pe Vikramaditya, care o salută cu desăvârșită curtoazie, dar nu dezvălui cine era el.

Madanamala îl înconjură cu toată atenția pe" prețiosul său oaspete; băi cu arome și parfumuri costisitoare, flori, îmbrăcăminte fină și podoabe scumpe. Nimic nu a fost neglijat pentru a-l cinsti cum se cuvenea. Nici suita lui nu a fost uitată, de care s-a ocupat cu aceeași grijă; iar pentru oaspetele principal și însoțitorii săi apropiați a organizat în fiecare zi festinuri cu bucate alese și cărnuri. Ea nu se mai despărțea și petrecea tot timpul cu oaspetele necunoscut. În cele din urmă, frumoasa curtezană și-a dat seama că se îndrăgostise din prima clipă de acest chipeș

* Populație vestită pentru vitejia și spiritul de războinici neînfricați al membrilor ei.

96

SOMADEVA

oaspete cu purtări alese și i-a cedat. Răsfățat în felul acesta zi de zi, Vikramaditya ducea - deși nu își dezvăluise adevărata față - o viață demnă de un împărat. Iar sumele de care avea nevoie pentru a-și întreține suita și miniștrii, Madanamala i le pune la dispoziție cu bucurie, fără să pregete, socotind că bărbatul acesta merita să profite de trupul și de averea ei. Atât de tare se legase curtezana de misteriosul ei oaspete, încât nu îi mai păsa să dobândească noi avuții și nici alți bărbați să cunoască nu vroia. Din mare dragoste pentru Vikramaditya, Madanamala a folosit tot soiul de șiretlicuri pentru a-l ocoli chiar și pe regele Narasinha, care - înamorat lulea - venea mereu la locuința ei.

Răsfățat în felul acesta de către Madanamala, într-o zi Vikramaditya li zise primului său ministru, Buddhivara, care îl însoțise: „Orice curtezană râvnește să adune bogății și nici chiar dacă iubește cu adevărat nu renunță la țelul ei; căci așa le-a făurit Providența pe femei, pline de lăcomie. Însă Madanamala își cheltuiește avuția de dragul meu și totuși nu se îndepărtează de mine; dimpotrivă, face tot ce îi stă în pântință ca să-mi facă plăcerile. Cum să o răsplătesc pentru a-mi respecta legământul și să-mi ating scopul cu timpul?” Iar Buddhivara, primul-ministru, a cugetat și și-a spus părerea: „Dacă vrei lucrul acesta, atunci dă-i o parte din neprețuitele giuvaeruri pe care le-ai primit de la cerșetorul Prapanciabuddhi”. Regele însă era de altă părere. „Dacă i-aș da toate giuvaerurile pe care mi le-a dat Prapanciabuddhi și tot nu aș răsplăti-o îndeajuns, zise el. Însă pot face lucrul acesta în alt fel, într-un mod care are legătură cu comoara cerșetorului”. Iar când primul-ministru, curios, l-a întrebat: „Ce l-a îndemnat pe cerșetor să facă gestul acesta? Istorisește-mi povestea lui, Măria Ta!”, atunci regele i-a răspuns: „Ascultă! Îți voi spune toată povestea lui.”

Regele Vikramaditya și cerșetorul cel mârșav

De demult, un cerșetor pe care îl chema Prapanciabuddhi venea în fiecare dimineață în sala mare de audiențe de la palatul din Pataliputra și îi oferea o cutie. Un an întreg am dat aceste cutii, fără să le deschid, vistiernicului care le-a depozitat în trezorerie. Într-o zi, am scăpat din mână cutia care s-a desfăcut

OCEANUL POVEȘTILO (Kathasaritsagara)

97

și din ea s-a rostogolit o bijuterie nemaipomenit de frumoasă și prețioasă, care scânteia ca focul; părea că însăși inima cerșetorului se deschisese în fața mea, de care nu îmi dădusem seama înainte. Am luat-o, apoi am poruncit să-mi fie aduse toate celelalte cutii și în fiecare din ele am găsit câte un giuvaer, unul mai frumos decât celălalt. Uluit și nedumerit l-am întrebat pe Prapanciabuddhi ce țel urmărea oferindu-mi aceste daruri prețioase și splendide? Cerșetorul m-a luat de o - parte și mi-a spus în taină: „În a paisprezecea zi a semilunii negre, care se apropie, va trebui să înfăptuiesc la căderea nopții, într-un cimitir din afara zidurilor cetății, o ceremonie cu farmece și descântece. Doresc ca Măria Ta, viteaz fără pereche, să participe la ceremonie, căci prezența unui erou îmi chează succesul.”

L-am ascultat și, încrezător, am încuviințat cererea lui, iar schimnicul-cerșetor a plecat încântat. Peste câteva zile a sosit sorocul, pe care nu-l uitasem. Mi-am îndeplinit îndatoririle de fiecare zi și am așteptat căderea nopții. Seara ra-am închinat și după ce am rostit rugăciunile obișnuite, se întâmplă că m-a furat somnul repede. Pe când dormeam mi s-a arătat în vis zeul Hari*, călare pe pasărea măiastră Garuda, iar zeul m-a avertizat: „Fiul meu, nemernicul de Prapanciabuddhi te atrage în cursă la cimitir, ca să iei parte la vrăjitoriile cercului, prilej cu care vrea să te sacrifice. De aceea, ca să nu devii victimă, să nu faci ceea ce îți va cere, ci să-i spui: «Nu pricep ce vrei, arată-mi tu mai întâi și apoi eu am să fac la fel». Iar când el îți va arăta ce trebuie să faci, tu să profiți de ocazie și să-i tai capul. Atunci tu ai să dobândești puterile pe care dorea să le obțină cerșetorul.”

După ce Vișnu mă prevenise în felul acesta, a dispărut, iar eu m-am trezit uluit în sinea mea și mi-am zis: „Grație divinului Hari am pătruns intențiile mârșave ale ticălosului vrăjitor și astăzi trebuie să-l răpun!” Așa am cugetat și când gărzile au fost schimbate după prima veghe, am plecat singur, cu sabia în mână, către cimitir. L-am găsit acolo pe cerșetor, șezând în interiorul cercului trasat pe pământ și rostind niște vrăji. Când m-a zărit, m-a întâmpinat salutându-mă și mi-a zis: „Întinde-te cât ești de lung la pământ, cu fața în jos și cu ochii închiși, în interiorul cercului”. Iar eu i-am cerut să-mi arate el mai întâi, așa cum mă învățase marele zeu. Prostul de cerșetor a căzut în capcană. S-a întins pe pământ, iar eu îndată l-am descăpățânat cu o lovitură de paloș; în aceeași clipă am auzit un glas din ceruri

*punându-mi: „O, rege viteaz! Oferindu-l ca jertfă pe acest

~

* Alt nume dat lui Visnu.

98

SOMADEVA

OCEANUL POVEȘTILO (Kathasaritsagara)

99

ticălos, astăzi ai dobândit puterea de a te înălța și călători prin văzduh așa cum dorea el. Eu, zeul Belșugului, sunt foarte mulțumit de tine, de aceea cere-mi orice hatâr, iar eu îți voi îndeplini dorința”. Grăind așa, zeul mi s-a înfățișat. Eu însă am căzut în genunchi și i-am răspuns: „Slăvite zeu! Îngăduie-mi să te chem atunci când voi avea nevoie de milostenia ta, iar tu să înfăptuiești dorința pe care o voi exprima!” Zeul Belșugului a încuviințat:

„Facă-se voia ta!" a zis el și s-a făcut nevăzut, iar eu m-am înapoiat la palat, în grabă.

„Iată deci, toată întâmplarea", încheie Vikrâmaditya de istorisit. „Cu ajutorul mărinimiei lui Kubera o voi răsplăti pe Madanamala. Acum tu, împreună cu soldații *rajpuți* ascunși sub alte straie, înapoiați-vă la Pataliputra. Îndată ce o voi fi răsplătit pe iubita mea, voi veni și eu, însă după aceea intenționez să revin aici."

Primul-ministru ascultă porunca și plecă, luând cu el suita de soldați *rajpuți*. Regele a petrecut noaptea întreagă cu Madanamala care, simțind parcă apropiata despărțire, l-a îmbrățișat fără întrerupere pe iubitul ei, nelăsându-l să doarmă. Dimineța, după ce rostise rugăciunile obișnuite, regele intră într-un sanctuar, chipurile ca să se închine din nou. Acolo își îndreptă gândul către zeul Belșugului, iar acesta apărură în aceeași clipă în fața sa.

Vikrâmaditya căzu în genunchi și-i zise: „O, mărite zeu! Așa cum mi-ai făgăduit, te rog să-mi împlinești următoarea dorință: Fă așa ca, acum și aici, să apară cinci statui uriașe de oameni, din aur pur. Și fă așa ca statuile să nu poată fi niciodată nimicite. Dacă i se va rupe mădularul vreuneia din ele - indiferent cum și în ce scop - atunci mădularul respectiv să crească la loc, ca la început." Iar zeul Belșugului îi răspunse: „Facă-se cum dorești!" și dispăru. Regele rămase încântat când văzu înșirate în fața sa cele cinci statui din aur. Mulțumit, ieși din sanctuar și porni în zbor spre Pataliputra, cu gând să se înapoieze mai târziu la iubita sa. Sosit în cetatea de scaun, a fost întâmpinat cu bucurie de oficialități și de norod, precum și de soțiile sale și a început să-și îndeplinească obligațiile ce revin oricărui cărmuitor; însă inima sa rămăsese departe, în Pratișthana.

În vremea asta Madanamala se duse la sanctuar să vadă ce face bărbatul pe care îl iubea și care încă nu revenise de la rugăciune. Înăuntru însă nu îl zări nicăieri pe iubitul căutat; găsi în schimb cinci statui ciudate. Tristă, femeia își zise: „De bună seamă iubitul meu, care este un *vidyadhara* sau un *gandharva*,

mi-a dăruit aceste imagini, iar apoi s-a înălțat la ceruri. Ce să fac cu aceste statui, la ce îmi folosesc, dacă omul pe care l-am îndrăgit a plecat?" Deznădăjduită, a întreat în repetate rânduri slugile în speranța că îi vor da vreo veste despre el, însă în zadar. A început să străbată odăile palatului ei, a ieșit în grădină, dar nicăieri nu a găsit alinare cu nici un chip. Se tânguia de dorul lui și o bătea gândul să-și pună capăt zilelor. Femeile din suită s-au străduit să o încurajeze, zicându-i: „Nu te necăji, stăpână! Trebuie că este vreun zeu care a plecat cu treburi, dar va reveni la iubita lui, de bună seamă!" Consolată cu asemenea cuvinte, în cele din urmă Madanamala făcu umătorul legământ: „Am să aștept șase luni și dacă nu se înapoiază în acest răstimp, am să împart toată averea și am să mă arunc în foc!" După ce luă această hotărâre se simți mai ușurată; începu să facă pomeni în fiecare zi cu gândul la iubitul ei.

Într-o zi rupse brațele uneia din statui și le dăruie brahmanilor, ca milostenie. Care nu-i fu mirarea când, a doua zi, văzu că brațele statuii crescuseră la loc. Atunci, procedă la fel, pe rând, cu celelalte statui și de fiecare dată mădulelele desprinse reveneau la loc, ca la început. Pricepând că în mod miraculos statuile erau indestructibile, începu să desprindă mădulelele statuilor și să le dăruiască brahmanilor care studiau *Vedele*, proporțional cu numărul de *Veda* învățat de fiecare.

Un brahman pe care îl chema Sangramadatta și care auzise de bogăția și mărinimia femeii - căci vestea se răspândise în toate vânturile - veni tocmai de la Pataliputra. Brahmanul era virtuos și foarte-citit (cunoștea pe dinafară toate cele patru *Vede*), dar era sărac-lipit și de aceea se duse la ușa femeii, sperând că va avea și el parte de bunătatea ei. Nu s-a înșelat căci Madanamala l-a primit și, palidă și tremurând de slăbiciune din pricina dorului pentru iubitul ei, l-a salutat cu respect, înclinându-se. Apoi l-a încărcat cu multe brațe rupte de la statuile de aur, căci brahmanul era cunosător al tuturor *Vedelor*. Sangramadatta a rămas profund recunosător pentru milostenia și dărnicia femeii, dar și întristat căci aflase de la suita înconjurătoare amănuntele triste ale poveștii ei de iubire. A încărcat pe cămile aurul căpătat și s-a înapoiat la Pataliputra. Aici a fost cuprins de îndoială, neștiind ce să facă pentru a-și păzi aurul. Tot gândindu-se, și-a spus că nicăieri nu 'a fi în siguranță decât dacă îl va da regelui spre păstrare. Se Prezentă, deci, în marea sală de audiențe și grăi astfel: „Măria Ta, eu sunt supusul tău, un brahman care locuiește în cetate. Fiind sărac și dorind să fac avere m-am dus la Pratișthana,

100

SOMADEVA-

cetatea de scaun a regelui Narasinha, care se găsește la miazăzi. Acolo am aflat despre Madanamala, o distinsă curtezană, binecunoscută pentru că la ea a locuit timp îndelungat o ființă divină, care însă a plecat nu se știe unde, după ce i-a lăsat; femeii cinci statui uriașe de aur. Buna femeie a fost foarte afectată de dispariția divinului ei oaspete, viața pentru ea a devenit amară ca fierea, iar trupul - sălaș vremelnic al durerilor și deznădejdelor - i s-a părut o povară de nesuportat. În cele din urmă, deși cu greu, s-a lăsat consolată de tovarășele ei, dar a făcut următorul jurământ: «Dacă în răstimp de șase luni nu revine ca să mă vadă, am să dau focului trupul acesta nefolositor, căci sufletul mi-e sfâșiat de durere!» După ce a făcut legământul și fiind foarte hotărâtă să-și pună, capăt zilelor, buna femeie a socotit că nu mai are nici un rost pe lumea asta, și a început să-și împartă avuțiile săracilor, să-i miluiască. Multime de oameni se perindă zilnic la locuința ei și nimeni nu a plecat cu mâna goală. M-am dus și eu la ea și am văzut-o cu ochii mei: se clătina pe picioare de slăbiciune din cauza postului îndelungat, dar mi-am dat seama că - totuși - era foarte grijulie cu păstrarea frumuseții ei trupești. Era înconjurată de un roi de fete tinere, ca albinele care își protejează regina. Eu socotesc că iubitul acela hain, care i-a frânt inima părăsind-o, merită să fie condamnat, ba chiar executat! Fiindcă sunt cunosător al celor patru *Vede*, buna femeie m-a miluit dăruindu-mi brațele unor statui omenești de aur, câte unul pentru fiecare *Veda*. Acum vreau să-mi sfințesc și să purific sălașul meu oferind jertfă zeilor, apoi voi duce o viață închinată religiei. De aceea,

Măria Ta, vreau să mă protejezi și să primești în păstrare aurul meu."

Aflând din gura brahmanului aceste vești despre iubita sa, regele Vikramaditya își îndreptă toate gândurile către credincioasa sa ibovnică. Porunci ca, mai întâi, să fie împlinită ruga brahmanului, apoi - socotind că Madanamala îl putea sprijini să-și aducă la îndeplinire țelul urmărit, și ținând seama că sorocul fixat de ea pentru a părăsi cele lumești se apropia - regele încredința miniștrilor treburile țării; iar el zbură degrabă la Pratișthana și poposi la locuința iubitei, pe care o găsi sfârșită de epuizare, palidă ca razele lunii, cu averea dăruită *pandt-i\or** și nevoiașilor.

Când Madanamala l-a zărit ivindu-se pe neașteptate, din senin, la început a rămas înmărmurită și fără glas, de prea mare bucurie. Apoi s-a aruncat la pieptul lui și l-a înălțat cu brațele

* Titlu onorific acordat brahmanilor care au cunoștințe aprofundate în literatura sanscrită.

OCEANUL POVEȘTILOR (*Kathasaritsagara*)

101

pe după gât, de teamă - parcă - să nu-l piardă din nou. Și cu glasul tremurat, înecat de lacrimi, i-a reproșat: „Cum ai putut fi atât de crud, să mă părăsești și să mă abandonezi?” Iar regele i-a spus: „Vino cu mine și am să-ți mărturisesc totul, între patru ochi”. Salutat de alaiul însoțitoarelor curtezanei, Vikramaditya și Madanamala s-au retras într-o încăpere, iar regele i-a dezvăluit cine este el, împrejurările care l-au adus acolo, dorința lui de a-l înfrânge - cu ajutorul vreunui șiretlic - pe rivalul său, regele Narasinha; puterea de a zbura pe care a dobândit-o după ce l-a ucis pe mârșavul Prapanciabuddhi din bunăvoința marelui zeu al Belșugului, ca și darul primit de la acesta - cele cinci statui de aur pe care i le lăsase ei. În sfârșit, îi povesti cum brahmanul care fusese miluit de Madanamala i-a adus vești despre chinurile pe care iubita sa le îndura, fapt care l-a împins să se înapoieze la ea. După ce termină de istorisit toată povestea sa, Vikramaditya s-a întors din nou la subiectul jurământului său, spunând: „Iubita mea, regele Narasinha este foarte puternic, el nu poate fi înfrânt cu armele. Eu și el ne-am luptat piept la piept, dar nu îl puteam răpune, căci eu am harul de a mă înălța și zbura prin văzduh, pe când el nu e în stare decât să meargă pe pământ și nici un *Tcșatriva* cinstit nu ar putea să-și biruiască rivalul prin mijloace necorecte. Eu m-am jurat să-l înfrunt și să-l fac să se anune la ușa mea. Vrei să mă ajuți?”

Curtezana i-a răspuns regelui, fără să șovăie și cu bucurie, că îl va ajuta, apoi porunci crainicilor săi: „Să stați la intrare și să fiți atenți, când regele Narasinha pășeste pragul casei mele, voi să spuneți și să repetați: «O, rege! Prințul Narasinha îți este loial și devotat». Iar când el, mirat de bună seamă, vă va întreba: «Despre cine vorbiți? Cine este aici?», voi să-i spuneți: «Regele Vikramaditya se află aici!» După ce îi instruieste astfel pe vestitori, Madanamala le atrase atenția slujnicilor: „Iar voi să nu îl împiedicați pe regele Narasinha să intre în casă!” Madanamala luă fără să pregete aceste măsuri, cu sufletul năpădit de fericire pentru că îi putea fi de folos bărbatului care ¹¹ stăpânea inima; dar continuă să împartă avuțiile sale.

Vestea despre bunăstarea și milostenia femeii, care își risipea averea, a ajuns la urechile regelui Narasinha și, deși renunțase

J^a ea, se duse să o viziteze acasă. Când intră pe ușă, nefiind ¹² împiedicat de slujnice, crainicii au strigat într-un glas: „Rege, Prințul Narasinha ți se supune, loial și devotat!” Mânios și armat, regele Narasinha a întrebat cine-i acela căruia i s-au dresat vestitorii, iar aceștia l-au lămurit - după cum fuseseră

102

SOMADEVA

instruiți de stăpâna lor - că era regele Vikramaditya. Atunci Narasinha s-a oprit și a cugetat așa: „Deci regele acesta a cuteza să vină chiar în țara mea și și-a respectat legământul pe care l-a făcut demult că o să mă silească să mă prezint în fața lui. Cu adevărat acest rege este viteaz, iar astăzi m-a înfrânt. Iar eu nu trebuie să-l răpun de vreme ce a avut curajul să vină într-o casă din regatul meu. Așa că mai bine intru!” Așa a gândit regele Narasinha și a intrat cu zâmbetul pe buze. Iar Vikramaditya, văzându-l cu fața luminată de surâs, s-a sculat și l-a întâmpinat la fel de surâzător și l-a îmbrățișat. Apoi cei doi regi s-au așezat unul lângă celălalt, s-au interesat de sănătate, de prosperitate, iar Madanamala stătea alături de ei.

În timpul convorbirii, Narasinha a întrebat cum dobândise cele cinci statui miraculoase, de aur (despre care aflase), iar Vikramaditya i-a povestit și lui întâmplarea cu cerșetorul cel ticălos prin uciderea căruia a dobândit puterea de a călători prin văzduh, precum și măriniemia zeului Belșugului care i-a dăruit statuile de aur.

Ascultându-l și aflând despre harul regelui de a zbura ca păsările, Narasinha a înțeles că Vikramaditya era un rege puternic și respectat și a socotit că este bine să-l aibă prieten. De aceea l-a onorat cu ceremonialul prescris pentru capetele încoronate, pofindu-l la palat și tratându-l cu toată atenția. Apoi, foarte mulțumit de modul cum regele Narasinha îl cinstise, Vikramaditya s-a înapoiat la Madanamala. În felul acesta, în curajul și înțelepciunea sa, regele Vikramaditya și-a respectat jurământul. Își zise, deci, că era timpul să se înapoieze în țara sa, iar Madanamala, neputând îndura gândul despărțirii de iubitul ei, s-a hotărât să-l urmeze și a dăruit brahmanilor casa și celelalte avuții ale ei. Vikramaditya s-a înapoiat la Pataliputra, însoțit de iubita sa, Madanamala, care era urmată de elefanții, caii și de toată suita ei. Iar revenirea regelui a fost sărbătorită de întregul norod, ca apariția lunii pline pe bolta senină a cerului. Aici, la Pataliputra, Vikramaditya a trăit în fericire cu Madanamala, femeia care de dragul iubitului ei nu a pregetat să lase în urmă țară și averi, ca să-l urmeze în

patria lui.

Iar cei doi regi - Vikramaditya și Narasinha - au încheiat alianță și au trăit -în pace și prietenie.

Povestea prințului Sringabhuja de' care s-a îndrăgostit frumoasa Rupasikha, isteța fiică de raksasa

Se află pe lumea aceasta o cetate numită Vardhamana, reședința regelui Virabhuja, cel mai drept dintre cârmuitori. Avea regele acesta o sută de neveste, însă doar una, pe care o chema Gunavara, îi era aproape inimii sale și o iubea mai mult decât însăși viața sa. Și, deși avea o sută de soții, soarta a făcut ca nici una să nu îi dăruiască un fiu. Trist și necăjit, regele l-a chemat pe medicul său personal - Srutavardhana - întrebându-l dacă nu cunoaște un leac cu ajutorul căruia să dobândească un moștenitor. Medicul i-a răspuns: „Măria Ta, eu pot prepara o asemenea doctorie, dar am nevoie de o capră sălbatică”. La porunca suveranului, soldații vânară în pădure o capră sălbatică, pe care medicul o înmâna bucătarului și, cu ajutorul acestuia, pregăti din carnea animalului un elixir omnipotent pentru regină. Regele porunci ca toate soțiile sale să se adune într-o singură încăpere, apoi plecă la templu să se închine zeilor. Nouăzeci și nouă de regine se strânsă într-o încăpere; doar una, regina Gunavara, cea mai dragă regelui, a lipsit, căci își urmase soțul iubit. Iar medicul le-a dat reginelor să bea poțiunea - în care amestecase o anumită pulbere - fără să bage de seamă că una din ele nu venise.

După ce s-a închinat, cu ceremonia cuvenită, Virabhuja se înapoie la palat, împreună cu iubita sa Gunavara.

Uluit, el află că miraculosul leac fusese consumat de reginele sale și, furios, îl chemă pe medic, răstindu-se la el: „Cum! Nu ai păstrat și Pentru Gunavara? Ai uitat motivul principal pentru care te-am

104

SOMADEVA

rugat să pregătești leacul?” După ce îl certă pe medic în felul acesta, regele se adresă bucătarului, întrebându-l dacă nu a mai rămas vreo bucată din capra sălbatică. Tremurând, bucătarul răspunse că rămăseseră doar coarnele, ceea ce îl făcu pe medic să exclame ușurat: „Foarte bine. Din miezul coarnelor am să pregătesc un elixir la fel de bun!” Apoi, fără zăbavă, medicul prepară din miezul moale al coarnelor leacul miraculos pe care îl dădu reginei Gunavara să-l bea.

Cele nouăzeci și nouă de regine rămăseră grele și la sosirea sorocului aduseră pe lume câte un băiat. Gunavara născu ultima, cel mai târziu, un fecior cu semne deosebite de măreție, cum nici unul din frații săi nu avea. Și pentru că fusese zămislit din miezul moale al coarnelor, părintele său l-a numit Sringabhuja, și s-a bucurat de venirea lui pe lume. Băiatul a crescut laolaltă cu toți frații săi și, deși era cel mai mic ca vârstă, îi întrecea-pe toți în calități. Cu timpul cresc, devenind frumoși ca zeul Iubirii; era neîntrecut la mânăuirea arcului, iar în luptă era puternic \ ca Arjuna* și ca Bhima**. Văzând că după nașterea minunatului fiu regele se înamorasă mai tare ca niciodată de Gunavara, celelalte regine se geloziră și începură să o pizmuiască.

Una din ele, mai rea decât toate celelalte, le-a asmuțit pe regine și împreună plănuiră pierzania aceleia pe care o socoteau rivala lor. Și, într-o zi când regele veni la ele, această femeie ticăloasă - pe care o chema Ayasolekha - îi ieși în cale prefăcându-se că este tristă și îngrijorată. Iar când regele o întreabă care-i pricina stării ei, vicleana Ayasolekha se prefăcu că șovăie, apoi îi spuse: „Iubitul meu soț, de ce înduri să-ți fie terfelit căminul? Tu îi aperi de păcat, cu generozitate, pe alții, dar nu ești în stare să-ți ferești propriul cămin! Tu îl cunoști pe tânărul^ Surakșita, pe care l-ai numit mai marele gărzilor de la harem. Ei bine, regina Gunavara se întâlnește în taină cu el! Surakșita este singurul care pătrunde în apartamentul ei, care e păzit de gărzi, -iar lucrul acesta este cunoscut de toată lumea și constituie prilej de bârfa pentru toți!” Nebănuind mărșăvia femeii, Virabhuja căzu pe gânduri; apoi a întrebat-o pe fiecare regină în parte, iar acestea - așa cum fuseseră învățate - au adevărit spusele suratei lor.

Înțeleptul rege își stăpâni mânia și își zise: „Învinuirea adusă celor doi nu este de crezut și totuși pe seama lor se clevește. De aceea, gândindu-mă bine, nu trebuie să le dezvălui ceea ce

* și ** Eroi ai epopeii *Mahabharata*.

OCEANUL POVEȘTIILOR (*Kathasaritsagara*)

105

se spune pe seama lor; ci trebuie, prin vreun mijloc oarecare, să-i despart, ca să pun capăt bârfelor”.

După ce* luă această hotărâre, regele îl convoacă pe Surakșita, șeful gărzilor, de la apartamentele reginelor, la sala de audiențe și - cu prefăcută mânie - îi zise: „Am aflat, ticălosule, că ai ucis un brahman și de aceea nu vreau să te mai văd la față, până nu faci un lung pelerinaj de purificare la mai multe locuri sfinte!” Uluit, tânărul încercă să protesteze, spunând: „Cum aș fi putut ucide un brahman!”, însă regele nu îi dădu răgaz. „Să nu încerci

să mi te opui - se răsti el - ci să te duci în Kaşmir ca să-ţi speli păcatele, acolo unde sunt locurile sfinte Vijayakşetra şi Nandikşetra, pământ binecuvântat de Vişnu - zeul purtător de arc, - unde Gangele poartă numele de Vitasta! După ce ţi-ai spălat păcatele şi te-ai purificat străbătând aceste locuri sfinte, ai să poţi să te iveşti în faţa mea, dar nu mai înainte!" Cu aceste cuvinte regele puse capăt discuţiei, trimiţându-l pe nefericitul Surakşita la mare depărtare sub pretextul unui păcat pe care nu îl înfaptuise. Apoi regele s-a dus la regina Gunavara, cu inima zbuciumându-se în ghearele unor sentimente în care dragostea se împletea cu mânia, dar cu mintea limpezită de matură chibzuinţă. Regina a observat tulburarea de care era cuprins regele şi l-a întrebat cu îngrijorare: „Soţul meu drag, ce gânduri te frământă de eşti atât de tulburat?". Iar el i-a răspuns: „Iubita mea regină, un mare astrolog mi-a prezis astăzi că voi fi răsturnat, iar tu vei fi ucisă, dacă nu te ţin încarcerată şi dacă eu nu duc o viaţă castă. Iată de ce sunt atât de deprimat şi de supărat". Regina Gunavara, care era devotată cu trup şi suflet regescului ei soţ, se sperie şi îi răspunse cu dragoste: „De ce zăboveşti şi nu mă închizi chiar acum, iubitul meu drag. Eu voi fi fericită dacă îţi pot fi de folos, chiar cu preţul vieţii mele, numai stăpânul meu să fie mulţumit! Căci soţul este sprijinul femeii în viaţa aceasta şi cea viitoare". Regele Virabhuja îşi simţi ochii umezindu-se când o auzi, iar în sinea sa şi-a zis: „Cred că ea nu este vinovată şi nici Surakşita, căci nu s-a schimbat la faţă după ce mi-a ascultat cuvintele. Dar, vai! Trebuie totuşi să aflăm adevărul, ca să risipesc cleveţirile!" Iar cu glas tare i-a spus reginei: „Atunci, voi porunci să fie pregătită o carceră chiar aici", iar Gunavara i-a răspuns fără să şovăie: „Foarte bine!" Cu durere în suflet, regele a poruncit să se faurească chiar în incinta apartamentului o carceră, în care a închis-o pe regină; apoi s-a străduit să-l liniştească pe Sringabhuja, fiul reginei (care - deznădăjduit - îl

106

SOMADEVA

întreba de ce a făcut lucrul acesta), spunându-i ceea ce îi spusese şi mamei lui. Iar reginei i se părea că se află în rai, deoarece ştia că suferă pentru binele soţului. Căci plăcerea femeii virtuose este plăcerea pe care o simte soţul ei.

Văzând că şi-a atins ţelul pe care îl urmărise, Ayasolekha-- regina care pusese la cale mârşăvia - nu s-a mulţumit numai cu atât, ci - luându-l de o parte pe feciorul ei, pe care îl chema Nirvasabhuja - l-a dăscălit. „Fiul meu, a zis ea, rivala noastră Gunavara e întemniţată, ceea ce este bine. Acum însă trebuie să facem ceva pentru ca fiul ei să fie exilat din ţară. De aceea, băiatule, plănuieşte ceva pentru ca Sringabhuja să fie surghiunit şi să nu se mai înapoieze!" în felul acesta mama şi-a aţâţat odrasla invidioasă; iar acesta, la rândul său, s-a dus şi şi-a instigat fraţii împotriva fratelui lor, fiul reginei Gunavara.

Într-o zi, pe când fiii regelui Virabhuja se întreceau în mânăuirea armelor pentru a-şi arăta îndemânarea, un cocostârc uriaş coborî în zbor şi se opri pe creasta palatului. În timp ce băieţii priveau cu uimire neobişnuită pasărea, trecu pe acolo un călugăr budist, care avea puteri miraculoase, şi le spuse tinerilor: „Preacinstiţi prinţi, acesta nu este un cocostârc, ci un *rakşasa*, pe care îl cheamă Agnisikha şi care îşi face mendrele sub înfăţişarea unei păsări, nimicind oraşele peste care zboară. De aceea, luaţi-vă arcurile şi străpungeţi-l cu o săgeată. Dacă izbutiţi să-l loviţi, poate că *rakşasa* va pleca". Auzind cuvintele şi indemnul rostite de călugărul-cerşetor, cei nouăzeci şi nouă de fraţi mai mari şi-au luat arcurile şi au slobozit nenumărate săgeţi, dar nu au fost în stare să nimerească pasărea. Atunci, cerşetorul, care umbla despuiat, le-a spus: „Fratele vostru mai mic, Sringabhuja, va fi în stare să-l străpungă pe demon, daţi-i un arc şi săgeţi!" Când a auzit, Nirvasabhuja, fratele cel pizmaş, şi-a amintit indemnul rostit de maică-sa şi şi-a zis că acum s-a ivit un bun prilej ca să se debaraseze de Sringabhuja. „Iată momentul aşteptat!, gândi el. Să-i dăm arcul şi săgeţile tatălui nostru. Dacă izbuteşte să rănească uriaşul cocostârc, iar pasărea fugă cu săgeata de aur înfiptă în trup, Sringabhuja se va lua după *rakşasa* pentru a recupera preţioasa săgeată a tatălui nostru. Iar dacă nu va reuşi, căci pasărea va zbura, nu se va înapoia niciodată fără săgeată şi astfel vom scăpa de el!" Aşa a cugetat nemernicul Nirvasabhuja când i-a înmănat arcul şi săgeţile părintelui lor. Iar puternicul Sringabhuja a încordat arcul, săgeata slobozită lovindu-şi ţinta în plin. Cocostârcul s-a înălţat cu săgeata

OCEANUL POVEŞTILOR (Kathasaritsagara)

107

înfiptă în trup şi a plecat în zbor, lăsând în urma sa o dâră de picături de sânge pe pământ.

Îndată fraţii, stârniţi de ticălosul Nirvasabhuja, s-au prefăcut speriaţi şi i-au cerut lui Sringabhuja: „Adu înapoi săgeata preţioasă, altminteri ne luăm viaţa aici, în faţa ta. Căci dacă nu îi înapoiem săgeata, tatăl nostru ne va surghuni, iar altă săgeată asemănătoare nu este cu putinţă să fie făurită!" Viteazul Sringabhuja i-a liniştit, spunându-le: „Nu fiţi îngrijoraţi, lepădaţi-vă teama! Am să mă duc, am să ucid mârşavul *rakşasa* şi am să revin cu minunata săgeată a părintelui nostru". Aşa a grăit curajosul prinţ şi, luându-şi arcul şi săgeţile, a pornit după *rakşasa*, urmărind picăturile de sânge care căzuseră din trupul rănit al acestuia.

Cei nouăzeci şi nouă de fraţi s-au bucurat pentru că le reuşise planul. Între timp Sringabhuja a călătorit fără a se opri şi în cele din urmă a ajuns într-un codru îndepărtat. Iar în mijlocul codrului a descoperit o cetate măreaţă - ascunsă ca sămurele în miezul fructului - spre bucuria viteazului prinţ, care se aşeză sub un arbore ca să se odihnească. Şi cum stătea acolo, la rădăcina copacului, văzu ivindu-se o fată de o frumuseţe răpitoare, pe care Creatorul părea că o zămislise dintr-un amestec de ambrozii şi venin, căci prezenţa ei însufleţea tot ce era viu, iar dispariţia ei - dimpotrivă - parcă îţi lua viaţa.

Minunata fecioară se apropie de Sringabhuja, iar ochii ei mărturiseau dragostea pentru chipeșul tânăr din fața ei. Săgeata zeului Iubirii străpunse inima flăcăului, care o întrebă: „Frumoasa mea cu ochi de gazelă, cum se numește această măreață cetate și cui aparține ea? Cine ești tu și de ce ai venit aici? Spune-mi!” Iar fata cu dinți de mărgăritare și-a plecat privirile în jos și a grăit cu voce melodioasă: „Această cetate se numește Dhumapura, sălașul fericirii. Aici trăiește puternicul *raṁṣasa* Agnisikha, iar eu sunt neprețuita lui fiică și mă cheamă Rupasikha. Am venit aici atrasă de frumusețea ta fără pereche! Acum, spune-mi cine ești tu și de ce ai venit aici?” Iar Sringabhuja i-a spus cine este el, cine era părintele său și ca a venit la Dhumapura în căutarea unei săgeți. După ce a ascultat cele povestite de chipeșul prinț, Rupasikha i-a spus: „Ești mare meșter în mănuierea arcului și nimeni din cele trei lumi nu te întrece! Căci tu ai fost în stare să-l lovești chiar și pe tatăl meu când zbura în chip de cocostârc. Eu am luat săgeata ca să mă joc cu ea, iar rana tatălui meu a fost vindecată de ministrul Mahadaṁṣtra, care e foarte priceput la pregătirea leacurilor pentru tămăduirea vătămăturilor. Am să

108

SOMADEVA

mă duc și am să-i povestesc tatălui meu toată trășenia, apoi am să te duc repede să i te înfățișezi, iubitul meu soț! Eu te socotesc că îmi ești bărbat, căci mi-ai cucerit inima!”

Apoi, Rupasikha l-a lăsat pe tânăr odihnindu-se la rădăcina copacului, iar ea s-a dus, fără zăbavă, la părintele său și i-a spus: „Tăicuțule! A sosit un tânăr chipeș, prințul Sringabhuja, care nu are pereche în frumusețe, în noblețea stirpei sale, în purtare și vârstă. Sunt convinsă că el nu este muritor de rând, ci un zeu care s-a întrupat și a pogorât pe pământ. Eu m-am îndrăgostit de el și-i musai să-mi devină soț. Altminteri viața nu mai are rost pentru mine!” Tatăl a ascultat-o, apoi i-a spus cu înțelegere: „Fata mea, carnea de om este hrana noastră obișnuită, însă dacă tu spui că inima ți-a fost cucerită de acel băiat, adu-l la mine să-l văd și eu”. Rupasikha s-a dus îndată la Sringabhuja și i-a povestit discuția pe care a avut-o cu tatăl ei, apoi l-a luat de mână și amândoi tinerii i s-au înfățișat. Părintelui fetei. Sringabhuja s-a prosternat la picioarele lui, iar acesta, plăcându-i băiatul, l-a primit cu multă bunăvoință și politete și i-a spus: „Prințe! Ți-o voi da pe fiica mea, Rupasikha, dacă îmi făgăduiești că niciodată n-ai să încălci poruncile mele”. Sringabhuja s-a închinat adânc în fața lui Agnisikha și i-a răspuns: „Nu voi încălca niciodată poruncile tale!” Foarte mulțumit, Agnisikha, *raṁṣasa* - părinte al fetei - i-a spus: „Ridică-te! Du-te, te îmbăiază și revino aici!” Apoi i-a spus fiicei sale: „Mergi, adună-ți surorile și vino cu toate la mine!” Tinerii au plecat să îndeplinească poruncile primite. Pe drum isteața Rupasikha i-a spus iubitului ei Sringabhuja: „Soțul meu drag! Eu am o suită de surori, prințese, și toate semănăm una cu cealaltă ca picăturile de apă. Toate suntem îmbrăcate la fel, purtăm podoabe identice, iar la gât avem același soi de șiraguri cu pietre prețioase. Tatăl nostru ne va aduna pe toate la. un loc și o să încerce să te pună în încărcătură, invitându-te: «Prințe, iată fiicele mele, ia-o pe aleasa inimii tale!» Eu îmi cunosc părintele, cu firea lui vicleană. Altminteri, de ce a trebuit să-și adune laolaltă toate fiicele? De aceea, când ne vom aduna toate fetele, eu voi desprinde șiragul de la gât și îmi voi împodobi capul cu el; pria acest vicleșug ai să mă recunoști ușor și ai să-mi petreci pe după gât colanul de flori de pădure. Hotărât lucru, tăticul acesta al meu este cam prostuț, el nu înțelege cu limpezime lucrurile și situațiile. Căci ce rost are să-și folosească împotriva mea, fiica lui, toată puterea sa de *raṁṣasa*? De aceea,

OCEANUL POVEȘTILO (Kathasaritsagara)

109

orice ți-ar spune, tu să zici ca el, dar să nu faci nimic, ci mai întâi să vii și să mă înștiințezi pe mine, iar eu voi hotărî ce avem de făcut”.

După ce îl preveni în felul acesta pe iubitul ei, Rupasikha se duse la surorile sale, iar Sringabhuja plecă să se purifice. Apoi Rupasikha și surorile ei s-au adunat în marea sală a palatului, unde s-a dus și Sringabhuja, așa cum i se poruncise, după ce se îmbăiasese asistat de o slujnică. Așa cum prevăzuse fata, tatăl ei i-a înmănat băiatului o ghirlandă de flori de pădure, spunându-i: „Oferă acest colan celei pe care o alege inima ta”. Sringabhuja a luat ghirlanda de flori și a petrecut-o după capul iubitei, care - așa cum conveniseră - își împodobise capul cu șiragul de la gât, astfel că lui nu i-a fost deloc greu să o recunoască. Atunci Agnisikha le-a spus, fiicei și ginerelui său, că a doua zi va avea loc ceremonia "căsătoriei; după care adunarea a luat sfârșit, iar lumea s-a risipit.

Peste puțin timp Agnisikha îl chemă la el pe Sringabhuja și-i zise: „Înjugă o pereche de boi și du-te cu ei dincolo de zidurile cetății. Acolo ai să găsești o sută de grămezi de semințe de susan. Ară pământul și seamănă-l cu susan!”

Tânărul prinț se supuse, însă, îngrijorat, se duse la Rupasikha, povestindu-i porunca primită, dar fata îl liniști, zicându-i: „Dragul meu soț, nu te neliniști. Mergi și începe să înfăptuiești porunca, iar eu te voi ajuta cu puterile mele miraculoase”. Sringabhuja făcu precum îi spusese iubita sa Rupasikha și, luând susanul care era strâns în grămezi, porni să are și să semene. Dar nu apucă bine să înfigă plugul în glie că dintr-o dată terenul fu acoperit de brazde și semănat cu susan, spre marea lui mirare, deși pricepea că totul fusese înfăptuit prin puterea miraculoasă a soției sale. Se înapoie, deci, la Agnisikha și îl înștiința că porunca fusese îndeplinită. Dar hainul *raṁṣasa* îi zise: „Nu mai vreau susan, mergi și scoate semințele din pământ și adună-le în grămezi, așa cum erau la început.”

Necăjit la culme, tânărul prinț alergă și îi spuse soției porunca tatălui ei. Rupasikha a chemat hoardele de furnici <ejire au început să adune semințele din brazde, iar când Sringabhuja ajunse la câmp susanul era adunat în grămezi, ca la început. Tânărul se înapoie repede și îl înștiința din nou pe nemilosul *raṁṣasa* că porunca lui

fusesse încă o dată îndeplinită.

Vicleanul, dar nătărăul de Agnisika îi porunci din nou: „La distanța de numai două *yojana* de aici, spre miazăzi, se află

110

SOMADEVA

într-o pădure un templu pustiu închinat lui Siva. Acolo trăiește fratele meu iubit, Dhumasikha. Du-te îndată și când ajungi în fața templului să strigi așa: «Dhumasikha, eu sunt solul **Ivii** Agnisikha și am fost trimis să te poftesc împreună cu toată suita să luați parte la nunta lui Rupasikha, care se mărită mâine dimineața. Apoi întoarce-te repede și mâine dimineața o să vă cununați, am să ți-o dau pe fiica mea, Rupasikha»." Sringabhuja nu răspunse decât: „Am înțeles!" și degrabă alergă la iubita sa, povestindu-i noua misiune pe care tatăl ei i-o încredinșase. Isteața fată îl ascultă, apoi îi dădu un pumn de pământ, o stacană cu apă, o desagă cu spini și niște foc, spunându-i: „Să nu-ți fie teamă! Încalecă bidiviul acesta, care te va purta ca vântul. Și când ajungi în fața templului să anunți cu glas tare, de mai multe ori, invitația la nuntă, așa cum ți-a cerut tata. Apoi, îndată să pornești înapoi, cu calul în galop neîntrerupt, iar pe drum să privești adesea în urmă și împrejur. Dacă îl zărești pe unchiul Dhumasikha urmărindu-te, aruncă-i în cale țărâna pe care ți-am dat-o. Dacă totuși nu încetează urmărirea, trebuie să verși apa în drumul lui. Dacă tot continuă să vină pe urmele tale, deșartă în calea sa desaga cu spini. Iar dacă în ciuda tuturor acestor piedici îl vezi ținându-se după tine, aruncă focul în fața lui. Dacă ai să faci cum te învăț, negreșit ai să te înapoiezi acasă nevătămat! Nu șovăi, du-te! Astăzi ai să fi martorul puterilor mele magice!"

Sringabhuja a luat cele patru elemente și a făcut întocmai cum fusese sfătuit. Focosul armăsar pe care îl strunea a străbătut ca vântul distanța până la templu. Acolo, în fața intrării se înălța maiestuoasă statuia lui Siva, avându-i pe Parvati la stânga sa și pe Ganeșa la dreapta. Tânărul prinț se prosternă și îl proslăvi pe Stăpânul Universului. Apoi îi transmise lui Dhumasikha, cu glas puternic, invitația lui Agnisikha, fratele acestuia, după care porni înapoi fără zăbavă, în goana calului. După puțin, Sringabhuja privi în urma sa și îl zări pe Dhumasikha, urmărindu-l cu o falcă-n cer și cu alta la pământ. Fără să șovăie, tânărul lepădă pumnul de țărână și, deodată, între el și urmăritor se înălță un munte mare. Însă *raṅgasa* izbui - deși cu greu - să treacă muntele, continuând să-l urmărească pe tânăr, care - așa cum i se spusese - vărsă apa. Un fluviu mare, cu ape înspumate, își așternu panglica între el și urmăritor, însă *raṅgasa* izbui să depășească și această piedică. Când tânărul prinț văzu că nu reușește să-l oprească, deșertă în cale lui Dhumasikha sacul cu

OCEANUL POVEȘTILOR (Kathasaritsagara)

111

spini și îndată între cei doi se întinse un desiș ca o pădure de spini, pe care Dhumasikha izbui totuși să-l străbată. Atunci băiatul folosi ultimul element pe care fata i-l dăduse - focul - și îndată un pojar cu vâlvătai înspăimântătoare tăie calea demonului furios. Îndată copacii și iarba uscată se aprinseră, flăcările se ridicară până la cer, creând un zăgaz uriaș de foc, de netrecut chiar și pentru un *raṅgasa* cu puteri miraculoase. Îngrozit și zăpăcit, Dhumasikha făcu cale-ntoarsă, uitând că avea harul de a călători prin văzduh.

Sringabhuja se înapoie la Dhupura, încrezător în sine și în puterile magice dovedite de iubita sa soție. După ce îi dădu înapoi minunatul patrupe și îi povesti cele petrecute, se duse la Agnisikha și-i spuse: „Am fost și am transmis, așa cum ai poruncit, fratelui tău Dhumasikha invitația de a veni la nunta fiicei tale." Uluit și nevenindu-i să creadă, *raṅgasa*, tatăl lui Rupasikha, îi întrebă, bănuitor: „Ca să te cred că ai fost, cum pretinzi, spune-mi câteva amănunte mai deosebite ale locului". Sringabhuja îi răspunse: „Prea bine, am să-ți fac pe plac. În fața templului se înălță maiestuoasă statuia marelui zeu Siva, care o are la stânga sa pe Parvati, iar la dreapta pe zeul Ganeșa." Ascultându-l, Agnisikha rămase pe gânduri și își zise: „Cum? Chiar a fost acolo și fratele meu nu a fost în stare să-l devoreze? Înseamnă că băiatul acesta nu este muritor, ci trebuie să fie un zeu! De aceea am să i-o dau pe fiica mea de soție!"

A doua zi Agnisikha o dădu pe fiica sa, Rupasikha - în cadrul unei ceremonii fastuoase, - lui Sringabhuja, convins de puterile lui magice. Iar nunta s-a desfășurat în prezența focului.

Puține lucruri au în comun fiicele de *raṅgasa* cu prinții și ciudată este uniunea între ființe de felul acesta!

Minunate sunt rezultatele faptelor noastre săvârșite într-o viață anterioară!

După ce a dobândit-o pe frica aceluia *raṅgasa*, tânărul prinț arăta mândru ca lebdăoiul care a smuls din mocirlă o floare de lotus. Fata îi era devotată cu trup și suflet și împreună au gustat plăceri cerești, și cu ajutorul puterilor ei miraculoase.

A trecut o bucată de vreme, iar Sringabhuja îi spuse în taină soției sale: „Iubita mea, haide să ne întoarcem la Vardhamana, căci acolo este locul meu și nu îndur să fiu surghiunit din cetatea de scaun a țării mele, de către inamicii mei. Căci onoarea îmi este mai prețioasă chiar decât viața. Lasă-ți țara și rudele și vino cu mine, deși știu că nu este ușor să-ți părăsești locurile natale și părinții. Și nu uita să iei cu tine săgeata de aur". Iar Rupasikha

112

SOMADEVA

îi răspunse: „Iubitul meu, mă supun dorinței tale! Nu-mi pasă de meleagurile străbune, nici de neamurile mele, tu ești totul pentru mine! Dar în nici un caz nu trebuie să-i spunem tatălui meu intenția noastră, căci niciodată nu ne va îngădui să plecăm, fiindcă el este pe cât de îngâmfat, pe atât de nesăbuit. Vom porni la drum fără știrea și

încuviințarea lui, iar dacă va îndrăzni să se ia după noi și să încerce a ne împiedica, am să-l uluiesc arătându-i ce pot face eu cu puterile mele miraculoase!"

încântat, Sringabhuja făcu pregătirile necesare 'pentru a porni la drum a doua zi. Fata îi dăruí soțului jumătate din împărăție, încarcă un sipet cu aur și cu giuvaeruri și pietre prețioase, fără a uita să ia săgeata de aur. Apoi, pretinzând că vor face o plimbare prin parc, soț și soție încălecară minunatul bidiviu -Saravega - și porniră să călătorească spre Vardhamana.

Agnisikha află de plecarea tinerilor de-abia după ce aceștia parcurseseră o mare distanță. Turbat de furie, porni în zbor după ei, ca să-i prindă și să-i pedepsească, iar Rupasikha. - auzind zgomotul pe care tatăl ei îl făcea străbătând aerul - zise: „Iubitul meu soț, tata e pe urmele noastre. Ne vom >opri, iar tu să rămâi liniștit pe loc, deoarece eu cu puterile mele am să te fac nevăzut!" După ce îi ascunsese pe soț și calul. său minunat de ochii demonului, Rupasikha s-a apropiat de un pădurar care tăia lemne și i-a spus: „Om bun, un *raṁṣasa* puternic sosește aici. Lasă-mă să iau locul tău, iar tu odihnește-te lângă mine". Și luând înfățișarea unui pădurar, Rupasikha începu să taie copacii. Așa o găsi Agnisikha, care - fără să-și dea seama că o are în față chiar pe fiica sa - o întreabă dacă nu a zărit trecând pe acolo un bărbat și o femeie. Atunci Rupasikha, prefăcându-și glasul, îi răspunse: „Noi doi suntem foarte obosiți, căci am fost angajați să tăiem o mare cantitate de lemne pentru rugul pe care va fi ars Agnisikha, regele *raṁṣasa*, care tocmai a murit."

Prostul *raṁṣasa* gândi uluit: „Cum! Am murit? Nu-mi mai pasă de fiica mea! Am să mă înapoiez acasă să-i întreb pe miniștrii mei dacă am murit sau trăiesc!" Gândind așa, *raṁṣasa* porni iute înapoi, iar tinerii își continuară drumul râzând de prostia lui Agnisikha.

Curând *raṁṣasa* se dumiri că nu murise, iar curtenii mult se veseliră, pe înfundate, pe seama naivității suveranului lor. Agnisikha se năpusti, și mai mânios, în urmărirea perechii de tineri care îndrăzniseră să-l sfideze. Rupasikha îl auzi, deși încă era departe, pe tatăl său zburând cu zgomot și - ca și rândul trecut - își

OCEANUL POVEȘTILOR (Kathasaritsagara)

113

ascunse soțul, cu cal cu tot, prin puterile sale magice. Iar ea a luat înfățișarea unui curier, purtând o tolă cu scrisori și mesaje. Ca și prima oară, *raṁṣasa* o văzu și, fără ca să-și recunoască fiica ascunsă sub înfățișarea curierului, o întreabă dacă nu zărise trecând pe acolo un bărbat și o femeie călare pe un armăsar. Iar Rupasikha oftă, prefăcându-se trist, și-i răspunse: „Nu am văzut pe nimeni și nici gândul nu mi-a fost la așa ceva, căci sunt grăbit. Eu sunt curier și am misiunea de a duce un mesaj lui Dhumasika prin care Agnisikha îl anunță că - fiind rănit de moarte și nemaiaivând de trăit decât foarte puțin - își cheamă fratele să vină neîntârziat la căpătâiul lui, pentru a-i încredința cârma regatului său". Zăpăcit, Agnisikha se gândea: „Cum? Am fost rănit de moarte de către inamicii mei?", și degrabă porni spre casă pentru a se lămuri asupra acestui punct. Nici prin cap nu i-a trecut să-și spună: „Cum să fiu rănit acolo, când eu mă aflu aici teafăr și sănătos?" Preoții și nebunii sunt ființe ciudate pe care Creatorul i-a făurit cu mintea încețoșată! Ajuns acasă s-a dumirit repede că povestea era falsă, că fusese păcălit, și - nedorind să se facă de răs încă o dată în fața supușilor săi - a renunțat la urmărire și a dat-o uitării pe fiica sa.

După ce în felul acesta a scăpat de mânia tatălui ei, Rupasikha s-a lipit de pieptul lui Sringabhuja. Căci soțul este unicul reazăm al femeii virtuoașe! Apoi tinerii au încălecat pe minunatul bidiviu și au purces către Vardhamana, cetatea de scaun a regelui Virabhuja. Vestea înapoierii fiului preferat a ajuns la urechile regelui, care s-a grăbit să-i iasă în întâmpinare. Iar când l-a zărit strălucitor ca o bijuterie prețioasă, a avut sentimentul că l-a văzut pe însuși Krișna* cu soția sa Bhama, și toată fericirea cerească s-a pogorât asupra lui. Iar când fiul și soția acestuia i s-au prosternat la picioare, regele - cu ochii înotând în lacrimile bucuriei - l-a ridicat și l-a luat în brațe; apoi - pentru a sărbători acest moment binecuvântat - a poruncit să fie organizat un festin vesel la palat, căci tristețea îi pierise, iar inima i se limpezise. Iar când regele îl întreabă pe fiu ce făcuse în perioada cât lipsise, Sringabhuja îi povesti de-a firu-n păr toate întâmplările prin care trecuse. Apoi ceru să fie chemați - în marea sală de consiliu - Nirvasabhuja și toți ceilalți frați, cărora le înmăna - în prezența Părintelui lor - săgeata de aur, pricina surghiunului său silit. În felul acesta regele află ce se petrecuse cu adevărat și, foarte nemulțumit de purtarea tuturor acestor fii ai săi, hotărî că * Erou al epopeii *Mahabharata*, avatar al marelui zeu Vișnu.

114

SOMADEVA

Sringabhuja este singurul fiu demn să-i fie urmaș. Din toate cele aflate și auzite el trase concluzia corectă: „Dacă fiul meu iubit, Sringabhuja, a fost silit să se exileze din pricina dușmanilor aceștia (care numai cu numele îi sunt frați), deși era nevinovat, atunci de bună seamă și mama lui - Gunavara - pe *,*:are o iubesc nespuse, a fost pe nedrept învinută de mamele lor, din invidie și ură. De aceea trebuie, neapărat și degrabă, să aflăm adevărul." Luând această hotărâre, regele Virabhuja petrecu restul zilei îndeplinindu-și obligațiile de monarh, iar la căderea nopții o chemă la el pe Ayasolekha, cealaltă soție a sa pe care o bănuia pe drept cuvânt. Foarte bucuroasă, femeia a băut în seara aceea mai mult vin decât trebuia. Apoi, doborâtă de oboseală, a adormit și în somn a început să vorbească, pe când soțul ei, regele, era-încă treaz și o auzi zicând: „Dacă nu o param, chiar pe nedrept, pe

Gunavara, regele ar mai fi venit, oare, la mine?" Convins fără urmă de îndoială că a aflat adevărul, din cuvintele rostite în somn de regina cea re'ți, Virabhuja a ieșit foarte mânios și, ducându-se în odaia sa, a chemat eunucii, cărora le porunci: „Eliberați-o imediat pe regina Gunavara și, după ce se va îmbăia, să o aduceți la mine; căci a sosit clipa pe care astrologii au prezis-o că va însemna sfârșitul chinurilor ei nemeritate. Trebuie să îndreptăm răul pe care i l-am făcut!" Eunucii s-au supus și degrabă au adus-o la rege pe regina Gunavara, după ce se purificase, împodobind-o cu giuvaeruri prețioase. Fericită că a izbutit să străbată cu bine oceanul despărțirii, perechea regală a, petrecut toată noaptea îmbrățișându-se. Regele i-a povestit reginei, cu multă plăcere și bucurie, întâmplările cărora le făcuse față cu succes fiul lor Sringabhuja, după ce fusese silit să se exileze din pricina invidiei și a răutății fraților săi.

Când Ayasolekha se trezi și află că regele plecase, și-a dat seama că se dăduse de gol, vorbind în somn, și o profundă disperare o cuprinse. Dimineața, Virabhuja îi chemă la el pe Sringabhuja și pe soția sa, Rupasikha, iar băiatul a rămas încântat văzând-o pe mama sa împreună cu soțul ei, regele. Tinerii s-au aruncat la picioarele părinților, iar Gunavara și-a îmbrățișat fiul înapoiat din exil, și pe frumoasa noră, pe care Sringabhuja o dobândise în chip atât de miraculos. Bucuria mamei nu mai cunoștea margini. La porunca tatălui său, Sringabhuja îi povesti mamei toate prin câte trecuse, neuitând să arate ajutorul pe care i-l dăduse Rupasikha. Iar mama, regina Gunavara, i-a spus: „Fiul

OCEANUL POVEȘTILOR (Kathasaritsagara)

115

meu, Rupasikha e*te o soție minunată, căci - iată - pentru tine a renunțat la tot ce avea mai scump - părinții și rudele, pământul său de baștină, ba chiar și la viața sa. De bună seamă că ea este o zeiță care s-a reîncarnat din porunca Destinului, pentru tine. Ea stă în fruntea femeilor care și-au dedicat viața numai și numai soților lor!" Regele a încuviințat călduros cele spuse de regină, iar Rupasikha s-a înclinat sfioasă, cu modestie.

Tocmai atunci se înapoie și Surakșita, comandantul gărzii de la haremul femeilor, din lungul său pelerinaj la locurile sfinte de îmbăiere, pe care îl întreprinsese la porunca regelui, după ce îl părăsise vicleana regină Ayasolekha. Credinciosul Surakșita a fost anunțat și, îndată ce a intrat în marea sală de primire, s-a prosternat cu bucurie la picioarele suveranului său. Iar Virabhuja, care acum cunoștea tot adevărul, l-a cinstit împărătește pe fidelul său supus. Apoi, le-a chemat în fața sa pe toate cele nouăzeci și nouă de regine rele și i-a poruncit comandantului gărzii să le arunce în închisoare. Însă buna regină Gunavara a căzut în genunchi în fața soțului, implorându-l să le ierte. „Aibi milă! Nu pot îndura să le știu închise!", l-a rugat ea. Mărinimia reginei l-a mișcat pe Virabhuja, care - pentru a o mulțumi pe iubita sa Gunavara - le-a iertat și le-a eliberat pe toate celelalte regine. Iar ele ar fi murit de rușine dacă ar fi putut. Regele s-a socotit răsfățat de soartă, pentru că o avea pe Gunavara, o soție credincioasă și cu inima bună.

Regele însă era hotărât să-i pedepsească pe prinții care se purtaseră mârșav cu fratele lor mai mic. îi chemă pe toți cei nouăzeci și nouă de frați și, fără a-și ascunde mânia, le zise: „Nemernicilor! Am auzit că ați ucis un călător brahman! De aceea să plecați îndată în pelerinaj la locurile sfinte ca să vă închinați și să vă spălați de păcate! Iar eu nu mai vreau să vă văd la față." Frații rămaseră înmărmuriți, auzind pedeapsa care li se dăduse; oricât s-au străduit, ei nu ai izbutit să-l convingă pe părintele lor că învinuirea nu era întemeiată. Căci arunci când un cârmuitor afirmă ceva, cine ar îndrăzni să i se împotrivească Și să încerce a-l convinge că nu este așa cum spune el.

Dar a intervenit Sringabhuja, care a zis părintelui său: „Tată, fi mărinimos și iartă-i!", și se aruncă la picioarele regelui. Văzându-l cât de bun era, după toate necazurile îndurate pe nedrept din partea fraților săi și pe deasupra viteaz și înțelept, ^eși tânăr, ca o încarnare a lui Vișnu plină de măreție și generozitate totodată, Virabhuja își zise că acesta era fiul care

116

SOMADEVA

va putea purta cu cinste povara cârmuirii ilnpărăției. Și, deși mânia nu îl părăsise, regele a ținut seama de dorința fiului său prețuit. Iar toți frații i s-au închinat, căci ie salvase viețile, iar norodul l-a slăvit pe prinț pentru inima lui nobilă.

A doua zi regele Virabhuja l-a uns pe Sringabhuja moștenitor al tronului, căci - deși mai tânăr ca vârstă - îi întrecia în virtute și înțelepciune pe toți ceilalți frați ai săi. Apoi, cu îngăduința părintelui său, el a cucerit prin forța armelor lumea întreagă, înapoindu-se cu toate bogățiile capturate de la regii și cârmuitorii pe care îi supusese în luptă. Apoi, împărțind povara răspunderilor cu frații care i se supuneau, Sringabhuja - a cărui glorie se răspândise pe tot pământul, - a continuat să domnească generos și înțelept, trăind în fericire cu iubita sa soție, Rupasikha. Iar părinții săi, regele Virabhuja și regina Gunavara, despovărați de griji, au trăit în tihnă restul zilelor.

**Povestea regelui Parityagasena care
avea o regină
pizmașă și doi fii**

minunați

A fost odată un rege pe care îl chema Parityagasena, iar cetatea sa de scaun era marele oraș Iravati. Regele acesta avea două regine, pe care le iubea deopotrivă. Una era fiica propriului prim-ministru și o chema Adhikasangama, cealaltă - care purta numele de Kavyalankara - era de viță regală. Deși avea două regine, nici una nu îi dăruise un fiu. Atunci regele o proslăvi pe marea zeiță Durga - postind și dormind pe iarba aspră *dharba* - în nădejdea că o va îmbuna, blagoslovindu-l cu un urmaș. Bhavani, care e milostivă cu adoratorii ei, a fost mulțumită de ofrandele și penitențele regelui; i se arătă, deci, în vis și -dămindu-i două fructe cu însușiri minunate - îi zise: „Scoală-te și dă-le soțiilor tale fructele ca să le mănânce, iar ele îți vor dărui doi băieți”. Grăind așa, Găuri dispăru.

Dimineața, când se trezi, regele rămase încântat găsind la căpătâiul patului cele două fructe miraculoase. Le luă și, arătându-le soțiilor sale, le povesti minunatul său vis, iar reginele se bucurară "împreună cu soțul lor. Apoi regele se purifică îmbăindu-se, o proslăvi pe consoarta lui Siva și întrerupse postul. În noaptea aceea se duse în iatacul soției sale, Adhikasangama, și îi dădu unul din cele două fructe, pe care ea îl mancă imediat. Din respect pentru tatăl soției, care era și primul său ministru, Parityagasena petrecu noaptea cu ea, așezând al doilea fruct la căpătâiul patului, cu gândul să-l ofere celeilalte soții, în ziua Următoare.

Peste noapte, pe când regele dormea, regina Adhikasangama ^{se} sculă și dorind ca ea singură să aibă doi băieți - mancă și ^{al} doilea fruct. Căci femeile sunt pizmașe din fire, mai ales cu

118

SOMADEVA

OCEANUL POVEȘTILOR (Kathasaritsagara)

119

rivalele lor! Dimineața, când regele, trezindu-se, căută fructul, ea îi mărturisi fără sfială: „Eu am mâncat și al doilea fruct!”

Regele petrecu supărat toată ziua, iar seara se duse la i Kavyalankara, a doua lui regină. Iar când aceasta îi cern fructul i miraculos care i se cuvenea, regele îi spuse amărât: „Pe când j dormeam, regina Adhikasangama, în mod necinstit, l-a mâncat”. I Kavyalankara nu zise nimic, dar era tristă pentru că nu mai j putea avea copilul pe care și—l dorise cu ardoare.

Prima regină, cea care mâncase amândouă fructele, rămase j grea, așa cum zeița îi făgăduise în vis regelui, iar la împlinirea j sorocului aduse pe lume doi gemeni. Fericit, pentru că i se ' împlinise visul, regele Parityagasena porunci să fie sărbătorit cu mult fast acest eveniment și, cu acest prilej, pe primul născut -l care era un copil de o frumusețe aparte, cu ochii precum albastrul \ lotusului - l-a numit Indivarasena, iar celuiilalt i-a pus numele de Anicahasena, pentru că maică-sa mâncase al doilea fruct j împotriva voinței sale.

Obidită, Kavyalankara, a doua soție, în inima căreia prinsese rădăcini și creștea arborele urii, gândea: „Vai!

Ticăloasa Adhikasangama m-a înșelat și m-a oropsit de dreptul de a avea și eu un copil. Trebuie să mă răzbun, am să-i nimicesc amândoi fiii prin vicleșug!” Așa gândea regina, iar ura în pieptu-i creștea o dată cu prinții.

Timpul trecu și prinții deveniră bărbați în toată firea, cu brațe oțelite în mânăuirea armelor. Pregătiți ca războinici, cu inima dornică de cuceriri, se duseră la părintele lor, regele, și grăiră: „Tată, noi suntem bărbați de-acum și am învățat meșteșugul de a ne război. Lasă-ne să ne ducem și să cucerim noi pământuri pentru tine. Căci orice *kșatriya* tânăr, cu brațe și arme puternice, tânjește să obțină gloria!” Regelui îi crescuseră inima când îi auzi cum vorbeau și le împlini .dorința, poruncind să fie făcute pregătirile de campanie. Iar pe băieții îi sfătui așa: „Feți mei, dacă veți fi la ananghie vrejodată, să vă îndreptați gândul spre Durga, puternica zeiță care înlătură necazurile omului; căci voi sunteți darul pe care ea - în bunătatea ei - mi l-a făcut”. Apoi, cu binecuvântarea părintelui și după ce regina-mamă înfăptuise ritualurile pentru obținerea victoriilor în bătălii, prinții gemeni porniră în fruntea oștii, însoțiți de căpeteniile vasale. Iar ca însoțitor principal regele îl delegă pe primul său ministru, care era și bunicul copiilor din partea mamei.

Mai întâi puternicii frați îndreptară ostile spre răsărit, cucerind toate ținuturile din partea aceea. Apoi mărșăluiră către miazăzi»

dobândind mari victorii în lupte, ajutați și de alți regi care li se alăturaseră între timp. Și pe când regele și regina-mamă se bucurau la primirea veștilor binecuvântate, cea de a doua regină simțea că vâlvățiile urii îi mistuiau inima. Pentru a înfăptui răzbunarea plănuită, nemernica regină, Kavyalankara, ticlui un mesaj mincinos - semnat în fals cu numele regelui de către ministrul cu treburile externe pe care îl cumpăraseră cu multe grămezi de aur - în care scria: „Am aflat că fiii mei, după ce au cucerit lumea prin forța armelor, plănuiesc să mă ucidă pentru a prelua puterea. De aceea, dacă îmi sunteți cu adevărat fideli, trebuie să-i omorâți fără să șovăiți!” Un curier a purtat în taină mesajul pe care, după ce a ajuns la tabăra oștii, l-a predat pe ascuns căpeteniilor. Aceștia rămaseră uluiți, nevenindu-le să creadă ochilor ceea ce citeau, și și-au zis: „Hotărât lucru, uneori regii sunt nesăbuiți și cruzi!” Inșă neștiind cum să depășească impasul și neîndrăznind să se împotrivească poruncii suveranului, deciseră să-i ucidă pe cei doi prinți, cu toate că prețuiau mult virtuțile lor. Inșă una din căpeteniile prietene l-a înștiințat pe primul-ministru despre complotul pus la cale, iar acesta și-a prevenit îndată nepoții; și urcându-i pe doi armăsari iuți ca focul, i-a scos tiptil din tabără și i-a salvat.

Prinții și bunicul lor călătoriră fără să se oprească, dar fiind noapte se rătăciră în codrul din munții Vindhya.

Dimineata continuara sa calatoreasca, insa catre amiază caii le murira de sete si de extenuare. Apoi si batranul bunic muri din pricina efortului mare, de foame si de sete, in fata ochilor celor doi princi. Iar acestia, plangand moartea bunului care ii salvase de la pieire, si-au zis: „De ce ne pedepseste atat de aspru parintele nostru, desi suntem nevinovati? Doar ca sa-i faca pe plac acelei regine rele, care este mama noastra de a doua?” Tanguindu-se din pricina nedreptatilor pe care erau siliti sa le indure, prinții si-au amintit sfatul primit de la parintele lor si si-au indreptat gandul catre zeita Ambika, protectoarea lor fireasca. Indata simțira ca le-a pierit oboseala, setea si foamea si cu puteri noi pornira la drum. Credinta in binefacatoarea lor i-a indrumat pe prinți către un colț din codrul Vindhya unde se gasea un lăcaș închinat puternicei zeițe. Aici ei au postit in rugăciuni ca niște adevărați schimnici pentru a dobândi bunăvoința și binecuvântarea ei.

In acest timp, câteva căpetenii s-au dus să execute ceea ce credeau că era porunca suveranului lor, dar nu i-au găsit pe Prinți, deși i-au căutat pretutindeni. Atunci si-au dat seama că ■rații izbutiseră să scape împreună cu bunicul lor și - temându-se - & întregul complot va fi dat în vileag - au alergat degrabă și

120

SOMADEVA

s-au>rosterat la picioarele suveranului, arătându-i mesajul primit și povestindu-i ceea ce se petrecuse. Regele fu cuprins de furie.-j „Proștilor! tună el. Eu nu am dat o asemenea poruncă! Scrisoarea a fost ticluită! Trebuia să vă gândiți, ființe neghioabe, că eu nu îmi voi condamna niciodată fiii pe care i-am dorit cu ardoare și pe care i-am dobândit cu mare greutate, prin penitență și asceză! Cineva le-a dorit moartea,> dar virtuțile lor și înțelepciunea bunicului i-au salvat!” Așa îi certă nefericitul părinte și își descărca furia asupra căpeteniilor care se dovediseră nevrednice ; de încrederea sa și drept pedeapsă porunci ca, fără zăbavă, să fie înlocuite și îndepărtate de la comandă.

Văzând că planul urzit împreună cu regina cea pizmașă e pe cale de a fi dezvăluit, ministrul trădător - acela care întocmise cu mâna sa falsă poruncă de condamnare la moarte a prinților **gemeni** - încercă să scape cu fuga, dar fu repede prins și adus în fața suveranului său, căruia îi mărturisi tot adevărul. Regele Parityagasena pedepsi, așa cum merita, necredincioasa slugă, iar pe regina cea rea, care îndrăznise să atenteze la viața celor doi prinți, 6 aruncă în temniță. Căci nici o faptă, bună sau rea, nu rămâne fără răsplata cuvenită! Apoi, cu inimile îndurerate, regele și regina pornira să caute și să afle vești despre copii, îndreptându-și gândurile către Durga.

în timpul acesta zeita, al cărei sanctuar se afla în munții Vindhya, fiind foarte mulțumită de penitențele și ascetismul practicate de gemeni, i se arată în vis lui Indivarasena, fratele • cel mare, căruia îi zise: „Iată un paloș minunat pe care ți—1 ■ dăruiesc. Prin forța lui îi vei supune pe toți inamicii tăi, chiar și pe cei mai puternici; și orice vei dori în gând, ți se va îndeplini. Cu ajutorul acestor două mijloace vei fi veșnic victorios”! Apoi zeita se făcu nevăzută.

Când prințul se deșteptă găsi în mână paloșul miraculos, pe care - bucuros - i-l arătă fratelui său-mai mic, Anicahasena, povestindu-i cum puternica zeiță i se arătase în vis și îi încurajase, însuflețiti, tinerii prinți au întrerupt postul, mâncând fructe de pădure, apoi au proslăvit-o pe zeita protectoare și - cu puteri îmborsate prin grația ei - au pornit cuceritori la drum. Iar Indivarasena nu lăsa deloc sabia din mână.

Au călătorit mult timp până au ajuns la un oraș mareț care semăna cu piscul strălucitor al muntelui Meru; iar poarta cetății era păzită de un *rakșasa*, de care te înfiorai numai privind-l-Indivarasena, fără să se teamă, îl întrebă cum se numește acest splendid oraș și cine domnește pe meleagurile acelea, iar demon* îi răspunse: „Acesta este orașul Sailapura și aparține stăpânul¹ nostru Yamadanștra, regele demonilor *rakșasa*, cel care îi ucio^e

OCEANUL POVEȘTILO (Kathasaritsagara)

121

pe toți dușmanii săi!” Indivarasena vru să pătrundă în oraș însă *rakșasa*, care păzea poarta, se împotrivi. Atunci prințul trase paloșul miraculos și îl ucise, tăindu-i capul.

Tânărul erou intră în palat și aici îl găsi pe Yamadanștra, regele *rakșasa*, care ședea pe un tron maiestuos, având la stânga sa o femeie drăgălașă, iar la dreapta o tânără fecioară răpitor de frumoasă. Yamadanștra avea o înfățișare înspăimântătoare, cu o gură uriașă din care colții se șteau ca niște sulite ascuțite. Prințul apucă sabia și, îndreptându-și gândul către zeita Durga, îl provocă la luptă pe acesta. Yamadanștra nu era laș. Cu sabia ridicată se năpusti și o bătălie pe viață și pe moarte se încinse, în cursul căreia Indivarasena reteză în repetate rânduri capul adversarului său, însă de fiecare dată capul desprins se lipea la loc în mod miraculos și se părea că *rakșasa* nu va putea fi niciodată răpus. Dar frumoasa fecioară - care, pasămite, se îndrăgostise din prima clipă de chipeșul erou - făcu niște semne pe care Indivarasena le pricepu. Iar când capul dușmanului se rostogoli încă o dată pe jos, prințul despica țeasta în două - cu sabia să miraculoasă, înainte de a apuca să se lipească la loc, pe trupul demonului; iar acesta muri, căci vraja și puterile sale se risipiseră.

După ce Yamadanștra fusese răpus, femeia cea drăgălașă împreună cu minunata prințesă se bucurară nespuse. Atunci, mirat și curios totodată, eroul nostru le întrebă: „Spuneți-mi, cum se face că *rakșasa* trăia în orașul acesta minunat, păzit de o singură strajă? Cine sunteți voi și de ce v-ați bucurat de pieirea lui?” Fecioara a fost aceea care i-a dat răspunsul, lămurindu-l: „în cetatea aceasta, Sailapura, domnea un monarh pe care îl chema Virabhujă; iar aceasta este Madanadanștra, soția lui. *Rakșasa* Yamadanștra i-a ucis și i-a devorat pe toți, începând cu regele. Numai pe regina Madanadanștra a cruțat-o pentru că era foarte frumoasă și a luat-o de soție.

Deși orașul era splendid, lui Yamadanștra nu i-a plăcut; de aceea, la porunca sa, au fost durate multe clădiri din aur în care s-a instalat și a trăit cu Madanadanștra, după ce i-a, risipit suita. Eu sunt sora mai mică a celui *raṅgasa* și sunt nemăritată! Însă în clipa când te-am văzut m-am îndrăgostit de tine și mă socotesc soția ta. Iată de ce și ea și eu ne-am bucurat când l-ai ucis pe tiran. Căsătorește-te cu mine, căci în inimă ții tu ești deja soțul meu!"

Indivarasena a luat-o de soție pe Khadgadanștra, frumoasa fecioară, prin acea ceremonie specială numită *gandharva*, și a trăit multe zile fericite împreună cu ea, avându-l alături pe credinciosul său frate. Iar sabia miraculoasă, primită în dar de ta zeița Durga, îi împlinea orice dorință exprimată în gând. Cu ajutorul acestei săbii, care prin puterea ei miraculoasă se aseamăna

122

SOMADEVA

I

pietrei filozofale, Indivarasena a făurit o caleașca zburătoare în care l-a urcat pe fratele său, Anicihasena, și l-a trimis să ducă vești părinților lor. Caleașca a călătorit iute prin văzduh și în scurt timp a ajuns la Iravati, cetatea de scaun a tatălui lor. Anicihasena intră în palat și se prosternă la picioarele părinților. Iar tristețea de pe chipurile regelui și reginei se risipi, ca norii împrăștiați de vânt, și fu înlocuită de soarele bucuriei, când îl văzură pe fiul lor cel mic revenit viu și nevătămat. Se îmbrățișară cu dragoste, după care băiatul le povesti întâmplările - neplăcute la început, dar fericite în cele din urmă - cărora le făcuseră față el și Indivarasena, fratele său mai mare. Cu acest prilej, Anicihasena află uneltirile puse la cale de pizmașă regină, a doua lor mamă, din cauza cărora fuseseră siliți să se exileze și suferiseră atât de mult și ei și părinții lor.

Anicihasena trăi în tihnă o bucată de vreme, înconjurat de dragostea părinților și respectul supușilor. Într-o dimineață însă se trezi cu dorul ațâțat în piept pentru fratele său și totodată îngrijorat din pricina unor vise neliniștitoare. Se duse, deci, și -cerându-i îngăduința să plece - îi spuse regelui: „Tată, binecuvântează-mă! Iar eu îi voi spune fratelui meu cât de mult tânjiți de dorul lui și mă leg să-l aduc acasă".

Parityagasena, regele, și regina sa, Adhikasangama, îl binecuvântară cu multă bucurie, auzind făgăduiala pe care le-o făcuse Anicihasena. Iar acesta, urcându-se în caleașca fermecată, străbătu iute distanța mare până la Sailapura și se duse, fără zăbavă, la palat. Aici îl găsi pe Indivarasena, zăcând întins fără suflare la pământ, bocit de Khadgadanștra, soția sa, și de Madanadanștra, soția' celui *raṅgasa* pe care îl ucisese. Uluit și îndurerat, Anicihasena întrebă ce s-a întâmplat. Atunci Khadgadanștra i se spovedi, spunând: „Într-o zi, după ce ai plecat, m-am dus să mă purific, îmbăindu-mă. La înapoiere i-am găsit pe soțul meu și pe această femeie, Madanadanștra, înlănțuiți cu dragoste. M-a cuprins o mânie copleșitoare și - deși el a încercat să mă îmbuneze - din pricina geloziei nu am putut judeca așa cum trebuia, ci mi-am zis: «Vai! Așa de repede m-a uitat! El s-a purtat atât de necuviincios și crede că îi este îngăduit orice pentru că are paloșul miraculos. De aceea am să fac să dispară această armă, care e pricina purtării lui vinovate!» Chiar în noaptea aceea, pe când el dormea, am luat sabia și am nimicit-o, aruncând-o în foc. În aceeași clipă el s-a prăbușit și de atunci zace fără suflare. Madanadanștra m-a certat, pe bună dreptate, iar eu sunt atât de tristă, încât nu mai vreau să trăiesc: ține hangerul acesta și ucide-mă!" Anicihasena însă nici nu s-a gândit să înfăptuiască ceea ce îi ceruse femeia, care acum se

OCEANUL POVEȘTIILOR (Kathasaritsagara)

123

căia sincer; ci simțea că îi vine să-și pună singur capăt zilelor. Și chiar vroi să-și înfăptuiască gândul, când un glas divin, din ceruri, îl opri, spunându-i: „Nu te pripă, prinț! Fratele tău nu a murit! El zace fără cunoștință, pedepsit de Durga, care s-a supărat pentru că nu a avut grijă de sabia miraculoasă pe care i-o dăruise. Și nici pe Khadgadanștra nu trebuie să o învinuiești, căci toate cele întâmplate sunt urmarea faptului că voi v-ați renăscut în lumea aceasta din pricina unui blestem. Iar ambele femei au fost soțiile fratelui tău în viața lor anterioară. De aceea, dacă vreți să vă atingeți țelul, proslăviți-o și îmbunați-o pe Durga!"

Anicihasena renunță la ideea de a-și pune capăt zilelor; ci luând rămășița paloșului miraculos, care nu fusese nimicită, zbură cu caleașca în munții Vindhya, sălașul mării zeițe, pentru a se prosterna la tălpile ei și pentru a i se închina. Și din nou se gândi să o îmbuneze cu prețul vieții sale, când glasul ceresc îl opri încă o dată, spunându-i: „Iar te pripești, farul meu! Eu sunt mulțumită de prinosul tău de devoțiune. Înapoiază-te de unde ai plecat și îți vei găsi, fratele, viu și nevătămat, iar eu îi voi dărui o sabie pură și nepătată".

În aceeași clipă, tânărul prinț observă că ținea în mână o sabie nouă, sclipitoare. Dădu ocol statuii zeiței, cu brațul drept înălțat în chip de mulțumire, apoi urcă în caleașca fermecată care îl duse ca vântul înapoi la Sailapura. Când coborî din caleașca, Anicihasena îl zări pe fratele său, Indivarasena, care își redobândise cunoștința și i se aruncă la picioare, plângând de bucurie. Indivarasena își îmbrățișa fratele, iar cele două soții se prosternară în fața lui cu recunoștință, slăvind-l. „Tu ne-ai salvat soțul!", îi mulțumiră ele; atunci Anicihasena povesti fratelui său cele aflate, iar acesta, auzind adevărul despre viețile lor din trecut, nu mai fu mânios, ci o prețui și mai mult pe Khadgadanștra.

Indivarasena auzi din gura fratelui său că părinții îl așteaptă măcinați de dor; de asemenea, află că pricina tuturor necazurilor îndurate fusese ticăloșia pusă la cale din invidie de regina Kavyalankara, a doua lor mamă. Atunci

apucă sabia pe care Anicihasena i-o înmânase și își îndreptă gândul către marea zeiță protectoare Durga, dorindu-și o altă caleașca, mult mai mare. Dorința îi fu împlinită imediat, prin puterea miraculoasă a harului divin, și o caleașca imensă poposi în fața sa. Prințul o încărcă, punând înăuntru toate palatele de aur cu tot ce conțineau ele; apoi se urcară soțiile sale și fratele său și cu toții porniră în zbor spre Iravati, localitatea lor de baștină. După ce minunata caleașca poposi la destinație, cei doi prinți și însoțitorii lor coborâră în fața norodului uimit, și intrară în palat. Aici îi găsiră

124

SOMADEVA

pe rege și regină șezând pe tronuri și se prosternară la picioarele lor; apoi se îmbrățișară plângând de bucurie și părinții și copiii. Revederea fericită risipi din inimile lor ultimele rămășițe de tristețe și durere. Iar când zăriră nurorile, soțiile fiului cel mare, cu frumusețea lor, regele Parityagasena și regina Adhikasangama își simțiră sufletele senine și limpezite. Totodată, puterea dovedită de fiul lor cel mare - care strunise în văzduh o caleașca uriașă încărcată cu palate de aur și felurite alte daruri prețioase - îi încântă și îi umplu de mândrie.

Indivarasena trăi mult timp fericit cu soțiile sale, alături de părinții și fratele său, înconjurat de respectul și dragostea poporului, într-o zi, cu îngăduința părintelui său, regele Parityagasena, Indivarasena porni război în cele patru vânturi. Cu oastea sa vitează, cu puterea paloșului său miraculos, eroul nostru cuceră întregul pământ și se înapoie urmat de un convoi lung de care încărcate cu giuvaeruri, aur și alte bogății, de turme de elefanți și herghelii de cai, iar la urmă veneau înșirați monarhii învinși. Ajunse lângă cetatea de scaun a țării, iar de departe se vedea oastea cea mare care se apropia ca un nor mișcător. Prințul, încununat de glorie, intră în palat unde îl întâmpină însuși regele; iar regina Adhikasangama se bucură foarte când își revăzu fiii teferi și victorioși. Indivarasena a petrecut zile în șir în plăceri, răsfățat de soțiile sale și prețuit de supuși. Apoi, el a depus la picioarele părintelui său pământurile cucerite, ca tribut din partea monarhilor învinși, care astfel îi recunoșteau supremația.

Într-o zi, prințul erou - trezit parcă dintr-un somn lung - își aminti de viața sa din trecut și îi zise părintelui său: „Mi-am amintit că m-am mai născut în trecut și am să-ți povestesc viața mea de odinioară. Ascultă, deci: Pe platoul munților Himalaya se înalță o cetate numită Muktapura unde domnea un rege pe care îl chema Muktasena, mlădiță din neamul *vidyadhara*. Iar regina sa, Kambuvati, i-a dăruit doi băieți - Padmasena și Rupasena, pe numele lor. O fecioară - Adityaprabha - fiica unei căpetenii *vidyadhara*, se îndrăgosti de Padmasena și îl alese să-i fie soț. În același timp, o altă fecioară *vidyadhara*, pe care o chema Ciandravâti, se îndrăgosti de Padmasenay devenindu-i a doua soție. Însă Adityaprabha era foarte geloasă pe cealaltă soție, pe care o socotea rivala sa, și din pricina aceasta îi provoca multă bătaie de cap soțului ei. Acesta, l-a rândul său, îl necăjea pe tatăl său, Muktasena, spunându-i: „Tată, nu o mai pot îndura pe Adityaprabha, care mă chinuiește neîncetat cu gelozia ei

OCEANUL POVEȘTIILOR (Kathasaritsagara)

125

bolnăvicioasă. De aceea, vreau să mă retrag în sihăstrie, în pădure, căci numai astfel mă voi izbăvi de mizeriile ei. Dă-mi rogu-te, binecuvântarea ta!" Tatăl însă se supără din pricina insistenței lui și îl blestemă, zicând: „La ce folosește să te surghiunești în pădure și să duci viața de pustnic? Vă blestem să treceți în lumea muritorilor. Acolo, Adityaprabha - soția ta - se va naște în neamul demonilor *rakṣasa* și va deveni din nou soția ta. Iar Ciandravâti, a doua ta soție, care este virtuoasă și te iubește, va fi soția unui rege, apoi ibovnica unui *rakṣasa* și în cele din urmă va deveni soția ta iubitoare. Iar pentru că Rupasena văd că ține la tine, se va naște în viața sa viitoare tot ca fratele tăn mic. Iar tu, când te vei renaște, și atunci vei avea de suferit din pricina soțiilor tale. Însă când tu, prinț viteaz, ai să cucerești tot pământul și ai să-l dăruiești regelui, tatăl tău, atunci ai să-ți amintești viața ta din trecut, iar blestemul se va risipi!"

Fiind blestemat în felul acesta, Padmasena a decăzut și a trecut în rândul muritorilor. Eu sunt acel Padmasena, renăscut ca fiu al tău, purtând numele de Indivarasena, și mi-am împlinit menirea. Iar Rupasena s-a născut din nou sub chipul lui Anicihasena, fratele meu mai mic; și vei ști că Adityaprabha și Ciandravâti s-au renăscut și sunt acum Khadgadanștra și Madanadanștra. Iar acum, ceea ce soarta ne hărăzise s-a împlinit; de aceea, tată, îngăduie să ne înapoiem la sălașul nostru din mijlocul neamului *vidyadhara*.

Indivarasena tăcu, îndată, în mod miraculos, frații și cele două tinere femei și-au lepădat învelișul uman și s-au reîntrupat ca ființe celeste *vidyadhara*. Cu toții se prosternară la picioarele regelui Parityagasena și ale reginei Adhikasangama, proslăvindu-i. Apoi Indivarasena cu soțiile sale și cu fratele mai mic, Anicihasena, urcară în caleașca fermecată, care îi purta în zbor, cu iuțeala vântului, până la cetatea Muktapura. Aici prinții au fost întâmpinați de tatăl lor, regele Muktasena și de regina sa, căreia i s-au luminat ochii când i-a văzut pe fiii ei, prințul Padmasena și fratele său mai mic, Rupasena.

Acolo, în cetatea Muktapura, Padmasena a trăit fericit cu Adityaprabha și Ciandravâti, soțiile sale, lecuite de boala geloziei, avându-l alături pe fratele său mai mic, prințul Rupasena.

OCEANUL POVEȘTIILOR (Kathasaritsagara)

127

Povestea regelui Mahasena și a virtuosului său sfetnic brahman Gunasarman

Orașul Ujjayini, cu nenumăratele sale lacuri ale căror ape cristaline scânteiază ca nestematele la soare, este o adevărată podoabă pe pământ. Aici își avea reședința regele Mahasena, un bărbat pe cât de frumos, pe atât de înțelept, iubit și respectat de tot norodul. El avea o soție pe care o chema Asokavati, frumoasă cum alta nu găseai în cele trei lumi, pe care Mahasena o iubea mai mult decât însăși viața sa. Regele cărmuia împărăția împreună cu ea, având alături un prieten brahman pe care îl chema Gunasarman și pe care îl prețuia și îl respecta. Deși încă tânăr, frumosul și bravul brahman cunoștea toate *șastras** și stăpânea la fel de bine și știința cuprinsă în *Vede* și meșteșugul armelor. Gunasarman era nedespărțit de regele său.

Într-o zi, o discuție despre dans se iscă între Mahasena și regina sa. Regele i se adresează sfetnicului său, care - ca de obicei - se afla lângă el, spunându-i: „Tu le știi pe toate, nu există îndoială în privința asta. Eu și regina am vrea să vedem pe cineva dansând. De aceea te rugăm să dansezi, dacă știi și poți, să ne faci plăcere ca să ne satisfacem curiozitatea”. Gunasarman răspunse zâmbind: „De bună seamă știu să dănuiesc, dar nu se cuvine să se danseze la curtea regală. Căci dansul dezmătat este și caraghios și necuviincios, iar eu nu vreau să mă fac de rușine în fața regelui și a reginei”. Însă regele, îndemnat de regină - a cărei curiozitate fusese atârnată - insistă: „Rogu-te, fă-ne această plăcere. N-ai să dănuiești în public, ca să te rușinezi, ci doar în prezența noastră. Iar eu acum nu îți sunt rege, ci un prieten

* Lege, teorie, învățătură.

care dorește să cunoască meșteșugul tău la dans. Totul se va petrece fără ceremonie, doar între noi. Uite, n-am să pun îmbucătură în gură până nu ne satisfaci dorința.”

Brahmanul a cedat, în cele din urmă: căci care slujitor e în stare să nu se supună poruncii exprimate de stăpân? Gunasarman a dansat cu atâta măiestrie, unduindu-și trupul, încât a umplut de încântare inimile perechii regale. Iar după ce termină dansul, regele i-a întins o liră, rugându-l să le cante; însă brahmanul de-abia atinsese strunele lirei și se opri. „Măria Ta, grăi el, lira aceasta nu este bună, căci înăuntrul ei se află ascuns un câțel! Mi-am dat seama de lucrul acesta auzind cum sună strunele. Poruncește să mi se dea un alt instrument!” Neîncrezător, regele stropi lira, apoi o desfăcu și, spre uimirea sa, găsi înăuntru ascuns un câțeluș. Încântat, Mahasena laudă știința și puterea de pătrundere a brahmanului și îi oferă o altă liră. Gunasarman cântă divin, melodiile izvorau din strunele lirei și curgeau lin, ca undele Gangelui când străbate cele trei lumi, desfătând deopotrivă inimile și urechile ascultătorilor. Dorind să-l pună la încercare, regele îi spuse: „Vreau să văd dacă la luptă ești la fel de priceput ca la muzică și dans. De aceea arată-mi, neînarmat fiind, cum poți învinge inamicul, legându-l de mâini și de picioare.” Gunasarman răspunse: „Măria Ta, ia-ți arma și încearcă să mă lovești, ca să-ți pot dovedi meșteșugul meu, așa cum dorești”. Regele îl ascultă și, apucând sabia, se năpusti asupra lui, însă brahmanul, iute ca fulgerul, îl dezarma și îl legă de mâini și de picioare, îndeplinind porunca, fără ca să fi suferit măcar o zgârietură. Mahasena îl prețui și mai mult pe credinciosul slujitor care era la fel de priceput ca soldat, ca și cântăreț.

Se întâmplă însă că, impresionată de frumusețea și de măiestria priceperii sale în felurite științe și arte, regina Asokavati se înamora de brahman. „Ce rost are viața- dacă nu voi fi a lui?”, își zise ea și, cu șiretenia ce caracterizează femeile îndrăgostite, îi zise regelui: „Iubitul meu soț, fa-mi hatârul și poruncește-i lui Gunasarman să mă învețe să cânt la liră. Căci, ascultând melodiile sale, am simțit că se aprinde în mine dorința de a cânta și eu la acest instrument.” Fără să bănuiască nimic, regele transmise brahmanului dorința reginei. Iar Gunasarman îi răspunse: „Voi face cum poruncești, Măria Ta. Vom începe lecțiile în prima zi pe care o voi socoti binecuvântată acestui scop”. Dar înțeleptul brahman amâna întruna sorocul, căci observase că pe fața reginei avusese loc o schimbare și se temea să nu se întâmple ceva rău.

128

SOMADEVA

Într-o zi, Gunasarman ședea lângă rege în timp ce acesta prânzea. Bucătarul tocmai îi servise un sos picant, aromat cu mirodenii, iar regele se pregătea să guste, când deodată brahmanul interveni. „Oprește-te!”, strigă el, iar când stăpânul, -surprins, < întrebă ce înseamnă asta, credinciosul sfetnic îl lămură: „Măria Ta, sosul este otrăvit! Mi-am dat seama de lucrul acesta văzând că bucătarului îi tremurau mâinile c^nd servea, iar ochii i se rostogoleau, privindu-mă cu frică. Ca să aflăm dacă am dreptate sau nu, poruncește^i să guste mâncarea, iar dacă bănuiala mea se adevărește, am să-l lecuiesc cu ajutorul unui antidot care va anihila efectul otrăvii!” Regele îl chemă îndată pe bucătar și îi porunci să mănânce din farfuria sa. Speriat, dar neavând încotro, bucătarul gustă sosul și îndată se prăbuși în nesimțire. Brahmanul îl salvă, așa cum făgăduise, cu ajutorul unor leacuri și descântece, după care bucătarul se ridică și făcu mărturisiri complete. „Măria Ta, spuse acesta, am fost trimis de dușmanul tău, Vikramasakti, regele statului Gauda, cu poruncă să te ucid, otrăvind-te. M-am prezentat ca fiind un meșter străin, priceput la gătitul unor bucate deosebite și am fost angajat la cuhnia palatului. Am fost prins astăzi, așa că acum viața mea se află în mâinile tale!” Mahasena l-a pedepsit pe trădător așa cum merita, iar pe brahman l-a răsplătit împărătește, dăruindu-i o mie de sate, drept recunoștință pentru că îl salvase de la moarte. A doua zi, spre a o mulțumi pe regina care nu îi dădea pace deloc, regele îi porunci lui Gunasarman să înceapă

predarea lecțiilor de muzică. Și în timp ce profesorul se străduia să-și îndeplinească misiunea, regina Asokavati îi făcea ochi dulci, râdea cu dragălașenie și îl provoca mereu cu purtarea ei ușuratică, într-o zi, pe când Gunasarman își dădea silința să o învețe cum să ciupească strunele, regina începu - ca din greșeală - să mângâie, ba chiar să zgârie mâinile dascălului de muzică. Iar când acesta îi ceru să înceteze, femeia recunoscu pe șleau:

„Doar pentru a te avea lângă mine, bărbat frumos, m-am prefăcut că vreau să învăț să cânt la liră. Te iubesc cu disperare, de aceea iubește-mă și tu!” Virtuosul brahman o respinse, zicându-i: „Nu vorbi așa! Tu ești soția stăpânului meu și nu se cuvine ca eu, cu situația mea, să-l trădez. Încetează cu purtarea ta nesăbuită!” însă regina nu se dădu bătută: „În zadar ești chipeș și te pricepi la multe, dacă nu înțelegi patima care îmi mistuie inima! Cum e cu puțință ca dragostea mea să nu te miște deloc?”

„Ai dreptate! îi răspunse Gunasarman ironic. La ce folosește frumusețea și măiestria dacă sunt murdărite de ticăloșie, pângărind

OCEANUL POVEȘTILOR (Kathasariesagara)

129

soția altuia, astfel ca să te perpelești veșnic în focul gheenei?” Atunci, prefăcându-se mândră, regina îi zise: „Sunt deznădăjduită și, dacă nu împărtășești iubirea mea, sunt hotărâtă să-mi pun capăt zilelor! Mai înainte însă am să te ucid pe tine”. Brahmanul, fără să clipească, îi răspunse: „Fă cum dorești! Este mai bine să trăiești cinstit o clipă, decât un *crore** de ani în păcat. Și este mai bine să mor fără ca suveranul meu să-mi poată reproșa ceva, decât să fiu condamnat la moarte învinuit de trădare, și cu numele pătat!”

Însă regina continua să se încăpățâneze. „Vezi să nu te trădezi pe tine însuși! îl apostrofa ea. Ascultă-mă! Regele nu-mi iese din vorbă și face cum îl sfătuiesc eu, chiar dacă ceea ce îi spun este aproape cu neputință de înfăptuit. Am să-i spun să-ți dăruiască ținuturi întinse; am să-i cer ca toți membrii suitei tale să fie înnobilați. Astfel vei deveni tu însuși rege, căci tu ai calitățile necesare unui cărmuitor. De ce să-ți fie teamă? Cine te-ar putea întrece și cum? De aceea consimte fără frică să-mi fii iubit! De nu, vei muri!”

Ascultând-o și văzând că femeia nu dă înapoi, Gunasarman căută să câștige timp și, prefăcându-se că s-a lăsat convins, îi zise: „Văd că ești foarte hotărâtă, de aceea am să mă supun dorinței tale. Totuși, nu cred că este bine să purcedem îndată la înfăptuirea ei, căci s-ar putea să se afle. Să mai așteptăm câteva zile. Crede-mă, ceea ce spun e înțelept. Ce interes aș avea să-ți stârnesc dușmănia, care ar însemna pieirea mea?” în felul acesta Gunasarman izbucni să o liniștească pe apriga femeie, prefăcându-se că s-a dat bătut, acceptându-i capriciile și se despărți de ea, răsufălând ușurat.

După câteva zile regele Mahasena se duse și împresură cu oastea sa cetatea de scaun a regelui Somaka. Însă regele Vikramasakti, cărmuitorul statului Gauda, află ce se petrecea și în grabă trimise oastea sa care, la rândul ei, împresură forțele inamicului său, regele Mahasena. Prins astfel între ciocan și nicovală, regele îi zise sfetnicului său brahman: „Pe când asediam dușmanul, am fost noi înșine împresurați și acum suntem siliți să luptăm pe două fronturi! Cum o să putem face față situației, căci forțele sunt inegale? Și cât timp vom lăncezi fără a ne lupta? Spune-mi ce să facem ca să ieșim din impas?” Gunasarman, „are nu se dezlipea de rege, îi răspunse: „Am să nascocesc o cale care să ne îngăduie să depășim această greutate”. După ce l liniști pe rege, la căderea nopții brahmanul își unse pleoapele

* Zece milioane.

130

SOMADEVA

OCEANUL POVEȘTILOR (Kathasaritsagara)

131

cu o alifie miraculoasă care îl făcu nevăzut. Apoi, tiptil, fără a fi simțit sau văzut de cineva, pătrunse în tabăra inamicului și intră în cortul regelui Vikramasakti, care dormea. Gunasarman îl trezi și, ca un duh misterios, șopti la urechile suveranului dușman: „Află, o, rege!, că eu sunt trimisul zeilor, care îți poruncesc să închei pace imediat cu regele Mahasena și să pleci fără zăbavă, altminteri oastea îți va fi nimicită! Trimite un sol cu propuneri de pace regelui Mahasena, iar el le va accepta. Marele Vișnu mi-a poruncit să te previn, căci tu îl proslăvești, iar el îi ajută pe fideli săi!”

Speriat, regele Vikramasakti cugetă: „De bună seamă, este o intervenție divină, căci nici un muritor nu ar fi izbutit să pătrundă în tabăra aceasta păzită cu strâșnicie. De aceea, voi face cum mi se poruncește!” Și, cu glas tare, grăi: „Slavă marelui zeu protector! N-am să ies din cuvântul lui!” Obținând, astfel, ceea ce urmărise, Gunasarman se înapoie, pe aceeași cale miraculoasă, la tabăra sa, confirmând încă o dată fidelitatea față de suveranul său. Mahasena, bucuros, cu încrederea întărită în capacitățile credinciosului sfetnic, îl îmbrățișa pe Gunasannan, numindu-l salvator al vieții și tronului său. A doua zi sosi împuțernicitul regelui Vikramasakti care încheie pacea cu Mahasena care, având spatele asigurat, își îndreptă toate forțele împotriva regelui Somaka, pe care îl înfrânse, copleșindu-l ȧra. Mahasena se înapoie glorios la Ujjayini, după victoria dobândită cu ajutorul lui Gunasannan, aducând acasă și o bogată pradă de război compusă din mulți elefanți și herghelii de cai frumoși. În perioada următoare brahmanul dovedi valoarea sa neprețuită salvându-ȧ suveranul de două ori de la moarte: o dată când Mahasena era cȧt pe-aci să fie înhȧțat de un crocodil, în timp ce făcea baie rituală, iar a doua oară lecuindu-l de mușcătura unui șarpe veninos.

Trecu o bucată de vreme, iar regele Mahasena folosi acest răgaz pentru a-ȧ aduna și înarma oastea cu care porni

la război împotriva veșnicului său dușman, regele Vikramasakti. Acesta, aflând intențiile adversarului, nu a așteptat să-l vadă la porțile sale, ci a pornit în fruntea oștii sale și a ieșit în întâmpinarea regelui Mahasena. A avut loc o bătălie crâncenă, soldații celor două armate măcelărindu-se unii pe alții; apoi Mahasena și Vikramasakti s-au înfruntat în luptă, față-n față, în carele lor. Iar când carele au fost nimicite, cei doi rivali au coborât și s-au înfruntat în luptă corp la corp. În timp ce se băteau cu înverșunare, regele Mahasena se împiedică și căzu, iar dușmanul său M

profitând de prilej - se pregătea să-i dea lovitura de grație. Dar atunci interveni Gunasannan, care - văzându-și suveranul în pericol de moarte - a azvârlit discul, retezând mâna în care Vikramasakti ținea sabia cu care vroia să lovească. Apoi a lovit cu buzduganul în piept, iar Vikramasakti a căzut mort. Mahasena s-a ridicat și, văzându-și inamicul răpus, i-a spus cu recunoștință lui Gunasannan: „N-am cuvinte de mulțumire! Ești un brahman erou! Pentru a cincea oară mi-ai salvat viața!”

Armata inamică a fost risipită și pusă pe fugă, iar țara regelui înfrânt a fost cucerită. Apoi, Mahasena i-a înfrânt și pe alți regi, pe care i-a supus, după care s-a înapoiat la Ujjayini, victorios și încununat de glorie. Aici a trăit în tihnă, avându-l mereu lângă el pe credinciosul brahman, Gunasannan, căruia îi datora de fapt succesele sale.

Regina Asokavati nu renunțase la țelul ei. Zi și noapte îl urmărea cu pasiunea sa vinovată pe bravul brahman, care însă nu ceda și refuza să comită așa o crimă. Căci oamenii virtuoși preferă să moară, decât să calce strâmb.

Turbată de mânie pentru că patima ei nu era satisfăcută, ura față de brahmanul încăpățânat crescuse fără limite și o determină să se răzbune pe omul care - respingându-l, o insultase. Într-o zi, când Mahasena intră în iatacul reginei, găsi femeia pe care o iubea tristă și cu lacrimi în ochi. Îngrijorat, regele o întrebă: „Ce s-a întâmplat, iubita mea regină? Cine te-a nemulțumit? Te-a jignit cineva? Spune-mi cine-i acela și am să-l pedepsesc așa ca să fie pildă tuturor! Am să-i iau viața și am să-i confisc averea nemernicului!”

Vicleana și răzbunătoarea femeie se prefăcu că stă la îndoială și că cedează cu mare greutate, spunând: „Tu nu ai putere să-l pedepsești pe acela care m-a insultat, căci el nu este om de rând. Ce rost are să te necăjesc, dezvăluindu-ți numele lui?” Apoi, prefăcându-se că cedează cu greu insistențelor regelui, zise: „Soțul meu iubit, văd că vrei cu tot înadinsul să afli necazul meu, de aceea ascultă ce îți voi povesti.” În continuare perfida Asokavati zise următoarele:

Gunasannan, brahmanul care pretinde că îți este fidel, a trimis în taină un mesager la regele statului Gauda, făgăduindu-i că te va trăda și te va da legat, dacă va fi răsplătit cu aur și alte bogății. Un sfetnic l-a convins pe rege să respingă propunerea, îgurându-l că va folosi o altă cale pentru a atinge același țel, fără a cheltui nimic.

Regele l-a ascultat și, ca urmare, mesagerul lui Gunasannan a fost întemnițat, iar la Ujjayini a fost trimis bucătarul care avea poruncă să te otrăvească. Dar mesagerul a

132

SOMADEVA

izbutit să scape din temniță, a revenit acasă pe ascuns, informându-l pe stăpânul său despre complotul organizat.

Vicleanul brahman a așteptat și l-a surprins pe bucătarul criminal tocmai când era pe cale să te otrăvească. În felul acesta și-a câștigat încrederea, căci tu - neștiind și nebănuind nimic - l-ai socotit cinstit și credincios ție.

După ce la porunca ta **bucătarul** a fost pedepsit, rudele îngrijorate ale acestuia - mama, soția și fratele mai mic - au venit la Ujjayini să afle ce s-a întâmplat. Dar nemernicul brahman le-a prins și le-a ucis pe mama și pe soția bucătarului.

Fratele însă a izbutit să scape și s-a refugiat în palat, căutând salvarea în chiar apartamentele mele. Tocmai îmi istorisise cele petrecute când a apărut Gunasannan, iar fratele bucătarului a fugit înfricoșat, nu știu unde.

Brahmanul venise căci fusese prevenit de o slugă, totuși a rămas șocat când l-a găsit pe acesta vorbindu-mi. Părea că se gândește ce să facă, iar eu l-am întrebat: „Gunasannan, de ce ești tulburat? Ce s-a întâmplat?”

Atunci vicleanul, urmărind probabil să mă atragă de partea sa, de teamă că am priceput uneltirile sale și că îl voi divulga, a căzut în genunchi și - îmbrățișându-mi picioarele - m-a implorat: „Regina mea! Inima îmi este mistuită de patima iubirii pentru tine! Alină-mi focul și redă-mi viața de brahman!”

Nimeni nu era de față ca să audă sau să ne vadă. M-am desprins și m-am retras speriată și foarte tulburată. El însă a profitat că sunt o femeie slabă și neajutorată, s-a năpustit și m-a strâns în brațe, împotriva voinței mele. În clipa aceea a apărut Palavika, slujnica mea, iar Gunasannan a părăsit în grabă încăperea, speriat că i-au fost descoperite intențiile mârșave. Dacă nu venea Palavika, ticălosul m-ar fi siluit, fără îndoială! Iată de ce sunt atât de 'amărâtă!’

Terminând de povestit scornelile sale, regina a început să plângă cu prefăcută deznădejde. Căci din minciună s-au întrupat femeile rele! Regele s-a făcut foc de mânie, fiindcă încrederea în femeia iubită îl face pe bărbat să-și piardă puterea de judecată. „Am să-l pedepsesc pe trădător! izbucni regele. Să nu te îndoiești, iubita mea! Va pieri, dar trebuie să fiu cu băgare de seamă, deoarece toată lumea știe că brahmanul mi-a salvat viața de cinci ori și ne-am acoperi de rușine dacă s-ar afla că am plănuvit, cu bună știință, moartea lui. De aceea nimeni nu trebuie să afle că am încercat să te necinstească.”

Perfida Asokavati a spus: „Bine: ■ Totuși cred că este nevoie să dăm în vileag crima lui, trădarea de a fi complotat cu suveranul statului Gauda, împotriva stăpânului său.” Iar Mahasena, socotind înțeleaptă părerea femeii pe care o

OCEANUL POVEȘTELOR (Kathasaritsagara)

133

iubea, îi făgădui că va face așa cum îl sfătuisese ea. Apoi plecă în marea sală de audiențe. Aici i-a primit pe regii, prinții și eroii din diferite țări, care veniseră să i se închine.

Gunasannan a plecat de acasă și s-a îndreptat către curtea regală. Pe drum însă j s-au arătat multe semne pe care

le-a considerat a fi de rău augur. Un corb zbură pe partea sa stângă, un câine i-a tăiat calea de la stânga la dreapta, iar brațul și umărul stâng i-au zvâcnit. Îngrijorat, brahmanul și-a zis: „Semnele rele arată că se va abate o nenorocire peste noi. Nădăjduiesc însă că, orice mi s-ar întâmpla, suveranul meu nu va avea de suferit”. Cu aceste gânduri intră în marea sală de audiențe, rugându-se ca nici o nenorocire să nu se abată asupra palatului, însă când se închină și își ocupă locul său obișnuit lângă suveran, regele nu i-a răspuns ca în alte dați, ci l-a privit pieziș, iar ochii îi scânteiau de mânie! Gunasarman era foarte neliniștit, neștiind cum să interpreteze atitudinea stăpânului său. În clipa aceea regele se ridică de pe tron, privi roată în juru-i și, adresându-se curtenilor nedumeriți, grăi: „Ascultați ce a fost în stare să facă Gunasarman”.

Gunasarman interveni cu modestie: „Eu sunt servitorul tău, Măria Ta ești stăpânul, deci nu se cuvine să stăm pe picior de egalitate. Așează-te pe tronul de judecată și de acolo rostește-ți poruncile!” Așa grăi bravul brahman, iar regele - ascultând opinia sfetnicilor - luă loc pe tronul de judecător și se adresă curtenilor: „Cunoașteți prea bine că, cinstindu-l, l-am făcut pe Gunasarman egalul meu, preferându-l miniștrilor de viță. Iar el a uneltit, încheind o înțelegere cu cânnuitorul statului Gauda, și a vrut să mă trădeze. Iar lucrul acesta l-a pus la cale cu mesageri trimiși în taină la inamic.” Apoi Mahasena relatează povestea născocită de Asokavati; iar după ce sala se golise și rămăsese numai cu miniștrii cei mai apropiați, regele le spuse acestora că brahmanul vroise să o necinstească pe regină - căci el crezuse în minciunile acesteia. Gunasarman întrebă: „Măria Ta, cine a scormit asemenea prăpăstii? Cine m-a încondeiat în felul acesta mârșav?” Mânios, Mahasena răcnii: „Nemernicule! Susții că nu e adevărat? Atunci de unde ai știut că orezul din farfurie era otrăvit?” „Totul se poate afla prin înțelepciune!”, răspunse Gunasarman, însă miniștrii pizmași săriră cu gura strigând: „Așa ceva nu este cu putință!” Gunasarman se adresă regelui, spunându-i: „Măria Ta, tu nu ai dreptul să acuzi și nici să condamni pe nimeni până nu ai cercetat și aflat adevărul adevărat! Regele care e lipsit de simțul dreptății nu va fi iubit de supușii săi!” Iar când brahmanul a

134

SOMADEVA

OCEANUL POVEȘTILOR (*Kathasaritsagara*)

135

repetat aceste cuvinte înțelepte, regele nu s-a mai putut stăpâni: trase sabia și vru să-l lovească pe servitorul insolent (cum îl considera acum), dar Gunasarman se feri cu o fentă abilă. Curtenii se năpustiră și ei cu săbiile, însă bravul brahman nu numai că li s-a opus cu succes, dar - folosind măiestria sa în luptă - și-a dezarmat toți adversarii și i-a legat de plete pe unul de celălalt. Apoi și-a croit drum afară din sala tronului, răpunând vreo sută de ostași care încercaseră să-l urmărească. Repede se unse pe pleoape cu alifia miraculoasă care îl făcu nevăzut și purcese către Deccan. În timp ce călătorea, Gunasarman gândea: „De bună seamă, perfida Asokavati l-a ațâțat pe regele acela prost! Vai! Femeia a cărei iubire este respinsă devine mai rea decât o fiară! Iar cărmuitorul care nu caută să afle adevărul nu va avea servitori cinstiți!”

Cu aceste gânduri Gunasarman poposi într-un sat. Iar la marginea satului găsi șezând sub un *banyan* un dascăl brahman înconjurat de discipoli. Gunasarman l-a salutat și l-a cinstit cum se cuvine, iar brahmanul - după ce i-a răspuns cu aceeași politețe - l-a întrebat: „O, brahmane, spune-mi din care *Veda* ai -să ne reciți?” Iar Gunasarman i-a răspuns: „Preacinstite brahman, am să recit douăsprezece texte: două din *Samaveda*, două din *Rigveda*, șapte din *Yayurveda* și unul din *Atharvaveda*”. Când l-a auzit, dascălul brahman a exclamat cu admirație: „Trebuie că ești un zeu!” Apoi, observând ținuta mândră ce dezvăluia sufletul măreț al necunoscutului, dascălul îi zise: „Spune-mi care-i țara ta de baștină și cărei familii îi ești podoabă atât de prețuită? Cum te cheamă și cum de ești atât de învățat?”

Gunasarman atunci i-a spus povestea vieții sale

Adityasarman, tatăl lui Gunasarman

În cetatea Ujjayini trăia un brahman pe care îl chema Adityasarman. Tatăl său murise pe când el încă era copil, iar mama sa se sacrificase pe rug, o dată cu soțul decedat. Copilul a fost luat și crescut de un unchi, în căminul căruia a studiat *Vedele*, precum și alte cărți și lucrări de înțelepciune. Cu timpul a ajuns să stăpânească toate cunoștințele din operele studiate și ajunsese el însuși un învățat de seamă. Se întâmplă că Adityasarman legă prietenșug cu un pustnic rătăcitor. Odată, ermitul îl luă cu el pe prietenul său și amândoi se duseră într-un cimitir. Aici, sihastrul înfăptui un anumit ritual însoțit de sacrificiu pentru a lua în putere o *yakșini* *. Când termină ceremonialul, apărură arătare divină, o fecioară minunată împodobită, într-o caleașcă de aur, însoțită de un ciopor de fete, una mai frumoasă decât cealaltă. Iar frumoasa *yakșini* grăi cu voce melodioasă: „Pustnice-cerșetor, eu sunt o *yakșini* și mă cheamă Vidyunmala, iar însoțitoarele mele sunt și ele *yakșini*. Alege pe aceea care îți place mai mult și ia-o de soție. Pe mine nu mă poți lua de soție, căci nu cunoști farmececele și descântecele potrivite în acest scop. Te sfătuiesc nici să nu mai încerci!” Pustnicul o ascultă și alege pe una din frumoasele fete pentru a-i fi soție; apoi Vidyunmala, crăiasa, se făcu nevăzută împreună cu suita. Fermecat, Adityasarman o întreabă pe fata care rămăsese dacă există o altă *yakșini* mai frumoasă și superioară Vidyunmalei. Iar fata - <x răspuns: „Da, tinere chipeș, trei sunt cele mai frumoase *yakșini* - Vidyunmala, Ciandralekha și Sulociana, iar aceasta din urmă e superioară suratelor sale”.

Apoi această *yakșini* se înapoie în regiunile sale celeste spre a reveni lângă ermitul care o alesese, la vremea

dorită de el. Iar pustnicul-rătăcitor și prietenul său Adityasamian se înapoiară la locuința lor. Aici frumoasa *yakṣini* venea în fiecare zi și îl răsfață pe soțul ei cu toate plăcerile din lume.

Într-o zi Adityasarman o întrebă, prin intermediul prietenului său, ermitul-cerșetor, cine cunoștea farmecele și descântecele cu ajutorul cărora ar fi izbutit să o aibă în puterea sa pe Sulociana. Iar aceasta i-a răspuns, tot prin prietenul său, pustnicul: „în localitatea Jambuvana, din ținuturile de la miazăzi, trăiește un schimnic, Viṣnugupta, care își are sălașul pe malul râului Veni. Acesta este un călugăr budist, iar el cunoaște pe de-a întregul farmecele și descântecele respective.”

Adityasarman porni, fără zăbavă, spre ținutul cu pricina, iar pustnicul-rătăcitor îl urmă din prietenie. Aici l-a găsit pe pustnicul budist căutat și, cu învoirea lui, Adityasarman l-a slujit trei ani cu credință, fără a se dezlipi de el. Iar frumoasa *yakṣini* îl ajuta, Prin intermediul soțului ei, să-și înfăptuiască țelul urmărit. După miplinirea sorocului, pustnicul budist, fiind foarte mulțumit de modul cum fusese slujit, l-a inițiat pe Adityasarman în tainele farmecelor și descântecele și la înfăptuirea ritualurilor necesare pentru a o putea dobândi pe Sulociana.

* Partea feminină a unui *yakṣa*.

136

SOMADEVA

OCEANUL POVEȘTIILOR (Kathasaritsagara)

137

Înarmat cu taina farmecelor și descântecele, Adityasarman le folosi așa cum fusese învățat; apoi se retrase într-un loc pustiu și oferă o jertfă, cu ritualul prescris, fără a omite vreo ceremonie, îndată coborî din văzduh o caleașca din aur purtând-o pe Sulociana, o *yakṣini* de o frumusețe fără pereche, care spuse: „Vino! Vino, erou mare! Căci m-ai dobândit prin puterea vrăjilor tale. Însă trebuie' să pășuiești șase luni de zile înainte de a mă face soția ta, dacă vrei ca să-ți dăruiesc un fiu care va fi alesul Fortunei, purtând toate semnele binecuvântate, atotștiutor "și invincibil.”

Adityasarman consimți, iar Sulociana îl luă în caleașca și se înapoie la Alaka. Aici Adityasarman a trăit șase luni din cele mai dificile, alături de soția sa de care nu se putea atinge; până când zeul Belșugului, mulțumit de purtarea lui, i-o dăruie pe *yakṣini* după efectuarea unei ceremonii divine. *Yakṣini* Sulociana m-a adus pe lume ca fiu al lui Adityasarman, iar tatăl meu m-a numit Gunasarman, ținând seama de calitățile mele. Acasă la părintele meu am studiat *Vedele*, științele, teoria și practica, iar dascăl mi-a fost un prinț *yakṣa* pe care îl chema Manidara. Într-o zi, întâmplător, Indra veni în vizită la zeul Belșugului și toți cei aflați acolo s-au sculat respectuos în picioare când l-au văzut intrând pe Regele Zeilor. Doar părintele meu, care era cufundat în gânduri, nu s-a ridicat, iar Indra l-a afurisit, spunând: „Afară cu tine, nemernicule! Întoarce-te în lumea ta, a muritorilor, căci acolo ți-e locul!” Atunci Sulociana s-a aruncat la picioarele Marelui Zeu, implorându-i bunăvoința, reușind să-l îmbuneze într-o măsură. „Atunci nu el va pogon în lumea muritorilor, ci fiul său! Căci este știut că orice copil este o părticică a părintelui său. Acesta e ultimul meu cuvânt!”, hotărî Indra.

Atunci tatăl meu m-a luat și m-a încredințat unchiului meu, la locuința sa din Ujjayini. Căci soarta omului trebuie să se împlinească! Acolo se întâmplă că am legat prieteșug cu cărmuitorul țării. Acum, ascultă, îți voi povesti ce mi s-a mai întâmplat.

Gunasarman îi povesti brahmanului tot ceea ce pășise, de la început și până la sfârșit, cum pătimașa Asokavati îl urmărise cu răzbunarea ei, iar regele se lăsase îmbrobodit de femeia sa pe care o credea virtuoasă; și încheie cu lupta și fuga sa pentru a scăpa de o pedeapsă nedreaptă. „De aceea, brahmane, am plecat cu gând ca să mă așez într-o țară străină, când te-am

întâlnit pe tine”, termină Gunasarman de povestit. Brahmanul îi zise: „Bunul meu domn, sunt fericit că mi-ai ieșit în cale. Află că pe mine mă cheamă Agnidatta, satul acesta mi-a fost dăruit de suveran și îmi aparține. Sunt bucuros să te am oaspete. Rămâi la mine și trăiește în tihnă, cât timp dorești.”

După aceea Agnidatta l-a poftit pe Gunasarman la locuința sa, un conac spațios cu o curte imensă plină cu vaci, bivoli și mulți cai, și l-a cinstit după obicei: l-a îmbăiat, i-a uns trupul cu unguente aromatate, l-a îmbrăcat cu veșminte fine și l-a împodobit cu giuvaeruri de preț, iar în cele din urmă i-a oferit bucate alese de mâncare. Și pe când se aflau la masă, Agnidatta a chemat-o pe fiica sa, Sundari - o fecioară a cărei frumusețe putea tulbura chiar și pe zei - și a prezentat-o oaspetelui, pentru • ca acesta să descifreze, chipurile, semnele binecuvântate care o marcau pe fată. Gunasarman observă frumusețea neobișnuită a fiicei lui Agnidatta și zise: „De bună seamă, va avea rivale la casatei. Văd că are un neg pe nară și socotesc, prin urmare, că trebuie să aibă un al doilea neg pe sân.” Fratele fetei, la porunca tatălui, dezveli pieptul acesteia și, spre mirarea lor, găsiră al doilea neg așa cum prevăzuse Gunasarman.

Agnidatta grăi cu admirație către oaspetele său: „Văd că ești atotștiutor. Semnele pe care le-ai citit sunt norocul căminului nostru. Căci o femeie are adversare când soțul ei este avut și își poate permite să aibă mai multe neveste. Pe când omului sărac îi este prea mult chiar și una singură.” Gunasarman încuviință, spunând: „O ființă ca ea, "care poartă atâtea semne binecuvântate, nu poate avea parte decât de noroc!” Apoi, la rugămintea lui Agnidatta, Gunasarman a explicat semnificația negilor, după cum sunt ei așezați pe trup, pe un mădular sau altul. Sundari îl sorbea din ochi pe acest tânăr și frumos brahman, care pe deasupra era și înțelept. Agnidatta observă ce se petrecea și îi zise oaspetelui, între patru ochi: „Preacinstite brahman! Nu pleca în țări străine; iată, ți-o dau pe fiica mea de soție. Rămâi aici la mine și trăiește—ți viața în tihnă!” Gunasarman îi răspunse: „Aș fi cu

adevărat fericit și îți sunt recunoscător pentru bunătate. Însă nu pot uita că am fost învinuit pe nedrept, că regele a vrut să mă pedepsească fără ca măcar să cerceteze adevărul. Iar lucrul acesta mă jignește profund! O fată cum e fiica ta, frumoasă ca răsăritul de lună, ca a cincea notă de la alăută, îl va bucura și îl va face fericit pe bărbatul căruia îi este hărăzită; dar îl va face să se simtă și mai nenorocit pe acela care suferă în străfundul inimii. O femeie care se îndrăgostește pentru că așa o îndeamnă

138

SOMADEVA

inima este - de bună seamă - castă și pură; însă femeia dată de soție prin voința părintelui ei va deveni, fără îndoială, impură ca Asokavati. Pe lângă aceasta, cetatea Ujjayini nu este departe de locul acesta, iar dacă regele Mahasena ar afla că sunt aici, m-ar urmări și m-ar persecuta. De aceea voi călători, vizitând locurile sfinte ca să mă curăț de toate păcatele pe care le-am făcut de când m-am născut, până când viața mă va părăsi și trupul mi se va odihni în pace".

Agnidatta îl ascultă cu luare aminte, apoi - zâmbind - îi zise: „Dacă tu, care ești înțelept, manifesti atâta patimă, ce ne putem aștepta de la alții? Ce îți pasă ție, om curat la minte și la inimă, de nesăbuiința unui prost? Cine va azvârli noroiul împotriva vântului se va murdări singur! Curând regele va culege ceea ce a semănat, căci norocul nu se lipește de omul orbit de patimă și lipsit de discernământ! Tu ai fost dezgustat de o femeie ca Asokavati, dar, oare, nu poți respecta o femeie bună, pe care o deosebești după semnele faste care o blagoslovesc? E drept că nu suntem departe de Ujjayini, dar voi lua măsuri ca nimeni să nu afle că te găsești aici. Dacă dorești să faci un pelerinaj, vizitând locuri sfinte, lucrul acesta este bun deoarece înțeleptii ne învață că aceasta este calea oferită oamenilor care nu își pot afla fericirea prescrisă de scripturi, acționând așa cum stă scris în *Vede*. Însă omul care dobândește liniștea sufletească oferind prinos de recunoștință zeilor, strămoșilor și focului, ce rost are să rătăcească în pelerinaj? Fiindcă nici pelerinul care doarme pe pământul gol, având brațul drept pernă, care trăiește din pomeni și bea doar apă nu este scutit de griji, chiar dacă s-a ridicat la înălțimea ermiților. Cât privește gândul de a—ți abandona singur trupul, lucrul acesta arată că înțelepciunea începe să te părăsească; fiindcă acela care își pune capăt zilelor suferă pe lumea cealaltă mai mult decât pe pământ. Un om tânăr și înțelept, cum ești, nu poate comite o greșală atât de nesăbuită! Așa că hotărăște-te, fa cum te povățuiesc. Eu voi porunci să fie construită o locuință sub pământ, care te va ocroti de ochii nedorți și unde vei putea trăi în tihnă, împreună cu Sundari".

După ce ascultă îndemnul rostite cu atâta înțelepciune de gazdă, Gunasarman se învoi, lăsându-se convins. „Prea bine, zise el; cine ar putea respinge o fecioară frumoasă cum e Sundari? Însă nu voi trăi cu fiica ta decât după ce mi-am atins țelul. D°aceea voi cere binecuvântarea și ajutorul zeilor, prin ascetism strict și prin penitență, pentru a mă ajuta să mă răzbun pe aceia care m-au năpăstuit!"

OCEANUL POVEȘTILO (Kathasaritsagara)

139

Agnidatta se bucură de hotărârea tânărului brahman și chiar a doua zi porunci să se construiască un sălaș subteran pentru tinerii soți. Între patru ochi, Gunasarman îl întrebă pe Agnidatta: „Spune-mi cărui zeu să-i adresez ruga mea și să-i ofer sacrificii pentru a-l îmbuna să mă sprijine? Și ce vrăji și descântece să folosesc?"

Agnidatta îi răspunse: „Știu niște farmece pe care le-am aflat de la dascălul meu odinioară, pentru câștigarea bunăvoinței zeului Svamikumara, generalul zeilor, acela care a răpus-o pe Taraka, demonul-femeie, căreia până atunci nimeni nu izbutise să i se opună." Apoi Agnidatta i-a arătat și l-a învățat vrăjile și descântecele, iar Gunasarman s-a coborât în sălașul de sub pământ unde, având-o alături pe Sundari, a efectuat ceremonialul prescris și a folosit vrăjile ce îi fuseseră arătate, îndată i s-a ivit în față Zeul cu Șase Fețe care i-a spus: „Sunt foarte mulțumit de felul cum m-ai proslăvit. Îți hărăzesc o vistierie care nu se va epuiza niciodată... Iar după ce ai să-l înfrangi pe Mahasena, ai să supui toți regii pământului și ai să cârmuiești lumea întreagă." Apoi generalul zeilor a dispărut.

Atunci eroul brahman s-a-căsătorit cu tot ritualul cuvenit, luând-o de soție pe frumoasa Sundari, care îl iubea tot mai mult pe zi ce trecea. Iar viitorul său fericit se deslușea tot mai limpede și luminos.

Cu bogățiile sale fără de sfârșit Gunasarman puse pe picioare o armată puternică formată din zeci de mii de pedestrași, precum și din oști călări pe elefanți și cai, cu care porni în marș spre Ujjayini. Pământul duduia de pasul apăsător al ostașilor și de trapul animalelor. Sprijinit de mulți cârmuitori, care i se alăturară, supunându-i-se de bună voie, Gunasarman a măturat toate forțele care încercau să i se pună în cale și l-a înfrânt în bătălie pe nerecunoscătorul rege Mahasena, detronându-l. Gunasarman a dat o proclamație în care a dezvăluit mișelia regelui și a reginei sale, Asokavati.

Gunasarman fu încoronat rege și de-a lungul timpului s-a-căsătorit cu multe alte fete de monarhi. Însă soția sa preferată a rămas Sundari și împreună au domnit până la sfârșitul zilelor. Gloria sa a rămas veșnică, poruncile sale fiind ascultate pe tot cuprinsul pământului, până la marea cea mare.

OCEANUL POVEȘTILO (Kathasaritsagara)

141

Povestea prințesei

mofturoase

An ang arați și a celor patru tineri pretendenți la mâna ei

În cetatea Surapura domnea cândva regele Mahavaraha, I nimicitorul dușmanilor, care avea o singură fiică, Anangarati, **dăruită** de regina sa Padmarati, prin grația și bunăvoința zeiței ■ Găuri. Când Anangarati a crescut și a devenit o mândră fecioară numai bună de măritat, mulți regi i-au cerat mâna, însă ea i-a respins pe toți pretendenții. Conștientă de frumusețea ei, Anangarati a spus cu hotărâre: „Voi lua de bărbat numai pe un tânăr, care pe lângă că este frumos și viteaz, este capabil să înfăptuiască ceva minunat!”

Vestea s-a răspândit în lume și dȘn podișul Deccan au venit patra tineri care socoteau că împlinesc condițiile impuse de prințesă. Ei au fost anunțați la palat și i s-au înfățișat regelui Mahavaraha, care - având-o alături pe fiica sa - i-a întrebat: „Preacinstiți domni! Spuneți-mi, cum vă cheamă? Care este stirpea voastră? Ce vă pricepeți să faceți?” Unul din pretendenții la mâna prințesei grăi: „Pe mine mă cheamă Panciaphuttika și sunt din casta *șndra**. Eu am fost înzestrat cu harul țesutului și croitului pânzei. În fiecare zi cos cinci rânduri de straie: un rând îl dăruiesc unui brahman, al doilea îl ofer lui Siva, al treilea îl port eu, al patrulea îl păstrez pentru viitoarea mea soție, iar al cincilea îl vând la târg ca să mă întrețin”. Al doilea dintre tinerii pretendenți zise: „Pe mine mă cheamă Bhasajna și sunt din casta* *vaișya***. Eu înțeleg limbile tuturor jivinelor și păsărilor”. Al

* Ultima din cele patru caste recunoscute, din care fac parte aceia care servesc celelalte trei caste, superioare acesteia.

** A treia castă, a neguțătorilor, meseriașilor și agricultorilor.

treilea se prezentă: „Eu sunt Khadgadghara, sunt *kșatrya** și nimeni nu mă întrece la mănuierea săbiei”. Ultimul zise: „Eu sunt brahman** virtuos, mă cheamă Jivadatta. Pe mine zeița Găuri m-ă înzestrat - în marea ei bunătate - cu harul de a readuce la viață pe orice femeie care moare.” Apoi primii trei își laudară, unul după altul, frumusețea fizică, spiritul curajos și puterea brațelor; brahmanul se mărgini să vorbească despre vitejia și curajul său, dar nu zise nimic despre frumusețe.

Regele Mahavaraha îi porunci primului său ministru să-i găzduiască și să le ofere toată ospitalitatea celor patru tineri, apoi se întoarse către fiica sa și o întrebă: „Fătuca mea, pe care dintre ei îl preferi?” Iar Anangarati răspunse: „Tăticul meu drag, nu-mi place nici unul. Primul este un țesător *șudra*. La ce îmi folosește priceperea lui? Al doilea este *vaișya*. La ce bun faptul că înțelege limbajul animalelor și păsărilor? Eu sunt o femeie *kșatrya*, cum aș putea lua ca soț un bărbat de castă inferioară mie? Al treilea este *kșatrya* și este cu adevărat egal cu mine la stirpe. Însă el e sărac, trăiește punându-se în serviciul altora. Dar eu sunt fată de rege, de aceea nu-i pot fi soție. Iar brahmanul Jivadatta nu îmi place deloc! Este urât, a renunțat la *Vede*, deci a decăzut din poziția sa superioară. De ce vrei să mă dai lui? Mai degrabă ar trebui să-l pedepsești pentru că tu, tatăl meu, ca rege ai datoria să urmărești ca fiecare să respecte castele și datul sortii. Un rege erou, sprijinitor al religiei, va fi preferat suveranului care se mărginește a fi erou doar în virtutea săbiei sale. Eroul, susținător al religiei va fi superiorul a o mie de eroi care își întemeiază virtutea pe tăișul paloșului!”

Așa se încheie discuția dintre părinte și fiică; apoi regele își reluă treburile sale de- fiecare zi, iar fata se duse să se îmbăieze.

A doua zi cei patru tineri ieșiră să se plimbe prin târg, să vadă minunile din marele oraș”. Chiar atunci, un elefant turbat își rupse lanțurile cu care era prizonit și începu să calce în picioare oamenii speriați, care nu izbuteau să se ferească destul de repede din calea lui. Elefantul nebul îi zări pe cei patru eroi și se năpusti asupra lor, dar aceștia nu s-au speriat, ci l-au întâmpinat cu armele în mâini. Atunci Khadgadghara, tânărul *kșatrya*, i-a dat la o parte pe ceilalți trei tovarăși, atacând de unul singur pachidermul, căruia i-a scurtat cu o lovitură de paloș trompa cu aceeași ușurință cu care ar fi tăiat lujerul unui lotus. Apoi, se strecură cu agilitate sub elefant și îl lovi pe la spate.

* A doua castă, a războinicilor, nobililor și aristocrației militare. ** Prima castă prestabilă de divinități, singura din care se recrutau Preoții și dascălii.

142

SOMADEVA

În sfârșit, cu o ultimă lovitură îi reteză picioarele, iar elefantul \ - scoțând un răget disperat - se prăbuși mort.

Norodul privea | uluit la viteazul erou, iar regele Mahavaraha îl primi cu admirație, când află fapta lui eroică.

A doua zi regele a plecat la vânătoare călare pe elefantul său preferat, însoțit de cei patru viteji în frunte cu Khadgadghara, \ tânărul *kșatrya*. Regele și vânătorii săi au ucis mulți tigri, căprioare și porci mistreți. Ia* leii, ațâțați de sunetele ca de trâmbiță lansate de elefanți, au ieșit din ascunzișuri și s-au năpustit asupra oamenilor. Cu o singură lovitură de sabie Khadgadghara a tăiat în două primul leu care i-a ieșit în cale; pe al doilea l-a apucat de picior cu mâna stângă și l-a trântit la pământ, lăsându-l fără suflare. La fel și Bhașajna, Jivadatta și Panciaphuttika au ucis fiecare câte un leu. Până la urmă, cei patru tineri eroi, pe jos j mergând, au vânat o

grămadă de lei, tigri și alte fiare, în fața ochilor uimiți ai regelui, care - plin de admirație - a avut numai cuvinte de laudă pentru spiritul neînfricat de care dăduseră dovadă. Regele s-a înapoiat satisfăcut în cetatea sa de scaun, iar cei patru eroi s-au dus la casa unde fuseseră găzduiți.

Ajuns la palat, regele a chemat-o pe Anangarati și - după ce a descris curajul și vitejia dovedite de cei patru tineri pretendenți în timpul vânătorii, în fața ochilor săi - îi zise fiicei sale, care îl asculta uluită: „Fătuca mea, înțeleg reținerea ta față de Panciaphuttika și, Bhașajna, pentru că sunt de castă inferioară; precum și față de Jivadatta, care -. deși brahman - se ocupă de practici nepermise castei sale; dar ce cusur îi găsești lui . Khadgadharma, care este *kṣatrya*, e chipeș -și de statură mândră și. S-a distins prin forță și curaj: a ucis un elefant cu sabia, a zdrobit un leu pe care l-a apucat cu mâna goală și l-a trântit de pământ- și a mai omorât multe alte fiare sălbatice. Iar dacă îi reproșezi sărăcia și faptul că îi slujește pe alții, am să-l înnobilez, o să-i dau averi și slugi care să-l servească. De aceea te rog, iubita mea fată, alege-l pe el de soț". Anangarati ascultă cuvintele părintelui ei, cugetă puțin și răspunse: „Prea bine, tată. Cheamă-i pe cei patru voinici și poruncește să vină și astrologul, să auzim ce spune și el." Bucuros, regele îi pofti în sala tronului pe cei patru aspiranți la mâna fiicei sale, le chemă și pe soțiile sale să fie martore la fericitul eveniment care avea să se desfășoare, apoi porunci să vină astrologul, căruia - după cum dorise Anangarati - îi zise: „Cercetează stelele și citește horoscopul fiicei mele, prințesa Anangarati, apoi spune-ne cu care din tinerii aceștia se potrivește ca să-i fie soț ei; precum și data binecuvântată pentru ceremonia de nuntă."

Iscusitul astrolog a cercetat zodiile în care se născuseră
OCEANUL POVEȘTIILOR (Kathasaritsagara)

143

prințesa și cei patru tineri, a cumpănit bine, după care i-a spus regelui: „Măria Ta, să nu te superi pe mine pentru că îți voi vorbi deschis. Horoscopul prințesei nu se potrivește cu horoscopul nici unui din acești distinși tineri; ea nu se va mărita aici, pe pământ, căci este o *vidyadhara* care din anumite pricini a fost blestemată și a decăzut în rândul muritorilor. Peste trei luni blestemul își va pierde puterea. De aceea, sfatul meu este să pășuiești. Amână cu trei luni căsătoria și dacă în acest răstimp nu se înapoiază în lumea ei, atunci se va putea mărita." Toată lumea încuviință poava astrologului, iar tinerii se pregătiră să petreacă la fața locului răgazul respectiv.

După scurgerea celor trei luni, regele i-a adunat în jurul său pe fiica sa și pe tinerii care aspirau la mâna ei, apoi l-a chemat pe astrologul Curții. Tatăl observă că fata căpătase o nouă frumusețe strălucitoare și se bucură, însă astrologul citi pe chipul prințesei semnele apropiatei morți. Și pe când Mahavaraha îi spunea astrologului: „Iată că au trecut trei luni, spune-mi care este mirele potrivit?", Anangarati își aminti de viața ei anterioară, ridică brațul acoperindu-și chipul cu marginea straiului și abandona trupul ei omenesc. Nedumerit, Mahavaraha se întrebă de ce oare fiica sa a făcut gestul acela; dar când îi dezveli fața și-i văzu chipul palid și înghețat ca lotusul lovit de gerul iernii, cu ochii încremeniți ca niște albine neînsuflețite, se prăbuși la pământ fără cunoștință, cuprins de deznădejde pentru că o dată cu pierderea unicului copil lua sfârșit și spița neamului său. Speriată, regina Padmarati își pierdu și ea cunoștința, iar când căzu bijuteriile pe care le purta se împrăștiară în toate părțile sclipind, ca un buchet de flori cu bobocii striviți sub călcătura unui elefant. Suita se însălmântă de această întâmplare nefericită, însă regele își reveni și, recăpătându-și stăpânirea de sine, îi spuse lui Jivadatta: „În situația aceasta ceilalți nu au, de bună seamă, nici o putere. Doar tu te-ai lăudat că poți readuce la viață o femeie care a murit. Dacă ai știința și puterea, reînsuflețește-o și am să ți-o dau de soție pentru că ești brahman. Auzind făgăduiala regelui, Jivadatta purcese îndată la treabă. Mai întâi o stropi pe prințesa neînsuflețită cu apă anume descântată, apoi rosti următoarea vrajă: „O, tu, sorginta răsului vesel, carele ești împodobită cu un colan de crani și care nu trebuie privită de ochii omului; o, Ciamunda, zeiță înfricoșătoare; ajută-mă repede!" Cu toate acestea, Anangarati continuă să zacă fără suflare. Atunci, deznădăjduit, Jivadatta grăi: „Toată învățătura pe care am dobândit-o prin bunăvoința zeiței care își are sălașul în Munții Vindhya s-a dovedit neputincioasă. Nu merit să trăiesc,

144

SOMADEVA

fiindcă m-am făcut de rușine!" Și tocmai când se pregătea să-și pună capăt zilelor, tăindu-și capul cu paloșul, un glas ceresc îl opri, zicându-i: „Nu te pripă, Jivadatta, ci ascultă ceea ce îți voi spune: această nobilă fecioară *vidyadhara*, pe care o cheamă Anangarati, a fost nevoită să poarte trup de muritoare din pricina blestemului care îi apăsă pe părinți. Acum ea a abandonat trupul omenesc, s-a înapoiat în lumea ei, unde s-a întrupat, așa cum îi era scris. Te du, deci, și închină-te, ca să o îmbunezi din nou pe zeița din munții Vindhya, prin bunăvoința căreia ai să o readuci la viață pe această nobilă fecioară. Însă deoarece ea se bucură de fericire cerească, nu trebuie să o plângeți, nici părinții, nici tu și nimeni altcineva!"

Vocea tăcu și, așa cum poruncise ea, lumea conținu a o boci. Regele și regina se închină conform ritualurilor impuse și se înapoiară la treburile lor; la fel și cei patru tineri pretendenți.

Nădejdea renăscu în inima lui Jivadatta, care - așa cum îl îndemnase glasul divin - se duse și i se închină zeiței ce sălășluia în munții Vindhya. Iar zeița i se arătă în vis și-i spuse următoarele: „O, Jivadatta! Sunt mulțumită de dovezile tale de fidelitate. Ascultă ceea ce îți voi spune și fă așa cum am să te povățuiesc. Cetatea Virapura din munții Himalaya este sălașul regelui Samara, suveranul neamului *vidyadhara*. Acesta avea o fiică, Anangaprabha

pe.nume, dăruită lui de regina Anangavati. Fata era pe cât de frumoasă, pe atât de îngâmfată și mofturoasă și, împinsă de nesăbuința tinereții, îi respinse rând pe rând pe toți bărbații care o pețeau și care erau demni de a-i fi soți. Exasperați și furioși în același timp, părinții o blestema, spunându-i: «Să devii ființă muritoare și să n-ai parte de fericirea căsniciei! Când ai să împlinesti șaisprezece ani ai să-ți abandonezi trupul de ființă muritoare și ai să revii în lumea ta. Un muritor foarte urât la chip (urâtenia sa datorându-se blestemului unui schimnic supărat că acesta a îndrăznit să se îndrăgostească de fiica sa), dar care va posedea o sabie miraculoasă, îți va deveni bărbat și te va duce în lumea ființelor muritoare, împotriva voinței tale. Acolo însă te vei despărți de soț, fiindcă ai devenit impură. Deoarece în viața sa anterioară soțul a sedus opt soții ale altor bărbați, va suferi cât ar fi suferit în opt vieți din trecut. Tu însăși, devenind femeia unui om muritor, îți vei pierde puterile miraculoase și vei suferi, alături de el, cât opt femei laolaltă. Căci cine se întovărășește cu un om rău, el însuși devine rău, cu atât mai vârtos femeia legată de un bărbat netrebnic. Iar tu îți vei uita trecutul și te vei însoți cu mulți bărbați, continuând să-l respingi cu încăpățănare pe acela care ți s-ar potrivea. Madanaprabha, regele *vidyadhara*, își va pierde calitățile superioare și îți va

OCEANUL POVEȘTILOR (Kathasaritsagara)

145

deveni soț, ca muritor de rând. Atunci, doar, vei fi slobozită de blestem și vei dobândi perechea care ți se potrivește.» Iată cum fecioara *vidyadhara* pe care o chema Anangaprabha a devenit Anangarati, ființă muritoare pe pământ, care însă înapoiindu-se la părinții ei a redobândit vechea calitate de *vidyadhara* și numele de Anangaprabha. Te du, deci, la Virapura și provoacă-I la luptă pe tatăl ei, pentru a o câștiga pe fiica sa fecioară. Și să nu-ți fie teamă că regele îți este superior, căci eu îți dăruiesc, iată, dăruind sabie fermecată care te face invincibil și te va ajuta să călătorești ca păsările prin văzduh, atâta vreme cât dă în mână și nu te desparti de ea". Grăind așa, zeița se făcu nevăzută. Când Jivadatta se trezi găsi în mână o sabie strălucitoare și i se închină cu recunoștință, mulțumindu-i zeiței pentru generozitate. Apoi, simțindu-se ca prin minune cu puterile îmbogățite, porni în zbor cu sabia în mână. După ce străbătu piscurile înzăpezite ale munților Himalaya, ajunse la Virapura, cetatea de scaun a regelui Samara pe care l-a înfrânt în luptă, căsătorindu-se apoi cu prințesa Anangaprabha cu care a trăit multe zile fericite. Peste câțiva timp Jivadatta le zise socrului său, regele din neamul *vidyadhara*, și iubitei sale soții: „Să ne înapoiem în lumea oamenilor, mi-e dor de ea. Oamenii tânjesc după meleagurile unde s-au născut, chiar dacă sunt inferioare." Tata-socrul consimți îndată, dar Anangaprabha, care avea darul previziunii, șovăi la început, însă în cele din urmă cedă. Atunci Jivadatta o luă în brațe pe Anangaprabha și coborî în lumea ființelor muritoare. Când ajunseră pe pământ, la rugămintea femeii poposiră într-un loc plăcut, ca să se odihnească și să prindă puteri, mâncând și bând. Iar Jivadatta, împins de soartă, o rugă pe Anangaprabha: „Iubita mea, cântă-mi și desfată-mă nițel cu glasul tău dulce". Soția îl ascultă și înălță un imn de slavă zeului Siva, iar glasul ei melodios îl făcu pe brahman să adoarmă. În acest timp, un rege - pe care îl chema Harivara - vâna prin împrejurimi. Obosit, porni să caute un izvor ca să-și astâmpere setea, când auzi o voce melodică venind de undeva din apropiere. Fermecat, voind să afle cine era divina cântăreață, Harivara abandonă caleașca și merse pe jos, ca atras de o putere misterioasă, către locul de unde se auzea glasul acela minunat. Semne bune prevestiseră că regele va avea parte, nu peste mult timp, de o mare fericire. Harivara rămase înmărmurit când o zări pe Anangaprabha, strălucitoare ca zeița Frumuseții, și își simți inima străpunsă de săgeata miraculoasă a zeului șugubăț al Iubirii. Nici inima frumoasei cântărețe nu scăpa de săgeata înfocată a zeului Iubirii când îl zări pe străinul acela chipeș, „gare apăruse fără de veste, și își zise: „Cine-o fi acest tânăr mândru și frumos?

146

SOMADEVA

O fi zeul Iubirii cu arcul și săgeata sa de flori? Ori este încarnarea ce mi-a fost trimisă prin grația lui Siva, care este mulțumit de cântecul meu?". Copleșită de iubire, nu se putu stăpâni și întrebă: „Cine ești și cum ai ajuns în pădurea asta?" Regele o lămură cine era și cum fusese atras de cântecul ei minunat, apoi - la rândul său - vroi să afle cine era arătarea sublimă din fața sa. „Eu sunt o femeie din neamul *vidyadhara*, iar acesta este bărbatul meu, care posedă o sabie vrăjită, răspunse Anangaprabha și -fără să cugete prea mult - îi mărturisi. De cum te-am văzu#j m-am îndrăgostit nebunește de tine! Ia-mă și, fără zăbavă, du-mă la cetate^ ta de scaun până ce soțul meu nu se trezește! Acolo îți voi mărturisi povestea mea!"

Bucuros de parcă ar fi dobândit suveranitatea asupra celor trei lumi, regele acceptă fără să șovăie. Iar Anangaprabha își zise: „O să-l iau în brațe și, cu puterea-mi miraculoasă, o să mă înalț în văzduh împreună cu el!" în aceeași clipă însă, din pricina trădării comise față de bărbatul ei, simți că își pierde puterea și, amintindu-și de blestemul părintesc, fu cuprinsă de disperare. Când regele află pricina tulburării, o încurajă, zicându-i: „Nu trebuie să te lași pradă deznădejdii și nici să irosim vremea nu putem, căci bărbatul tău se poate deștepta din clipă în clipă. Și nici să te tângui nu este bine, căci așa e scris și nimeni nu se poate împotrivi destinului. Ci, haide să plecăm degrabă!"

Grăind așa, regele o luă în brațe și o purtă - ca pe o comoară neprețuită - la caleașca de aur, unde îl aștepta suita sa. Călătoriră ca gândul, iar când descinseră în cetatea de scaun, norodul îi întâmpină cu bucurie, dar și cu curiozitate. Harivara trăi multe zile fericite în plăceri cu Anangaprabha, care îi era devotată, uitând - din pricina blestemului - de puterile supranaturale pe care le posedase cândva.

Când Jivadatta se trezi, văzu că Anangaprabha dispăruse și o dată cu ea dispăruse și sabia vrăjită. Nedumerit și îngrijorat, nu știa ce să creadă, dacă s-a dus undeva de bunăvoie sau a fost silită de cineva să plece. Trei zile încheiate rătăci prin munți căutând-o și făcând tot felul de presupuneri. Apoi timp de încă zece zile străbătu pădurile din vale, dar nu izbuti să dea de nici o urmă a femeii iubite. Deznădăjduit, sârmanul se tânguia cu glas tare: „Vai mie! Vai, norocul meu nefast! Oare unde or fi iubita mea soție și sabia-mi vrăjită, care îmi fuseseră dăruite de zeița cea bună!"

Măcinat de dor și grijă, Jivadatta a continuat să rătăcească încolo și încoace până nimeri într-un sat, unde fu primit în casa unui bogat srahman. Soția gazdei, o femeie frumoasă și bine îmbrăcată, pe care o chema Priyadatta, îl primi cu cinstea și

OCEANUL POVEȘTIILOR (Kathasaritsagara)

147

politețea cuvenite, poruncind slujnicilor: „Spălați-i picioarele și îngrijiți—1 pe cinstitul nostru oaspete Jivadatta, căci astăzi este a treisprezecea zi de când umblă nemâncat și neprimenit, din pricina despărțirii". Uimit, Jivadatta gândi: „Oare Anangaprabha a trecut pe aici, ori această femeie este o vrăjitoare?" După ce porunca gazdei fuseseră împlinită de slujnice, și își astâmpărase foamea, Jivadatta o întrebă pe frumoasa gazdă cu umilința și respect: „Spune-mi, neprihănită femeie, cum ai aflat povestea mea? Și mai spune-mi, dacă știi, unde sunt soția iubită și sabia mea?" Iar virtuoasa Priyadatta îi răspunse așa: „În inima mea își are sălaș numai soțul meu și nici în vis nu încap acolo vreun alt bărbat. Pe toți ceilalți bărbați îi socotesc frații mei și nici unul care îmi trece pragul nu pleacă fără a fi omenit, după obicei. Datorită virtuții mele am fost înzestrată cu harul de a cunoaște trecutul și a citi prezentul și viitorul. Anangaprabha a fost luată de regele Harivara și dusă în cetatea sa de scaun, care îi poartă numele. Căci destinul a făcut ca regele să fie atras de glasul ei dulce iar tu nu poți face nimic împotriva lui, căci el este puternic. Mai mult, Anangaprabha cea impură îl va părăsi și se va duce în brațele altui bărbat. Nu uita că Durga ți-a dăruit sabia numai ca să o cucerești pe femeia aceea; iar acum, după ce și-a îndeplinit misiunea, prin puterea ei divină s-a înapoiat la zeiță. Și cum de nu îți amintești că zeița Durga, în bunătatea ei, ți-a dezvăluit soarta care o așteaptă pe Anangaprabha, datorită blestemului care o apasă? De aceea, nu trebuie să te descurajezi din cauza întâmplării predestinate și nici trist să nu fii, frățioare! Și-apoi, ce-ți pasă de femeia care te-a trădat pentru un altul și care din pricina aceasta a decăzut în rândul ființelor muritoare, pierzându-și și puterile miraculoase?"

Ascultând îndemnul virtuoasei femei, Jivadatta își stăpâni patima față de Anangaprabha și, dezgustat de firea ușuratică a acesteia, răspunse: „Măicuță! Cuvintele tale înțelepte mi-au risipit tulburarea și mi-au deschis ochii! Necazurile s-au abătut pe capul meu din pricina păcatelor pe care le-am înfăptuit în viețile mele din trecut. De aceea mă voi despovăra de sentimentul geloziei și am să întreprind un pelerinaj la locurile sfinte pentru a mă spăla de păcate. Căci dușmănindu-mă cu alții din pricina acestei femei nu voi avea nici un folos. Acela care izbutește, să-și stăpânească mânia va ajunge să stăpânească lumea!" Atunci sosi și preacinstitul soț al virtuoasei Priyadatta, un bărbat la fel de ospitalier ca și soția sa, care îl salută cu politețe și prietenie, făcându-l pe oaspete să-și uite durerile și necazurile. După ce se odihni, Jivadatta își luă rămas bun de la gazdă și purcesse la Pelerinajul pe care se legase că îl va întreprinde la locurile sfinte.

148

SOMADEVA

O bună bucată de vreme Jivadatta colindă diferite locuri sfinte de scăldat, depășind multe piedici și înfruntând multe greutăți, ducând o viață aspră de schimnic, hrănindu-se doar cu rădăcini și fructe. Apoi se duse la sanctuarul aceleia care sălășluia în munții Vindhya și își supuse trupul unui regim aspru de penitențe, postind și dormind pe un așternut din iarba *kusa*. Atunci, zeița Ambika - foarte mulțumită de semnele de adâncă devoțiune - i se înfățișă lui Jivadatta și îi zise: „Ridică-te, fiule, și ascultă ce ți-o spune. Într-una din viețile voastre trecute erați patru prieteni: Panciamula, Ciaturvaktra, Mahodaramukha, iar al patrulea erai tu însuși și te chema Vikatavadana. Odată v-ați dus să vă plimbați pe malul Gangelui. Acolo ați zărit îmbăindu-se în apele sfinte o tânără fată, Ciapalekha pe numele ei, care era fiica ermitului Kapilajata. Toți patru v-ați legat de ea, căci era frumoasă, dar ea v-a respins, zicându-vă: «Sunt fecioară, dați-mi pace!» Prietenii tăi s-au retras, numai tu nu i-ai dat ascultare, ci - apucând-o de mână - ai tras-o cu sila către tine. Disperată, fata și-a chemat în ajutor tatăl, care - fiind în apropiere - a apărut îndată. Tu însă tot nu ai lăsat mâna fetei și atunci ermitul v-a afurisit pe toți patru: «Oameni răi! Să vă nașteți toți patru ca ființe muritoare!» Iar când tu, speriat, l-ai întrebat cum veți putea să vă sloboziți de blestem, el a spus: «Când ai să-i ceri mâna prințesei Anangarati și o să vă duceți în lumea ei de *vidyadhara*, primii trei vor fi sloboziți de blestem. Însă după ce Anangarati va deveni *vidyadhara*, tu ai să o pierzi și multe necazuri ai să înduri. Doar după ce ai să o proslăvești vreme îndelungată pe zeița Durga, te vei elibera și tu de blestem; iai această pedeapsă va fi mai aspră pentru tine fiindcă ai pus mâna pe fata aceea, Ciapalekha și pentru că ai luat nevestele altora. Iar după ce veți scăpa de blestem, veți deveni cei patru eroi din Deccan: Panciaputtikha, Bhaṣajna, Khadgadharma, iar al patrulea vei fi tu, Jivadatta.» Pe primii trei i-am absolvit de păcat înaintea ta, căci au venit și m-au proslăvit îndată ce Anangarati s-a întors la locul ei de baștină. Iar pe tine te slobozesc acum, căci sunt mulțumită de dovezile de fidelitate pe care mi le-ai oferit. Iar eu am să-ți dau focul sacru ca să te purifici în el și dobândești un trup nou, neprihănit. Renunță, deci, la penitent și fă cum îți poruncesc!" Grăind așa, zeița îi dădu focul sfânt apoi se făcu nevăzută.

Iar Jivadatta lăsă trupul păcătos să fie mistuit de foci miraculos și renăscu purificat! Dacă până și zeii care necinstea

OCEANUL POVEȘTILOR (Kathasaritsagara)

149

femeile altora sunt pedepsiți și îndură suferințe crunte, care e oare pedeapsa pentru același păcat înfăptuit de ființe inferioare?

Între timp, Anangaprabha deveni prima regină în cetatea Harivara, reședința regelui Harivara. Iar regele nu se mai dezlipea de ea, petrecând zi și noapte alături de ea, trecând poverile cărmuirii regatului pe umerii, primului său ministru, pe care îl chema Sumantra. Odată se abătu pe acolo un tânăr dascăl de dans foarte iscusit, pe care îl chema Labdhavara. Încântat de meșteșugul acestuia, regele îl cinsti dăruindu-i bogății și numindu-l mare maestru al dansului în haremul regal. Labdhavara o învăță pe Anangaprabha să dănțuiască atât de frumos, încât chiar și rivalele sale - celelalte soții ale regelui - nu izbuteau să nu o admire, prețuindu-i talentul. Curând însă, fermecat deopotrivă de meșteșugul și de făptura dascălului, Anangaprabha se înamora nebunește de acesta; iar Labdhavara - grație intervenției zeului Iubirii, învăță un nou stil de dans vrăjit. Într-o zi, când se găseau singuri în sala de dans, Anangaprabha îi mărturisii, în șoaptă, focul care îi mistuia inima și trupul. „Nu mai pot trăi fără tine! zise ea topită de dor. Însă, de bună seamă, regele nu va îngădui să ne iubim. De aceea, haide să plecăm undeva, acolo unde regele nu ne va găsi. Tu ești bogat, căci regele - fermecat de iscusința dansului tău minunat - ți-a dăruit mult aur, herghelii de cai și turme de cămile, iar eu am multe giuvaeruri și podoabe de preț. De aceea haide să plecăm într-un loc unde vom fi feriți de ochii suveranului!”

Dascălul, încântat, acceptă fără să șovăie propunerea tinerei femei. Anangaprabha îmbracă straie bărbătești și se duse, în taină, acasă la noul ei iubit, însoțită de una din slujnicele care îi era devotată cu trup și suflet. Apoi amândoi porniră călare la drum, luând și o cămilă încărcată până la refuz cu aur, giuvaeruri și tot felul de alte bogății.

Iată, deci, că Anangaprabha renunță mai întâi la starea minunată de *vidyadhara*, apoi abandonează tronul și își legă soarta de norocul unui bard. O, ușuratică sunt la minte și la inimă femeile! Anangaprabha se însoți cu acel dascăl de cântece și dansuri și împreună călătoriră până ajunseră în orașul Viyogapura. Aici se instalară și trăiră în fericire, gustând plăcerile vieții.

Între timp, regele Harivara, negăsind-o pe iubita sa Anangaprabha și dându-și seama că femeia îl părăsise, era gata să-și pună capăt zilelor de mare durere. Însă primul-ministru, Sumantra, îl încuraja pe rege, zicându-i cu înțelepciune: „De ce

150

SOMADEVA

te agiți și te prefaci că nu înțelegi situația, Măria Ta? Judecă singur: la ce te puteai aștepta de la femeia care și-a lăsat bărbatul - ce devenise *vidyadhara* prin puterea paloșului - și s-a aruncat în brațele tale îndată ce te-a văzut? Putea ea să-ți rămână credincioasă? De aceea nu e de mirare că a plecat cu altul, care i s-a părut a fi pe placul ei, deși nu îți era nicidecum superior! Fără îndoială, a fugit cu dascălul de dans, fiindcă nici acesta nu este de găsit. Mi s-a spus că ultima oară au fost zăriți împreună în sala de dans, azi-dimineață. Spune-mi, Măria Ta, de vreme ce cunoști adevărurile pe care ți le-am spus, de ce dănuiești în greșeala de a o dori? Căci femeia ușuratică este ca soarele înainte de a apune: sclipește o clipă pentru toată lumea!”

După ce îl ascultă, regele căzu pe gânduri și în sinea sa își zise: „Da, omul acesta e înțelept și a grăit adevărul. Femeia ușuratică e schimbătoare ca viața omului; legătura cu ea este nestatornică, se schimbă în fiecare clipă până când, în cele din urmă, te scârbește. Înțeleptul se va feri de apele adânci și de femeie, căci dacă va cădea în puterea oricăreia din ele, va pieri înecat. Numai cei care sunt stăpâni pe ei înșiși și nu se lasă pradă plăcerilor și nici în abundență nu se lăfăie, dar nu dau înapoi în fața greutăților și primejdțiilor, aceia vor cuceri lumea!” Așa cugetă regele Harivara și, ascultând povața înțeleaptă a primului său sfetnic, înlătură amărăciunea din inimă și se mulțumi cu celelalte soții pe care le avea.

Anangaprabha trăi câțva timp cu Labdhavara, dascălul de dans, în orașul numit Viyapura. Aici, soarta vru ca el să lege prietășug cu un aventurier pe care îl chema Sudarsana și a cărui unică îndeletnicire era mânăuirea zarurilor. Acest escroc, priceput la jocurile de noroc, îl jecmăni de toată avuția pe dascăl, în fața ochilor femeii sale, lăsându-l sărac lipit pământului. Atunci, fără să șovăie, Anangaprabha își părăsi soțul și se aruncă în brațele aventurierului Sudarsana. Iar Labdhavara, dascălul de dans, sărăcit, singur și fără nici un rost în viață, își strânse părul coc și se instala pe malul Gangelui, pentru a se închina și pocăi.

Anangaprabha, care nu se sfia să-și schimbe atât de ușor bărbății, rămase cu Sudarsana, aventurierul. Într-o noapte întunecoasă fură călcați de necunoscuți care îi tâlhăriră, furându-le toată avuția din casă. Sudarsana își dădu seama că Anangaprabha era foarte nemulțumită de starea de sărăcie în care căzuseră și îi zise: „Fii liniștită, iubita mea, mâine mergem împreună la prietenul meu Hiranyagupta, un distins și bogat neguțător, pentru a-l ruga să ne împrumute niște bani”. Soarta l-a împins pe Sudarsana să facă pasul acesta. A doua zi, însoțită de Anangaprabha, el s-a dus la prietenul său, bogatul neguțător, cerându-i o sumă

OCEANUL POVEȘTILOR (Kathasaritsagara)

151

cu împrumut. Însă Hiranyagupta, neguțătorul, zăbind-o pe Anangaprabha, pe loc se îndrăgosti de ea și, la fel, femeia îl plăcu pe el. Atunci el îi spuse foarte politicos lui Sudarsana: „Măine îți voi da aur. Rămâneți acum la

masă cu mine". Bănuitor, căci zărise privirile schimbate de cei doi, aventurierul refuză invitația, zicând: „Nu am venit ca să luăm masa cu tine", dar neguțătorul insistă: „Dacă-i așa, prietene, măcar las-o pe soția ta să cineze cu mine, căci pentru prima oară ea a pășit în casa mea."

Sudarsana tăcu, deși pricepuse ce urmărea gazda; iar neguțătorul o luă pe Anangaprabha în locuința sa unde băură, se veseliră și se giugiuliră, fără să le pese de bărbatul care se perpelea așteptând afară. într-un târziu slugile veniră și, după cum primiseră poruncă, îi ziseră: „Stăpânul nostru îți trimite vorbă că, după ce au luat masa, soția ta s-a înapoiat acasă. Ce mai aștepti? Poate că nu ai văzut-o când, a plecat. Du-te de aici!" Sudarsana răspunse, cu încăpățănare: „Ea nu a ieșit din casă, este înăuntru, iar eu n-am să plec fără ea!" Atunci, fără multă vorbă, slugile îl izgoniră cu lovituri de picior aplicate în spate. Amărât și dezamăgit, Sudarsana cugetă așa, în timp ce se îndrepta spre locuința sa: „Vai! Neguțătorul îmi era prieten și totuși mi-a furat soția! De bună seamă, plătesc deja pentru păcatele pe care le-am comis chiar în viața aceasta! Căci Hiranyagupta s-a purtat față de mine așa cum eu m-am purtat cu Labdhavara, profesorul de dans. Și atunci, de ce să mă supăr pe cineva pentru că s-a purtat urât cu mine, când eu însumi m-am purtat urât cu altcineva? De aceea am să renunț, ca să nu mai fiu umilit!"

Dobândindu-l de soț pe acest bărbat chipeș și bogat, Anangaprabha era fericită ca albină care s-a așezat pe o floare plăcut mirositoare. Cu timpul ea a devenit stăpâna absolută a averii și a inimii acestui negustor renumit. Vestea despre frumusețea strălucită a soției lui Hiranyagupta a ajuns și la urechile regelui Virabahu care însă, cinstit și virtuos fiind, nu i-a luat-o. încet-încet averea neguțătorului - deși uriașă - a scăzut tot mai mult, sleindu-se, din pricina cheltuielilor nesăbuite făcute de femeia sa. Căci și norocul își întoarce fața de la gospodăria în care domnește femeia impură! Neguțătorul Hiranyagupta strânse bruma de marfă ce îi mai rămăsese și purcese către insula numită Suvarnabhumī pentru a vinde și a cumpăra. O luă cu el pe Anangaprabha, pentru că nu avea încredere să o lase singură, și împreună călătoriră până ajunseră la orașul Sagarapura, nu departe de mare. Aici întâlniră un ataman de pescari din partea locului, pe care îl chema Sagaravira. împreună cu acesta, Hiranyagupta și Anangaprabha călătoriră până la țărmul mării. Aici, după ce

152

SOMADEVA

se tocmiră și se învoiră, atamanul - care era și marinar - îi luă pe corabia sa și porniră la drum. Străbăteau deja marea de mai multe zile când deodată, din senin, apărură un nor negru ca întunericul nopții - brăzdat de fulgere înspăimântătoare ca niște balauri de foc - și învâluie corabia. Se stârni un uragan nemaipomenit, iar corabia se frânse și începu să se scufunde. Echipajul cuprins de panică urla îngrozit, iar neguțătorul - văzând că situația era disperată - își înfășură strâns straiele pe trup, o privi pe Anangaprabha, zicându-i: „Adio, dragostea mea!" și - aruncându-se în valuri - începu să înoate voinicește. Norocul era de partea lui, căci - tocmai când puterile începeau să-l lase - apărură o corabie, fiind pescuit și salvat de marinari. Sagaravira, atamanul, a legat la repezeală mai multe scânduri late și a făcut o plută încăpătoare pe care s-a "refugiat împreună cu femeia îngrozită. Apoi s-a îndepărtat, lopătând, de la locul naufragiului, în urma lor, îndată ce sfărâmurile corăbiei fuseseră înghițite de valuri, norul dispărură, cerul se însenină și marea se potoli, întocmai omului care s-a liniștit după ce și-a descărcat furia.

în timpul acesta, corabia pe care Hiranyagupta își aflase salvarea înainta împinsă de un vânt prielnic de la pupă și în cinci zile ajunseră la uscat. Neguțătorul coborî la țărm, îndurerat pentru pierderea iubitei. Curând însă se consolă, cugetând la căile necunoscute ale destinului. Se înapoie în orașul de baștină și, fiind bărbat optimist și hotărât, și-a revenit repede și și-a redobândit stăpânirea de sine. Apoi, apucându-se iarăși de negoț, a câștigat și și-a refăcut averea.

Sagaravira, ■ șeful pescarilor, izbuti - după o zi de navigație - să aducă pluta la liman. Aici, atamanul o consolă pe Anangaprabha, adăpostind-o în locuința sa, care era un adevărat palat. Anangaprabha cugetă la situația sa și - socotind că atamanul pescarilor era un erou care îi salvase viața; că prin bogăție era egalul unui cap încoronat; că era chipeș și în floarea tinereții și că - ceea ce era mai important - se supunea capriciilor ei -hotărî să-l ia de bărbat. Femeia care a decăzut nu mai face deosebire între demn și nedemn, între superior și inferior. Continuă, deci, să trăiască în palatul noului ei soț, cheltuindu-i averea pe care acesta i-o pusese la picioare.

într-o zi, pe când se afla pe terasa palatului, Anangaprabha zări trecând pe ulița principală un tânăr și chipeș *kṣatrya*, pe care îl chema Vijayavarman și de care se îndrăgosti din prima clipă. Fără să stea pe gânduri, îl opri pe tânăr și îi mărturisă simțămintele care o cuprinseseră. „Ia-mă cu tine - zise ea -căci înfățișarea ta m-a vrăjit și te iubesc din toată inima!" Tânărul o primi cu bucurie pe această femeie frumoasă cum alta nu

OCEANUL POVEȘTILOR (Kathasaritsagara)

153

exista în cele trei lumi și care i se oferea ca un dar căzut din ceruri, ducând-o acasă la el.

Când Sagaravira își dădu seama că iubita sa nu era de găsit nicăieri, fu cuprins de deznădejde. Abandonă tot ce avea și se duse pe malul Gangelui, hotărât să-și pună capăt zilelor prin post și rugăciune. Nu e de mirare că suferea crunt, căci niciodată un om de castă inferioară, cum era el, nu putea nădăjdui să aibă o soție *vidyadhara*. Lui Anangaprabha însă nu îi păsa! Ea continuă să trăiască mulțumită, în orașul Sagarapura, fără opreliști, cu tânărul *kṣatrya* Vijayavarman.

într-o zi, regele, pe care îl chema Sagaravarman, porni să cutreiere orașul, care îi purta numele, călare pe o

femelă de elefant. Și cum se plimba pe ulița principală, trecu întâmplător prin fața locuinței tânărului *kṣatrya*. Anangaprabha, care auzise că regele se plimba prin împrejurimi, se urcase pe terasa casei, din curiozitate. Dar în clipa când îl zări pe suveran, bărbat frumos și viril, ușuratică femeie se îndrăgosti cu patimă de el și, fără să cugete strigă cu îndrăzneală: „Vai! Niciodată în viața mea nu m-am plimbat călare pe un elefant! Luați-mă și pe mine, să mă bucur de plăcerea plimbării!” Când o auzi, omul care strunea elefantul se uită la rege; iar regele, zărind-o, îndată fu cucerit de necunoscuta frumoasă ca luna nouă pe cer și porunci: „Trage aproape fără zăbavă și las-o să urce pe elefant pe această minunată femeie!” Sluga făcu așa cum i se poruncise, iar Anangaprabha - când văzu că elefantul s-a lipit de zidul casei

- se aruncă de la înălțime, ca din întâmplare, drept în brațele regelui! Cum se face că această femeie, care la început nu vroia să audă de măritiş, acum avea o poftă nesăţioasă de bărbat? De bună seamă, o ajunsese blestemul părintelui ei! Prefăcându-se speriată că va cădea, femeia îl înlănţui cu brațele pe după gât și se lipi strâns de rege, iar acesta - simţindu-i căldura trupului tânăr - avu senzaţia că sângele îi alerga mai vioi prin vine. Regele o duse repede la palat pe femeia care - folosind un vicleşug - i se oferea, dornică de a fi strânsă în brațe și sărutată. Anangaprabha fu dusă în harem; aici, după ce istorisi povestea ei, regele Sagaravarman o făcu soția sa favorită.

Tânărul *kṣatrya* află că femeia sa fusese ridicată și că se afla la palat. Fără să șovăie, se duse și atacă garda regelui, răpunând mulți soldați, până când - copleșit de numărul adversarilor - căzu în luptă, așa cum îi ședea bine unui războinic. Iar sufletul lui se înalță la sălașul zeilor, purtat de nimfele celeste, care i-au spus: „Ce treabă ai tu cu această femeie nevredească, ce merită să fie disprețuită? Vino în ceruri și acolo ne vei iubi pe noi!”

Iar Anangaprabha se potoli, renunță să peregrineze prin brațele

154

SOMADEVA

bărbaților, socotind că soarta fusese generoasă dăruindu-i ca soț pe regele Sagaravarman, căruia îi rămase statornic fidelă, la fel cum neabătut fluviile își găsesc limanul liniștii la pieptul oceanului. La rândul său, regele socoti că - dobândind-o pe această femeie I - scopul vieții sale fusese atins și trăi mulțumit și fericit.

Timpul se scurse și Anangaprabha, acum regina lui Sagaravarman, rămase grea, aducând - când sosi sorocul - un fiu pe lume. De mare bucurie regele oferi o strălucită petrecere, dându-i numele de Samudravarman aceluia fiu nobil. Iar, când Samudravarman, crescând, deveni bărbat în toată puterea cuvântului, respectat și prețuit de supuși, tatăl îl unse moștenitor al tronului. La vremea potrivită, băiatul o aduse la palat pe Kamalavati, fiica regelui Samaravarman, pe care o luă de soție. •Atunci regele îi dăruie propriul regat, însă bravul tânăr - cunoscând îndatoririle unui *kṣatrya* - se prosternă la picioarele părintelui său și-i zise: „Tată, binecuvântează-mă și îngăduie-mi să plec, deoarece vreau să cuceresc lumea. Căci cărmuitorul care nu îndrăznește să crească moșia prin cuceriri este disprețuit, la fel ca bărbatul lipsit de bărbăție! Numai monarhul care și-a dobândit gloria prin forța armelor, cu care i-a înfrânt și i-a supus pe ceilalți cărmuitori, va fi respectat și prețuit. Iar regii care își întemeiază suveranitatea persecutând și oprimându-și supușii trebuiesc disprețuiți, căci ei nu sunt mai buni decât fiarele sălbatice!” Tatăl său, regele Sagaravarman, îi răspunse: „Fiule, ești tânăr și te aprinzi iute; cărmuiește țara cu înțelepciune pentru ca nimic nedrept să nu se întâmple supușilor tăi. Un rege nu porcede la război înainte de a-și cumpăni puterea și a-și aprecia șansele. Căci, deși ești erou și oastea ta e numeroasă, mai este și norocul de care trebuie să ții seama: nu te poți bizui numai pe noroc în victorie, fiindcă norocul e schimbător și uneori înșelător!”

Cu asemenea vorbe și alte argumente înțelepte regele se străduie să-și potolească fiul, dar în zadar. Căci Samudravarman insistă și izbuti, deși cu greutate, să-și convingă părintele, obținând îngăduința și binecuvântarea lui. Pomi - deci - în campanie, obținând victorie după victorie, înfrânse și supuse multe capete încoronate, cucerindu-le țările. Viteazul prinț se înapoie în cetate încununat de glorie și cu prăzi bogate - mulțime de elefanți și cai, aur, giuvaeruri și alte capturi de mare preț. Iar când intră în palat, prințul se prosternă cu umilință în fața părinților bucuroși, punându-le la picioare toate cuceririle și bogățiile. Apoi prințul oferi daruri brahmanilor, iar restul aurului și pietrelor prețioase îl împărți suitei, norodului și ostașilor. Toată lumea era îndestulată și fericită, iar sărăcia pieri din împărăție și doar cuvântul rama”

OCEANUL POVEȘTILOR (Kathasaritsagara)

155

însă golit de înțeles. Iar regele Sagaravarman și regina sa, Anangaprabha, văzând gloria, respectul și bogățiile dobândite prin eroism de fiul lor, Samudravarman, socotiră încheiată misiunea lor pe acest pământ. De aceea, după ce petrecerile și veselia se potoliseră, regele grăi așa, în fața moștenitorului tronului și a miniștrilor:

„Viteazul meu băiat, socotesc că am împlinit tot ce îmi era hărăzit în viața aceasta. De aceea voi pleca, cât încă mă țin puterile, și am să mă stabilesc într-unui din locurile sfinte de pelerinaj, unde îmi voi petrece restul zilelor care mi-au mai rămas. Căci, iată, bătrânețea îmi șoptește la ureche: «Trupul este pieritor, chiar dacă nu vrei să-l părăsești.»” Și, cu toate că virtuosul fiu, Samudravarman, încercă să-l rețină, regele înlănțui hotărârea luată, retrăgându-se cu iubita sa regină, Anangaprabha. Fiul își însoți părinții și, după ce aceștia se instalară cum se cuvine, se înapoie în cetatea de scaun, cărmuind cu blândețe și dreptate norodul.

După ce rămaseră singuri, regele Sagaravarman și regina Anangaprabha îl proslăviră pe marele zeu Siva,

postind, înălțând rugăciuni și închinându-se. Iar Siva li se arată în vis și le spune: „Sunt foarte mulțumit de penitențele tale, o, rege, și ale soției tale Anangaprabha. Aflați acum că amândoi faceți parte din neamul *vidyadhara* și că mâine - luând sfârșit blestemul care vă apăsă -, o să vă înapoiați în lumea voastră." Apoi zeul dispăru, iar regele se deșteptă, minunându-se; o dată cu el se trezi și Anangaprabha, care avusese un vis asemănător. Anangaprabha, plină de bucurie, zise: „Iubitul meu soț, acum mi-am amintit ce s-a petrecut în viața mea dinainte. Eu sunt fiica lui Samara, un prinț *vidyadhara* din cetatea Virapura și am purtat numele de Anangarati; am ajuns o ființă muritoare din pricina blestemului părinților mei, care s-au supărat pe mine pentru că făceam nazuri și îi respingeam pe toți pretendenții care îmi cereau mâna. Devenind muritoare, mi-am pierdut puterile miraculoase și am uitat că fac parte din neamul *vidyadhara*. Dar acum mi-am reamintit totul!" De-abia terminase de povestit și regele Samara, tatăl lui Anangaprabha, se pogon din ceruri și li se arată. Regele Sagaravaraman îl întâmpină? cu tot respectul, iar Samara, luând-o în brațe pe fiica sa, zise: „Vino, fata mea! Chinurile tale au luat sfârșit și o dată cu ele și blestemul care te apăsa. Căci tu ai suferit într-o singură viață cât alți muritori suferă în opt vieți! Primește, totodată, înapoi toate puterile miraculoase pe care le Pierduseși la început". Apoi se întoarse către regele Sagaravarman S¹ și îi zise: „Și tu ești un prinț *vidyadhara* și te numești Madanaprabha.

156

SOMADEVA

Eu sunt regele Samara, iar aceasta e fiica mea Anangaprabha. De demult, când a sosit vremea să se mărite, mulți prinți de seamă au cerut-o de soție; însă ea, conștientă de frumusețea ei, s-a îngâmfat și i-a respins pe toți, socotindu-i nedemni de a-i lua de soț. Iar soarta a făcut-o să te refuze chiar și pe tine. Supărat și deznădăjduit, am osândit-o să devină muritoare. Însă tu, îndrăgostindu-te cu patimă de ea, te-ai închinat și l-ai proslăvit pe Siva - zeul care împlinește dorința fidelilor săi. Zeul ți-a ascultat ruga, iar tu - pentru a o putea lua de soție - ți-ai abandonat neamul. Acum, după ce blestemul și-a pierdut puterea, înapoiați-vă amândoi în lumea voastră fermecată."

După ce ascultă cele spuse de regele Samara, Sagaravarman își aminti că se mai născuse o dată, în trecut. Se scaldă în apele râului Prayaga, curățându-și trupul, și imediat redeveni vechiul Madanaprabha. Anangaprabha, la rândul ei, redobândi vechea-i înțelepciune miraculoasă, precum și strălucirea cerească a trupului, o dată cu spiritul de *vidyadhara*. Madanaprabha și Anangaprabha rămaseră fermecați văzând schimbările minunate suferite de trupurile lor și se îndrăgostiră cu și mai mare patimă unul *As* celălalt. Atunci Samara, regele celor care zboară la ceruri, i-a luat pe toți și i-a purtat miraculos prin văzduh, până la Virapura, cetatea neamului *vidyadhara*. Aici, Samara o dădu pe fiica sa Anangaprabha - cu tot ceremonialul cuvenit - de soție lui Madanaprabha. Apoi Madanaprabha, rege din neamul *vidyadhara*, a luat-o pe soția sa și împreună s-au dus în cetatea sa de baștină, unde au trăit fericiți.

Nala și Damayanti

Trăia pe vremuri un rege pe care îl chema Nala, a cărui frumusețe o depășea - cred - pe cea a zeului Iubirii, deoarece acesta, disperat, și-a jertfit trupul ca ofrandă dată focului în fața "ochiului mâniaș al lui Siva. Nu era căsătorit și, interesându-se încoace și încolo, a aflat că Damayanti, fiica lui Bhima, regele statului Vidarbha, i-ar putea fi o soție potrivită. Bhima a răscolit și el lumea toată, dar nu a găsit un alt rege care să poată fi soț mai bun fiicei sale, Damayanti.

În timpul acesta, într-una din zilele călduroase, Damayanti se duse la iazul din mijlocul cetății ca să se scalde și să se răcorească. Acolo, într-o parte a iazului, zări o lebedă maiestuoasă care ciugulea niște lotuși albi și azurii. Atrasă de frumusețea păsării, fata folosi un șiretlic ca să o prindă: își scoase veșmântul și îl aruncă prin suiprindere peste lebedă și o captură. Însă lebăda, fiind măiastră, grăi cu glas omenesc: „Printeșă! Slobozește-mă și te-oi mulțumi și eu cu ceva. Cunosc un rege, pe care îl cheamă Nala, și de care s-au îndăgostit chiar și zânele din ceruri. Se cuvine ca acest rege să-ți fie soț fiindcă voi doi vă potriviți cum nu se poate mai bine. Iar dacă mă ascuți și mă lași să plec, eu am să fiu solul iubirii tale pentru el!" Printesei îi plăcu felul cum îi vorbise minunata lebedă și o lăsă să plece, zicându-i: „Bine! Fie! Iar eu nu-l voi lua de soț decât pe Nala și pe nimeni altcineva!" Căci Nala pătrunsese pe calea auzului în inima printesei Damayanti și o cucerise.

Lebăda zbură cu repeziciune și în scurt timp ajunse deasupra acului în care se scălda regele Nala. Se lăsă lin pe apa cristalină, în apropierea regelui, iar acesta - încântat de frumusețea splendidă a zburătoarei - o captură, prinzând-o sub straiul pe care îl aruncă peste ea. Atunci lebăda grăi: „O, rege! Redă-mi libertatea, căci ^ venit anume să te văd. Eu sunt purtătoare mesajului de iubire ^^{ar}e îți este adresat. Ascultă! Regele Bhima, cârmuitorul statului Vidarbha, are o fată pe care o cheamă Damayanti. Această Printeșă - atât de frumoasă încât e dorită chiar și de zei - s-a

158

SOMADEVA

îndrăgostit de tine, căci eu i-am descris virtuțile care te împodobesc și de aceea te-a ales să-i fii soț. Iar eu sunt solul care îți aduce mesajul ei de iubire!" Cuvintele rostite de minunatul mesager îl încântară pe Nala, care în același timp își simți inima străpunsă de săgeata zeului cu Arcul de Flăcări. „Divină Zburătoare - răspunse el - sunt fericit că printesa m-a ales pe mine, împlinind propria-mi dorință!" Grăind așa, slobozi lebăda, care zbură drept

la Damayanti și-i transmise răspunsul pe care Nala îl dăduse.

Acum Damayanti tânjea de dorul bărbatului hărăzit și, dorind să grăbească atingerea țelului, o rugă pe mama sa să-l îmboldească pe rege ca să poruncească organizarea ceremoniei *svayamvara**. Tatăl ei, regele Bhima, consimți și îndată trimise soli în cele patru vânturi pentru a pofti toate capetele încoronate de pe pământ j să participe la această măreață întrecere. Peste puțin timp cei invitați - cârmuitori sau prinți tineri vestiți - începură să sosească în șiruri nesfârșite la cetatea de scaun a statului Vidarbha; printre aceștia se afla și Nala, care apărui într-o caleașca strălucitoare.

Despre măreața ceremonie aflară și zeii, căror pustnicul Narada le povesti dragostea iscată între Nala și Damayanti. Dintre aceștia Indra, Agni, Yama**, Varuna*** și Zeul Vânturilor - ce cu osebire râvneau la frumoasa prințesă - se întruniră și se sfătuiră; apoi i se înfățișară prințului Nala pe care îl găsiră în dărdora pregătirilor de călătorie, și îi spuseră, după ce acesta mai întâi se prosternă la picioarele lor: „Du-te, Nala, și spune-i lui Damayanti să aleagă pe unul dintre noi, fiindcă o iubim. Și mai spune-i că nu are rost să aleagă un muritor care este sortit pierii. Pe când zeii sunt veșnici și nepieritori. Iar ție, prin milostenia noastră, îți dăruim harul de a pătrunde nevăzut peste tot, pentru a-i putea transmite mesajul nostru". Nala răspunse: „Am să fac ceea ce mi-ați poruncit!", se închină în fața puternicilor zei și plecă fără să mai zăbovească. Pătrunse fără să fie văzut în iatacul prințesei și îi transmise, cuvânt cu cuvânt, mesajul zeilor. Dar virtuoașa fată, după ce ascultase, răspunse: „Or fi zeii nemuritori, totuși Damayanti nu îl va lua de soț decât pe Nala!" Nala se bucură când constată noblețea sentimentelor prințesei și i se arătă ochilor ei. Apoi plecă și le trasmise marilor zei întocmai răspunsul pe care îl dăduse Damayanti. Mulțumiți de modul cum își împlinise misiunea, zeii îl blagosloviră pe Nala, zicându-i: „Ești

* Ceremonie în cadrul căreia o prințesă care a ajuns la vârsta măritişului își alege viitorul soț dintre prinții sosiți pentru a concura l*. dobândirea mâinii ei. ^^

** Zeul Morții.

*** Zeul Oceanelor.

credincios, de aceea noi te vom ajuta. Doar să te gândești la unul din noi când vei fi la ananghie, iar noi vom fi alături de tine".

Încântat, Nala purcese către Vidarbha; însă și cei cinci zei, în frunte cu Indra, se duseră acolo, luând toți înfățișarea lui Nala, pentru a o înșela pe frumoasa prințesă. Damayanti îi ignoră pe regii și prinții care îi erau prezentați unul câte unul de fratele ei și se opri când îi fu anunțat prințul Nala. Însă rămase uluită trezindu-se în fața cu șase persoane, toți cu chipul lui Nala, fiecare cu umbra sa și cu capacitatea de a clipi. Zăpăcită, ca și fratele ei ce rămăsese năuc, Damayanti își zise: „De bună seamă, această minune a fost pusă /a. cale de cei cinci stâlpi ai lumii ca să mă încurce și să mă înșele. Totuși unul din ei este Nala și eu numai pe el am să-l aleg!" Așa cugetă virtuoașa femeie; apoi, cu fața îndreptată spre soare și cu gândul ținut asupra alesului ei, Damayanti grăi: „O, voi, izbăvitori ai omenirii! Nici în somn Nala nu părăsește inima mea! Deoarece sunt atât de statornică, milostiviți-vă și arătați-mi, rogu-vă, înfățișarea voastră adevărată. Căci pentru fecioara care și-a ales iubitul, toți ceilalți bărbați sunt străini, pe când pentru aceștia ea este femeia altuia! Atunci de ce vreți să mă înșelați?" Zeii, înduplecați, în frunte cu Indra, își reluară înfățișarea lor divină, pe când adevăratul Nala rămase neschimbat. Fericită, prințesa îi aruncă o privire plină de dragoste, frumoasă ca lotusul" îmbobocit, și-i petrecu pe după gât ghirlanda de flori ce consacra alegerea sa. Iar gestul ei fu însoțit de o ploaie de flori care începu să cearnă din înaltul boitei cerești. Atunci regele Bhima porunci să fie organizată o ceremonie fastuoasă de căsătorie a- fiicei sale, Damayanti, cu regele Nala, la care au participat principii și capete încoronate care s-au adunat din toate cele patru vânturi; precum și mulți zei care au pogorât din sălașul lor ceresc. A venit cniar și Indra, precum și ceilalți patru zei care o curtaseră pe maunata prințesei, 'ar regele Bhima i-a primit cu cinstea și respectul cuvenite unor mari divinități.

În drumul lor, pe când se îndreptau spre locul unde urma să aibă loc ceremonia care avea să-i unească pe Nala și Damayanti, Indra și cei patru tovarăși ai săi au întâlnit-o pe Kali*, care era însoțită de Dvapara. Știind că și aceștia se duceau în cetatea vidarbha, cei cinci zei i-au prevenit*: „Degeaba vă duceți la Vidarbha, căci *svayamvara* a avut loc -deja și Damayanti l-a ales P^e Nala ca să-i fie soț." Când zeița cea rea a auzit vestea, a Mare zeiță din panteonul hindus, soția lui Siva.

160

SOMADEVA

exclamat mânioasă: „Cum? A îndrăznit să prefere un muritor în locul unui zeu cum sunteți voi? Lucrul acesta trebuie pedepsit! Vom face tot ce ne stă în putință ca perechea să se despartă!" Grăind așa, zeița și însoțitorul ei făcură cale-ntoarsă.

Nala a rămas șapte zile în casa socrului său, iubindu-se cu soția sa, Damayanti. Iar iubirea lor era chiar mai puternică decât dragostea lui Siva pentru Parvati; căci Parvati era cu adevărat o jumătate din Siva, însă Damayanti era Nala însuși. Iar când sosi vremea, Damayanti îi dăruie lui Nala un fiu pe care îl numiră Indrasena. Și după ce mai trecu un timp îi aduse în dar și o fată căreia îi puseră imunele de Indraseni.

În vremea asta K'ali, care era hotărâtă să-și respecte cuvântul, aștepta un prilej potrivit pe care să-l folosească împotriva lui Nala. Acesta trăia respectând cu strictețe îndrumările cuprinse în *sastras*, dar se întâmplă că într-o zi - bând peste măsură - se culcă fără a-și spăla picioarele și fără a face rugăciunile prescrise de scripturi. Kali,

care urmărea zi și noapte, fără încetare, o asemenea ocazie, intră și se cuibări în trupul lui Nala. După ce Kali pătrunse astfel, prin vicleșug, în tânărlu erou, acesta se schimbă complet: până atunci fusese un cânnuitor al cărui țel principal era să fie drept cu supușii, acum însă nu îi mai păsa dacă ceva era nedrept și se purta foarte arbitrar. Începură să-i placă zarurile, petrecea mult timp în brațele sclavelor, mințea, făcea din zi noapte și din noapte zi, se mânia cumplit din senin și fără motiv, despuia de avuții pe cine poftea, îi disprețuia pe cei buni și îi ținea la loc de cinste pe cei răi.

La rândul său, Dvapara, pătrunse în trupul lui Pușkara, fratele lui Nala, făcându-l și pe acesta să se îndepărteze de la calea cea dreaptă. Într-o zi, Nala zări în ograda fratelui său mai mic un taur alb, mândru, și - râvnindu-l - vru să-l ia. Dar Pușkara refuză cu obraznicie să i-l dea, deoarece, fiind bântuit de zeul dușmănos din trupul său, pierduse respectul pe care se cuvenea să-l arate față de fratele mai mare, și îi răspunse arogant: „Dacă ții să capeți taurul, încearcă să-l câștigi la zaruri! Haide să jucăm!” Nala, zgândărit în amorul său propriu și împins de nesăbuintă, a acceptat provocarea. Frații au început să joace cu înverșunare unul împotriva celuilalt, ca niște dușmani, Pușkara a pus zălog taurul cel râvnit, iar Nala - la rândul său - a pus la bătaie, unul după altul, elefanți, cai și alte avuții. Zarurile se rostogoleau, Pușkara câștiga fără întrerupere, iar Nala pierdea neîncetat; astfel, în numai câteva zile Nala a pierdut tot - Ș armată și avuții - dar tot nu îi venea mintea la cap, căci Kali»

OCEANUL POVEȘTILO (Kathasaritsagara)

161

ascuns în trupul său, îl îboldea să rămână încăpățânat și să nu renunțe. Damayanti, văzând ce se petrece, și-a dat seama că soțul ei își va pierde și țara; de aceea, prevăzătoare - a pus copiii într-o caleașca și i-a trimis acasă la tatăl ei. Într-o zi Nala a pierdut într-adevăr toată împărăția, rămânând sărac-lipit. Atunci, perfidul Pușkara și-a provocat fratele, spunându-i: „Ai pierdut tot ce aveai, dar ți-a rămas soția. Pune-o pe ea zălog pentru taurul meu!”

Când Nala auzi nemernica propunere făcută de fratele său, era cât pe-acum să izbucnească de mare mânie, dar s-a stăpânit și nici nu i-a răspuns, nici nu și-a pus soția zălog la joc. Atunci Pușkara, împingând și mai departe ticăloșia, îi zise: „Dacă refuzi, atunci părăsește țara aceasta, care nu mai este a ta!” Nala a luat-o pe Damayanti și împreună părăsiră palatul, fiind conduși până la frontieră de garda regală.

Vai! Dacă nemiloasa Kali l-a pedepsit atât de crunt pe un om nobil cum este Nala, oare ce pedeapsă i-ar fi hărăzit unui om de rând, care este ca viermele față de vultur? Blestamate să fie jocurile de noroc nelegiuite, care nu țin seama de legăturile de rudenie dintre jucători și îi nenorocesc chiar și pe înțelepții de viță regală!

Despuia de țară și de drepturile sale de către hainul său frate, Nala porni spre alte ținuturi, împreună cu Damayanti. Călătoriră mult până când, obosiți și epuizați de foame, au poposit în mijlocul unui codru, pe malul unui râu care îl străbătea. Damayanti, ale cărei piciorușe gingașe fuseseră crestate de firele aspre de iarbă *darbha*, se întinsese ca să se odihnească, iar Nala se pregătea să o imite, când - deodată - zări două lebede în apă, în apropierea malului. Îmboldit de foame, Nala desprinse partea superioară a veșmântului și îl aruncă peste cele două păsări, pentru a le captura. Dar lebedele se înălțară cu haină cu tot, lăsându-l pe Nala gol până la brâu. Și în timp ce lebedele se îndepărtau zburând, Nala auzi un glas din văzduh, care îi spuse așa: „Acestea sunt cele două zaruri cu care ai jucat. Ele au venit sub înfățișarea lebedelor și au luat și haina de pe tine”.

Descurajat, Nala s-a așezat pe iarbă și, cu tâlc, i-a arătat soției sale drumul spre casa tatălui ei, zicând: „Iubita mea, dacă nergi în direcția aceea ajungi la căminul părintelui tău; dincoace este calea care duce spre țara Angas, iar pe aici ajungi la Kosala”. Ascultându-l, Damayanti se sperie și îi zise: „De ce oare îmi arată căile acestea? Parcă ar vrea să mă părăsească!” Apoi, cei doi soți își potoliră foamea cu rădăcini și fructe, după care se

162

SOMADEVA

OCEANUL POVEȘTILO (Kathasaritsagara)

culcară, ca să se odihnească. Sleită de puteri, Damayanti adormi repede, însă Nala rămase treaz, căci gândul plecării, atârnat de Kali, nu îl lăsa să doarmă. Se sculă ușurel, gol până la brâu cum era, îi luă partea superioară a veșmântului soției sale și plecă fără știrea ei. Când Damayanti se deșteaptă și nu își găsi soțul alături de ea, socoti cu durere că a fost abandonată de acela pe care îl iubea mai mult ca orice pe lume și începu să se tânguiască așa: „Vai, soț mărinimos, care ești generos chiar și față de dușmani! Știu că mă iubești nespun, atunci de ce te porți așa de crud cu mine? Cum ai să izbutești să străbați singur codrii, cine o să te ajute înlăturându-ți oboseala? Cum ai să înduri ca praful gros de pe drum să-ți acopere picioarele obișnuite doar cu polenul florilor scuturat din ghirlandele purtate de regi? Iar trupul tău, pe care ți-l mângâiam în timp ce îl ungeam cu iruri aromate din lemn galben de santal, cum va putea el suporta razele fierbinți ale soarelui în miez de zi? Nu-mi pasă de băiețel, nu-mi pasă de fetiță, nu-mi mai pasă nici de mine însumi! Îndură-se zeii, dacă socotesc că sunt pură și demnă, și să te însoțească numai pe tine cu tot norocul!”

Așa se vaia și plânse nefericita Damayanti și- când se mai potoli porni pe drumul pe care soțul îl indicase că duce spre Vidarbha. Înfruntând multe greutăți, străbătu păduri, traversă râuri și urcă munți și nicicum nu își îndepărtă gândul de la soțul său. Puterea virtuții o feri și o apără pe Damayanti în timp ce călătorea - așa se face că vânătorul care o salvă de un șarpe și se înamora de ea a fost transformat în cenușă, pentru că încercase să o necinstească. Apoi, Damayanti întâlni în calea ei o caravană căreia i se alătură și călători până la cetatea unui rege, pe care îl chema Subahu. Aici, fiica regelui o zări pe Damayanti pe când trecea prin fața palatului și,

fermecată de frumusețea femeii, o pofti în apartamentul ei și îi propuse să-i fie însoțitoare mamei sale.

Damayanti făcea parte acum din suita reginei și era respectată de toată lumea. Iar când regina, care o plăcea și o respecta nu mai puțin, o întreba, Damayanti răspundea doar atât: „Soțul meu m-a părăsit!”

În timpul acesta regele Bhima - la urechile căruia ajunseseră veștile despre nenorocirile abătute pe capul ginerelui său, trimise oameni de încredere în toate cele patru vânturi, cu poruncă să afle unde se găsește perechea regală. Unul dintre aceștia, ministrul pe care îl chema Suvena, ajunsese în cetatea unde poposisese Damayanti, și - plimbându-se prin fața palatului - o zări pe fiica regelui său. Damayanti îl zări și ea pe ministrul tatălui său și îi ieși în întâmpinare. Damayanti și Suvena se îmbrățișară și

163

jelui ră cu atâta foc, încât îi auzi regina lui Subahu. Regina îi chemă în fața ei și le porunci să-i spună pricina pentru care plâneau cu atâta amărăciune. Iar când află adevărul, regina își dădu seama că Damayanti era fiica surorii sale, și nepoata sa. Îndată regina îl vesti pe soțul ei cine era de fapt Damayanti, iar regele Subahu o primi cu cinstea cuvenită; apoi o trimise acasă, la părintele ei, însoțită de o numeroasă gardă de ostași călări.

Damayanti avu bucuria de a se reuni cu copiii săi, dar gândul îi era mereu la Nala, de la care nu înceta să spera că va primi vești. Atunci regele Bhima convocă mai mulți slujbași isteți și iscusiți, pe care îi trimise să cutreiere lumea în lung și în lat, în căutarea soțului fiicei sale, după ce mai întâi îi instrui ca, oriunde vor bănuir că se află Nala, să rostească următoarele, cu glas tare: „O, tu, lună strălucitoare! Oare unde te-ai ascuns abandonându-ți fără milă tânăra-ți soție adormită în pădure, ca un mănunchi de flori de lotus, după ce ai luat și o parte din veșmântul ei?”

În vremea aceasta Nala străbătu cale lungă, în timpul nopții, prin pădure, până zări un foc puternic arzând în junglă. Când se apropie, auzi un glas plângăreț, care îi spunea: „Erou viteaz, rogu-te, ia-mă și du-mă de lângă foc, căci sunt în primejdie de a fi ars!” Nala privi împrejur și zări un șarpe care zăcea neputincios în apropierea vâlvăților. Reptila, făcută colac, purta pe creștet o coroană din nestemate sclipitoare. Lui Nala i se făcu milă și, luând șarpele la umăr, îl duse departe de locul pârjolului; însă când vru să-l pună jos, șarpele îi zise: „Mai du-mă încă zece pași, bine numărați.”

Nedumerit, Nala făcu precum i se ceruse și numără: unu, . doi, trei, patru ș.a.m.d., iar când pronunță „zece”, șarpele îl lovi mușcându-l de frunte, de acolo, de pe umărul pe care fusese așezat. În clipa când fu mușcat, Nala se transformă într-un pitic urât, cu membrele diforme. Mânios, regele Nala îl apostrofă: „Cine ești tu? Asta este recunoștința ta pentru că te-am izbăvit de foc?” Iar reptila îi răspunse: „Rege viteaz, află că eu sunt regele tuturor șerpilor și mă numesc Karkotaka. Ceea ce ți-am făcut este spre binele tău, este un dar pe care ai să-l prețuiești cu timpul. Căci oamenii importanți când uneltesc nu se sfiesc de prezența unui pitic diform și își dezvăluie planurile fără a se feri. Îți mai dăruiesc două veșminte care sunt numite «veșmintele albite de foc»: îndată ce îmbraci unul din ele îți recapteți înfățișarea .ta adevărată”. După ce îi dădu cele două straie, Karkotaka plecă. Nala străbătu pădurea și, după ce călători o bună bucată de vreme, ajunsese la orașul Kosala.

164

SOMADEVA

Aici Nala se angaja ca bucătar și - pe deasupra - și ca surugiu la regele Ritupama, cărmuitorul statului Kosala; căci Nala fusese blagoslovit cu harul supranatural în gătitul bucatelor și conducerea caleștilor trase de cai. Curând vestea despre iscusința nemaipomenită a lui Hrasvabahu (acesta era numele sub care se ascunsese Nala) ca bucătar și surugiu deopotrivă se răspândi în toate cele patru vânturi și ajunse și la urechile unuia din oamenii anume trimiși de regele Bhima ca să-l caute. Acesta auzi norodul care îl lăuda, spunând: „Ce om minunat acest Hrasvabahu, care-i egalul lui Nala în pricepere ca bucătar și ca vizitiu! Regele Ritupama este fericit că îl are în slujba sa”, și bănuind că era vorba chiar de Nala, pătrunse în sala mare de judecată a regelui, unde auzise că se afla acesta. După ce intră în sală, iscoada regelui din Vidarbha rosti cu glas puternic așa cum i se poruncise de către stăpânul său: „O, tu, lună strălucitoare! Unde te-ai ascuns, părăsind-o, fără să-ți fie milă, pe soția-ți dormind în pădure ca un mănunchi de lotuși albi, după ce ai luat și o parte din veșmântul ei?” Lumea din sala de judecată, auzindu-i cuvintele, -| îl socoti* nebun pe acela care le rostise, însă Nala, care se afla acolo în straie de bucătar, pricepu că ele îi erau adresate și-i răspunse: „De ce, oare, socotești că astrul nopții a fost nemilos părăsind-o pe frumoasa-i soție ca un buchet de lotuși albi, când el a pătruns într-o altă parte a vieții, după ce partea de fericire se epuizase?” Când îi auzi răspunsul, iscoada se convinse că îl avea în față pe Nala, pe care vicisitudinile vieții îl transformaseră •in bucătar, și, fără zăbavă, se înapoie la Vidarbha, ducând vestea, cea bună regelui Bhima, reginei sale și fiicei lor, Damayanti. .

Atunci isteța Damayanti îi zise părintelui său: „Tată, de bună seamă, sub înfățișarea bucătarului se ascunde soțul meu. Haide să folosim un vicleșug amuzant pentru a-l atrage aici. Trimite un sol la regele Ritupama cu următorul mesaj: «Nala, soțul fiicei mele, a dispărut de mult timp și nu mai avem nici un fel de vești din partea lui, de multă vreme. De aceea mâine dimineață va avea loc *svayamvara* pentru Damayanti, și te poftim să vii chiar astăzi la Vidarbha, ca să participi la ceremonie». Când va primi această invitație, de bună seamă că regele va sosi în aceeași zi în cetatea noastră, în caleașca sa minunată cu caii struniți de iscusitul surugiu, care este soțul meu”.

Bhima a încuviințat planul isteț al fiicei sale și îndată trimise un sol la Kosala să-i transmită regelui Ritupama -

cuvânt *cm* cuvânt - mesajul respectiv. Primind invitația, regele Ritupama a| fost captivat de ideea participării la *svayamvara*, căci cunoștea frumusețea femeii pentru care era organizată ceremonia. Se adresa! deci, bucătarului său - care se afla lângă el, căci îl sluja și ca sfetnic - și-i zise: „Hrasvabahu, ai spus că te pricepi să conduci cu iscusință caleașca trasă de bidivii. Du-mă chiar azi la Vidarbha, dacă te simți în stare.” Nala îi răspunse: „Prea bine, Măria Ta, voi face ce îmi poruncești!” Dar în gând își zise: „De bună seamă, Damayanti este aceea care a răspândit vestea despre *svayamvara*, pentru a mă atrage și a mă redobândi. Altminteri sunt convins că nici în gând nu ar fi făcut așa ceva. Am să mă duc și am să văd ce se întâmplă.” Așa cugetă Nala, apoi aduse caleașca minunată - la care erau înhămați armăsari abrași - și, îndată ce regele se urcă în ea, bidiviii se avântară și porniră la drum prin văzduh, zburând mai iute chiar decât pasărea măiastră Garuda. La un moment dat vântul stărnit în zbor îi smulse regelui o parte din veșmânt, iar Ritupama porunci să oprească pentru câteva clipe caleașca pentru a recupera veșmântul pierdut, însă Nala îi zise: „Haina Măriei Tale a rămas mult în urmă, căci în numai câteva clipe caleașca a străbătut multe *yojana*”. Când a auzit, Ritupama s-a minunat și cu încântare i-a spus lui Nala: „Ei bine, învață-mă și pe mine să strunesc caii cu atâta iscusință, iar eu - la rândul meu - o să-ți transmit priceperea pe care o am la mânăuirea zarurilor și la numărarea cu repeziciune și exactitate a cifrelor. Iar ca să te convingi, am să-ți dau o dovadă a iscusinței mele. Iată, vezi copacul de colo? Îți voi spune precis câte frunze are coroana sa și câte fructe atârnă pe ramuri”. Grăind așa, regele îi spuse numărul de frunze și de fructe din arbore, iar Nala constată cu mirare că cifra spusă de Ritupama era corectă. Atunci Nala îl învăță pe rege cum să conducă și să strunească bidiviii cu măiestrie, iar Ritupama i-a transmis minunatului său surugiu meșteșugul de neprețuit al mânăuirii zarurilor și al stăpânirii cifrelor. Nala își încercă talentul pe un pom - și se convinse, cu plăcere, că dobândise harul promis. Nala încă se bucura când din trupul său ieși la iveală o ființă neagră care, fiind întrebată cine era, îi răspunse: „Eu sunt zeița Kali și am pătruns în trupul tău din gelozie, când Damayanti te-a ales pe tine să-i fii tovarăș de viață. Din pricina mea ți-ai pierdut averea la jocul de zaruri. Când șarpele Karkotaka te-a mușcat, eu am fost înnegrită, deoarece mă aflu în trupul tău. Acuma te părăsesc, prietene, și voi căuta alte prilejuri ca să-mi fac mendrele”. Grăind așa, Kali se făcu nevăzută. Iar Nala îndată 'și recapătă frumusețea fizică și buna-dispoziție spirituală". Se Urcă înapoi în caleașca și în aceeași zi ajunse la Vidarbha. Iar ăand poposiră în apropierea palatului, unde regele Ritupama își

166

SOMADEVA

instala cortul, norodul se veseli întrebându-se ce căuta oaspetele acesta așa de vreme acolo.

Damayanti auzi vacarmul produs de caleașca la sosire și se j bucură, bănuind că fusese condusă de soțul ei. Și ca să se convingă, o trimise pe una din istețele sale slujnice ca să afle adevărul; iar aceasta - după ce a cercetat și a aflat ce se petrecuse - reveni și îi zise lui Damayanti, care tânjea să fie reunită cu stăpânul inimii sale: „Regina mea, am cercetat și am aflat că acela care a sosit este regele Rituparna și că a venit îndemnat J de zvonul că va avea loc o *svayamvara* pentru tine. Am mai auzit că el a străbătut într-o singură zi distanța de la Kosala la Vidarbha și că acela care a strunit caleașca este Hrasvabahu, vestit deopotrivă ca bucătar și surugiu. Acest Hrasvabahu este negru și diform, însă posedă puteri miraculoase: cratițele și tigăile se umplu cu apă și ulei de la sine, focul se aprinde numai din priviri și în câteva clipe a copt turte și alte prăjituri. Am fost martor la aceste minuni și îndată am venit să-ți povestesc.”

Damayanti ascultă cu atenție și își zise: „Bucătarul acesta, căruia i se supun și focul și apa, și care e mare meșter la strunirea caleștilor cu cai, nu poate fi altcineva decât soțul meu, <j care - bănuiesc - a fost schimbat la culoare și la trup ca pedeapsă I pentru că m-a părăsit. Am să-l pun la încercare!” Așa gândi I Damayanti și folosi un vicleșug: porunci aceleiași slujnice să-i j ia pe cei doi copii ai ei și împreună să-i ducă la presupusul **bucătar**. Când Nala își văzu copiii, îi luă în brațe și îi așeză pe I genunchi, apoi - emoționat de reîntâlnire după ce lungă vreme j fuseseră despărțiți - lacrimile începură să-i curgă șiroaie din j ochi, și-i explică slujnicei mirate: „Și eu am doi copii la fel ca aceștia, care se află la bunicul din partea mamei lor. Mi s-a ^ făcut dor de ei, de aceea m-au podidit lacrimile”. Slujnica se . înapoie și povesti ceea ce văzuse, iar cele auzite întăriră nădejdele i Nalei.

. A doua zi dimineața ea o trimise din nou pe slujnică, j poruncindu-i: „Du-te și spune-i așa bucătarului acela: «Stăpâna mea a aflat că nu te întrece nimeni la gătitul celor mai gustoase I bucate și te pofteste chiar astăzi să vii la palat ca să-i pregătești J niște *cuny**.»”

Primind această invitație, Nala se învoi și, căpătând îngăduința I regelui Rituparna, se duse - fără să zăbovească - la palat. Iar J Damayanti, când îl văzu, îl întreabă fără ocol: „Spune-mi adevărul: J ești sau nu ești tu regele Nala, soțul meu? Risipește-mi noianul

* Mâncare pe bază de orez, cu carne sau legume, cu multe mirodenii I și condimente.

OCEANUL POVEȘTILORE (Kathasaritsagara)

167

îndoielilor ce mă chinuie și amenință să mă înece și scoate-mă la liman!” Auzind-o, Nala își simți inima zburciindu-i-se în piept de bucurie, dar și de regrete și rușine. Cu ochii lăsați în jos, cu glasul tremurând de tulburare, îi răspunse folosind cuvinte potrivite prilejului: „Da, cu adevărat eu sunt păcătosul, care -purtaându-se- nesăbuit - ți-a pus inima pe jărat!” Atunci Damayanti vru să afle cum a devenit negru și diform, iar Nala îi

povesti pățaniile întâmpinate din clipa când întâlnise șarpele Karkotaka și până când Kali părăsise trupul său. Apoi îmbracă straiile minunate, acelea numite „albite de foc”, oferite de Karkotaka, și îndată își redobândi adevărata înfățișare.

Când Damayanti își revăzu soțul așa cum îl știa - fermecător la înfățișare - chipul i se luminează ca floarea de lotus când își desface corola, iar lacrimile care începuseră să șiroiască din ochi ca niște izvoare minunate stinseră focul care îi mistuia inima, făcând-o fericită cum nu fusese niciodată înainte.

Când Bhima, regele din Vidarbha, află vestea norocită a înapoierii ginerelui său, se grăbi să meargă și să-l salute. La rândul său, Nala își întâmpină cu mult respect socrul. Și tot norodul din cetate se bucură și se veseli. Apoi Bhima îl primi - cu cea mai înaltă curtoazie și cu ceremonialul convenit cărmuitorilor cei mai apropiați - pe regele Rituparna, care - aflând cine era cu adevărat acela pe care îl credea a fi bucătar și surugiu - l-a cinstit cu tot respectul pe Nala, apoi s-a înapoiat la Kosala.

Nala a trăit fericit cu soția sa Damayanti. El a povestit socrului său cum zeita Kali, mâniașă pe dragostea lui Damayanti, l-a făcut să se poarte cu nesăbuită. După câteva zile Nala s-a înapoiat la Nișada, însoțit de o oaste numeroasă oferită de socrul său. Aici l-a umilit pe Pușkara, învingându-l la zaruri cu harul pe care îl dobândise și luând înapoi tot ceea ce pierduse, datorită zeului cel rău care se cuibărise în fratele său; ba încă îl despuie de toate, celelalte avuții ale lui. Însă Nala, fiind mărinos și drept, i-a dat lui Pușkara o parte din regat, după ce Dvapara părăsise trupul lui.

Bucuros și fericit pentru că o recăpătase pe iubita și credincioasa sa soție, Damayanti, Nala a domnit, cărmuind cu înțelepciune și dreptate țara și supușii săi.

Povestea regelui Kamalakara și a iubitei sale soții, prințesa Hamsa și aii

Cândva domnea în cetatea Kosala un rege pe care îl chema Vimalakara. Acesta fusese blagoslovit cu un fiu, Kamalakara pe nume, pe care Creatorul îl înzestrase cu atâtea haruri - frumusețe, curaj, mărinimie ș.a. - încât în această privință îi depășea chiar și pe unii zei din ceruri, ca și pe „arborele-care-înfaptuiește-dorințele”. Odată i se înfățișă un venerat rapsod, pe care îl cunoștea mai demult și care înălță un imn tânărului prinț ce cu adevărat merita să fie slăvit de toți poeții din lume. „Unde, oare, își poate afla mulțumirea cioporul de lebede albe, decât la covorul de lotuși așternut pe luciul lacului, acolo unde se zbenguie ciripind voios stoluri de păsările gureșe?”, cântă bardul pe care îl chema Manorathasiddhi. Iar când repetă de mai multe ori versurile recitate, prințul îl întrebă ce însemnătate aveau ele. Iar bardul îi răspunse: „Prințe, în peregrinările mele am ajuns, odată, și la Vidișă, cetatea de scaun a regelui Meghamalin, sălașul zeiței Prosperității. Acolo am tras în gazdă la un renumit dascăl de cânt, pe care îl chema Dardura și care într-o zi mi-a spus: „Măine dimineată Hamsavali, fiica regelui, își va demonstra, în fața tatălui ei, iscusința la dans, meșteșug pe care l-a deprins de curând. Când am auzit vestea, m-a îmboldit curiozitatea. A doua zi am făcut ce am făcut și am pătruns în palat. Acolo, în sala de dans, am văzut-o pe Hamsavali, frumoasă, zveltă, cu mijlocelul tras ca prin inel, dându-i în fața părintelui ei, însoțită de ritm de tobe și dairele. Mlădioasă ca iedera care - când se agață de arborele iubirii - este scuturată de fiorul tinereții, își agită podoabele multicolore ca un mănunchi de flori și își unduie brațele ca niște mlădițe tinere.

Când am văzut-o mi-am zis, în gând: «Nimeni nu este demn să-i fie soț acestei prințese cu ochi

OCEANUL POVEȘTILOR (Kathasaritsagara)

169

de gazelă, decât prințul Kamalakara. Iar dacă se va întâmpla să jiu o ia de soție, atunci degeaba își agită zeul Iubirii arcul său cu săgeți de flori. De aceea am să caut un mijloc oarecare pentru a pune la cale lucrurile!» Cu gândul acesta m-am dus - după încheierea spectacolului - și am pus la poarta curții palatului un anunț pe care am scris: «Dacă există pe aici un pictor care îndrăznește să-și măsoare iscusința cu mine, atunci să picteze ceva». Nimeni nu avu curajul să accepte provocarea mea, deci nici să rupă hârtia afișată. Între timp, vestea ajunse și la urechile cărmuitorului, care mă chemă și îmi ceru să-i împodobesc și să colorez chioșcul fiicei sale. Iar eu te-am zugrăvit pe tine, prințe Kamalakara, și suita ta, pe peretele chioșcului prințesei Hamsavali. Mi-am zis așa: dacă te proslăvesc deschis, chiar eu, prințesa va intra la bănuială, socotindu-mă părtinitor. De aceea trebuie să folosesc un vicleșug, făcând-o să creadă că ea singură a descoperit ceea ce eu vroiam de fapt să-i sugerez. De aceea, am apelat la ajutorul unui bun prieten, un tânăr chipeș și isteț, cu care m-am înțeles cum să acționeze. Prefacându-se nebun, acesta a început să danseze cântând prin fața palatului. Văzându-l, curtenii l-au chemat înăuntru socotind să se amuze pe socoteala lui. Hamsavali l-a văzut și ea pe tânărul acela ciudat și l-a chemat în chioșcul ei.

Tânărul a intrat, iar când a văzut portretul tău pe perete, acolo unde îl pictasem, a început să-ți înalțe imnuri de laudă, zicând: «Ce fericire să-i văd chipul lui Kamalakara, bărbatul care este egalul lui Vișnu în virtute și ale cărui brațe sunt marcate cu semnele zeiței Norocului - flori de lotus și cochilii!» Intrigată de cuvintele tânărului, prințesa a întrebat: «Ce vrea să spună tânărul acesta? Cine este bărbatul pe care l-ai zugrăvit așa de frumos?» Și

cum eu mă prefăceam că mă codesc, prințesa a insistat până când am cedat și i-am spus: «De bună seamă, flăcăul acesta nebun l-a văzut și el pe prințul a cărui frumusețe m-a impresionat atât de mult încât m-am hotărât să-i zugrăvesc chipul pe peretele chioșcului!» După aceea i-am spus cum te cheamă și cine ești, apoi te-am zugrăvit în cuvinte, descriind virtuțile și harurile cu care ești înzestrat. În inima tinerei prințese Hamsavali a încolțit sămânța pasiunii, care a prins rădăcini Puternice și a crescut pe măsură ce imaginația ei se înfierbânta. Atunci s-a ivit regele, tatăl ei, care - aflând ce se petrecuse - s-a mâniat și ne-a izgonit, pe mine și pe așa-zisul nebun. Prințesa începu să tânjească, topindu-se zi de zi de dorul tău, Pană când doar frumusețea îi mai rămăsese. Prefacându-se bolnavă și¹ căpătând îngăduința părintelui ei, prințesa se retrase într-un

170

SOMADEVA*

templu dedicat marelui Vișnu, cunoscut pentru puterile lui: miraculoase. Aici ea își petrecea timpul fără să-i pese dacă e zi sau noapte, nu mai izbutea să doarmă și se ofilea de dorul tău. Într-o zi m-a zărit pe fereastră și, chemându-mă la ea, s-a purtat respectuos cu mine și m-a cinstit, dăruindu-mi straie fine și podoabe frumoase. După ce m-am despărțit de ea și am plecat, am observat pe tivul unuia din veșmintele brodate versurile pe care ți le-am recitat deja. Dar mai ascultă-le o dată: «Unde, oare, își poate afla cioporul de lebede mulțumirea, decât la covorul de lotuși așternut pe luciul lacului, acolo unde se zbenguie, ciripind voios, stoluri de păsărele gureșe?» Citind aceste versuri m-am convins de simțămintele ei de dragoste pentru tine. De aceea am venit aici, fără întârziere, și ți-am recitat versurile. Iată și veșmântul pe care se află ele scrise", încheie rapsodul povestirea sa. Ascultându-i cuvintele, Kamalakara simți că inima i se umple de bucurie și că mintea îi este captivată de prințesa Hamsavali.

Pe când dorul pusese stăpânire pe inima prințului, care cugeta prin ce mijloace ar putea ajunge la iubita visurilor sale, tatăl său îl chemă și îi spuse așa: „Fiul meu, regii inactivi pier ca șerpilor robiți de vrăji; iar după ce au pierit regii, nu pot nădăjdui să renască! Tu te-ai dedat plăcerilor și nu te-ai dovedit a fi un cuceritor. Deșteaptă-te, scutură apatia și pornește împotriva suveranului statului Anga, care a încălcat cu armata sa fruntariile țării noastre. Iar eu te voi aștepta să revii victorios aici, în cetatea de scaun". Prințul porni să înfăptuiască porunca tatălui său, gândindu-se cu bucurie că fiecare victorie îl va apropia tot mai mult de țara iubitei sale, prințesa Hamsavali. Porni viteazul prinț în fruntea oștii, iar pământul și dușmanii se cutremurau deopotrivă la auzul ritmului apăsător al miilor de soldați în marș. În câteva bătălii crunte prințul erou zdrobi și împrăști armatele inamice, încheind cu succes campania. Iar pe regele statului Anga îl făcu prizonier și îl trimise, legat în lanțuri, la părintele său, regele Vimalakara, în cetatea de scaun, Kosala. Totodată, prin comandantul care îl însoțea cu oastea pe prizonier, Kamalakara transmise părintelui său următorul mesaj: „Tată, am împlinit porunca ta. Acum voi cuceri alte țări!" Viteazul prinț continuă să se războiască, nimicind inamicii și măbind țara cu teritorii cucerite, până ajunse în vecinătatea cetății Vidișă.

Kamalakara își stabilă tabăra la zidurile cetății și trimise un sol la regele Meghamalin, cerând mâna fiicei sale, prințesa Hamsavali. Regele se bucură mult când află că prințul nu venise cu gânduri vrăjmașe și se duse să-l salute în persoană, în tabăra

OCEANUL POVEȘTIILOR (Kathasaritsagara)

171

lui, pe acela care vroia să-i devină ginere. Kamalakara îl întâmpină cu toată curtoazia pe regele Meghamalin, viitorul său socru. Iar acesta, impresionat de primirea deosebit de respectuoasă, i-a spus: „Fiule, de ce te-ai oboșit să vii tu însuși până aici când căsătoria putea fi convenită și înfăptuită prin mijlocirea solilor? Ușa mea a fi găsit-o deschisă, iar eu aș fi consimțit cu bucurie ca Hamsavali să se unească pe veci cu tine! Fiica mea este, încă din copilărie, o fidelă adoratoare a lui Vișnu și am nădăjduit că - în milostenia sa - marele zeu îi va hărăzi bărbatul pe care îl merită. Ea este o faptură delicată la trup și gingașă la suflet, de aceea eram îngrijorat și mereu mă întrebam cine îi va fi soț? Atât de mare mi-a fost îngrijorarea, atât de tare m-a obsedat această problemă încât m-am îmbolnăvit greu și friguri puternice mi-au scuturat trupul. Atunci mi-am îndreptat gândul către Vișnu, căruia m-am închinat și pe care l-am implorat să mă izbăvească, arătându-mi calea cea bună de urmat. Într-o noapte, când durerile mi-au îngăduit puțin să dorm, Vișnu mi s-a arătat în vis și mi-a spus: «Fiul meu! Las-o pe prințesa Hamsavali - din pricina căreia te-ai îmbolnăvit - să te atingă cu mâna ei și îndată fierbințelile și durerile care te chinuie se vor topi. Căci, mulțumit de fidelitatea dovedită față de mine, eu am binecuvântat-o ca orice bolnav pe care îl va atinge cu mâna să se tămăduiască fără greș, chiar dacă ar suferi de o boală incurabilă. Și nici îngrijorat să nu fii din pricina ei, căci prințul Kamalakara a fost hărăzit să-i devină soț. Însă până atunci ea va mai avea parte de neplăceri». Când m-am trezit și fiica mea m-a atins cu mâna ei blagoslovită îndată m-am lecut și frigurile au dispărut în mod miraculos. Unirea voastră este, deci, hotărâtă de zei, iar eu ți-o dau pe Hamsavali, să-ți fie soție". Așa grăi Meghamalin, regele, și după ce fixă data binecuvântată pentru nuntă, se înapoie în cetate, vestind toată lumea despre hotărârea luată.

Când Hamsavali află hotărârea tatălui său se bucură, dar fiind femeie prevăzătoare o chemă pe însoțitoarea ei cea mai apropiată și, în taină, îi zise: „Du-te, draga mea, și convinge-te cu ochii tai că prințul pe care tata mi l-a hărăzit ca bărbat este asemănător chipului zugrăvit de artist pe peretele chioșcului meu. Fiindcă •ni-e teamă că,» îngrijorat de sănătatea mea, vrea să mă dăruiască^a Itui bărbat, care poartă același nume și care a venit cu oastea sa aici".

Kanakamanjari, confidenta prințesei, luă înfățișarea unei ascete: •nrbacă veșmânt din piei de căprioară, își încălci părul și cu Șiragul de mătănie în "mână se duse la tabăra prințului, cerând

172

SOMADEVA

să fie primită de comandantul oștii pentru a-l binecuvânta. Garda o luă și o însoți în cortul princiar. Când Kanakamanjari îl văzu pe Kamalakara, bărbat chipeș și mândru, i se păru că în fața ochilor eLs-a ivit însuși zeul Iubirii, care cu arcul și săgețile sale de aur cucerește lumea. Cu inima bătându-i puternic, femeia-încremeni, fascinată de fumusețea bărbatului pe care îl avea în față. Se prefăcu că e cufundată în meditație, dar pieptul i se zbugiuma plin de dor și în gând își zise: „Dacă nu mă unesc cu prințul acesta fermecător, înseamnă că în zadar m-am născut! De aceea voi face tot ce îmi stă în putință ca să-mi ating țelul, cu orice preț!” Cugetând astfel, înainta și îi dădu prințului binecuvântarea sa. Apoi scoase la iveală și îi înmâna o piatră prețioasă, iar el - luând nestemata cu politețe - se așeză. Atunci presupusa ermită îi zise: „Prințe, acest giuvaer are puteri miraculoase, care au fost verificate. Atunci când îl strângi în palmă, nici cea mai bună armă a dușmanului nu îți poate cășuna vreun râu. Ti—l dăruiesc din respect pentru virtuțile tale și pentm că eu nu am nevoie de el, pe când ție îți poate fi folositor”. Prințul vroi să-i răspundă, însă vicleana femeie îl opri, pretinzând că se grăbește să se ducă la o ceremonie deosebită, la care făgăduise că va participa și deci nu putea lipsi. Apoi plecă fără zăbavă.

Perfida femeie își reluă înfățișarea obișnuită și cu o mină tristă și sumbră se prezentă în fața prințesei. Iar când Hamsavali, intrigată, o întrebă ce se întâmplase, vicleana Kanakamanjari însăila următoarea poveste mincinoasă: „Nu aș vrea să-ți dezvălui, deși te iubesc, o taină care ar trebui păstrată față de oricine. Pătrunsesem în tabăra prințului, îmbrăcată ca o schimnică, și mă îndreptam spre cortul prințului când un bărbat s-a apropiat tiptil și m-a întrebat în șoaptă: „Spune-mi, virtuoasă schimnică, poți izgoni diavolul din om?”. I-am răspuns că era un fleac pentru mine, deoarece cunosc descântecele și farmecele necesare. Atunci am fost introdusă într-un cort și aici l-am văzut, îngrozită, pe prințul Kamalakara care se zvârcolea căznit de un diavol negru cu coarne de țap. În mână ținea un talisman făcut dintr-un giuvaer' prețios, iar alături avea diferite ierburi. În jurul său suita se agita fără folos. M-am prefăcut că fac niște farmece ca să întepărtez piaza-rea și am plecat degrabă, spunând: «Măine voi veni să-l izbăvesc de chinuri». Am fost zguduită de priverile nenorocite la care nu mă așteptam nicidecum și m-am grăbit să vin și să-ți povestesc tot ce am văzut. Mai departe tu trebuie să hotărăști ce vei face!”

Hamsavali încremeni ca lovită de trăsnet când auzi povestea

OCEANUL POVEȘTILOR (Kathasaritsagara)

173

ticlăuită de perfida pe care o considera a fi cea mai credincioasă însoțitoare a sa și - copleșită de disperare - îi zise: „Vai, ce destin nefericit! Eu sunt nevoită să-l iau de bărbat, dar nu îl pot privi în față, de aceea mă voi surghiuni în codru; ori, poate mai bine îmi pun capăt zilelor! Spune-mi, ce să fac?” Așa grăi naiva prințesă, iar-ticăloasa Kanakamanjari o îndemnă cu perfidie, spunându-i: „Îmbrac-o pe una din însoțitoare cu veșmintele tale și pune-o să se mărite în locul tău. Lumea din palat, emoționată și preocupată de pregătirile de nuntă, nu va băga de seamă substituirea. Până ce curtenii se vor dezmetici, noi vom fi fugit departe!” Iar Hamsavali, deloc bănuitoare, îi zise: „Nimeni nu îmi este mai credincioasă decât tine! Așa că îmbracă-te cu veșmintele mele și înlocuiește-mă la ceremonia de căsătorie.” Mârșava Kanakamanjari atâta aștepta. „Alungă-ți tristețea, o încuraja ea pe stăpâna sa. Am să folosesc un vicleșug ca să înfăptuiesc ceea ce mi-ai poruncit și voi izbui cu orice preț. Dar când va veni vremea, să mă' ascuți și să faci așa cum te voi sfătui!” Așa grăi, cu perfidie, Kanakamanjari. Apoi se duse și ceru ajutorul unei bune prietene, pe, care o chema Asokakari, căreia i se destăinuă și îi spuse țelul pe care îl urmărea. împreună, cele două femei au rămas trei zile încheiate alături de nefericita prințesă Hamsavali, care le asculta și făcea tot ce spuneau ele. În ziua binecuvântată, menită ceremoniilor de nuntă, mirele sosi, pe înserat, însoțit de o suită strălucită călare pe elefanți maiestuoși și cai focosi, precum și de mulțime de ostași pedestri. În timp ce toată lumea era *în febra pregătirilor, Kanakamanjari le îndepărtă - printr-un șiretlic - pe celelalte femei din alaiul miresei și o conduse pe Hamsavali în încăperile din interior, chipurile ca să o înveșmânteze și să o împodobească. Aici Kanakamanjari îmbracă veșmintele prințesei Hamsavali, cu ale sale o îmbracă pe complicea sa Asokakari, iar hainele acesteia le dădu prințesei. Apoi nemernica o îndemnă pe Hamsavali: „Prințesă, ieși prin poarta de la apus a cetății și mergi până ai să dai de un arbore *salmali* găunos. Ascunde-te în scorbură și așteaptă-mă. Am să vin negreșit când voi termina toate treburile aici”.

Prințesa nu bănuia nimic și făcu întocmai cum o sfătuisese ticăloasa femeie. Îmbrăcată cu straiile de împrumut, părăsi palatul și ieși pe poarta cetății fără ca să fie băgată în seamă, deși tot alaiul care îl însoțise pe mire se afla adunat acolo. Dar când ajunse la arborele *salmali*, Hamsavali se înfiora văzând gaura "agră și neprietenoasă care se căsca în fața ei și, fiindu-i frică,

174

SOMADEVA

se urcă într-un *banian* din apropiere, ascunzându-se în frunzișul des al copacului. De acolo, de unde se pitise, așteptă sosirea nemerniceia pe care o socotea a-i fi cea mai bună confidentă.

În timpul ascesta regele o luă de mână pe Kanakamanjari -crezând că este fiica sa - și o conduse la platforma de ceremonie, unde s-a desfășurat ritualul care a consfințit unirea lui Kamalakara cu femeia pe care o credea iubita

sa predestinată. Îndată după săvârșirea căsătoriei, prințul a luat-o pe presupusa mireasă, împreună cu Asokakara ce luase înfățișarea lui Kanakamanjari, și a purces către oastea sa, care își instalase tabăra chiar dincolo de poarta de la apus. Când elefantul care îi purta pe miri trecu pe lângă arborele *salmali* - nu departe de *banianul* în care se ascunsese prințesa, falsă Hamsavali scoase un țipăt înfiorător și, prefăcându-se îngrozită, se aruncă la pieptul lui Kamalakara, strângându-l în brațe cu prefăcută deznădejde. Iar când, îngrijorat, bărbatul vroi să afle pricina purtării ei, perfida și ticăloasa femeie îi spuse, vărsând șiroaie de lacrimi: „Iubitul meu soț! Azi-noapte am avut un vis urât. Se făcea că o *kmeie-rakșasa* a apărut din scorbura aceluia *salmali* și, năpustindu-se asupra mea, a vrut să mă devoreze. Dar un brahman mi-a sărit în ajutor și m-a scăpat din ghearele ei, după care mi-a spus: «Fata mea, trebuie să nimicești prin foc copacul acela, căci în el își are sălașul o femeie-demon; iar dacă încearcă să scape prin fugă, trebuie aruncată înapoi în flăcări, să ardă până se face scrum! Numai așa totul se va termina cu bine». Mi-am amintit visul când am văzut copacul, de aceea tremur îngrozită!" în felul acesta nemernica slugă își condamna stăpâna la pieire; iar Kamalakara, de bună credință fiind, porunci ostașilor să pună foc copacului cu pricina, ceea ce aceștia și făcură. Văzând că nimeni nu și-a făcut apariția din arbore, Kanakamanjari răsufală ușurat, încredințată că rivala sa a pierit.

Chiar a doua zi Kamalakara porni către Kosala, unde fu întâmpinat așa cum se cuvenea unui cuceritor viteaz și glorios. Iar regele Vimalakara își unse fiul urmaș la tron, iar el se retrase - așa cum impunea tradiția - să-și petreacă restul zilelor în schimnicie, înălțând rugi Proniei. Kamalakara prelua cârma împărăției și domni cu dreptate și înțelepciune peste întreg pământul.

Însă Manorathasiddhi, rapsodul, se ferea să vină în apropierea palatului, temându-se că și-ar primejdui viața.

Din *banianul* în care se ascunsese, Hamsavali văzu și auzi totul, dându-și seama - în cele din urmă - că a fost înșelată și trădată. Si îndată după ce Kamalakara plecase de acolo, începu

OCEANUL POVEȘTELOR (Karhasaritsagara)

175

să se tânguiască, zicându-și: „Vai! Perfida și ticăloasa femeie nu s-a mulțumit să mă jefuiască, luându-mi pe acela care fusese sortit să-mi fie soț, dar a vrut să mă și ucidă, ca să-și asigure liniștea și pacea sufltească. Nu îmi rămâne decât să-mi iau viața și o voi face aruncându-mă în jarul încă fierbinte al copacului, plătind în felul acesta datoria pe care o am față de el". Coborî din uriașul arbore hotărâtă să-și pună capăt zilelor, dar Soarta vroia altfel, căci revenindu-i rațiunea, Hamsavali își zise: „Nu are rost să-mi iau zilele, căci trăind mă voi răzbuna pe acea ființă mârșavă care a trădat încrederea și prietenia mea! Căci atunci când tatăl meu se zbuciuma scuturat de friguri și fierbințeli, Vișnu i s-a arătat și i-a zis: «Hamsavali are harul de a izgoni boala din om, atingându-l cu mâna. Ea se va uni cu Kamalakara, care îi va fi soț bun; dar mai întâi ea va suferi și va îndura necazuri scurt timp!» De aceea am să mă duc într-un loc unde să nu mă poată găsi și voi rămâne ascunsă acolo". Așa cugetă Hamsavali, apoi se duse într-o pădure deasă și pustie unde hotărî să se adăpostească.

Merse cale lungă până ce picioarele începură să-i tremure de oboseală. Chiar atunci negura nopții se risipi, milostivindu-se parcă de ea, și zorile îi luminară drumul. Și cerul se îndură de suferințele prințesei, revărsându-i din sita bolții picături de rouă proaspătă, care îi răcori fruntea și trupul. Soarele, prietenul oamenilor virtuoiși, se înălță în tării, iar razele sale calde îi mângâiară chipul, cu blândețe, uscându-i lacrimile de pe obraji și întărindu-i nădejile în inimă. Ceva mai liniștită, prințesa merse pe cărării ascunse, pentru a se feri de întâlnirea cu oamenii, până ce - cu picioarele crestate de firele tăioase de iarbă *kusa*, păși într-un codru plin de păsările care cirpeau, invitând-o parcă: „Vino! Vino aici!" Iedera și lianele, care atârnav din copaci, se legănav la ușoara adiere a vântului, cucul cânta și păsările cirpeau voioase în frunzișul arborilor de *mango**, ai căror boboci în floare parfumau aerul. Prințesa Hamsavali sorbea cu ochi lacomi minunata priveliște oferită de codrul peste care domnea stăpână primăvara și gândea cu melancolie: „Briza care adie din munții Malaya, încărcată de polenul roșu al florilor, mă pârjolește ca văpaia focului, iar ploaia de petale cernută din copaci - pe când albinele zumzăie, zburând din floare în floare - o simt ca pe săgețile zlobozite din arcu cu flori al zeului Iubirii. De aceea voi rămâne aici, petrecându-mi timpul în

* Fruct specific regiunii, foarte apreciat în India și în tot sud-estul asiatic.

176

SOMADEVA

rugăciuni și proslăvind zeii, pentru a-mi ispăși păcatele și a mă purifica". Luând această hotărâre, Hamsavali se instala în codru, hrănindu-se cu fructe, scăldându-se în iazuri și proslăvind-i pe zeii din ceruri.

Tocmai atunci se întâmplă că regele Kamalakara se îmbolnăvi, trupul fiindu-i scuturat de un puternic atac de febră. Această nouă situație o îngrozi pe Kanakamanjari (care se dădea drept prințesa Hamsavali). Căutând o cale de ieșire din impas, ea cugetă: „Totdeauna mi-a fost teamă că Asokakari îmi va da în vileag taina, dezvăluind ceea ce am uneltit; acum am prilejul să scap de ea și de teama care îmi sălășluiește în inimă. Tatăl lui Hamsavali i-a spus soțului meu, de față cu numeroși martori, că fiica sa este binecuvântată cu harul de a lecu frigiditățile și alte molime, punând mâna sa blagoslovită pe omul bolnav. De bună seamă, Kamalakara își va aminti și va apela la mine ca să-l tămăduiesc. Dar când se va dovedi că nu am nici o putere, va ieși la iveală

înșelăciunea mea. Ca să scap din situația aceasta primejdioasă am să folosesc niște farmece pe care mi le-a destăinuit demult o vrăjitoare. Cu ajutorul lor am să pun stăpânire pe spiridușul aflat în slujba demonului care provoacă fierbințeli. Am să o ofer drept jertfă umană pe Asokakara, folosind un vicleșug, și astfel voi dobândi putere deplină asupra spiridușului, care mă va sluji să-mi ating țelul. Kamalakara se va tămădui, Asokakara va dispărea pentru totdeauna, iar grijiile mele se vor risipi definitiv. Altă cale de a ieși din impas nu există!" Kanakamanjari îi destăinuie naivei sale prietene planul ticluit, fără a pomeni ceva despre jertfă omenească pe care avea să o înfăptuiască. Iar când Asokakari pleacă să facă pregătirile obișnuite, ea îndepărtă - sub un pretext oarecare - suita sa de femei. Apoi luă o sabie și părăsi, fără să fie văzută, palatul pe o ușiță dosnică, ducându-se la un templu părăsit, dedicat lui Siva, în curtea căruia se înălța un *lingă**. Aici Kanakamanjari ucise un țăp cu sabia din mână, unse *lingă* cu sângele scurs și împrăstie ca o ghirlandă măruntaiele animalului jur-împrejurul „semnului”, pe care îl cinsti încununându-i vârful cu inima în formă de lotus a țăpului adus ca jertfă. Afumă totul cu fumul ochilor pe care îi arse și, în final, depuse pe platforma de sacrificiu - ca ofrandă - capul țăpului și îl stropi cu sânge, împodobindu-l cu bucăți de lemn de santal plăcut mirositor. Mai departe, desenă în galben pe platformă un lotus cu opt petale, iar pe pericarul florii prefigura

OCEANUL POVEȘTILOR (Kathasaritsagara)

177

* Simbol ce evocă vag forma falusului zeului Siva. Lit. = „semnul”.

cu bucăți din miezul dulce de *mango* imaginea demonului care provoca febra și frigurile - un monstru cu trei picioare și cu trei guri căscate oribil - împreună cu un morman de cenușă în chip de armă. Iar pe frunze desenă siluetele drăcușorilor, supușii demonului, pe care îi invocă, folosind o anumită vrajă. Apoi, pentru a înfăptui ultima parte a ritualului cu ajutorul căruia nădăjduia să supună voinței sale pe spiridușul malefic, Kanakamanjari i-a spus prietenei sale: „Acum prosternează-te și lipește-te de glie, în fața marelui zeu, căci astfel vei dobândi harul divin.”

Asokakari - nebănuind nimic - făcu așa cum i se poruncise și se culcă la pământ, iar Kanakamanjari îndată ridică sabia și o lovi. Soarta însă fu potrivnică perfidei femei, căci lovitura menită să-i desprindă capul de trup, izbuti doar să o rănească la umăr pe Asokakara. Îngrozită și năucită, se ridică în picioare dar când o văzu pe aceea pe care o credea a-i fi prietenă că se năpustește asupra ei cu sabia ridicată amenințător, o luă la fugă, urlând: „Ajutor! Ajutor!” Străjile, care se găseau nu departe, alergară spre locul de unde se auzeau chemările de ajutor. Când o zăriră pe Kanakamanjari, cu privirea înfiorătoare, cu sabia agitând-o, deasupra capului, ostașilor li s-a părut că au în față o *femeie-rakșasa* și, tăbărând asupra ei, o loviră cu săbiile de era mai-mai să o omoare. Iar când aflară adevărata poveste din gura lui Asokakari, ostașii le luară pe cele două femei și, în frunte cu guvernatorul orașului, porniră spre palat. De-abia ajunseră să-i istorisească regelui Kamalakara uneltirile puse la cale de perfida și ticăloasa femeie, că - sucombând din pricina rănilor - Kanakamanjari căzu moartă la picioarele lui.

Uluit și îndurerat totodată, Kamalakara îi zise celeilaltei femei, care - deși. rănită - era în stare să vorbească: „Spune-mi, femeie, ce înseamnă toate acestea? Vorbește fără teamă!” Atunci Asokakara îi povesti de-a firu-n păr toată ticăloșia pusă la cale de Kanakamanjari. Kamaikara pricepu nefericirea care se abătuse asupra sa și începu să se lamenteze: „Vai, ce prost am putut să fiu, să mă las înșelat de falsa Hamsavali! Kanakamanjari a avut parte de ceea ce merita: a devenit, prin înșelăciune, soția regelui și a fost pedepsită, plătind cu viața sacrilegiul comis. De ce însă Destinul m-a pedepsit atât de crunt, ca pe un copil, lipsindu-mă de giuvaerul care îmi era hărăzit? Iar eu, cum am putut uita harul dăruit de Vișnu prințesei Hamsavali, de a-i tămădui pe bolnavi doar cu atingerea mâinii sale binecuvântate?”

Așa se tânguia Kamalakara, dar - deodată - își aminti

178

SOMADEVA

cuvintele rostite de Vișnu, și gândi așa: „Meghamalin, tatăl lui Hamsavali, spunea că fiica sa se va căsători cu un bărbat potrivit rangului ei, dar că mai întâi va suferi un timp. Iar zeii nu vorbesc în van! De aceea este cu putință ca încă să fie în viață, ascunzându-se undeva. Căci nimeni nu cunoaște căile Destinului la fel ca tainele din inima femeii! De aceea, ar trebui să-l chem pe rapsodul Manorathasiddhi și să cer povață”. Porunci îndată să fie poftit bardul, iar când acesta i se înfățișă, regele îl întrebă: „Bunul meu prieten, de ce nu te-am văzut la palat în ultimul timp?” Iar Manorathasiddhi îi răspunse: „Măria Ta, norocul meu este că această femeie, Asokakari - care era cât pe-acum să fie ucisă ca să nu dea în vileag taina - nu a murit. Dar nu trebuie să te necăjești, căci ea îi este fidelă și îl proslăvește neabătut. Deoarece ea nu a fost zărită în ultima vreme, am să mă duc să o caut și am să-ți aduc vești de la ea.” Dar regele îi replică, fără să șovăie: „Am să te însoțesc, căci inima mea nu poate răbda să rămână și să aștepte în liniște!”

După ce luă această hotărâre nestrămutată, Kamalakara îl chemă pe primul său ministru, Prajnadhya, și-i încredință conducerea țării. Primul-ministru insistă și încercă prin toate mijloacele să-l convingă pe rege să renunțe la hotărârea sa, însă în zadar; regele rămase ferm pe poziția adoptată și a doua zi părăsi, pe neobservate, cetatea împreună cu Manorathasiddhi, rapsodul. Călătoriră mult și în timpul peregrinărilor se abătură prin multe locuri sfinte, vizitară așezări ale pustnicilor și străbătură păduri și munți în căutarea femeii iubite, fără a precupeți

eforturile și fără a ține seama de oboseală; căci forța dragostei este nelimitată și învinge toate greutățile! Până la urmă Kamalakara și Manorathasiddhi, îndrumați de noroc, ajunseră în codrul în care sălășluia Hamsavali. Acolo o găsiră pe cea căutată, închinându-se și înălțând rugăminți Proniei, sub un arbore roșu *asoka*. Deși marcată vizibil de suferințele îndurate și de lungile ore de penitență severă, plăpândă, palidă și totuși fermecătoare ca raza unică a lunii, ea îl captivă - pe loc - pe rege, care - vrăjit - întrebă: „Cine este această ființă divină care sade nemișcată, cufundată în meditație? Este, oare, o zeiță, căci frumusețea ei depășește cu mult pe cea a unei ființe omenești?” Rapsodul privi în direcția indicată de rege și îi răspunse: „Măria Ta, ești norocos, căci ai găsit-o pe Hamsavali! Femeia de la rădăcina copacului este chiar ea!”

OCEANUL POVEȘTILOR (Kathasaritsagara)

Hamsavali, la rândul ei, îi zări pe cei doi bărbați și recunoscându-l pe bard, începu să se vaite cu durere: „Vai, tătucule! Sunt nenorocită! Vai, soțul meu, Kamalakara! Vai, Destin necruțător, care mi-a hărăzit- nefericirea!” Apoi, căzu și își pierdu cunoștința. Auzindu-i cuvintele și văzând-o cum cade la pământ, Kamalakara fu cuprins de disperare și se prăbuși și el cu capul în țărână. Manorathasiddhi le sări în ajutor și îi readuse la viață; iar când tinerii se priviră și se recunoscură și își dădură seama că - străbătând oceanul despărțirii - au ajuns la liman, își simțiră inimile copleșite de nețărmurită bucurie și fericire. Își povestiră pătaniile pe care le întâmpinaseră, apoi toți trei - regele, prințesa și poetul cântăreț - se înapoiară în cetatea de scaun Kosala, unde avu loc o nuntă mare, fastuoasă. După ce se unise cu Hamsavali, femeia iubită blagoslovită de zei cu harul de a vindeca pe bolnavi, Kamalakara socoti că și-a realizat țelul vieții. Împreună domniră cu înțelepciune și dreptate și pe cât de tare îi iubeau și îi respectau supușii, pe atât de mult se temeau de ei dușmanii. Și nu se despărteau niciodată de bardul și rapsodul Manorathasiddhi.

Avatarurile prințului Sridarsana și ale soțiilor sale, , Padmișta și Anangamanjari

Trigarta este un oraș unic pe lume: cu frumusețea lui împodobește pământul, așa cum ghirlanda de flori împodobește mireasa la nuntă. În orașul acesta trăia un tânăr brahman pe care îl chema Pavitradhara. Acesta era sărac în avuții lumești, dar era bogat prin relațiile sale cu oameni de seamă și prin obârșia sa superioară, precum și prin multiplele virtuți cu care era înzestrat. Inimosul tânăr care trăia printre brahmanii bogătași cugetă: „Eu îmi duc viața respectând legile castei mele, însă semenii se uită pieziș la mine de parcă aș fi un cuvânt lipsit de sens în cadrul unui splendid poem! Dar eu sunt om cinstit, nu pot trăi lășându-i pe alții și nici din mila oamenilor. De aceea, am să mă stabilesc într-un loc retras și ferit din calea oamenilor unde - cu ajutorul vrăjilor învățate de la dascălul meu spiritual - am să atrag și am să prind în puterea mea o *yakșini**.”

După ce luă această hotărâre își alege sălăș într-un codru. Aici înfăptui ritualul prescris și dobândi o *yakșini* pe care o chema Saudamini. Pavitradhara trăi cu această făptură celestă, ca *banianul* care a străbătut o iarnă aprigă și și-a găsit limanul în uniune cu primăvara glorioasă.

Într-o zi, văzându-și soțul trist și descurajat pentru că Pronia nu îl blagoslovea Cu un fiu, frumoasa *yakșini* îi zise: Nu te necăji, iubitul meu soț, căci un fiu ți se va naște la vremea potrivită. Ascultă povestea pe care am, să ți-o istorisesc.

* Aspectul feminin al unui *yakș*, făptură divină aflată în slujba **lui** Kubera (sau Kuvera), zeul Belșugului.

OCEANUL POVEȘTILOR (Kathasaritsagara)

Povestea lui S au da mini

Fruntașii ținuturilor de la miazăzi sunt străjuite de codri întinși și întunecați din pricina norilor negri care acoperă fața soarelui, de parcă ar fi sălășul musonilor*. Acolo trăiește un *yakș*, Pritudara pe nume, iar eu sunt singura lui fiică și mă cheamă Saudamini. Când eram mică, tatăl meu mă plimba prin munții maiestuoși cu grădini paradisiace, unde mă jucam și mă desfatam.

Într-una din zile, pe când mă amuzam pe muntele Kailasa** cu prietena mea Kapisabhru, am întâlnit din întâmplare un tânăr *yakș*, pe care îl cheamă Attahasa, care ședea în apropiere înconjurat de tovarășii săi. Când privirile ni s-au încrucișat, am simțit amândoi că suntem atrași unul de celălalt și în inimile noastre s-a înfiripat iubirea. Tatăl meu a aflat și, socotindu-l potrivit a-mi fi soț, l-a chemat pe Attahasa și a convenit să mă mărit cu acesta. După ce au stabilit data binecuvântată a nunții, tata m-a dus acasă, iar Attahasa s-a înapoiat, plin de bucurie, la căminul său, împreună cu toți tovarășii. A doua zi, când prietena Kapisabhru a venit să mă vadă, am observat că era foarte tristă. Am insistat mult ca să aflu pricina tristeții ei și în cele din urmă, izbutind să o conving, mi-a spus următoarele: „Buna mea prietenă, •m-am codit la început pentru că veștile pe care ți le

aduc nu sunt bune. Când veneam spre tine astăzi, l-am zărit pe logodnicul tău Attahasa în grădina Citrasthala din Himalaya. I se citea pe chip că tânjește de dorul tău, de aceea prietenii - din dorința de a-i alunga tristețea - s-au apucat și în joacă l-au», ales rege al tuturor *yakșasilor*. Iar pe fratele său, Diptasikha, l-au pus - în glumă - să joace rolul lui Nadakuvara, fiul regelui, pe când ei înșiși și-au asumat rolul miniștrilor. Se întâmplă ca tocmai când prietenii se străduiau să-l veselească pe iubitul tău, joaca lor a fost zărită de Nadakuvara, care rățacea în văzduh prin părțile acelea. Foarte furios, crezând că iubitul tău a îndrăznit cu adevărat să se proclame rege, fiul regelui

* Sezonul ploilor, durează aproximativ trei luni, între iunie și octombrie.

** Teritoriu mitic din munții **Wtmalâya**, raiul zeului Siva și sălașul zeului Kubera.

182

SOMADEVA

Belșugului l-a chemat la el și, fără să cerceteze pricina, l-a blestemat așa: «Slugă necredincioasă, vrei să te urci pe tronul Domnului? Ai vrut să te înalți, dar ai să te prăbușești: te blestem să intri în rândul muritorilor!» Necăjit, pentru că i se atribuisese o intenție pe care nu o avusese, Attahasa i-a spus cu umilință în glas: «O, prințe! N-am râvnit la vreun rang ce nu mi se cuvine, ci totul nu a fost decât o joacă nesăbuită pusă la cale de prietenii mei, pentru a-mi ogoi dorul! De aceea, îndură-te de mine!» Nadakuvara cugetă și, dându-și seama că Attahasa grăia adevărul și, dorind să limiteze puterea blestemului, îi zise: «Ai să cobori în rândul oamenilor muritori și te vei uni cu acea *yakșini* care ți-e dragă. Împreună veți zămisli un fiu, care va veni pe lume sub înfățișarea fratelui tău mai mic, Diptasikha. Arunci tu vei fi izbăvit de blestem. Iar Diptasikha și el va fi izbăvit, după ce va domni peste lumea întreagă.» După ce fiul zeului Belșugului rosti hotărârea sa, Attahasa dispăru, așa cum cerea blestemul. Iar eu, auzind ce se petrecuse, am venit la tine întristată! Când am auzit-o pe prietena mea istorisindu-mi cele petrecute, m-a cuprins o jale nețărmurită și am plâns mult. M-am dus și le-am povestit părinților tot ce aflasem și de atunci am trăit cu nădejdea că mă voi uni cu iubitul meu. Tu ești Attahasa și te-ai născut din nou ca brahman, iar eu sunt acea *yakșini*. Noi ne-am regăsit și ne-am unit, așa că în curând vom avea un fiu."

Auzind prorocirea înțelepteii sale soții, Saudamini, brahmanului Pavitradhara i se întări nădejdea în obținerea, unui moștenitor, într-adevăr, la sosirea sorocului, soția sa, celesta *yakșini*, aduse pe lume un tiu, care umplu de bucurie deopotrivă inimile și căminul părinților. Când Pavitradhara privi chipul «fiului, îndată își recapătă înfățișarea cerească, devenind din nou *yakș*a Attahasa. Atunci el îi spuse soției sale, *yakșini* Saudamini: „Iubita mea, blestemul a încetat, am redevenit ceea ce eram la început. Haide să ne înapoiem pe meleagurile noastre natale". Soția sa însă îi răspunse: „Gândește-te la copil, care de fapt îți este frate, deși s-a născut ca fiu al tău". Ascultându-i cuvintele, Attahasa cugetă și, având harul previziunii, își dădu seama ce avea de făcut, și îi zise: OCEANUL POVEȘTILOR (Kathasaritsagara)

183

Povestea lui Sridarsana

„Iubita mea, în orașul nostru trăiește un brahman pe care îl cheamă Devadarsana. El e sărman, nu are nici copii și nici avere. Și deși întreține cinci focuri sacre, foamea atâta alte două care mistuie stomacul său și al soției sale. Într-o noapte, zeul Focului - pe care îl proslăvea cu sârg pentru a-l blagoslovi cu un fiu și cu avuții - i se arătă în vis lui Devadarsana și îi zise: «Nu ai să ai un fiu al tău, dar ai să ai parte de un fiu adoptiv, care te va izbăvi de sărăcie!» Acum, brahmanul acela așteaptă să se împlinească prorocirea făcută de Agni. Iar noi trebuie să-i dăruim copilul nostru, căci acesta-i datul soției!"

Saudamini ascultă și consimți. Atunci Attahasa petrecu pe după gâtul copilașului un șirag de nestemate și, împreună cu un ulcior plin de aur, îl așeză peste noapte în pragul casei brahmanului, pe când acesta și soția sa dormeau. Apoi s-au reîntors amândoi pe meleagurile lor celeste.

Când Devadarsana și femeia lui se deșteptară și descoperiră în fața ușii casei copilașul, frumos ca raza lunii, la gâtul căruia scânteia șiragul de pietre prețioase, își ziseră uluiți: „Ce o fi însemnând asta?" Când însă brahmanul zări ulcica plină cu aur sclipitor, își aminti cuvintele zeului Focului, auzite în vis, și se bucură. Luă copilașul dăruit de soartă, precum și aurul, și a doua zi oferă o mare petrecere. Iar după ce trecuseră unsprezece zile, îi puse băiatului numele potrivit - Sridarsana. După aceea, brahmanul Devadarsana, care acum era foarte bogat, a continuat să trăiască așa cum recomandau scripturile, petrecând timpul în rugăciuni, postind și proslăvind zeii, dar și bucurându-se de plăcerile vieții, care acum nu îi mai erau refuzate.

Sridarsana crescă la casa părintelui său, studiind și devenind un mare înțelept, cunosător al *Vedelor* și al celorlaltor scripturi, precum și un îndemânatic mănuiitor al armelor. Băiatul crescuse și devenise bărbat în toată firea când tatăl său, Devadarsana, porni într-un lung pelerinaj la locurile sfinte de scăldat și muri la Prayag. Când mama primi vestea morții soțului, îl urmă pe lumea cealaltă, intrând în foc și sacrificându-se, după cum cerea tradiția. Îndurerat, Sridarsana îi plânse cum se cuvenea și înfăptui ritualurile funerare impuse de scripturi. Însă cu trecerea timpului i-au trecut și durerile și tristețile; și, fiind singur, necăsătorit și fără rude, încet-încet prinse - deși învățat și înțelept - gustul

184

SOMADEVA

jocurilor de noroc. Viciul zarurilor l-a dus la ruină în scurtă vreme. Sărăcise atât de tare, încât aproape că nu avea după ce bea apă.

Odată, după ce pierduse la zaruri tot ce mai avea, rămase trei zile încheiate în sala de jocuri, neîndrăznind să o părăsească - deși flămând și însetat - pentru că era complet despuiat. Văzându-l că din mare orgoliu refuza hrana pe care unii se milostiveau să i-o ofere, un oarecare Mukharaka, prieten și tovarăș la jocul de zaruri, i-a spus: «De ce te lași copleșit de disperare? Nu cunoșteai, oare, rezultatul nefericit al jocurilor de noroc? Nu știai că zarurile sunt ochii cu care zeița Nenorocirii îi ademenește cu lungi priviri piezișe pe nesăbuiți? Oare Providența ți-a rezervat soarta obișnuită a aceloră cărora le place să mânuiască zarurile? Trupul ți este lipsit de veșminte, praful ți servește drept așternut, răspântiile drumurilor ți sunt locuri de sălaș, ruina și sărăcia ți sunt însoțitoare! Dar tu ești înțelept și nu are rost să-ți neglijezi sănătatea. Căci nu există țință pe care omul hotărât să nu o poată atinge, atâta timp cât mai este în viață! Ca să te convingi că este așa cum ți spun, ascultă minunata poveste a lui Bhunandana, pe care am să ți-o istorisesc îndată».

Pățaniile regelui Bhunandana

La poalele munților Himalaya se întinde- un ținut mănăs numit Kașmira - adevărat giuvaer terestra - pe care Atotputernicul l-a zămislit ca pe un rai pe pământ, opus celui din ceruri, pentru a-i răsplăti pe oamenii care fac fapte bune. Ele se deosebesc doar prin aceea că pe când în ceruri plăcerile sunt gustate din priviri, în raiul pământean ele pot fi trăite cu simțurile. Glorioasele zeițe Sri și Sarasvati adesea îl vizitează și se întrec în a-l lăuda care mai de care, zicând: „Eu mă bucur de înțaietate aici!", „Ba eu!" Munții Himalaya îl cuprind cu brațele lor pentru a o împiedica, parcă, pe zeița Kali - dușmana virtuților - de a pătrunde acolo. Fluviul Vitașta îl împodobește și totodată îl ferește de păcate cu undele sale ca niște mâini protectoare, zicând parcă: „Plecați! Nu aveți ce căuta în ținutul acesta binecuvântat, brăzdat de ape sfinte prețuite de zei!" Șiruri lungi de palate mărețe, zugrăvite cu var argintiu, imită piscurile munților Himalaya la poalele cărora se înalță.

Peste acest pământ binecuvântat domnea regele Bhunandana,

OCEANUL POVEȘTIILOR (Kathasaritsagara)

185

care își întemeiază cărmuirea pe preceptele sacre ce guvernează castele și. pe învățăturile și tradițiile desprinse din codul de comportare, fapt care îi umplea de respect pe supuși. Vitejia a demonstrat-o în confruntările cu inamicii, în statele cărora a lăsat amprenta măreției sale de neconfundat. El era un cărmuitor devotat și fidel numai lui Vișnu, care prin înțelepciune își apăra norodul de necazuri și calamități, iar supușii săi se fereau să facă fapte rele.

Era în a douăsprezecea zi a lunii, când, odată, după ce l-a proslăvit pe Vișnu, regele s-a culcat. În timp ce dormea, în vis i s-a arătat o nimfă celestă din neamul *daitya*, care l-a mângâiat și l-a giugiulit în somn. Regele a fost atât de impresionat, încât - după ce s-a deșteptat - și-a zis uluit: „Nu cred că am visat, ci mai degrabă a fost o zână aievea care s-a jucat cu mine!" Cu gândul acesta mereu în minte regele a început să-și neglijeze îndatoririle de monarh și, nevăzând nici o ieșire din împasul în care se înfundase, își zise din nou: „Scurta mea unire cu ea s-a datorat bunăvoinței lui Vișnu. De aceea am să abandonez povara cărmuirii și am să mă retrag în solitudine, pentru a-l proslăvi și a-l îmbuna pe marele zeu să mă ajute, căci viața fără ea nu are nici un rost". După ce luă această hotărâre Bhunandana înmăna frâiele țării fratelui său, pe care îl chema Sunandana.

Regele plecă, după ce se despovărase de grijile cărmuirii. Străbătu cale lungă până găsi un loc potrivit unde poposi, la malul unui lac care se formase în urma lăsată de călcătura lui Vișnu, care trecuse pe acolo demult, pe când era încarnat sub înfățișarea piticului. Era străjuț de trei mari zei - Brahma, Siva și Vișnu - care se instalaseră pe piscurile munților Himalaya, la poalele cărora scânteiau apele lui cristaline. Tot piciorul lui Vișnu zămislise aici un al doilea Gange, numit Ikșuvati, ca un îndemn la întrecere pentru celălalt confrate fluvial, Vitasta. Regele Bhunandana se instala și începu să proslăvească zeii, să postească și să efectueze aspre penitențe, fără dorințe și fără a tânji după bucurii sau plăceri lumești.

Doisprezece ani se scursă și în timpul acesta regele nu conțeni să respecte regimul aspru de penitențe și rugăciuni. Într-o zi se abătu pe acolo un venerat schimnic. Avea părul galben încălcit, purta veșmânt "zdrențuit și era înconjurat de o droaie de învățacei. Părea însuși zeul Siva, coborât de pe piscul de unde străjuia locul acela sfânt de scăldat. Îndată ce îl recunoscu, veneratul ermit se simți pătruns de respect și admirație pentru fostul monarh, în fața căruia făcu o pfeacăiune, întrebându-l prin

186

SOMADEVA

ce împrejurări ajunsese în locul acela. Iar după ce regele îi istorisi povestea sa, ermitul cugetă și îi spuse: „Măria Ta, fecioara aceea din neamul *daitya*, de care te-ai înamorat, trăiește la Patala. Bucură-te căci am să te ajut să ajungi la ea. Eu sunt de castă brahmană, mă numesc Bhurivasu, iar pe tatăl meu îl chema Yajuh și era de fel din Deccan. Eu sunt un magician de seamă. Tatăl meu m-a învățat tot ceea ce cunoștea ca vrăjitor, iar restul l-am aflat studiind scripturile de la Patala unde sunt scrise o mulțime de farmece și descânțece, precum și ritualurile de proslăvire a marilor zei. Apoi m-am dus la Sripārvata unde o bună bucată de vreme am postit și am dus o viață de ascet, proslăvind-l pe Siva; iar Siva - mulțumit de dovezile mele de fidelitate devotată - mi s-a arătat și mi-a spus: «Du-te și te căsătorește cu o fecioară din neamul *daitya* și trăiește o viață de plăceri cu ea, în ținuturile subpământene. Iar eu am să te învăț ce să faci ca să te bucuri cât mai mult de marile plăceri. Ascultă! Există multe deschizături care te lasă să pătrunzi în regiunile de sub pământ, însă una singură este cea mai vestită și cea

mai importantă. Aceasta se află în Kașmira și a fost făurită de Maya. Prin ea Ușa, fiica lui Bana, și-a introdus iubitul - pe care îl chema Aniruddha - în câmpiile plăcerilor ale *danavas-ilor**, făcându-l fericit. Iar Pradyumna, pentru a-și izbăvi fiul, a smuls un vârf de munte cu care a mai deschis o poartă. subpământeană unde a pus-o de strajă pe Durga, sub numele de Sarika, după ce a încântat-o și i-a dobândit bunăvoința, laudând-o în fel și chip. De atunci locul acela poartă două nume: Vârful lui Pradyumna și Muntele lui Sarika». Apoi zeul s-a făcut nevăzut, iar eu - prin milostenia lui - pe dată am dobândit toate cunoștințele și am venit pe pământul binecuvântatului ținut Kașmira. Vino cu noi, Măria Ta, iar eu te voi duce la Patala, la fecioara pe care ai îndrăgit-o".

Regele Bhunandana îi ascultă povața și, acceptând invitația, porni cu alaiul de învățăcei ai veneratului ascet către sălașul lui Sarika. Acolo se scălda în apele sfinte ale fluviului Vitasta, îl proslăvi pe zeul Ganeșa și o cinsti pe zeița Sarika. Apoi înfăptui ceremonia de alungare a duhurilor rele, fluturând palmele deasupra capului și efectuând și alte ritualuri. Apoi, veneratul schimnic, cu harul dobândit prin bunăvoința lui Siva, îi dezvălui intrarea, după ce mai întâi presăra semințe de muștar și înfăptui ceremonialurile prescrise de scripturi. Pătrunseră prin poartă și

* Giganți, fiii lui Danu și Kașyapa, dușmanii *devas-ilor* (ființe celeste).

OCEANUL POVEȘTILOR (Kathasaritsagara)

187

timp de cinci zile și cinci nopți mășăluiră fără întrerupere sub pământ. În ziua a șasea traversară Gangele ținuturilor subpământene, iar când ajunseră pe malul celălalt al apei zăriră o pădure cu aspect divin pe un câmp de argint, în care crescuseră arbori de coral, camfor, santal și aloe și unde aerul era parfumat cu aroma suavă emanată de lotuși aurii în plină floare. Iar în mijlocul păduricii se înălța un templu mareț dedicat lui Siva. Era o clădire imensă cu multe scări cu trepte cioplite în nestemate scânteietoare, cu pereți de aur și stâlpi monumentali durați din pietre prețioase; iar corpul central uriaș și translucid fusese construit din blocuri de piatra lunii. Regele și învățăceii se înviorară la vederea maiestuosului lăcaș sfânt, iar veneratul dascăl, care avea puterea miraculoasă de previziune, le-a spus: „Aici e sălașul zeului Siva, care în ținuturile subpământene se prezintă sub înfățișarea lui Hatakeșvara, prețuit și slăvit în cele trei lumi, de aceea proslăviți-1 și voi!" Cu toții se scăldară în Gangele lumii subpământene, i se închinară zeului și îl împodobiră cu florile care creșteau în Patala. întărit spiritual după săvârșirea ritualurilor de proslăvire, grupul își continuă drumul. Curând zăriră un splendid și grandios arbore *jambu*, ale cărui fructe coapte se desprinseseră de pereții și zăceau sub copac, invitându-i parcă pe trecători să se ospăteze cu miezul parfumat al poamelor. Ascetul însă îi preveni pe ucenicii săi, ca și pe rege, spunându-le: „Feriți-vă, să nu mâncați fructele acelea, căci ele aduc nenorocire!" însă unul din învățăcei nu ținu seama de avertismentul dascălului și, îmboldit de foame, mancă unul din fructe; îndată se prăbuși țepăn la pământ și rămase nemișcat. De spaimă, nimeni nu mai îndrăzni să se atingă de fructele malefice. Pustnicul împreună cu ciracii și regele Bhunandana merseră mai departe și peste puțin timp calea le fu tăiată de un zid înalt cu o poartă cioplită într-o singură bucată de piatră prețioasă. Doi berbeci de fier, cu coarne maiestuoase, străjuiau de ambele părți ale porții, pregătiți să se năpustească asupra oricui ar fi încercat să pătrundă dincolo de zidul acela. însă ascetul îi lovi pe cap cu o vergea fermecată, iar berbecii o luară la goană, loviți parcă de trăsnet. Atunci, acesta urmat de ucenici și de rege pătrunseră prin poartă și zăriră înălțându-se în fața lor un palat durat numai în aur și împodobit cu pietre prețioase, 'a porțile căruia străjuiau monștri fioroși cu dinți și colți ascuțiți și cu ghioage noduroase în mâini. Cu toții se așezară sub un copac, iar ascetul se cufundă în meditație divină și prin puterea rugăciunilor sale îi puse pe fugă pe monștrii de la porți. îndată

1

SOMADEVA

se iviră la intrări cioplate de ființe drăgălașe, îmbrăcate în veșminte cerești și împodobite cu giuvaeruri strălucitoare, iar acestea erau însoțitoarele femeilor din neamul *daitya*. în numele stăpânei lor, ele îi poftiră în palatul cel mare și fiecare însoți pe câte unul din ucenicii pustnicului; apoi fiecare pereche pătrunse în câte o încăpere separată din palat. Iar dascălul, socotindu-și misiunea împlinită, le atrase atenția discipolilor, zicându-le: „Băgați de seamă, să nu vă împotriviți poruncilor iubitelor voastre!" Apoi și el intră într-o încăpere din palat, împreună cu mai multe însoțitoare drăgălașe, și aici căpătă o fecioară *daitya* cu care mai întâi gustă, apoi se înfruptă din toate plăcerile pământești.

Una din femei se înclină cu respect în fața regelui Bhunandana și îl pofti să intre în palatul ai cărui pereți încrustați cu pietre prețioase aruncau scântei orbitoare. Palatul, care se înălța pe o platformă de safir neted ca apa lină a lacului, părea că urcase și plutea pe bolta azurie a cerului. înăuntru zburau și se zbenguiau cu grație fermecătoare adepți ale lui Kama. Nici chiar cea mai plăpândă floare - care nu ar fi îndurat o adiere cât de ușoară și nici" raza palidă a lunii - nu ar fi izbutit să rivalizeze cu gingășia și delicatețea trupurilor zvelte, mlădioase, ale acestor ființe celeste. Unde melodiilor divine pluteau în palat, când regele o întâlnește pe cea fecioară, *asura* pe care o văzuse în vis. Frumusețea ei strălucitoare ilumina tărâmurile subpământene -care altminteri sunt lipsite de soare, lună-sau stele - și făcea inutile giuvaerurile și alte asemenea lucruri scânteietoare, cu care le

împodobise Creatorul. Regele -o sorbea din priviri, cu ochii umezi de lacrimi, pe acea minunată făptură și își simțea sufletul purificat de păcatul de a se fi uitat la altele înainte de a o fi întâlnit. La rândul ei, fecioara - pe care o chema Kumudini și pe care însoțitoarele o slăveau cântându-i imnuri de laudă - își simți inima umplându-se de o bucurie de nedescris, când îl văzu pe rege. Se ridică în picioare și, luându-l de mână, îi zise: „Te-am făcut să suferi!”, apoi îl ajută să se așeze pe divan. După ce se odihni puțin, se scaldă, iar fecioara îl îmbracă în veșminte fine și îl împodobi cu giuvaeruri; apoi îl luă de mână și amândoi ieșiră în grădină. Aici se așezară pe marginea unui havuz plin cu vin, cu sânge și cu grăsimea trupurilor omenesci care atârnavă spânzurate de copacii din curte. Fata luă un pocal pe care îl umplu cu lichidul acela respingător și i-l întinse lui Bhunandana, îndemnându-l să bea. Însă regele respinse și - cu toate că fecioara *asura* insistă - nu vru cu nici un chip să pună mâna pe pocal. Atunci fata îi zise: „Dacă nu goleşti pocalul,

OCEANUL POVEȘTILOR (Kathasaritsagara)

189

dorințele nu ți se vor împlini!”, dar el refuză cu hotărâre, zicând: „N-am sș bea băutura aceea scârboasă, orice s-ar întâmpla!” -Atunci ea a luat pocalul și, brusc, l-a deșertat pe capul regelui, în aceeași clipă regelui i se închiseră și ochii și gura, iar însoțitoarele acelei fete *asura* îl apucară și îl aruncară într-un alt bazin. În clipa în care se scufundă în apă, regele se trezi din nou în păduricea pustnicilor din apropierea locului sfânt de îmbăiere de la Kramasaras, unde fusese mai înainte. Iar când zări munții cu piscurile încununate de zăpezi, râzându-și parcă în barbă de el, nefericitul rege - descumpănit, dezamăgit, dar și uluit - își zise: „Ce deosebire este între grădina fecioarei din neamul *daitya* și muntele acesta din Kramasaras? Ah! Ce o fi cu această întâmplare ciudată? Este o închipuire sau o înșelăciune a minții? Dar ce altă explicație s-ar putea da la necazurile întâmpinate decât faptul că - deși veneratul schimnic m-a prevenit - nu am ținut seama de sfatul lui înțelept; și nici dorinței exprimate de frumoasa fată nu m-am supus? De bună seamă am greșit, căci băutura ce mi-a oferit-o nu părea să fi fost de nebăut, așa cum am observat după ce mi-a turnat-o în cap: avea o aromă cerească! Cred că ea a vrut doar să mă pună la încercare. Atunci când te paște ghinionul, orice ai face este inutil, căci nici Destinul nu te ajută!” Pe când cugeta în felul acesta, roiuri de albine începură să zumzăie în jurul capului său atrase de aroma lichidului care îi îmbibase părul și hainele deopotrivă. Iar când albinele îl înțepară, el își zise: „Vai! Nu ajunge că sufăr din pricina' neghiobiei, acum la toate chinurile mele se adaugă înțepăturile acestor albine!” și, descurajat, se hotărî să-și pună capăt zilelor.

Tocmai atunci apărură acolo un tânăr ermit rătăcitor care văzu cum se chinuie regele. Fiind milostiv din fire, se apropie și, după ce izgoni albinele, îl întrebă ce se întâmplase; iar după ce ascultă povestea acestuia, cugetă puțin, apoi grăi: „Viața ne-a fost dată. ca să o trăim, iar omul înțelept, care pricepe lucrul acesta, va urmări realizarea marilor țeluri ale existenței umane. Atâta timp cât îi vei percepe separat pe marii zei Siva, Vișnu și Brahma, și nu ca pe un tot unic, succesele pe "care le vei dobândi vor fi vremelnice. De aceea, retrage-te în schimnicie și du o viață cumpătată de reculegere și puritate ascetică; proslăvește-i cu răbdare pe Siva, Brahma și Vișnu, în unitatea și unicitatea lor, timp de încă doisprezece ani. Atunci o vei obține pe fecioara iubită, și vei dobândi izbăvirea veșnică. Și bagă de seamă că deja trupul tău a căpătat și răspândește în jurul său aroma

190

SOMADEVA

cerească. Iată, îți dăruiesc pielea unei antilope negre care este . vrăjită: dacă te înfășori în ea, albinele te vor lăsa în pace". Așa grăi veneratul pustnic și, dându-i pielea de căprioară, plecă. Iar regele Bhunandana, înarmându-se cu răbdare, trăi doisprezece ani în post și rugăciuni, slăvind-l neabătut pe Siva. Atunci fecioara *daitya*, pe care o chema Kumudini, veni și de bună voie se uni cu regele iubit. Apoi amândoi au coborât la Patala unde au trăit în fericire și au dobândit izbăvirea.

„Iată cum cu răbdare, cu ascetism pios se izbăvesc și își recapătă rangul aceia care, din cine știe ce pricină, și l-au pierdut. Iar cât despre tine, Sridarsana, semnele binecuvântate care te însoțesc dovedesc că ești menit să fii prosper. Atunci, prietene, de ce te lași cuprins, de deznădejde și îți chinuiești trupul prin post aspru?"

Așa își încheie Mukharaka îndemnul adresat lui Sridarsana, care se gândise să postească până va muri.

Sridarsana atunci îi răspunse: „Adevărat grăiești tu. Dar eu sunt de familie bună și îmi este rușine să mă arăt oamenilor în halul în care am decăzut din pricina jocurilor de noroc. De aceea, prietene, dacă îmi îngădui să plec într-o altă țară, chiar în seara asta îmi întrerup postul și mănânc ceva." Mukharaka fu de acord și îi aduse niște mâncare pe care Sridarsana o mancă; apoi porni la drum împreună cu tovarășul său, care îl însoți din prietenie. Într-o noapte, când încă nu poposiseră ca să se odihnească, fură zăriți din întâmplare de o pereche de *yakș* - Attahasa și soția sa, Saudamini - ce rătăceau prin văzduh. Aceștia erau chiar părinții lui Sridarsana și - deși îl abandonaseră^ îndată ce se născuse, în casa brahmanului - îl recunoscuseră. Văzându-l zbuciumându-se nefericit din pricină că săracise irosindu-și toată averea la jocul de zaruri, au fost năpădiți de milă pentru suferințele îndurate de acela care era copilul lor. Fără să se dea în vileag, îi grăiră din văzduh, zicându-i: „Sridarsana, mama ta, soția brahmanului Devadarsana^ a ascuns îngropând în casă niște giuvaeruri de mare preț. Ia-le și te /Lx neapărat la Malava, unde ai să întâlnești un rege mărinimos pe care îl cheamă Srisena. Regele acesta a suferit el însuși cândva când era prinț de patima jocurilor de noroc și, cunoscând mizeria și nenorocirea pe care le aduce viciul acesta, a clădit un sălaș mareț unde află adăpost și hrană nefericiții care și-au pierdut avutul la zaruri și astfel au ajuns pe drumuri. Du-te acolo, dragul nostru. Te vei bucura de o bună primire și de prosperitate."

Ascultând porunca auzită din ceruri, Sridarsana se înapoie acasă, împreună cu prietenul său, și găsi îngropate în curte giuvaerurile căutate. Bucuros, le luă și amândoi purceseră către Malava, încredințați că zeii se milostiviseră de ei. Călătoriră noaptea toată și ziua următoare până spre seară, când - obosiți de lungul drum parcurs - hotărâră să poposească în apropierea unui sat care se numea Bahusasya. Se opriră la malul unui lac cu apă limpede și tocmai își astâmpăraseră setea și se spălaseră pe față și pe picioare, când apărură o fată frumoasă fără pereche, ce venise să ia apă cu ulcioarele. Mlădioasă ca lujerul zvelt de lotus azuriu, negruță de parcă fusese consumată de focul aprins, de Siva în inima zeului Iubirii, fata îl ului pe Sridarsana cu gingășia și drăgălășenia ei. Când îl zări pe prinț, în ochii fecioarei străluciră vâpăile dragostei ce îi fuseseră atâtea în inimă și, fără sfială, se apropie de ei și le spuse: „Preacinstiți domni, ați venit aici să vă găsiți pieirea? De bună seamă, habar n-aveți ce pericol vă paște! Ați picat ca fluturii noaptea când își pârlesc aripile la flăcările focului!” Mukharaka o ascultă și, fără să fie impresionat, o întrebă: „Cine ești tu? Și ce vor să însemne cuvintele tale? Lămurește-ne!” Atunci fata îi răspunse: „Ascultați voi amândoi! Am să vă istorisesc, în câteva cuvinte, toată povestea.”

Pe moșia numită Sughoșă, dăruită brahmanilor de suveran, trăia odată un brahman pe care îl chema Padmagarbha. Era un foarte bun cunoscător al *Vedelor* și avea o soție - Sasikata -care îi dăruise doi copii: o fată, pe care o cheamă Padmișta, și un băiat - fratele meu - căruia i-au dat numele de Mukharaka. Fratele meu și-a irosit de tânăr averea, pierzând-o la-jocul de zaruri, apoi a plecat altundeva, în vreo țară străină. Din pricina lui mama a murit de inimă rea, iar tatăl meu -îndurerat de pierderea soției, dar și a fiului - și-a abandonat gospodăria și a pornit-o în pribegie. A rătăcit vreme îndelungată, din loc în loc, în căutarea fiului risipitor, iar eu îi eram singurul tovarăș la tristețe. În cele din urmă am ajuns în satul acesta unde, din întâmplare, își făcuse sălaș un tâlhar pe care îl chema Vasubhuti - brahman numai cu numele - șeful unei întregi bande de hoți. Ticălosul acesta l-a ucis pe tatăl meu și l-a prădat de aurul pe care îl avea asupra sa, iar pe mine m-a dus acasă cu gândul de a mă face soția fiului său, Subhuti. Din fericire și spre norocul meu - bănuiesc datorită faptelor bune săvârșite într-o viață anterioară - acest Subhuti a plecat cu ceata sa ca să jefuiască⁰ caravană și încă nu s-a înapoiat. Destinul va hotărî care va fi soarta mea. Însă dacă banditul v-ar găsi aici fără îndoială^v-ar omori, așa că faceți ceva să nu dea ochii cu voi.”

SOMADEVA

Mukharaka, ascultându-i cuvintele, o recunoscu pe sora sa mai mică și, îmbrățișând-o, începu să plângă. „Vai! suspină el, eu sunt Mukharaka, netrebnicul tău frate, pricina pieirii părinților noștri. Vai; nefericitul de mine!” Când Padmișta auzi cuvintele rostite de fratele său mai mare și îl văzu cum se jeluia, fu impresionată și începu și ea să se tânguiască. Dar Sridarsana interveni la timp și îmbrăbătându-i, le zise: „Nu e vremea să ne văicărăm, ci să ne gândim cum să ne salvăm chiar dacă ar fi să pierdem tot aurul pe care îl avem la noi. Trebuie să găsim un mijloc ca să ne ferim de acest bandit!” Ascultându-i sfaturile înțelepte, fratele și sora se potoliră și toți trei cugetară la o cale de scăpare.

Sridarsana, care încă era slab din pricina postului îndelungat, se întinse la marginea iazului și, prefăcându-se bolnav, începu să geamă și să se zvârcolească, pe când Mukharaka îl ținea de picioare și se făcea că plânge. Iar Padmișta se duse, fără zăbavă, la șeful tâlharilor și îi zise: „Un călător străin a sosit și zace bolnav pe marginea iazului, iar alături de el se află un alt bărbat care cred că este sluga lui”. Șeful bandiților trimise îndată câțiva oameni să vadă despre ce este vorba, iar aceștia - văzându-l pe Mukharaka bocind de zor - îl întrebă care era pricina necazului său. Iar Mukharaka, prefăcându-se copleșit de mare durere, ticlui următoarea poveste: „Acest brahman virtuos, care e fratele meu mai vârstnic, a pornit într-un lung pelerinaj la locurile sfinte de scăldat, însoțit de mine. Pe drum a fost cuprins de boală și cu chiu cu vai am izbutit să ajungem aici. Văzând că nu se mai poate mișca din loc și simțindu-și sfârșitul aproape, el mi-a spus; «Iubitul meu frate, pregătește-mi iute un așternut din iarba *durbha*. Apoi te du în sat și revino împreună cu un brahman cuvios ca să-i las moștenire avuția pe care o am asupra mea, căci nu cred că mai apuc ziua de mâine». Am rămas nedumerit, neștiind ce să fac, deoarece se lăsase noaptea și mă aflam pe pământ străin. Atunci am început să plâng deznădăjduit. De aceea, aduceți - rogu-vă - un brahman ca să lase bruma de avere pe care o mai are, înainte de a-și da duhul. Fiindcă nu încap îndoială că va muri peste noapte, iar eu nu îi voi putea supraviețui, ci îmi voi căuta moartea, aruncându-mă în foc! Faceți-ne binele acesta, căci suteți oameni de treabă și din fericire v-am întâlnit!”

Bandiții se duseră și îi povestiră șefului lor întocmai cele aflate, îndemnându-l: „Du-te tu, căci ești brahman, ca să primești avuția pe care ți-o va lăsa muribundul ca moștenire și pe care

noi o luăm de obicei ucigându-l pe posesor”. Dar Vasubhuti, șeful tâlharilor, le replică: „Cum îmi puteți propune așa ceva? Nu se cuvine să prădăm pe cineva fără a-l ucide, fiindcă s-ar putea ca mai târziu să avem necazuri din partea lui”. Oamenii însă insistară: „Nu trebuie să ne fie teamă. Există, cu adevărat, o deosebire între a lua cu forța și a căpăta în dar de la un om care trage să moară. Dacă mâine dimineață cei doi brahmani sunt încă în

viață, atunci îi vom omori! Altminteri de ce să ucidem fără rost doi brahmani, încărcându-ne inutil sufletul cu un păcat pe care îl putem ocoli?" Vasubhuti socoti că oamenii săi aveau dreptate și chiar în timpul nopții se duse la presupusul brahman muribund ca să primească moștenirea făgăduită. Sridarsama ascunse o parte din prețioasele giuvaemri ale mamei, iar restul îl dădu șefului bandeii, prefăcându-se că de-abia era în stare să scoată câteva cuvinte pe gură. Căpătând ceea ce dorește, Vasubhuti se înapoie în sat.

După ce bandiții se retrăseseră și erau cufundați în somn, Padmișta părăsi tiptil satul și se duse la cei doi bărbați de la iaz. Se sfătuiră, apoi purceseră către Malava, folosind căi ocolite, ferite de hoți și bandiți. Parcurseră cale lungă în noaptea aceea și la răsăritul soarelui ajunseră la marginea unui codru înfricoșător ce răsună de urletele și răcnetele leilor, tigrilor și ale altor fiare sălbatice. În timp ce străbăteau pădurea, soarele - care fusese martor suferințelor îndurate de călători peste zi - se lăsă și pieri la apus.

Obosiți și flămânzi, se așezară la rădăcina unui copac, pentru a-și trage un pic sufletul. Și, cum priveau în jur, zăriră în depărtare o lumină, ca flăcările unui foc. Sridarsana grăi: „Poate că acolo e un sat. Mă duc să văd.”

Porni în direcția de unde venea lumina și când ajunse în apropiere, ooo!, să vezi și să nu crezi: în fața sa se înălța un palat splendid bătut în nestemate și alte pietre prețioase, ce străluceau ca focul. În interiorul palatului zări o *yakșini* de o frumusețe răpitoare, înconjurată de mulțime de *yakșasi*, cu picioarele sucite pe dos și cu ochi sașii. Când îi văzu pe aceștia ospătându-se cu tot felul de bucate gustoase preparate cu cărnuri și bând felurite băuturi, Sridarsana nu mai fu în stare să îndure. Se duse la acea *yakșini* ce părea a fi stăpâna și îi ceru, cu îndrăzneală, să i se dea partea din bucate convenită unui oaspete. Frumoasei *yakșini* îi plăcu bărbatul, precum și curajul său și, la porunca ei, i se oferă mâncare și băutură destulă să ajungă pentru toți trei. Alimentele și băutura fură încărcate pe spinarea unui *yakșas*, care transportă totul acolo unde

194

SOMADEVA

se aflau Padmișta și fratele ei, Mukharaka. Iar după ce acel *yakșas* plecase, se ospătară cu poftă, astâmpărându-și setea cu apă rece.

După ce își potolise foamea și setea, Mukharaka își zise că prietenul său - care dăduse dovada de multă înțelepciune și curaj mare - trebuie să fie încarnarea unei ființe cerești și, gândindu-se și la prosperitatea sa proprie, se adresă lui Sndarsana, spunându-i: „Tu ești încarnarea unei divinități, iar Padmișta este cea mai frumoasă fată de pe lume, de aceea ți-o dau ție, căci merită să-ți fie soție”.

Sridarsana întâmpină cu încântare cuvintele prietenului său și îi răspunse: „Primește cu multă bucurie ca Padmișta să-mi fie soție, căci în sinea mea doream demult lucrul acesta. Iar după ce îmi voi fi atins țelul, vom face cum se cuvine ceremonia de căsătorie.” După aceea, Sridarsana petrecu noaptea legănat în vise dulci. A doua zi porniră la drum și, după ce străbătură o mare distanță, ajunseră la cetatea regelui Srisena, cărmuitorul statului Malava, și găsiră adăpost la o bătrână brahmană. Cei trei își spuseră numele și îi povestiră bătrânei întâmplările prin care trecuseră până să ajungă în cetate, la casa ei. Ascultându-i, bătrâna brahmană se tulbură, iar ei - văzând-i starea de tulburare - îi cerură lămuriri. Atunci bătrâna le povesti următoarele:

„Eu mă numesc Yasasvați, sunt de viță bună și am fost soția unui brahman pe care îl chema Satyavrata. Soțul meu era în slujba regelui, dar murind și neavând nici un fiu care să aibă grijă de mine, regele s-a îndurat și a poruncit să mi se dea a patra parte din leafa pe care o primea bărbatul meu. Regele acesta strălucitor și atât de generos, încât ar fi fost în stare să-și dea cămașa de pe el pentru binele altora, a căzut la pat doborât de o boală de care nici vrăcii și nici înțelepții nu l-au putut tămădui, oricât s-au străduit. Nici farmececele sau leacurile nu i-au folosit, deși cei care îl îngrijeau și-au dat toată silința să-l vindece. Un singur vrăcaci a zis, în prezența lui: «De-aș putea găsi un erou care să mă ajute, i-aș veni de hac acestei boli, luând în puterea sa un *vetala*». Vestitorii regelui s-au răspândit în toată țara și, în bătai de tobe, au anunțat că sunt în căutarea unui erou, dar a fost în zadar. Atunci regele a poruncit miniștrilor: «Găsiți-mi un împătimit de jocul cu zaruri, care vine să afle adăpost în azilul măreț pe care l-am construit spre folosul lor și aduceți-l la mine. Căci acestor împătimiți de jocurile de noroc nu le e teamă de nimic, își lasă și nevastă și copii și rude și-s în stare de orice!» Miniștrii, la rândul lor, s-au dus și l-au

OCEANUL POVEȘTILO (Kathasaritsagara)

195

prevenit pe acela care răspundea de gospodărirea sălașului, iar acesta stă acum cu ochii deschiși să descopere un asemenea erou dacă s-ar prezenta la el. Voi sunteți potriviți pentru treaba aceasta, iară pe tine, Sridarsana, dacă nu ți-e frică și te-numești, te conduc chiar astăzi la acel sălaș. De bună seamă, regele vă va răsplăti împărătește și poate și eu voi avea parte de un câștig, căci sunt o bătrână necăjită și amărâtă.”

Sridarsana îi răspunse scurt: „Prea bine! Du-mă la acela care răspunde de gospodărirea sălașului pentru jucătorii de zaruri!” Bătrâna îi conduse, fără să zăbovească, pe Sridarsana, Mukharaka și Padmișta și îi prezentă responsabilul azilului, spunându-i: „Iată un brahman care vine din ținuturile străine, un erou care se prinde să-l ajute pe vrăcaci să înfăptuiască ritualul de farmece și descăntece spre binele regelui!” Slujbașul a ascultat cuvintele bătrânei, apoi i-a pus câteva întrebări lui Sridarsana și când se convinse că are în față cu adevărat un erou curajos, se purtă cu mult respect față de el și îl duse în fața regelui.

Sridarsana îl zări pe regele ros de boală, slăbit și palid ca luna nouă. Iar regele Srisena îl privi cum Sridarsana se înclină în fața sa și, plăcându-i înfățișarea și ținuta lui, se simți încurajat și îi spuse: „Am încredere că ai să poți

ajuta la îndepărtarea suferinței care mă macină. Trupul meu mi-^{ta} dat deja de veste, căci - îndată ce te-am zărit - a început să se liniștească. Ajută-l, deci, pe vraci să înfăptuiască ritualul de izbăvire". Iar Sridarsana îi răspunse: „Măria Ta, vfiⁱⁱ tară grijă, e un fleac!" Atunci regele îl chemă pe vraci și, prezentându-l pe Sridarsana, îi zise: „Iată eroul de care ai nevoie ca să-ți înfăptuiești minunea!"

Atunci vraciul se adresează lui Sridarsana și-i spuse: „Dacă ești în stare să mă ajuți să pun stăpânire pe un *vetala*, atunci vino să mă întâlnești chiar în seara aceasta la cimitir, căci este a paisprezecea zi după săptămâna neagră". După aceea, ascetul acesta - care practica magia - plecă, iar Sridarsana se înapoie la sălașul menit jucătorilor de zaruri* Cină împreună cu Padmișta și Mukharaka, apoi pomi de unul singur spre cimitir, cu sabia în mână. Lăcașul morților te înfiora. Nu se vedea țipenie, dar era bântuit de duhuri rele, iar urletul înspăimântător al șacalilor se auzea de peste tot. Bezna adâncă era stăpână, doar ici-colo, în depărtare, se zărea licărul flăcărilor unor ruguri funerare. Sridarsana, eroul, rătăci până când îl găsi pe vraci, chiar în mijlocul cimitirului. Trupul acestuia era presărat cu cenușă, purta firul brahmanic din fire de păr, pe cap avea un turban făcut din zdrențele morților și purta un veșmânt negru. Sridarsana se apropie

196

SOMADEVA

și, înclinându-se respectuos cu brațele încrucișate pe piept, grăi: „Iată-mă,enerate, spune-mi ce am de făcut?" Iar vraciul îi răspunse: „La mică distanță de aici ai să găsești un arbore *asoka* ale cărui frunze sunt pârlolite de flăcările unui rug. La rădăcina arborelui ai să găsești zăcând trupul neînsuflețit al unui om. Ia-l în spinare și adu-l aici, fără să-i pricinuești vreun rău".

Sridarsana zise doar: „Am înțeles!" și plecă. Dar când ajunse la locul cu pricina văzu că altcineva luase în spate cadavrul și era pe cale de a se duce. Alergă iute și, apucându-l de umăr pe necunoscut, îl opri, zicându-i: „Unde vrei să-l duci pe mort? Lasă-mi-l mie! E prietenul meu și trebuie să-i ard trupul!" însă necunoscutul refuză. „Ba e prietenul meu și nu ți—l dau! Ce treabă ai tu cu el?" răspunse acesta. Pe când se sfădeau în felul acesta, mortul - care era posedat de un *vetala* - scoase un urlat înfiorător, iar omul care îl purta pe umăr căzu mort, căci i se oprise inima de frică. Sridarsana luă îndată leșul în brațe, când al doilea bărbat, deși fără viață, se ridică, fiind posedat și el de un *vetala*, și strigă: „Oprește-te! Nu pleca! Dă-l jos de pe umăr pe prietenul meu!" Sridarsana, care înțelese că și omul acela este posedat, îi răspunse: „Nu poți dovedi că este prietenul tău, așa că nu ți—l dau!" Atunci rivalul propuse: „Să hotărască el cine să-l poarte pe umăr!" Sridarsana acceptă, iar stârvul - care se afla pe pe umărul său și era posedat de *vetala* - grăi: „Mi-e foame. Nu îmi pasă cine mă cară, dacă îmi dă de mâncare! După aceea n-are decât să mă ducă unde poștește!" Al doilea om, al cărui trup fără viață era și el posedat de *vetala*, zise: „Eu nu am hrană pentru tine! Dacă celălalt îți poate da de mâncare, n-are decât să te ducă unde poștește!" Atunci Sridarsana grăi: „Eu am să-i dau de mâncare." Și îndată trase sabia și începu să-l lovească pe acela care îi urmărea și nu le dădea pace, pentru a-l face bucăți și a-l oferi ca hrană cadavrului de pe umăr. Și îndată ce sabia îl lovi, al doilea mort se făcu nevăzut cu ajutorul puterilor sale supranaturale.

Însă *vetala* din trupul purtat pe umăr de Sridarsana îi ceru să-i dea hrana promisă, iar Sridarsana - neavând nimic altceva la îndemână - reteză o bucată din propriul trup și i-l oferi. *Vetala* mancă și îi plăcu și - ghicind ce se întâmplase - îi zise: „Sunt mulțumit de tine, om brav! De aceea trupul ți se va vindeca și va deveni întreg ca la început. Acum ia-mă și du-mă de aici. Tu ai să izbutești ceea ce vrei să faci, dar pe vraciul acela am să-l nimicesc, pentru că e un ticălos!" Sridarsana l^ș văzu trupul din nou întreg și nevătămat; încurajat, luă cadavrul

OCEANUL POVEȘTIILOR (Kathasaritsagara)

197

posedat și îl duse vraciului. Acesta luă cu bucurie trupul, îl unse cu mirodenii și îl împodobi cu ghirlande de sânge închegat. Apoi așeză *vetala* pe spate în interiorul unui cerc mare trasat din pulbere de oase omenești. Iar la cele patru colțuri ale cadavrului așeză ulcele cu sânge, precum și opaițe alimentate cu grăsime umană. Apoi se așeză pe pieptul stârvului și, ajutându-se de un polonic și de o lingură din oase de om, începu să înfăptuiască un ritual special, punând unt topit în gura cadavrului. Îndată izbucni din gura *vetalei* un șuvoi de flăcări, iar vrăjitorul înspăimântat o rupse la fugă, abandonând polonicul și lingura. *Vetala* însă se ridică și îl urmări cu gura căscată cât o șură și, ajungându-l din urmă pe vraci îl înghiți întreg, pe nemestecate. Speriat, Sridarsana trase sabia și se năpusti asupra *vetalei*, dar duhul îl potoli, zicându-i: „Sridarsana, eu sunt foarte mulțumit de curajul pe care l-ai dovedit. Iată, îți dăruiesc niște grăunțe fermecate de muștar pe care ai să le găsești în gura mea. Ia-le și împrăștie-le la căpătâiul și la picioarele regelui și îndată va fi lecuit de fierbințeli, iar boala îi va părăsi trupul. Iar tu, în scurt timp ai să cârmuiești tot pământul". Sridarsana îl ascultă, dar apoi zise: „Cum să mă înapoiez fără vrăjitorul acela? Regele va socoti că din invidie și mânat de interese egoiste m-am descotorosit de el". *Vetala* îl liniști, spunându-i: „Te voi ajuta să te dezvinovățești. Iată ce trebuie să faci: ia cadavrul acesta și despică-l, iar înăuntru va fi găsit mort vrăjitorul pe care l-am înghițit". Grăind așa, *vetala* îi dădu semințele de muștar făgăduite, apoi se făcu nevăzut. Iar leșul se prăbuși țepăn la pământ. Sridarsana se înapoie la sălașul jucătorilor de zaruri și petrecu noaptea împreună cu prietenul său. Dimineața i se înfățișă regelui, povestindu-i tot ce se întâmplase și, pentru a-l convinge, arătă miniștrilor trupul despicat, cu vraciul mort înăuntru. Apoi așeză, așa cum fusese îndrumat, semințele de muștar la capul și la călcâiele regelui, care se vindecă de boală pe dată. Fericit, regele - care nu avea copii - îl adoptă pe Sridarsana și îl unse - fără zăbavă - moștenitor al tronului. Căci sămânța binelui aruncată pe glia potrivită dă roade îmbelșugate! Norocosul

Sridarsana se căsătorii cu Padmīṣṭa, care părea a fi însăși zeița Norocului ce a pogorât la el. Eroul rămase acolo cu soția și cu fratele acesteia, cărmuind întreaga lume.

Într-o zi, un neguțator de seamă, pe care îl chema Upendrasakti, găsi, întâmplător, la marginea unui iaz, o piatră prețioasă pe care era săpată imaginea zeului Ganeṣa. Neguțatorul o luă și o dăruie lui Sridarsana; iar prințul - dându-și seama că era o relicvă de

198

SOMADEVA

neprețuit și mânat de adâncă pietate față de acest zeu - o așează, cu mare pompă și ceremonialuri, într-un templu mare, căruia îi dăruie o mie de sate pentru a-l întreține cum se cuvenea. Apoi, mai organizează o mare sărbătoare la care participă tot norodul din Malava. Foarte încântat de festivitățile desfășurate în cinstea sa, de cântecele, dansurile și muzica însoțită de ritmuri de tobe, zeul Ganeṣa îi chemă pe *ganasi* și le zice: „Prin grația mea, Sridarsana va deveni împărat și va domni peste tot pământul. În oceanele de la soare-apune se află o insulă, Hamsadvīpa, cărmuită de regele Anangodaya. Regele acesta are o fiică dragălașă - Anangamanjari, care îmi este devotată și mi se închină numai mie. De fiecare dată când mă proslăvește această fată îmi adresează ruga:

«Slăvite zeu, hărăzește-mi ca soț pe eroul care va stăpâni toată lumea!» De aceea am să o dau de soție lui Sridarsana și astfel am să-i împlinesc dorința. Luați-l pe Sridarsana și faceți așa ca să o întâlnească pe frumoasa Anangamanjari, apoi aduceți-l înapoi, iar la vremea potrivită se vor căsători. Ei nu se pot uni îndată, căci așa e voia Soartei. De asemenea, am hotărât să-l răsplătesc pe neguțatorul Upendrasakti, care a descoperit și a readus la lumină imaginea mea."

Supunându-se poruncii zeului, *ganasi* l-au luat pe Sridarsana în timp ce dormea și l-au purtat prin văzduh, cu ajutorul puterilor supranaturale cu care erau înzestrați, până în odaia palatului de pe insulă unde se odihnea prințesa Anangamanjari, așezându-l ușurel - în pat, lângă ea. Sridarsana se trezi îndată și o zări pe prințesă dormind, acoperită de un văl fin țesut din mătase pură, albă. Era o încăpere splendidă, cu lămpi maiestuoase din nestemate masive, strălucitoare, unde mulțime de pietre prețioase încrustate pe divane și pe alte obiecte luceau aruncând raze lungi de lumină pe podeaua din lespezi negre de *rajavarta*. Așa cum dormea întinsă pe pat, cufundată în somn, emanând efluvii de vrajă ca șuvoiul de nectar, prințesa se asemăna cu discul de aur al lunii toamna, încrustat într-un nor alb, diafan, în jurul căruia mănunchiuri de stele licăreau, încântând ochiul privitorului. Uluit, fermecat și captivat de frumusețea ființei de lângă el, Sridarsana își zise: „M-am culcat acasă și m-am trezit în cu totul alt loc! Ce o fi însemnând asta? Cine este femeia aceasta? Visez, de bună seamă. Totuși am să o trezesc pe această fermecătoare ființă să aflu adevărul!" Așa gândi prințul și, cu sfială, puse mâna pe umărul Jecioarei care dormea lângă el; iar în clipa când o atinse, Anangamanjari deschise ochii mari, la fel ca floarea de *kumudvati* când își deschide corola pentru a face loc roiului de albine să pătrundă în miezul ei. Când îl zări pe bărbatul de lângă ea,

OCEANUL POVEȘTIILOR (Kāthasaritsagara)

199

prințesa cugetă câteva clipe: „Cine o fi această arătare divină? Trebuie, desigur, să fie un zeu care a izbutit să pătrundă în locul acesta bine străjuit!" Apoi se ridică și, cu sfială și respect, îl întreabă care era numele lui, cum a ajuns acolo și ce dorea? Prințul îi spuse tot ce știa, apoi, întrebând-o, prințesa, la rândul ei, îi spuse cum o cheamă, obârșia și țara căreia îi aparținea. Aflând detaliile dorite, bărbatul și femeia încetară să mai creadă că visează și îndrăgostindu-se, făcură schimb de podoabe.

După ce pecetlură astfel simțămintele de iubire, cei doi tineri vroiră să purceadă îndată la unirea prin ceremonia *gandhar* > a, însă *ganasi* interveniră, fără ca ei să-și dea seama, zăpăcindu-i și adormindu-i. Îndată *ganasi* îl luară pe Sridarsana și îl duseră - pe aceeași cale - înapoi în palatul său, frustrându-l de împlinirea dorinței sale. Când se trezi în propriul palat cu podoabe femeiești asupra sa, Sridarsana nu mai știa ce să creadă. „Cu câteva clipe în urmă - își zise el - mă aflam în palatul ceresc împreună cu fiica regelui statului Hamsadvīpa, și dintr-o dată mă trezesc la mine! Aș fi zis că am visat, dar iată brățara femeiască la încheietura mâinii, de aceea cred că e un joc al Destinului!" Între timp se deșteptă și Padmīṣṭa, care își văzu soțul tulburat și îl întreabă care era pricina tristeții sale; iar când află, îl mângâie, ajutându-l să treacă noaptea cu bine. Dimineața se duse la socrul său, regele Srisena, povestindu-i pățania sa de peste noapte și arătându-i, pentru a-l convinge, podoabele care purtau numele lui Anangamanjari pe care el le avea asupra sa. Atunci regele, care ținea la ginerele său, puse crainicii să anunțe cu bătăi de tobe pe ulițe și la răspântii și să cheme pe oricine putea să arate drumul spre țara Hamsadvīpa, dar nu izbutiră să afle ceea ce urmăreau. Atunci Sridarsana, copleșit de fierbințelile iubirii pentru Anangamanjari, pierdu tot cheful de viață. Nu se mai uita la femeia cu chip de lotus care era chiar alături de el, își privea brățările, șiragurile de mărgelă cu care era împodobit, respingea fără poftă mâncăruri gustoase și tânjea după altă femeie care se afla undeva, nu se știa unde. Nimic nu îi mai pria.

Dimineața, la Hamsadvīpa, prințesa Anangamanjari se trezi în sunetele muzicii dulci. Văzându-și trupul acoperit cu podoabele prințului Sridarsana, își aminti cele petrecute și fu cuprinsă de aleam. „Vai! gândi ea, iată că aceste podoabe îmi primejdiesc viața! Căci ele mă încredințează că nu sunt captivă imaginației mele, ceea ce îmi întetește dorul pentru un țel pe care nu îl pot atinge!" Pe când asemenea gânduri o năpădiseră, apărură tatăl său - regele Anangodaya - care o surprinse purtând podoabe bărbătești. Regele își iubea fata și, văzând-o că se străduiește să-și acopere și să ascundă bijuteriile străine care o împodobeau, se apropie,

o luă în poală și, mângâind-o dragăstos, îi spuse: „Fătuca mea, ce-i cu podoabele acestea bărbătești și de ce ești așa de rușinată? Nu te sfii și ai încredere în mine, căci tu ești viața mea!” încurajată de cuvintele calde și de purtarea iubitoare a părintelui său, fata îi mărturisi în cele din urmă adevărul. Ascultând-o, tatăl gândi că s-a petrecut ceva supranatural, o vrajă și, neștiind ce trebuia să facă, se duse să ceară sfatul unui pustnic venerat, ce respecta scripturile și care îi era prieten bun. Pustnicul, un brahman pe care îl chema Brahmasena și care avea puteri miraculoase de previziune și de pătrundere a misterelor, îi zise regelui: „Adevărul este că *ganasii* l-au adus aici pe prințul Sridarsana din Malava, căci Ganeșa dorește ca acesta să se unească prin căsătorie cu fiica sa, Anangamanjari, și îl sprijină pe prinț să devină monarh al întregului pământ. De aceea el este foarte potrivit să-i fie soț fiicei tale”. Auzind cuvintele clarvăzătoare ale veneratului ermit, regele îi răspunse: „Profet preacuvios! Malava se află la mare depărtare de țara noastră, Hamsadvipa. Drumul e foarte greu de străbătut, iar treaba aceasta nu suferă amânare. De aceea, tu ești singura mea nădejde și mă bizui pe ajutorul tău”. Atunci ascetul, care avea sufletul bun și îi prețuia pe aceia care îl slăveau, răspunse: „Prea bine! Eu insumi voi săvârși treaba aceasta”. Grăind așa, imediat se făcu nevăzut, într-o clipită străbătu distanța până la cetatea de scaun a regelui Srisena, în Malava. Acolo pătrunse în templul ridicat de Sridarsana și, după ce se închină în fața lui Ganeșa, se așeză și începu să-i înalte imnuri de slavă, precum urmează: „Slavă ție, slavă trupului tău binecuvântat, slavă capului tău împodobit cu o cunună de stele, ca sfântul munte Meru! Slavă trompei tale înălțată în avântul plin de bucurie al danțului, ce mătură norii ca o coloană care sprijină templul celor trei lumi! Nimicitor al Obstacolelor, ador trupul tău împodobit cu șerpi mlădioși, cu burta-ți durdulie ca un poloboc - sălaș al tuturor succeselor!” în timp ce piosul ascet era ocupat cu proslăvirea lui Ganeșa, fiul prințului-neguțătorilor, Upendrasakti, care trecea întâmplător pe acolo, intră în templu. Băiatul, pe care îl chema Mahendrasakti, era cunoscut de toată lumea ca fiind cam slab la minte, avea apucături nesăbuite și nestăpânite. Intrând în templu, îl zări pe venerabilul ascet și, sub impulsul nebuniei, îl lovi. Bătrânul ascet la rândul său îl atinse, iar mâna sa fiind blagoslovită cu har divin, băiatului îi pieri nebunia și redeveni sănătos la cap. Venindu-i judecata, băiatul văzu că era gol-goluț și, cuprins de rușine, o luă la fugă spre casă, acoperindu-se cum putea cu palmele. Fiind vestit de oameni, Upendrasakti, tatăl lui Mahendrasakti, alergă cu bucurie în întâmpinarea fiului său și îl aduse la căminul părintesc. Aici îl puse să se scalde, îl îmbracă în veșminte potrivite și îl împodobi cu giuvaeruri. Apoi îl luă pe băiat și împreună se duseră la templu, prosternându-se în fața binefăcătorului care îl însănătoșise pe băiat. Upendrasakti oferă sfântului ascet multe avuții, drept mulțumire, însă acesta, posedând puteri divine, nu le-a primit.

Despre această minunată întâmplare află și regele Srisena. îl luă pe Sridarsana și împreună se duseră la templu. Regele făcu o plecăciune adâncă în fața virtuosului schimnic și îi zise: „Tu, cu puterile-ți miraculoase l-ai fericit pe acest neprețuit neguțător, însănătoșindu-i fiul. Te rog să-ți arăți bunăvoința și față de fiul meu, ca să fie fericit în viață”. Când auzi dorința regelui, pustnicul zâmbi îngăduitor și îi răspunse cu șiretenie: „Ce nevoie are de bunăvoința mea acest tânăr hoț care i-a furat și inima și giuvaerurile prințesei Anangamanjari din Hamsadvipa, și fugind cu ele, s-a înapoiat aici? Totuși, mă supun poruncii tale!” Grăind așa, pustnicul îl luă de braț pe Sridarsana și într-o clipă dispărură amândoi. Ajunseră în statul Hamsadvipa, iar ascetul îl luă pe prinț și amândoi i se înfățișară regelui Anangodaya. Gând regele îl văzu pe Sridarsana purtând podoabele fiicei sale, îl salută și îl primi cu mare bucurie. Apoi, când sosi ziua cea binecuvântată, regele organiză o nuntă măreață, unindu-i pe cei doi tineri. După care, cu ajutorul puterilor miraculoase ale venerabilului pustnic, tinerii călătoriră la Malava, unde Sridarsana trăi fericit cu amândouă soțiile.

Timpul trecu și regele Srisena se duse, în cele din urmă, pe lumea cealaltă, lăsând grijile ocărmuirii în seama "fiului său, Sridarsana, care cuceri lumea toată și deveni monarhul întregului pământ. Iar soțiile sale - Padmista și Anangamanjari - îi dăruiră câte un băiat pe care îi numi Padmasena și Anangasena și de care se îngriji și îi crescă până ce ajunseră bărbați în toată firea.

Odată, pe când regele Sridarsana se afla în palat cu soțiile sale, auzi un brahman tânguindu-se amarnic afară. Sridarsana îl chemă la el și, întrebându-l care era pricina durerii sale, brahmanul îi răspunse cu tulburare, în felul acesta misterios: „Focul, cu limbile ascuțite ale flăcărilor, a fost nimicit de norul negru al nenorocirilor, pierzându-și strălucirea și fumul!” Apoi brahmanul se făcu nevăzut. Iar regele nu apucă să se mire, întrebându-se: „Ce a vrut să spună?” că amândouă reginele - care plângeau - au căzut moarte. Când regele văzu această îngrozitoare nenorocire abătându-se asupra sa, ca fulgerul din cer senin, căzu la pământ, plângând și văitându-se: „Vai mie! Vai mie! Ce înseamnă asta?” Suita sa îl luă și îl duse în altă parte, iar Mukharaka se ocupă de incinerarea celor două regine. Când își reveni în fire, după

ce jelise îndelung pierderea iubitelor sale soții, regele Sridarsana efectua, din mare dragoste pentru ele, ceremoniile și ritualurile funerare cuvenite. Petrecu o zi întunecată de ploaia lacrimilor ce îi curgeau șiroaie din ochi, apoi luă hotărârea de a ceda fiilor cărna țării. Iar după ce împărți în două împărăția între prinții Padmasena și Anangasena, el se retrase în liniștea pădurii pentru a-și petrece - după obicei - restul zilelor în post și rugăciuni. Regele își petrecea zilele umblând slobod și hrănindu-se cu fructe și rădăcini. Într-o zi, pe când rătăcea fără țintă,

ajunse lângă un *banian*. Deodată văzu ivindu-se din arbore două ființe cu înfățișări divine, care aveau brațele încărcate de rădăcini și fructe. Oferindu-i-le, femeile îl îndemnară: „Măria Ta, ia-le și mănâncă-le!” Regele primi darurile, dar - curios - le întrebă: „Spuneți-mi, rogu-vă, cine sunteți voi?” Atunci, cele două femei cu înfățișare cerească, îi răspunseră: „Vino în casa noastră și îți vom dezvălui adevărul”. Regele le urmă, iar când pătrunse în copac, înăuntru găsi un oraș splendid, poleit în aur. Aici se odihni și, după ce îl ospătară, cele două femei îi spuseră: „Acum, Măria Ta; ascultă povestea noastră. Demult, trăia în Pratiștana un brahman «• Kamalagarbha - care avea două soții: pe una o chema Pathya, pe cealaltă - Abala. Vremea trecu, povara anilor se adună pe umerii lor, iar când simțiră că au obosit de bătrânețe, hotărâră să se ducă pe lumea cealaltă toți, împreună, prin foc, căci țineau mult unul la celălalt. Înainte însă de a intra în flăcările purificatoare ei îi adresară lui Siva următoarea rugă: «Doamne! Fă așa ca să ne reunim ca soț și soție toți trei și în viețile viitoare.» Siva le-a ascultat ruga și Kamalagarbha, datorită asprelor penitențe la care și-a supus trupul, a revenit pe lume în neamul ființelor divine *yakṣa*, în persoana lui Deptaṣikha, fiul lui *yakṣa* Pradiptakṣa și fratele mai mic al lui Attahasa. Și soțiile sale - Pathya și Abala - au revenit pe lume în neamul *yakṣa*, ca fiice ale regelui Dhumaketu, iar numele lor era Jyotiulekha și Dhumalekha. Cele două surori au crescut și când au devenit destul de mari s-au retras în pădure, petrecând timpul în post și rugăciuni și proslăvind-l pe Siva pentru a le hărăzi soți buni. Mulțumit de dovezile lor de fidelitate și devoțiune, Siva li se arătă și le spuse: «Bărbatul cu care ați intrat în foc în viața voastră anterioară și cu care ați cerut să vă reuniți în viețile voastre viitoare a venit pe lume ca *yakṣa* Diptaṣikha, fratele lui Attahasa. Însă datorită blestemului rostit de dascălul său, Diptaṣikha s-a născut în lumea muritorilor, în persoana lui Sridarsana; de aceea și voi trebuie să vă nașteți din nou în lumea oamenilor și să deveniți soțiile sale, ca muritoare de rând. Dar îndată ce blestemul își va pierde puterea, veți redeveni *yakṣa* cu toții.» Și!»

OCEANUL POVEȘTILOR (Kathasaritsagara)

203

asa cum hotărâse Siva, cele două fete *yakṣa* au revenit în lumea oamenilor obișnuiți, sub înfățișarea lui Padmīṣṭha și a lui Anangamanjari și s-au măritat cu Sridarsana. Trăiră o bună bucată de vreme până când soarta făcu ca Attahasa să se ivească sub înfățișarea unui brahman. Când presupusul brahman a dat ochii cu acestea, el le-a transmis un mesaj care - deși încălcat - a izbutit să le reînvie amintiri din viața lor anterioară. Ca urmare, ele și-au abandonat trupurile de oameni muritori și au devenit *yakṣini*. Află, deci, că tu ești Diptaṣikha, iar noi suntem soțiile tale!”

După ce le ascultase istorisirea, Sridarsana își aminti de viața sa din trecut și îndată deveni *yakṣa* Diptaṣikha.

Apoi se reuni prin căsătorie cu fostele sale soții și toți trei se bucurară fericiți împreună de viață lungă.

OCEANUL POVEȘTILOR (Kathasaritsagara)

205

Sundarsena și M adar avati

în Niṣada, țară care împodobește tărâmurile de la miazănoapte, se înălța de demult o mândră cetate numită Alaka. Norodul trăia în fericire și belșug, sub cârmuirea regelui Mahasena, care pe drept își merita numele; căci puterea și vitejia sa dovedite în lupte băgaseră groaza în dușmanii care îl respectau ca pe zeul Războiului. Regele acesta avea un prim-ministru, Gunapalita pe nume, a cărui bravură o prețuia cu osebire, deoarece - la fel ca șarpele Saṣa - era în stare să poarte pe umerii săi întreaga povară a pământului. După ce i-a înfrânt și supus pe dușmani, instaurând liniștea și trăinicia fruntariilor, Mahasena a trecut în mâinile primului său ministru frâiele cârmuirii, iar el - despovărat de griji - s-a dedat plăcerilor; iar la sosirea sorocului, regina Sasiprabha i-a dăruit un băiat, pe care l-au numit Sundarasena. Copilul a dovedit, de la o vârstă fragedă, însușiri deosebite, determinându-le pe zeițele Frumuseții și Vitejiei să-l aleagă a le fi soț.

Prințul a crescut împreună cu cinci băieți de vârsta sa, la fel de înzestrați cu haruri minunate, care îi deveniseră prieteni și - totodată - sfetnici de preț. Aceștia erau Ciandaprabha, Bhimabhujā, Vyaghraparākrama și neînfriecatul Vikramasakti, iar pe al cincilea îl chema Dridhabuddhi. Pe lângă toate calitățile nobile ei aveau și darul de a pricepe graiul păsărilor. Și deși era bărbat în toată firea, Sundarasena trăia la casa părintească fără o soție potrivită, căci nu se căsătorise, și cugeta: „Curajul dovedit în luptă, averea dobândită prin trudă și o soție egală ca obârșie și frumusețe trebuie să încununeze viața oricărui erou. Altminteri ce folos că trăiești?” La fel gândeau prietenii săi.

Într-o zi prințul plecă la vânătoare cu o ceată de ostași, însoțit de cei cinci tovarăși ai săi. Pe drum îl zări o pustnică-rătăcitoare, care de-abia se înapoiaze dintr-o țară îndepărtată și care - înmărmurită de frumusețea divină a tânărului necunoscut - își zise: „O fi luna! Ba poate că e însuși zeul

Frumuseții!” Însă când află de la alaiul de însoțitoare că era un prinț, îndreptă un gând de recunoștință Proniei care zămislise o asemenea faptură minunată. Cu îndrăzneala pe care ți-o dă experiența acumulată de-a lungul anilor, femeia strigă de departe, cu voce ascutită și puternică, pentru a fi auzită: „Slavă ție, prinț! Slavă!”, făcând totodată o plecăciune adâncă. Dar Sundarasena, care tocmai discuta ceva cu tovarășii săi, nu o auzi și își

continuă drumul fără să-i dea atenție. Atunci, jignită și furioasă, asceta strigă cu un glas pițigăiat și puternic, încât o auzi și Sundaraseana de data aceasta: „De ce nu ascuți când te binecuvântează, prinț? Nu există regi și crai pe pământ care să nu ia seama când le vorbesc eu! Dar tu ești pe cât de tânăr, pe atât de mândru! Iar dacă ai să fii norocos și ai să te căsătorești cu frumoasa Mandaravati, fiica, regelui care cânnuiește Hamsadvipa, nu o să-ți mai ajungă omul nici cu prăjina la nas! Și n-ai să-i mai ascuți nici pe 'zei, cu atât mai puțin pe un biet om de rând!" Cuvintele ascetei îl nedumeriră pe prinț și totodată îi ațâță curiozitatea. Se duse și, înclinându-se respectuos în fața ei, o îmbuna cu cuvinte potrivite. Apoi, dorind să o descoasă mai pe îndelete, o pofți și - însoțită de slugi - o trimise să găzduiască la prietenul său Vikramasakti. Sundarasena se înapoie la palat de-abia după ce se desfatase din plin și se săturase de vânatoare. Se îmbăie, rosti rugăciunile de vecernie și, după ce își luase cina, o pofți pe cuvioasa ascetă și o întrebă: „Venerată măicuță, spune-mi cine este fecioara aceea Mandaravati, despre care ai pomenit astăzi? Sunt nespuse de dornic să aflu amănunte despre ea!" Pustnica îi răspunse: „Îți voi istorisi tot ce cunosc despre ea. Eu obișnuiesc să cutreier pământul în lung și în lat, vizitând locuri sfinte de scăldat și de rugăciune. Odată, pe când mă aflam la Hamsadvipa, am zărit-o pe fiica regelui Mandaradeva, o ființă demnă de a fi soția unui fiu de zeu. Fata aceasta, pe care o cheamă Mandaravati, are un trup unduios cu forme minunate, ca ale zeiței care păzește raiul zeilor. Când o privești - frumoasă ca luna îmbălsămată în nectar pe cerul senin - inima începe să bată repede, mistuită de doruri. Frumusețea ei nu are pereche pe lume și merită să o admiri. Iar aceia care încă nu au văzut-o, degeaba au trăit și degeaba au avut ochi."

Prințul ascultă cuvintele pustnicei, apoi o întrebă: „Măicuță, cum să facem ca să o văd pe această ființă fermecătoare?" Iar asceta îi răspunse: „Frumusețea ei mi-a încântat atât de puternic ochii încât, atunci când am zărit-o nu m-am putut stăpâni și i-am zugrăvit chipul și trupul pe o bucată de pânză pe care o

206

SOMADEVA

păstrez în săculețul meu. Dacă dorești, ți-o arăt!" Grăind așa, scoase din săculeț pânza pe care zugrăvisese chipul jîjnîntesei și o desfăcu în fața ochilor lacomi ai prințului. Și, deși era doar o imagine pe pânză, tânărul prinț își simți măduarele muindu-se, iar părul de pe trup i se zbârli, parcă fusese atins în plin de săgeata înflorată a zeului Iubirii. Rămăsese fără grai, nu mai auzea nimic, ci doar privea vrăjit, fără a-și putea desprinde ochii de chipul zugrăvit al frumoasei prințese.

Prietenii prințului văzură și ei chipul acela zugrăvit cu atâta meșteșug; totuși îi ziseră pustnicei: „Preacuvioasă măicuță, zugrăvește chipul prințului Sundarasena pe această bucată de pânză, pentru ca și prințesa să aibă dovada măiestriei tale." Asceta le împlini ruga, iar când cei cinci prieteni văzură că portretul zugrăvit era aidoma chipului prințului, exclamară cu admirație: „Preacinstită măicuță, cu adevărat ești mare meșteră, căci acela care privește chipul de pe pânză, pare a-l vedea aievea pe prinț. De aceea suntem încredințați că și prințesa Mandaravati trebuie să fie la fel de frumoasă ca imaginea pe care ne-ai arătat-o pe pânză!"

Prințul privi cele două portrete și, încântat, o cinsti pe femeia înzestrată cu asemenea har divin, instalând-o într-o încăpere a palatului. Iar el se retrase în camera sa cu portretul iubitei, pe care nu se mai sătura privind-o, și cugetă: „Oare-i chiar chipul ei sau e luna însăși purificată de pete și împodobită de dragălașenie? Oare acestea-s ulcelele încoronării maiestruoase a lui Kama sau este perechea sânișorlor ei? Oare acestea-s valurile oceanului de frumusețe sau sunt gropițele întrete de pe pântecul ei, ca iedera care se unduiește când se cațără? E pulpa ei sau ce-i aceasta?" Astfel cerceta cu băgare de seamă prințul fiecare mădular, fiecare trăsătură a chipului fecioarei care îl fermecase, deși avea în față doar o copie zugrăvită pe pânză. Tulburat, zăcea întins pe divan și în starea aceasta rămase zile în șir, fără să mănânce, fără să bea, până când simți că fierbințelile dragostei l-au sleit de puteri și l-au vlăguit.

Când Sasiprabha și Mahasena au aflat de starea în care se afla fiul lor, îngrijorați s-au dus și i-au întrebat pe cei cinci tovarăși ai săi care era pricina zbuciumului prietenului lor. Iar aceștia le-au povestit în amănunțime tot ce se întâmplase și i-au lămurit că unica pricină a nefericirii lui Sundarasena era Mandaravati, fiica regelui din Hamsadvipa. Atunci regele Mahasena i-a spus fiului său, prințul Sundarasena: „Fătul meu, de ce nu ne-ai dezvăluit păsul de pe suflet? Mandaravati este o perlă de

OCEANUL POVEȘTILOR (Kathasaritsagara)

207

fată și ți se potrivește de minune să-ți fie soață. În afară de asta, tatăl său, regele Mandaradeva, este un bun prieten al meu. Și-atunci de ce te chinuiești fără rost când treaba aceasta poate fi pusă la punct de solii noștri?" Grăind așa, regele Mahasena trimise un nobil sol, pe care îl chema Surathadeva, ca să o pețească pe Mandaravati, fiica regelui Mandaradeva din Hamsadvipa. Totodată, îi dădu regescului trimis portretul prințului Sundarasena, zugrăvit pe pânză cu atâta măiestrie de virtuoașă ascetă. Iar portretul dezvăluia că prințul era un flăcău chipeș și mândru.

*

Mesagerul purcese fără zăbavă la drum și călători neîntrerupt până ajunse la cetatea de scaun a regelui Mahendraditya, pe malul oceanului, care se numea Sasankapura. Se îmbarcă pe o corabie și, după o călătorie de mai multe zile, ajunse la Hamsadvipa. Aici, Surathadeva se prezentă la palat și, după ce străjile anunțară sosirea sa, fu primit îndată de regele Mandaradeva, căruia -înmânându-i daruri bogate - îi spuse: „Slăvite rege, primește aceste daruri pe care ți le trimite suveranul meu, regele Mahasena, împreună cu urările sale de sănătate.

Suveranul mi-a mai poruncit să-ți transmit mesajul său: «Dă-o pe fiica ta, Mandaravati, de soție fiului meu Sundarasena; căci o virtuoasă ascetă, pe care o cheamă Katyayani, a zugrăvit pe pânză portretul neprețuitei tale fete - o perlă între fecioare - și i l-a arătat fiului meu, care s-a îndrăgostit de ea. Prințul Sundarasena este un băiat foarte chipeș și voinic, de aceea am rugat-o pe schimnică să-i zugrăvească chipul pe pânză, iar portretul ți-l trimit cu nobilul meu sol. Privește-i chipul zugrăvit pe pânză și convinge-te! Și mai află că prințul Sundarasena, care e mândru de frumusețea sa, nu vrea să-și unească zilele cu orice prințesă, ci numai cu aceea a cărei frumusețe egalează înfățișarea sa. Iar fiica ta, prințesa Mandaravati, este tocmai potrivită să-i fie pereche. De aceea, haide să le dăm binecuvântarea și să-i unim!»"

Ascultând mesajul pe care solul i-l transmisese din partea regelui Mahasena, regele Mandaradeva își exprimă bucuria și, încântat, le chemă pe prințesa Mandaravati și pe mama ei, regina. De față cu ele desfăcu pânza și, privind minunatul chip al prințului Sundarasena, își dădu seama că trebuia să renunțe la orgoliul pe care îl nutrise până atunci, socotind că nu exista bărbat pe lume care prin frumusețe să fie demn de fiica sa. Iar cu glas tare zise: „Dacă fata mea se unește cu acest minunat prinț, voi spune atunci că nu degeaba a zămislit-o Creatorul și că frumusețea ei nu se va irosi în zadar. Fără tânărul prinț, nuri

208

SOMADEVA

ei nu ar străluci cu toată puterea, iar prințul fără fiica mea nu ar fi întreg. Ce folos de covorul lotușilor întins pe luciul lacului dacă nu este acolo mândra lebădă și ce rost ar avea lebăda fără așternutul imaculat al florilor?" Așa grăi regele, iar regina consimți fără să șovăie la părerea soțului ei. În timpul acesta, prințesa -încremenită - privea fascinată, cu ochii larg deschiși, portretul din fața ei, fără să clipească și aproape fără să respire, parcă ar fi căzut în transă; dar era perfect trează și stăpână pe sine. Iar regele, văzându-și fiica în această stare, înțelese ce era în sufletul ei și, fără vorbe de prisos, își dădu consimțământul ca fiica sa să devină soția prințului Sundarasena.

A doua zi, regele Mandaradeva îl numi pe brahmanul Kumaradatta ca ambasador personal pe lângă regele Mahasena. Și înainte de a porni la drum, le zise următoarele celor doi ambasadori: „Duceți-vă repede la prietenul meu, regele Mahasena, cărmuitorul statului Alaka, și spuneți-i din partea mea așa: «Sunt bucuros ca fiica mea să-ți fie noră, în felul acesta prietenia noastră se va întări. Dar spune-mi, rogu-te, va veni fiul tău aici, la mine, ori o trimit pe fiica mea acolo?»" Apoi, fără să mai întârzie, amândoi solii porniră la drum. Călătoriră mai întâi pe mare până la Sasankapura, apoi pe uscat până ajunseră la bogata cetate Alaka. Se duseră la palat unde fură primiți cu tot ceremonialul și se prezentară regelui Mahasena, care îi salută cu toată considerația cuvenită purtătorilor de vești bune. Solii îi transmiseră mesajul ce le fusese încredințat de regele Mandaradeva, iar Mahasena îi cinsti pe cei doi ambasadori cu mari onoruri, pentru modul strălucit cum își îndepliniseră misiunea. Apoi regele se interesă și află - de la solul regelui Mandaradeva - steaua sub care se născuse prințesa Mandaravati și, la porunca sa, astrologul Curții întocmi horoscopul, precizând data binecuvântată pentru cununia tinerilor, care avea să aibă loc în a cincea zi a săptămânii albe din luna kartika. După ce lucrurile fuseseră puse la punct în felul acesta, Mahasena scrisese un răvaș pentru viitorul cuscru, Mandaradeva, pe care îl încredințase lui Kumaradatta, solul acestuia, prin care îi anunța data binecuvântată a nunții și îl vestește că fiul său, prințul Sundarasena, va veni la Hamsadvipa, unde trebuiau să se desfășoare ceremoniile căsătoriei. Și pentru a fi mai solemn, Mahasena trimise și un sol personal, un brahman pe care îl chema Ciandrasvamin. Cei doi mesageri plecară și, așa cum li se poruncise, înmânară regelui Mandaradeva răvașul, povestindu-i totodată ceea ce se petrecuse la curtea regelui Mahasena. Foarte mulțumit, regele Mandaradeva îl încarcă de

OCEANUL POVEȘTILOR (Kathasaritsagara)

209

onoruri pe Ciandrasvamin, care apoi se înapoie la Alaka, vestindu-și suveranul că misiunea fusese îndeplinită cu succes.

În timpul acesta, la Hamsadvipa, prințesa Mandaravati - care îl dorea din adâncul ființei sale pe Sundarasena, pe care nu îl mai putea scoate din gând și din inimă din clipa când îi văzuse portretul - se perpelea simțind că data binecuvântată era prea departe și că nu va putea îndura să aștepte până arunci. Și, fiind foarte gîngășă din fire, credea că văpăile iubirii o vor mistui cu totul. Atât de aprig o chinuia dorul aprins în inimă încât unguentul de santal i se părea o ploaie de jăratic pe trup; așternutul din frunze moi de lotus i se părea un pat din nisip fierbinte, iar razele lunii parcă îi pârjoleau pielea, ca vârfurile ascuțite ale flăcărilor care nimicesc codrii. Nu mai vorbea, nu mai mânca, se retrăsese în solitudine și așa rămase până când una din tovarășele și confidentele ei îi observă zbuciumul sufleteș și, îngrijorată, o întrebă cu insistență până ce Mandaravati cedă, mărturisindu-i: „Draga mea prietenă, sorocul căsătoriei mele este foarte departe și nu sunt în stare să îndur atâta vreme să rămân despărțită de acela care e hărăzit să-mi fie soț, prințul Sundarasena, fiul regelui din Alaka. Departe e data binecuvântată, departe este logodnicul meu. Iar soarta e necunoscută, nu poți ști ce i se poate întâmpla lui acolo, ori nouă aici, până atunci. De aceea mai bună e moartea!" Grăind așa, prințesa Mandaravati se cufundă într-o tristete deznădăjduită.

Părinții aflară de la acea prietenă și confidentă despre starea de puternic zbucium sufleteș a fiicei lor; îngrijorat, Mandaradeva convocă sfatul miniștrilor și, după ce discută cu aceștia situația creată, ajunse la următoarea concluzie: „Fiica noastră nu îndură lunga despărțire de logodnicul ei. Regele Mahasena e prietenul nostru și de ce să ne ascundem după deget? Fie ce o fi, eu zic să o trimitem la Alaka. Aflându-se lângă iubitul ei, va suporta

cu mai multă ușurință trecerea timpului". O dată hotărârea luată, Mahasena o alină pe fiica sa și porcesc la pregătirile de călătorie, în ziua sorocită, regina-mamă înălță rugă fierbinți Proniei să o apere pe fiică de primejdii și rele, după care tatăl o îmbarcă pe o corabie, împreună cu o suită numeroasă - în frunte cu un ministru pe care îl chema Vinitamati -, precum și cu felurite daruri și bogății.

Călătoreau de câteva zile după ce părăsiseră Hamsadvipa când - brusc - oceanul se tulbură și nori negri se adunară grămadă pe cer; apoi, deodată, norii fură sfâșiați de fulgere și, desfăcând baierile desagilor, potop de apă se prăvăli din văzduh.

210

SOMADEVA

Vântul urla îngrozitor, biciuind și sfichiuind, vârtejul uraganului împinse corabia departe în larg unde o sfărâmă și o înecă. O dată cu nava pieri și suita prințesei, în frunte cu ministrul Vinitamati, iar toate bogățiile și comorile dispărură în adâncurile oceanului.

Dar un val înalt o ridică la suprafață și, ca un braț puternic, o împinse pe prințesă către mal, aruncând-o vie și nevătămată la marginea unei pădurici care crescuse chiar acolo, pe țărm. Când te gândești că părea sortită pieirii și un val, înalt ca un turn, a salvat-o, scoțând-o la mal, la pădurice! Iată că nimic nu-i este cu neputință destinului să înfăptuiască! îngrozită și descumpănită, vazându-se singură, părăsită, în pădurice, fata simți că se înecă, însă de astă dată nu în ocean, ci în marea disperării și durerii. Începu să se tânguiască: „Vai, unde am ajuns! De bună seamă, nu acolo unde nădăjduiam! Unde-s însoțitorii mei, unde e Vinitamati? De ce a trebuit să mi se întâmple mie asemenea nenorocire? Ce să fac, încotro să mă îndrept, ursită nefericită? Soartă blestemată, de ce m-ai salvat din valurile mării? Vai, tată! Vai mamă! Vai soțul meu, fiul regelui din Alaka! Iată că sunt pe cale de a pieri înainte de a ajunge la tine, de ce nu-mi vii în ajutor, de ce nu mă salvezi?" Și pe când se văita în felul acesta, lacrimi i se rostogoleau din ochi ca mărgăritarele de pe un șirag rupt.

În vremea asta un pustnic venerabil, pe care îl chema Matanga, care sălășluia în apropiere împreună cu alți ermiți, veni să facă în mare baia zilnică purificatoare, împreună cu fiica sa pe care o chema Yamuna și care din fragedă copilărie făcuse legământ de castitate. Înteleptul o auzi și, îndreptându-se, împreună cu fiica sa, spre locul de unde veneau hohotele de plâns, o văzu pe Mandaravati suspinând amarnic, ca un iedut rătăcit de turma de câprioare. Cu glas blând, pătruns de milă, virtuosul ermit o întrebă: „Cine ești tu? Cum ai ajuns în păduricea asta? Și de ce pângiri?" Iar Mandaravati - dându-și seama că are în față un sfânt și potolindu-se încet-încet - își șterse ochii și îi povesti, cu multă sfială, tot ce pățise.

Atunci ermitul Matanga îi zise, după ce cugetase puțin: „Prințesă, nu deznădăjdui, vino-ți în fire! Deși ești gingașă la trup ca o floare *sirișă*, nenorocirile nu te-au ocolit. Dar așa e soarta nefericită, când e hotărâtă să lovească nu se uită dacă ■victima e delicată sau robustă. Însă tu îți vei dobândi curând soțul răvnit. De aceea vino cu mine la sălașul pustnicilor, care nu este departe de locul acesta. Acolo ai să afli adăpost și ai

OCEANUL POVEȘTIILOR (Kathasaritsagara)

21

să te simți ca acasă la tine, împreună cu fiica mea". Cu aceste cuvinte cuviosul pustnic o încuraja pe Mandaravati care se scaldă, apoi, însoțită de Yamuna, se duse la sălașul pustnicilor. Aici petrecu o viață simplă de ascet, postind și înălțând rugăciuni, cu dorul neogit în suflet pentru logodnic, slujindu-l cu plăcere pe ermitul Matanga, împreună cu fiica acestuia, Yamuna.

În vremea asta Sundarasena număra zilele rămase până la data căsătoriei și se topea văzând cu ochii de dorul iubitei sale, iar Ciandraprabha și ceilalți prieteni se străduiau să-l îmbărbăteze. Când socoti că a sosit timpul, regele porunci să se facă pregătirile necesare pentru călătoria fiului său la Hamsadvipa. Și după ce rugă fură înălțate zeilor atotputernici ca să binecuvânteze călătoria, Sundarasena porni la drum, iar pământul duduia sub pasul oștilor care îl însoțeau. După mai multe zile ajunseră la minunata cetate Sasankapura - podoaba țărmului oceanului - iar prințul rămase încântat văzând-o. Vestea sosirii sale a ajuns la urechile regelui Mahendraditya care în mare grabă i-a ieșit în întâmpinare, ca să-l salute ceremonios. Prințul pătrunse în cetate călărind un elefant maiestuos, însoțit de rege și urmat de ostile sale. Fetele și femeile care îl zăriră înmărmuriră văzându-i frumusețea uluitoare și își simțiră inimile agitându-se nebunește, așa cum covorul de lotuși se zbuciumă pe luciul lacului când suflă uraganul aprig. Regele Mahendraditya îl primi pe prinț la palat cu tot respectul și ospitalitatea cuvenite, ba chiar se legă să-l însoțească la destinație. Sundarasena găzdui aici și peste noapte, în timp ce se odihnea, cugetă: „Când am să izbutesc, oare, să străbat marea ca să mă unesc cu iubita mea?"

A doua zi dimineața prințul hotărî ca ostile sale să rămână pe loc. Apoi se duse la țărmul oceanului și, împreună cu regele Mahendraditya și prietenii săi, se îmbarcă pe o corabie. O altă corabie, pe care se afla o suită restrânsă, o urma pe prima. Când totul era pregătit, corăbiile întinseră pânzele și cu drapelele fluturând în vânt, porniră să navigheze spre Hamsadvipa, către sud-vest.

Trecuseră două sau trei zile de când navigau când, din senin, se iscă un uragan puternic. Pădurile de palmieri de pe țărm se înclinau și se zbăteau uluite parcă de forța uriașă a ciclonului. Valuri cât munții se prăvăleau asupra corăbiilor ce pâraiau din toate încheieturile. O ofrandă de pietre prețioase și giuvaeruri, însoțită de rugăciuni și de vaietele oamenilor, nu izbuti să •mbuneze oceanul dezlănțuit și uraganul continua să izbească, cu furie neabătută, cele două nave. Marinarii coborâră pânzele și

212

SOMADEVA

aruncară peste bord bucăți de stânci legate cu lanțuri; iar când își dădură seama că toate strădaniile lor sunt zadarnice, pierdură orice nădejde și se trântiră pe punte, încredințați că le-a sosit ziua cea de pe urmă. Corăbiile săltate de valuri se năpusteau în toate direcțiile, ca elefanții în vâlmășagul bălăiei.

Văzând prăpădul care se abătuse asupra lor, Sundarasena se ridică de la locul său și, ducându-se la regele Mahendraditya, îi spuse cu hotărâre: „Păcatele mele comise în viața-mi din trecut sunt pricina nenorocirii care s-a abătut acum asupra ta. Eu nu pot îndura lucrul acesta, de aceea am să mă arunc în valuri”. Și însoțindu-și cuvântul cu fapta, prințul înfășură colac în jurul brâului partea superioară a veșmântului și sări fără să șovăie în ocean.. Ciandraprabha și ceilalți patru prieteni îl imitară, urmați îndată de regele Mahendraditya. Și pe când se luptau înotând din greu, valurile i-au împrăștiat și i-au despărțit pe tineri. Atunci, ca prin minune, vântul încetă să bată și oceanul se calmă, ca un om mânios care și-a descărcat furia și s-a potolit.

Spre norocul lor, Sundarasena și Dridhabuddhi (unul din prieteni pe care întâmplarea sorții îl adusese în apropierea prințului) zăriră o barcă, ivită nu se știe de unde, pe care undele o împinseseră în apropierea lor. Tinerii izbutiră să urce în ea și, sleiți de puteri, se întinseră pe jos, lăsându-se în grija zeilor și în voia valurilor. După trei zile, ajutați de un vânt prielnic și blând, barca îi scoase la liman, înfingându-și prora în nisipul 1 plâjii. Cei doi tineri coborâră și nădejile într-o salvare miraculoasă . le sporiră în inimi.

/

După ce își trăsesese sufletul puțin' și își mai revenise, I Sundarasena cugetă cu glas tare: „Am vrut să-mi pun capăt zilelor și m-am scufundat în adâncurile infernale ale oceanului, dar iată că totuși am scăpat cu viață. Însă cum aş mai putea trăi cu onoare când iubiții mei tovarăși Vikramasakti, Vyaghraparakrama, Ciandraprabha și Bhimabhuja, precum și regele Mahendraditya, care cu atâta generozitate mi-a oferit prietenia sa, au pierit?” Însă Dridhabuddhi îl îmbărbăta, zicându-i: „Ține-ți firea, prinț! Eu cred în norocul nostru și al lor. Poate că în clipa această și ei au izbutit să străbată marea și să ajungă la țărnul salvator. Cine oare ar putea pătrunde în tainele miraculoase ale Destinului?”

În timp ce Dridhabuddhi încerca să-l încurajeze pe prinț, doi pustnici sosiră pentru a se îmbăia. Citindu-i deznădejdea înscrisă pe chip, schimnicii - miloși din fire - se apropiară și îl întrebă pe prinț de ce era atât de abătut; iar când aflară pricina îi vorbiră

OCEANUL POVEȘTILOR (Kathasaritsagara)

213

cu multă blândețe, zicându-i: „Tinere domn, nici zeii nu pot schimba, în bine sau rău, puternica influență a faptelor comise în viața anterioară, care pot aduce bucurie sau durere în viața viitoare. De aceea omul cu tărie de caracter va înlătura durerile, făcând fapte bune celor din jur. Căci numai înfăptuirea binelui este calea cea dreaptă și nu chinurile sufletești sau trupești. De aceea alungă tristețea și întărește-ți trupul prin post și rugăciuni. Căci atunci când trupul e în putere, nu există țel pe care omul să nu îl poată atinge! Pe de altă parte, citesc pe chipul tău marcate semnele binecuvântate care arată că te vei bucura de prosperitate!” Cu asemenea cuvinte pustnicii îl încurajară pe prinț, apoi îi luară pe el și pe prietenul său, ducându-l la sălașul sihastrilor. Sundarasena și Dridhabuddhi rămaseră aici mai multe zile în așteptare.

În acest timp Bhimabhuja și Vikramasakti se salvară înotând și ajunseră într-un alt loc la țăr. Îndurerăți, pătrunseră în pădurea de palmieri în căutarea prințului, nădăjduind că scăpase ca și ei. Ceilalți doi prieteni, Ciandraprabha și Vyaghraparakrama, împreună cu regele Mahendraditya ajunseră și ei înot la mal și, cu deznădejde în suflet, porniră să-l caute pe prinț, dar în zadar. În cele din urmă aceștia dădură peste corabia lor care ajunsese nevătămată la țăr, împinsă de valuri. Deoarece nu mai sperau că îl vor găsi în viață pe prinț, aceștia urcară pe corabie și se înapoiară la Sasankapura; iar cei doi prieteni ai prințului își continuară drumul, mărșăluiră în fruntea oștii ce fusese lăsată acolo în așteptare, ajungând în cele din urmă la Alaka. Când fură văzuți că au revenit fără tinerii logodnici și vestea nenorocirii întâmplare se răspândi, norodul începu să bocească și toată cetatea fu cuprinsă de jale. Vestea ajunse ca fulgerul la urechile regelui Mahasena și ale reginei sale, care ar fi murit pe loc dacă nu ar fi avut încă zile de trăit. Ba chiar se gândiră să-și pună capăt zilelor, însă miniștrii și cei apropiați lor, prin vorbe blânde și sfaturi înțelepte, le întăriră dreapta judecată, aprinzându-le în suflet nădejdi noi. Atunci regele se retrase și se închise în templul dedicat lui Svayambhu, care se găsea dincolo de zidurile cetății, postind, rugându-se și cerând întruna vești despre fiul său.

Regele Mandaradeva din- Hamsadvipa află și el despre dubla nenorocire petrecută - scufundarea celor două corăbii cu care călătoriseră prințesa Mandaravati și prințul Sundarasena. De asemenea află că doi dintre prietenii prințului și oastea lăsată în urmă se înapoiaseră la cetatea Alaka și că, de mare durere, regele Mahasena se retrăsese la templu unde ducea o viață de ascet,

214

SOMADEVA

Înfăptuind aspre penitențe și trăind cu nădejdea că se va petrece o minune. Covârșit de mare durere, regelui Mandaradeva îi trecu prin minte să-și ia zilele, dar miniștrii săi îl convinseră cu înțelepciune» să renunțe. Atunci regele trecu frâiele cărmuirii în ■ mâinile acestora și luându-și soția, pe regina Kandarapasa, purcese către Alaka, la regele Mahasena, care îi era frate în durere. Iar când Mahasena află nenorocirea care se abătuse asupra cuscului, plânse împreună cu el, cu durere îndoită în suflet. Regele din Hamsadvipa rămase alături de regele din

Alaka, rugându-se, postind și dormind pe culcuș din iarba *dharba*.

După ce din voia Atotputernicului fuseseră astfel risipiți, ca frunzele în bătaia vântului, Sundarasena porni să umble prin pădure și, din întâmplare, ajunse la sălașul ermitului Matanga, unde se adăpostise Mandaravati. Acolo zări un lac cu apă limpede, iar pe margine un crâng des de arbori fructiferi cu crengile lăsate la pământ sub povara roadelor coapte, ce parfumau aerul. Fiind obosit, prințul se învioră scăldându-se, își astâmpără foamea cu fructe dulci, apoi continuă să-se plimbe împreună cu Dridhabuddhi până ajunseră la un râu ce șerpuia printre copaci. Mergând pe firul apei, zăriră ciopor de fete-schimnice, care culegeau flori lângă un templu, unde se înălța un *lingă*. Între ele una se desprindea cu osebite prin fumusețea-i nepereche pe lume. Nuri ei strălucitori iluminau pădurea-ntreagă, privirea ei făcea bobocii să înflorească, iar unde călca se așternea covor de flori.

Plin de admirație, prințul grăi către Dridhabuddhi: „Cine-o fi fata asta? O fi vreo zână celestă care merită să fie privită de Indra cel cu o sută de ochi? Ori este zeița pădurii care cu degetele-i gingașe ca mlădițele rupe și culege florile? De bună seamă Creatorul a zămislit această formă de perfecțiune după ce deprinsese meșteșugul, creând multe alte zâne minunate înaintea ei! Dar, ia te uită! Ea este aidoma iubitei mele Mandaravati a cărei frumusețe zugrăvită pe pânză am admirat-o și m-a cucerit! De ce h-ar fi chiar ea? Dar cum să fie cu puțință asemenea minune când ea se află la Hamsadvipa, departe de inima acestui codru? De aceea nu îmi pot închipui cine este această ființă divină, de unde vine și cum a ajuns ea aici!” Ascultându-l pe prinț și privind-o pe frumoasa fecioară, Dridhabuddhi îi zise prietenului său: „Eu cred că este chiar ea, neprețuita-ți iubită. Privește-i șiragul de la gât și celelalte podoabe, care deși sunt doar flori de pădure strălucesc și scilipesc ca aurul și nestematele! Nu, drăgălășenia și gingășia cu care e înzestrată nu au fost făurite în pădure. De aceea nu trebuie să ai îndoieli: ea este o nimfă

OCEANUL POVEȘTILOR (Kathasaritsagara)

215

celestă, ori vreo prințesă și nicidecum copilul unui ermit. Haide să privim mai cu băgare de seamă.” Tinerii se ridicară, urmărind-o atent cu ochii pe fată, de la adăpostul trunchiului gros al unui copac.

”

În timpul acesta stolul de fete terminase de cules florile și toate s-au dus să se scalde în râu. Și pe când se zbenguiau și se bălăceau în apă, un crocodil fioros țâșni și o înșfacă pe cea minunată fată. Îngrozite, tovarășele ei fugiră și se risipiră, tipând cu disperare: „Ajutor! Săriți, divinități ale pădurii! Căci pe când tovarășa noastră, Mandaravati, se scălda împreună cu noi, a fost ■■■-atacată de un crocodil și e amenințată să piară!” Sundarasena auzi chemarea deznădăjduită a fetelor și gândi: „Oare este chiar iubita mea?” Își scoase sabia și, năpustindu-se cu curaj, ucise crocodilul. Fata scăpă din gura fiarei, ca din ghearele morții însăși, și căzu în apă; prințul o luă în brațe și, scoțând-o din râu, o așeză lungită pe mal și o liniști, rostind cuvinte dragăstoase. Fata își reveni și, văzând că salvatorul ei era un tânăr chipeș și frumos, își zise: „Cine-o fi viteazul acesta pe care norocul mi l-ă scos în cale ca să mă salveze? Și, ce minune!, seamănă atât de bine cu iubitul meu, al cărui portret zugrăvit pe pânză l-am admirat nu de mult, nobilul prinț, fiu al regelui din Alaka! E, oare, cu puțință să fie chiar el? Dar ce gânduri nefericite la mine! Ferească Cerul ca un asemenea bărbat să fie surghiunit vreodată de pe meleagurile natale! Și pentru că nu se cuvine să stau în apropierea unui străin, îl voi părăsi urându-i ca Pronia să—l ocrotească veșnic pe acest viteaz neînfricat!” Așa cugetă Mandaravati, apoi le spuse fetelor: „Duceți-vă și luați-vă rămas-bun, cu tot respectul, de la nobilul și bravul domn, căci vom pleca.”

Sundarasena - ale cărui îndoieli, pe care le nutrise inițial, începuseră să se risipiească atunci când o surprinsese murmurându-i numele în timp ce cugeta - se apropie de una din tovarășele ei și o întrebă: „Preafrumoasă fecioară, cine este și ce obârșie are minunata voastră prietenă?” Iar fata îi răspunse: „Aceasta este prințesa Madaravati, fiica regelui Mandaradeva, suveranul statului Hamsadvipa. Pe când călătorea pe mare spre Alaka, unde avea să se mărite cu prințul Sundarasena, corabia ei a eșuat, sfărâmată fiind de uragan, iar pe ea - din fericire - valurile au scos-o la țărm. Acolo a găsit-o sihastrul Matanga și a dus-o la sălașul său.”

Când auzi cuvintele fetei, Dridhabuddhi, prietenul lui Sundarasena, sări în sus și, dansând de bucurie, grăi: „Te felicit

216

SOMADEVA

pentru că ai întâlnit-o pe prințesa Mandaravati, căci ea este chiar logodnica ta, prințe!” Nedumerite, fetele cerură lămuriri, iar el le povesti de-a firu-n păr tot ce pățiseră până ajunsese acolo. Atunci Mandaravati exclamă: „Ah! Soțul meu!” și căzu în genunchi la picioarele lui Sundarasena; iar acesta o îmbrățișa, plângând și el de multă fericire. Iar firea toată - animale, păsări, copaci și ierburi - suspina la unison cu tânăra pereche, de bucurie. Pustnicul Matanga află vestea norocită și îndată se duse, împreună cu fiica sa, Yamuna, să-l întâmpine pe prinț. Sundarasena i se prosternă cu respect la picioare, iar veneratul schimnic îl pofti în lăcașul său de sihăstrie. Aici se odihni prințul în noaptea aceea, îngrijit și înviorat de fetele-pustnice, iar a doua zi dimineată Matanga-pustnicul îi zise: „Fătul meu, astăzi plec cu treburi la Svetadvipa, iar tu te vei înapoia la Alaka împreună cu Mandaravati. Căsătorii-vă si prețuiește-o, căci am adoptat-o și ți-o dau ca pe fiica mea. Impreună veți domni și cârmui vreme îndelungată tot pământul. Și să nu îți faci griji, căci îți vei regăsi toți prietenii”. Așa îi vorbi virtuosul sihastru, apoi plecă împreună cu fiica sa, Yamuna, călătorind prin văzduh, căci amândoi erau înzestrați cu puteri miraculoase.

Sundarasena și Mandaravati părăsiră, însoțiți de Dridhabuddhi, sălașul sihastrilor, pornind în călătorie. Iar când ajunseră la mare, zăriră venind o corabie ușoară, comandată de un tânăr neguțator, care era și proprietarul navei. Pentru că prietenul său, prințul, era nerăbdător să ajungă mai repede acasă la Alaka, Dridhabuddhi - de pe mal - se tocmi cu căpitanul care se afla pe puntea micuței nave, ca să-i transporte pe toți trei la Sasankapura, la celălalt mal al oceanului. Când neguțatorul cel tânăr o văzu pe Mandaravati se înamora pe loc de ea și, nutriend gânduri rele, se prefăcu că acceptă, apropiind nava de țarm. Sundarasena își ajută logodnica să urce la bord și se pregătea să o urmeze, dar neguțatorul cel nemernic - ce râvnea la nevasta altuia - făcu un semn, iar echipajul desprins micuța corabie de țarm și se îndepărtă cu iuțeală. Încrămenit, neputincios, Sundarasena privea cum nava - la bordul căreia Mandaravati plângea cu jale de țî se rupea inima - dipărea la orizont. Prințul se trânti la pământ, tânguindu-se: „Vai! M-au jefuit, tâlharii!” și plânse și continuă să se vaite, până când Dridhabuddhi îl mângâie, zicându-i: „Sus capul, prințe! Nu te mai lamenta, căci văicărelile nu sunt demne de un adevărat erou! Haide, să ne luăm după ticălosul acela. Căci omul dârz nu cedează în fața loviturilor soartei!” Astfel, îmbărbătat cu înțelepciune de prietenul său, Sundarasena s-a ridicat hotărât să nu se lase doborât de durere.

OCEANUL POVEȘTILOR (Kathasaritsagara)

217

Dar tot nu izbutea să se stăpânească și plângea, chemând-o: „Vai, Mandaravati! Vai, regina mea!”, iar văpaia despărțirii îi pârjolea pieptul. Deznădăjduit, nu mai dormea, nu mai mânca și, însoțit de prietenul său, pătrunse într-un codru, deprimat la culme. Aproape își ieșise din minți și, neținând seama de sfaturile înțelepte ale prietenului său, alerga bezmetic încoace și încolo, cu gândul numai și numai la iubita sa. Privea ghirlandele splendide de plante agățătoare în plină floare și grăia: „Oare aceea-i iubita mea? Oare a scăpat din ghearele neguțatorului-pirat și, venind aici, s-a împodobit cu bobocii de floare?” Când zări minunatul covor de nuferi, zise: „Oare iubita mea s-a ascuns de frică în iaz, iar acum își înalță chipul la oglinda apei și mă privește cu ochii minunați împodobiți cu gene lungi?” Iar când auzi cucul cântând, ascuns în frunzișul des, spuse: „Oare-i glasul iubitei mele, care mă cheamă?” Așa rătăci mult timp, rostind cuvinte fără șir, scuturat parcă de friguri. Așa petrecu noaptea întreagă, iar razele lunii ardeau parcă mai abitir decât razele soarelui; iar noaptea n-a mai fost noapte pentru el și a fost mai rea decât ziua!

Cu mare dificultate au izbutit prințul și prietenul său să dea în cele din urmă de capătul pădurii; dar, scăpând de o belea, dădură peste alta și mai mare: se rătăciră și nimeriră într-o regiune sălbatică bântuită de rinoceri feroși și de lei feroci, care

- pe deasupra - era sălașul unei cete de bandiți *pulindasi*, care

- din porunca șefului lor, Vindhyaetu - erau în permanentă căutare de victime pentru a le oferi ca jertfă zeiței Durga. Prințul Sundarasena era torturat deja de cinci focuri: al nenorocirilor abătute asupra sa, al exilului, al durerilor pricinuite de despărțire, al afrontului suferit din partea unui individ josnic, precum și al epuizării provocate de post și călătorie. Dar, vai! Soarta avea să adauge chinurile celui de al șaselea foc - sub forma atacului tâlharilor - menit parcă să-l doboare cu totul pe nefericitul prinț.

Tâlharii se năpustiră asupra lui cu săbiile ridicate, împroșcându-l cu o ploaie de săgeți, iar eroul nostru, cu un singur prieten lângă el, îi doborî pe toți, căci era viteaz și se pricepea să lupte. Când Vindhyaetu, regele acelor bandiți, află de prăpădul pe care acel necunoscut îl făcuse în rândurile oamenilor săi, trimise o ceată mai mare și mai puternică, dar cei doi eroi îi răzbiră și pe aceștia. În cele din urmă căzură și ei, leșinând, din pricina epuizării și a numeroaselor răni. Bandiții i-au luat prizonieri și, ducându-i în cetate, i-au aruncat în temniță. Locul unde fuseseră închiși era o gaură mizerabilă, plină de

218

SOMADEVA

viermi, cu pânze de păianjen întinse la toate colțurile, cu praful pe jos gros până la glezne. Guzganii mișunau printre picioarele nenorociților care zăceau - claie peste grămadă - în acel spațiu strâmt, iar cămășile lepădate prin temniță de reptile dovedeau că șerpilor nu ocoleau locul acela. Aici, în acest adevărat iad, îi descoperiră pe Bhimabhuja și Vikramasakti, prietenii lor, care - ca și ei - izbutiseră să ajungă la mal și porniseră în căutarea prințului, dar fuseseră capturați de tâlharii *savaras* și aruncați în temniță. Când îl recunoscură pe prinț, îi căzură la picioare, plângând de bucurie, iar Sundarasena își îmbrățișa credincioșii tovarăși. Reîntâlnirea lor în aceste condiții îi îndurera și întrista și mai tare, însă ceilalți nefericiți din temniță îi încurajară, spunându-le: „N-are rost să deznădăjduiți! Putem, oare, să evităm urrțările faptelor pe care le-am comis în viețile anterioare? Nu vă dați seama că pe toți ne așteaptă aceeași moarte? Căci regele acesta al tâlharilor *pulindas* a poruncit să fim jertfiți pe altarul zeiței Durga în a paisprezecea zi a lunii! Dar nu trebuie să disperați, căci ciudate și întortocheate sunt căile Soartei, care azi ne hărăzește nenorociri, dar mâine e în stare la fel de bine să ne aducă fericirea!” Așa grăiră tovarășii de suferință, iar cei patru tineri au pătruns înțelepciunea cuvintelor de îmbărbătare: nenorocirea nu face deosebire de rang și îi lovește deopotrivă pe cei nobili și pe cei săraci cu duhul!

În a paisprezecea zi a lunii prizonierii fură scoși, așa cum poruncise regele Vindhyaetu, și duși la templul zeiței Durga, spre a fi sacrificați. Parcă intraseră în însăși gura Morții! Flăcările candelor păreau limbile sale, clopoțeii prefigurau șirurile de dinți de care păreau că atârănă tigve omenești! Când Sundarasena a văzut imaginea zeiței, s-a prosternat în fața ei, a slăvit-o cu umilință și devoțiune, înălțând această rugă: „O, tu,” preaslăvită zeiță, care cu tridentu-ți însângerat i-ai înfrânt pe *asurași* și i-ai zdrobit pe îngâmfații *daitya*; tu, care îi ocrotești

pe fideliile ce te proslăvesc, îndreaptă-ți chipul strălucitor- către mine, privește-mă cu ochi binevoitori și întărește-mă! Căci eu sunt sluga ta credincioasă și mă închin ție! Slavă ție!"

Pe când Sundarasena slăvea zeița, apărură Vindhyațetu, regele tâlharilor *pulindas*, care venise ca să o proslăvească și el pe Durga. Cum îl zări, prințul îl recunoscă și, cu capul lăsat în jos, le șopti tovarășilor săi: „O, acești-i chiar Vindhyațetu: el domnește peste toată întinderea sălbatică și adesea a fost la curtea noastră ca să i se închine părintelui meu! Orice s-ar întâmpla, trebuie să ne păstrăm cumpătul și să nu dezvăluim cine suntem. Căci

OCEANUL POVEȘTIILOR (Karthasarisagara)

219

un om de onoare preferă să moară, decât să se dea în vileag într-o asemenea situație!"

În timpul acesta regele Vindhyațetu le ceru oamenilor săi: „Hadeți, aduceți-mi-l să-l văd pe acela care a îndrăznit să-mi omoare războinicii pe care îi trimisese să-l captureze!" Slugile se supuseră și îl aduseră pe Sundarasena în fața regelui. Și, deși prințul era plin de răni și mânjit de sânge încheagat, regelui i se părură că îl recunoaște pe prizonier și, speriat că este chiar acela pe care îl bănuia, întrebă: „Spune-mi cine ești și de unde vii?" Iar Sundarasena îi răspunse cu mândrie: „Ce importanță are cine sunt eu? Tu fă—ți treaba și gata!"

Atunci Vindhyațetu îl recunoscă după glas și după ținuta-i chipășă și, căzând în genunchi, începu să se tânguiască: „Vai! Vai!" Apoi îl îmbrățișă pe prinț și zise: „Privește, slăvite rege Mahendra, ce am fost în stare să fac, nevrednicul de mine! Tu te-ai îndurat de atâtea ori de mine și mi-ai făcut • numai bine, iar eu uite în ce hal l-am adus pe Sundarasena, neprețuitul său fecior". Și tot așa continuă să se văicărească până când și suita sa începu să plângă amar. Însă prietenii prințului interveniră, încântați de întorsătura pe care o luaseră evenimentele, și ziseră: „Este bine că l-ai recunoscut la timp. Ce te-ai fi făcut dacă i se întâmpla ceva? De aceea nu te necăji, ci mai bine bucură-te!" Atunci Vindhyațetu, regele tâlharilor *bhilas*, s-a prosternat din nou la picioarele prințului Sundarasena, cinstindu-l cu respect. Iar prințul îi ceru să-i pună în libertate pe toți cei întemnițați. Vindhyațetu îl ascultă și făcu ceea ce i se ceruse, apoi Sundarasena și tovarășii săi fură poftiți la sălașul său din sat unde prințul primi îngrijiri, bandajându-i-se rănilor și dându-i-se leacuri tămăduitoare. După aceea, regele tâlharilor îl întrebă: „Spune-mi, prinț, în ce împrejurări ai ajuns aici? Căci sunt curios și dornic să află". Iar după ce Sundarasena îi istorisi toate întâmplările așa cum se petrecuseră ele, căpetenia bandiților exclamă cu uimire: „Ce înălțuire minunată de fapte! Te-ai hotărât să o iei de soție pe prințesa Mandaravati, dar corabia cu care navigai a fost sfărâmată de furtună, iar valurile te-au aruncat pe coastă, unde l-ai întâlnit pe venerabilul Matanga, la sălașul căruia ai găsit-o Pe iubita-ți logodnică. Apoi ai nimerit peste acel neguțator mișel care ți-a răpit-o, după care ai ajuns în ținutul acesta sălbatic Unde oamenii mei te-au prins și te-au adus în fața mea ca victimă de sacrificiu pe altarul zeiței Durga, dar - din fericire ~ te-am recunoscut și astfel ai fost salvat de la moarte! Ce . "îșiruire ciudată de evenimente! Să proslăvim Destinul pentru

220

SOMADEVA

căile sale necunoscute! Iar tu să nu te îngrijorezi pentru că Destinul a legat faptele și tot el le va dezlega, în folosul tău".

Regele tocmai își încheiase observațiile când comandantul-șef al hoardei de hoți apărură în grabă și cu voce emoționată zise: „Măria Ta, un neguțator oarecare a pătruns în ținuturile sabatice. El este însoțit de oamenii săi și cară cu el multe bogății și avuții. Dar cu el se mai află o femeie nespuse de frumoasă, un giuvaer adevărat. Când am aflat această veste, mi-am luat oamenii și i-am capturat pe toți intrușii, cu bogățiile lor cu tot - precum și pe acea femeie minunată. I-am adus aici afară, în fața palatului!" După ce îl ascultară pe comandantul-șef, Sundarasena și Vindhyațetu își ziseră: „Oare nu cumva sunt neguțatorul acela mârșav și prințesa Mandaravati?" Apoi, îi porunciră comandantului: „Adu-i îndată pe amândoi aici!" Acesta execută ordinul, iar când Dridhabuddhi o văzu pe Mandaravati exclamă: „E chiar prințesa, iar acela-i neguțatorul ticălos care a răpit-o!" Apoi, către prințesă: „Vai, prințesă! În ce hal te-a adus nemernicul! Floarea chipului ți s-a ofilit, bobocul buzelor s-a uscat! La fel și florile care te împodobeau!" Când Sundarasena o văzu pe Mandaravati, se repezi și o cuprinse în brațe cu dragoste. Logodnicii începură să plângă de bucurie, iar șuvoaiele de lacrimi au spălat și înlăturat zgura tristeții și amărăciunii acumulate în timpul despărțirii.

Vindhyațetu se bucură și el de fericita reîntâlnire a celor doi tineri și, după ce îi îmbărbăta rostind cuvinte cumpănite, se răsti aspru la neguțator: „Ticălosule! Cum ai îndrăznit să răpești femeia aceluia care ți-a încredințat-o?" Umil și tremurând de frică, tânărul neguțator răspunse: „Am vrut, nemernicul de mine, să o duc în țara mea, cu gândul ca, după ce i-a trece amarul și supărarea, să o iau de nevastă. Dar nu am fost în stare să mă apropiu, nicicum să o ating, pe fecioara aceasta sfântă! Jur!" Regele tâlharilor porunci ca mârșavul neguțator să fie pedepsit cu moartea, dar Sundarasena interveni și îi salvă viața. Vindhyațetu îl cruță, dar îi luă toate avuțiile pe care le avea la el, iar lucrul acesta a însemnat mai mult decât moartea pentru nemernic. Căci omul care își dă duhul moare dintr-o dată, pe când acela care și-a pierdut avuțiile moare în fiecare zi câte puțin! Sundarasena i-a redat libertatea neguțatorului, iar acesta - zicând bogdaproste că a scăpat cu viață - plecă unde a văzut cu ochii. Regele hoților îi pofti pe Sundarasena și Mandaravati la palat. Regina, soția lui Vindhyațetu, se îngriji de prințesă, o îmbăie, îi masă trupul cu unguente parfumate, o înveșmântă cu straie fine și o împodobi cu giuvaeruri. Iar după ce și prințul fu cinstit

OCEANUL POVEȘTIILOR (Karthasarisagara)

cum se cuvenea, Vindhyaketu îi invită în sala cea mare unde așează mirii pe tronuri maiestuoase, alături de sine și de regină. Apoi, după ce le oferă daruri bogate - mărgăritare, mosc și alte asemenea rarități prețioase - dădu poruncă să se organizeze o mare petrecere, la care femeile *savara* i-au încântat pe oaspeți cu dansurile lor grațioase și toată lumea s-a veselit.

A doua zi Sundarasena i-a spus lui Vindhyaketu: „Rănilor mi s-au vindecat, țelul mi l-am atins, a sosit vremea să mă înapoiez la cetatea mea. Trimite, rogu-te, un mesager cu răvaș la tatăl meu, povestindu-i întâmplările prin care am trecut și vestindu-l că vom sosi curând”. Regele îi împlini ruga și, fără zăbavă, puse pe hârtie și trimise vestea cea bună. Se întâmplă că tocmai când solul regelui tâlharilor pătrundea în cetatea Alaka, Mahasena și regina sa - care pierduseră orice nădejde că fiul lor ar mai trăi - se pregăteau să-și jertfească viața, aruncându-se în flăcările care se înățau din rugul așezat în fața templului lui Șiva; iar norodul strâns în jurul suveranului lor iubit plângea în hohote. Când solul văzu trista priveliște și află despre ce era vorba, alergă cât putu de repede și, așa cum era - murdar de praf din cap până în picioare, cu arcul și tolba de săgeți la umăr, cu părul legat coc cu o liană la ceafă, cu un șorț de frunze *vilva* în jurul soldurilor - îi spuse în grabă regelui, agitănd răvașul pe care îl ținea în mână: „Fii binecuvântat, Măria Ta! Norocul e cu tine! Fiul tău Sundarasena și prințesa Mandaravati au scăpat de urgia mării și acum sunt găzduiți de suveranul meu, Vindhyaketu. Prințul și mireasa lui au pornit încoace, iar eu am fost trimis să-ți aduc vestea cea bună.” îndeplinindu-și misiunea, solul depuse răvașul adus la picioarele regelui Mahasena.

Când auziră vestea norocită, regele, regina și norodul din jur înălțară, într-un glas, un imn de slavă. Proniei. Mahasena lepădă tristețea, îl cinsti pe solul purtător de vești binecuvântate și porunci ca toată lumea să se bucure împreună cu el. A doua zi însă, nerăbdător, porni să-și întâmpine fiul, însoțit de regele din Hamsadvipa. Iar pământul duduia în ritmul pașilor celor patru armate care mășăluiau în urma suveranilor.

În timpul acesta Sundarasena porni la drum împreună cu Mandaravati și însoțit de Vikramasakti și Bhimabhujă, prietenii pe care îi găsisese în temniță. Prințul călărea un bidiviu abraș, iute ca vântul, iar alături de el îl avea pe Dridhabuddhi, de o parte, iar de cealaltă se afla regele Vindhyaketu. Călătorise mai multe zile când îi zări, în depărtare, pe cei doi regi - tatăl și socrul său - împreună cu ostile lor, care veneau să-l întâmpine. Când

222

SOMADEVA

se apropiară, Sundarasena și prietenii descălecară și se aruncară la picioarele lui Mahasena. Iar acesta, revăzându-și teafăr fiul frumos ca luna plină, își simți inima tresăltând de mare bucurie; iar când o zări și pe Mandaravati, minunată sa noră, cu inima plină de mare fericire, își dădu seama că și-a înfăptuit misiunea pe pământ. Mahasena îi salută și pe cei trei prieteni ai fiului său, care se prosternară la picioarele sale, iar pe Vindhyaketu îl primi cu multă căldură și cinste.

Sundarasena făcu plecăciune adâncă în fața socrului său, regele Mandaradeva, pe care tatăl său i-l prezentă. Ciandraprabha și Vyaghraparakrama, cei doi prieteni care se înapoiaseră înaintea tuturor la Alaka, veniră și se închină cu respect în fața prințului, iar Sundarasena se bucură foarte mult revăzându-i și socoti că nu mai avea dorințe neîmplinite.

Binecuvântata veste ajunse și la urechile regelui Mahendraditya, care îndată părăsi cetatea sa de scaun, Sasankapura, pentru a participa la bucuria megieșului său, regele Mahasena, care își găsisese fiul iubit. Prințul Sundarasena încalecă sireapul și luând-o și pe iubita sa Mandaravati se îndreptă spre cetatea Alaka, sălașul tuturor bucuriilor și plăcerilor. Pe când străbăteau ulițele, fetele, nevestele și toate femeile ce se înghesuiau la ferestre să-i vadă pe miri cerneau asupra lor ploaie de petale azurii de nuferi. Intrând în palat, Sundarasena se duse și se prosternă în fața reginei, iar mama - cu ochii împăienjeniți de lacrimi de bucurie - îl îmbrățișă și îl strânse la piept. Iar împreună cu ei se bucură și se veseli tot norodul care se afla în palat.

A doua zi, la ora binecuvântată hotărâtă de astrologi, Sundarasena primi mâna prințesei Mandaravati, pe care i-o dădu chiar părintele ei, regele Mandaradeva. Și pentru că nu avea alți copii, regele Mandaradeva îl numi pe prinț moștenitor al tronului și îi oferă mulțime de daruri prețioase. Iar tatăl său, regele Mahasena, dădu o petrecere grandioasă, demnă de renumele său și de posibilitățile pe care le avea, dăruind mari bogății de aur cetățenilor de rând și punându-i în libertate pe aceia care încă erau întemnițați. După ce au luat parte la săvârșirea strălucitelor ceremonii de unire a prințului Sundarasena cu prințesa Mandaravati și s-au bucurat laolaltă cu toți curtenii și norodul la fastuoasa petrecere care a urmat - cu muzică, larmă de tobe, hore și alte jocuri când fetele și femeile și-au arătat deopotrivă grația și harul la dănuț; după ce s-au desfătat în felul acesta și au fost cinstiți cum se cuvenea de către regele Mahasena, socrul mare, înalții

OCEANUL POVEȘTIILOR (Kathasaritsagara)

223

oaspeți au mulțumit, cu urări de bine, și și-au luat rămas-bun, plecând fiecare în țara sa: regele Mandaradeva se înapoie la Hamsadvipa, Mahendraditya la Sasankapura, iar Vindhyaketu; șeful bandiților, în ținuturile sale sălbatice.

Trecu o bucată de vreme, iar regele Mahasena, văzându-l pe Sundarasena fericit, iubit de supuși, înțelept și destoinic, îl unse rege și îl urcă pe tron să domnească în locul său. Iară el și regina sa se retraseră, după datină, în sihăstrie, în codru, pentru a trăi zilele pe care le mai aveau în liniște, proslăvind zeei. Iar Sundarasena, devenit

mare cârmuitor, a supus pe toți dușmanii cu puterea oștilor sale și, împreună cu cei cinci 'credincioși tovarăși, a domnit peste tot pământul, trăind fericit cu iubita sa regină Mandaravati.

OCEANUL POVEȘTILOR (Kathasaritsagara)

225

Povestea celor doi brahmani, Kesata și Kandarpa

Trăia odată în cetatea Pataliputra un brahman tânăr și bogat pe care îl chema Kesata și care era atât de frumos încât cine } îl vedea zicea că îl are în față pe însuși zeul Iubirii pogorât pe pământ. Tânărul acesta avea ambiția ca fata pe care o va lua de soție să-i fie pereche în frumusețe și pentru a-și îndeplini dorința porni într-o lungă călătorie prin lume, nădăruind că în cursul peregrinărilor va întâlni mireasa visată. Părinților nu le. dezvălui adevăratul scop al călătoriei, ci pretextă că va face un pelerinaj la locurile cele mai sfinte de scăldat. Străbătu multă vreme pământul în lung și în lat până când într-o zi ajunse la fluviul Narmada. Aici zări venind de-a lungul malului un alai vesel și numeros format din prietenii unui mire, care se duceau la ceremonie. în timp ce privea, un brahman vârstnic, cu înfățișarea distinsă, se desprinse din vesela ceată și se apropie de Kesata, pe care îl văzuse de departe. Se înclină în fața lui și, vorbindu-i cu multă politețe, îi zise: „Nobil domn! îngăduie-mi să-ți fac o ■ rugămintă pe care tu o poți cu ușurință îndeplini și care pentru mine are o foarte mare însemnătate! Răspunde-mi dacă primești să mă ajuți și apoi ți—oi spune despre ce e vorba." Kesata îi răspunse: „Prearespectat domn! Dacă zici că îmi stă în putință, nu mă dau în lături: am să te ajut, iar folosul să fie al tău!" Foarte mulțumit de răspunsul primit, brahmanul îi spuse următoarele: „Ascultă, deci, bunul meu tânăr. Eu am un fiu care poate fi numit principele oamenilor urâți la înfățișare, după cum tu ești prințul bărbaților frumoși! Băiatul acesta al meu are dinți ascuțiți ca niște colți, nasul turtit, privirea crucișă, o burtă ca un poloboc; picioarele-i sunt strâmbe, urechile clăpăuge și, p^e deasupra, e negru ca noaptea. Deși e atât de urât, el este copilul meu și, din dragoste părintească, l-am zugrăvit ca pe un flăcău chipeș brahmanului a cărui fiică am pețit-o să-mi fie noră. Brahmanul - pe care îl cheamă Ratnadatta - a fost încântat și a făgăduit că o va da pe fiica sa, Rupavati, care e frumoasă, demnă de numele pe care îl poartă. Norodul pe care îl vezi se îndreaptă spre locul de ceremonie, căci astăzi are loc căsătoria. Dar știu că atunci când acela care ar urma să-mi fie curscreu va vedea cum arată cu adevărat ginerele, se va împotrivi și va anula învoiala. Tocmai mă frământam și mă zbuciumam să găsesc o cale de ieșire din impas când te-am zărit și pe loc mi-a, venit gândul izbăvitor. Iată ce te rog să faci pentru mine, nobile domn, respectând făgăduiala care mi-ai făcut-o: vino cu noi și înlocuiește-l pe mire la ceremonia de căsătorie, iar după săvârșirea ei o înmânezi pe mireasă fiului meu. Căci tu te potrivești fetei la frumusețe". Kesata consimți. Apoi traversară cu toții Narmada în luntri și debarcară pe malul opus. Dar nu au intrat în oraș, ci s-au dus și au înnoptat în afara zidurilor lui. în timpul acesta și soarele - acest călător solitar pe bolta cerului - a coborât obosit la apus ș^e s-a dus să se culce în munți. întunericul începuse să-și întindă pânzele când Kesata se duse la râu să-și clătească gura cu apă. Tocmai se aplecase cu palma oăuș, când din undele apei se iscă un *rakșasa* înspăimântător, care - înșfăcându-l - îi zise cu glas tunător: „Al meu ești, Kesata! Am să te mănânc!" Atunci Kesata îl rugă: „Nu mă devora, păsuiește-mă! După ce am să îndeplinesc făgăduiala pe care am făcut-o brahmanului, am să revin neapărat aici!" *Rakșasa*, binevoitor, îl lăsă să plece, dar mai întâi îl puse să jure că își va respecta legământul. Apoi Kesata se înapoie la ceata prietenilor mirelui.

Bătrânul brahman îl luă și îl împodobi pe Kesata cu mulțime de giuvaeruri și pietre scumpe, așa cum cerea obiceiul, după care tot alaiul - în frunte cu falsul mire și cu presupusul lui tată - pătrunse în cetate. Aici merseră la locuința lui Ratnadatta în curtea căruia fusese pregătită platforma-altar pentm ceremonie și unde un taraf de lăutari înveselea atmosfera cu cântece melodioase. Căsătoria fu celebrată cu tot ceremonialul, Tar Kesata se uni cu frumoasa Rupavati, căreia tatăl îi dădu o zestre bogată. Femeile care participau la nuntă s-au bucurat când au văzut că tinerii însurăței, se potriveau la frumusețe; și nu doar mireasa, dar și prietenele ei se îndrăgostiră de frumosul mire. în momentul ^acela însă Kesata era copleșit de întristare și disperare. Rupavati ^oăgă de seamă că soțul ei era tulburat și, în timpul nopții se Prefăcu că doarme, cu spatele la el. Pe la cântători, socotind că ^fata era cufundată în somn, Kesata se sculă și, tiptil, se duse la

226

SOMADEVA

rakșasa, ca să-și respecte cuvântul dat. însă credincioasa Rupavati, care numai se prefăcea că doarme, îl simți și, sculându-se, îl urmări plină de curiozitate să vadă unde se duce soțul ei și ce vrea să facă. Când demonul îl văzu sosind, îi zise lui Kesata: „Kesata, ești om de cuvânt! Caracterul tău virtuos îl înobilează pe părintele tău Desata ca și întregul tău oraș, Pataliputra. Vino să te devorez". Auzindu-l ce spune, Rupavati ieși la iveală și, cu curaj, îi zise demonului: „Mănâncă-mă pe mine, căci dacă soțul meu moare, eu ce mă fac?" „Nu-i nimic, ai să trăiești din pomeni!" răspunse *rakșasa*. însă ea îi replică: „Cine va milui o femeie singură și năpăstuită ca mine?" „Oricine căruia te vei adresa. Iar dacă vreunul va refuza să te miluiască, eapul aceluia să plesnească în o sută de bucățele și să se facă țandări!", răspunse *rakșasa*. Atunci isteata femeie îi ceru: „Dacă-i așa, fa—ți pomană și înapoiază-mi soțul!" însă *rakșasa* refuză și atunci blestemul lui se împlini: capul îi plesni și se făcu țandări în o sută de

bucățele, iar demonul¹ căzu mort. Apoi tinerii pleacă repede și se înapoiează în camera nupțială tocmai când se crăpa de ziua. Kesata se minună de tânăra mireasă a cărei istețime era pe măsura frumuseții ei. A doua zi dimineața alaiul mirelui se aprovizionează cu mâncare și băutură și, împreună cu tinerii căsătoriți, porni pe drumul de înapoiere. Când ajunseră la râu, bătrânul brahman o puse pe mireasă și însoțitoarele ei într-o barcă, el însuși cu restul alaiului urcă într-o altă luntre, iar pe mire vicleanul bătrân îl puse în a treia barcă, după ce mai întâi - sub un pretext oarecare - îi luase toate bijuteriile și pietrele prețioase cu care îl împodobise în vederea ceremoniei de nuntă. Primele două luntre cu mireasa, brahmanul și tot alaiul străbătură râul, iar ocupanții debarcară pe celălalt mal. Barca lui Kesata însă se menținu la mijlocul apei, iar curentul îl purtă departe de locul debarcării. Luntreții, care fuseseră mituiți de brahman, împinseseră barca acolo unde torentul curgea puternic, îl abandonară pe Kesata și - sărind în apă - ieșiră înot la mal. Șuvoaiele dezlănțuite purtară luntrea cu iuteală în jos și o scoaseră la mare, unde valurile o, împinseră și o aruncară pe țărm. Căci lui Kesata încă nu îi sosise sorocul și mai avea zile de trăit. Kesata își reveni și, recăpătându-și cumpătul și puterile, își zise: „Ei bine, bătrânul brahman m-a tras pe sfoară după cum meritam! Fiindcă trebuia să-mi dau seama că acela care se folosește de înșelătorie pentru a-și căsători băiatul este un nemernic și un ticălos în care nu trebuie să ai încredere!”

OCEANUL POVEȘTILOR (Kathasaritsagara)

227

Rămase mult timp cufundat în gânduri; curând noaptea îl învăluie cu tenebrele sale, iar văzduhul se umplu de fâlăitul ielelor care zburau în văzduh. Nu izbuti să doarmă deloc și pe la cântatul cocoșilor auzi un zgomot puternic și din cer un bărbat chipeș pică drept în fața sa. La început Kesata se sperie, dar văzând că bărbatul nu are intenții rele, își luă inima în dinți și îl întrebă cine este el. Însă bărbatul îi replică: „Mai întâi spune-mi tu cine ești, apoi ți-o spune și eu”. Fără să șovăie, Kesata îi istorisi pățania sa, iar bărbatul căzut din văzduh, după ce îl ascultase, îi zise: „Prietene! Ai avut parte de neplăceri la fel ca mine. Ascultă prin ce am trecut eu! În apropierea fluviului Vena se înalță orașul Ratnapura. Pe mine mă cheamă Kandarpa și sunt un gospodar din oraș, iar tatăl meu este un bogat brahman. Într-o seară m-am dus la râu ca să iau apă, dar am alunecat și am căzut în unde. Curentul m-a târât toată noaptea, dar cum eram sortit să mai trăiesc, dimineața am ajuns lângă un copac, care crescuse chiar la mal. M-am agățat cu disperare de rădăcinile lui și, cu chiu cu vai, am izbutit să urc pe mal, unde am căzut zdrobit de epuizare. Când mi-am revenit, am zărit înălțându-se măreț în fața mea un templu părăsit, ctitorit Mamelor. Am intrat în templu și când am văzut imaginea Mamelor, strălucitoare, aruncând scânteii puternice în jur, am simțit că teama mi se risipește. M-am înclinat, le-am proslăvit și le-am rugat așa: «Preacuvioase Măicuțe, izbăviți-mă, nefericitul de mine! îndurați-vă, căci am venit să aflu scăpare!» După ce am rostit această rugă, m-am prăbușit și am rămas întins mult timp pe jos până am simțit că îmi revin puterile. Oboseala mi s-a risipit tocmai când se topea și lumina zilei. Atunci a apărut o ascetă îngrozitoare pe care o chema Noaptea, care avea petrecut pe după gât un colan de stele în loc de ciolane, iar în mână ținea o Lună în chip de craniu. Apoi, îmi amintesc, a apărut un pâlce de vrăjitoare care s-a alăturat Mamelor și au început să vorbească, spunând: «La noapte trebuie să participăm la soborul vrăjitoarelor de la Ciakrapura. Cum să-l abandonăm pe nefericitul acesta într-un loc unde mișună fiarele sălbatice? Haideți să-l ducem într-un loc ferit de primejdii, apoi îl vom aduce înapoi. Căci el s-a refugiat la noi, căutând protecție.» După ce s-au sfătuit și au convenit în felul acesta, m-au împodobit cu aur și giuvaeruri, apoi m-au purtat prin văzduh într-un oraș oarecare și m-au adăpostit în casa unui brahman, după care au plecat la treburile lor. M-am uitat în jur ca să mă dumiresc unde mă aflu și ce-mi văzură ochii? O curte plină de oameni, având la mijloc înălțat

228

SOMADEVA

altarul binecuvântat pentru celebrarea unei căsătorii. Ora ceremoniei sosise dar nu și alaiul nuntașilor cu mirele. Când părinții și invitații m-au zărit stând smirnă la intrare, omăt din cap până la picioare cu podoabe divine bogate și prețioase, m-au luat drept mirele întârziat și, bucuroși, au exclamat: «Iată-l că, în sfârșit, a apărut!» Îndată am fost condus la altar, iar brahmanul, stăpânul casei, a adus-o pe fiica sa, iar căsătoria a fost săvârșită cu tot dichisul. Iar femeile șușoteau, încântate, între ele: «Ce norocoasă e Sumanas că are parte de un soț a cărui frumusețe este pe măsura frumuseții ei!» După ce căsătoria a fost săvârșită, m-am culcat cu Sumanas, mireasa mea, în palat, iar toată lumea se îngrijea de mine să nu-mi lipsească nimic. Dar, tocmai când mă simțeam mai bine, au apărut, înainte de cântatul cocoșilor, ielele ce reveneau de la întrunirea lor care se încheiase. Cu puterile lor miraculoase m-au luat și m-au purtat prin văzduh, ducându-mă înapoi acolo de unde mă luaseră. Pe drum se iscă o neînțelegere între ele și în toiul certeii m-au scăpat, iar eu am picat, uite, chiar aici! Sunt nenorocit pentru că nu cunosc orașul unde m-am căsătorit și nu știu ce se va alege de Sumanas, soția mea! Doar bucuria de a te fi întâlnit îmi mai ogoiește durerea de a o fi pierdut!”

Kesata ascultă până la capăt povestea lui Kandarpa, apoi îl liniștește, zicându-i: „Nu te necăji, prietene, vrăjitoarele acelea nu vor mai avea putere asupra ta, căci eu cunosc un descântec care o să le îndepărteze. Acum haide să purcedem împreună la drum! Soarta va hotărî norocul nostru”. Tocmai când terminară de discutat se iviră zorile. Dimineața, Kesata și Kandarpa părăsiră locul acela. Traversară marea și curând ajunseră la o localitate numită Bhimapura, situată pe malul fluviului Ratnanadi.

Tocmai se hotărâseră să poposească pentru a se odihni, când auziră larma puternică venind din josul fluviului.

Curioși, s-au j dus să vadă care era pricina gălăgiei iscate și acolo li s-a înfățișat . ochilor o privește neașteptată: un pește uriaș, care se înțepenise între cele două maluri ale râului, împiedica apele să curgă, iar locuitorii din împrejurimi se adunaseră și se străduiau din răspuți să înlăture digul nefiresc, ciopârțind și hăcuind peștele, procurându-și în felul acesta și hrana de toată zilele. Iar când spintecară chitul, din burta lui ieși la iveală o femeie frumoasă care, îngrozită, se prăbuși pe malul nisipos, în fața ochilor uluiți ai norodului adunat acolo.

Kandarpa o văzu și el și, deodată, excamă bucuos către

OCEANUL POVEȘTILO (Kathasaritsagara)

229

Kesata: „Privește, prietene! E chiar Sumanas, fata care mi-a . devenit soție! Dar nu mă dumiresc cum a ajuns în burta peștelui! Eu zic să mai așteptăm, poate ne-om lămuri!” Cei doi tineri rămaseră pitiți, ascultând și privind la cele ce se petreceau în fața lor. Lumea buimăcită o întrebă: „Cine ești? Cum ai ajuns în burta peștelui?”, iar Sumanas le răspunse, cu șovăială în glas: „Eu sunt fiica brahmanului Jayadatta, care trăiește în cetatea Ramakara, și mă numesc Sumanas. M-am căsătorit cu un brahman tânăr și chipeș, care însă a dispărut chiar în noaptea nunții, pe când dormeam, și nu l-am mai văzut. Atunci, de disperare că mi-am pierdut soțul pe care de-abia îl căpătaseram, m-am aruncat în fluviu. Dar am fost înghițită de peștele acesta și destinul m-a scos la mal, aici”.

Tocmai terminase de povestit, când un brahman își făcu loc prin mulțime și, ducându-se la ea în grabă, grăi cu bucurie: „Vino, vino la mine, nepoată! Eu sunt Yajnasvamin, unchiul tău, iar tu ești fata surorii mele!” La început tânăra femeie își acoperi fața, cu bănuială, dar, recunoscându-și unchiul, i se aruncă în brațe cu bucurie. Apoi însă îl întrebă, cu lacrimi în ochi: „Unchiule, ai să mă ajuți să-mi ridic un rug, fiindcă nu mai am soț și unicul refugiu al femeii care a rămas fără soț este focul!” Auzindu-i hotărârea, unchiul se strădui din răspuți să o facă să se răzgândească, dar fără folos. Atunci Kandarpa, convins de sentimentele de dragoste ale soției, i se înfățișă. Când îl văzu apărând parcă din senin, frumoasa Sumanas înmărmuri o clipă, dar - recunoscându-l - i se aruncă plângând la picioare. Iar când unchiul și lumea din jur i-au cerut lămuriri, ea mărturisi fericită: „El este soțul meu!” și tot norodul se bucură împreună cu ea. Apoi, Yajnasvamin o duse pe nepoată acasă la el, împreună cu soțul, Kandarpa, și cu prietenul acestuia, Kesata. Aici, tinerii se odihniră și istorisiră pățaniile întâmpinate, iar toți ai casei se îngrijeau de ei, ca să se simtă cât mai bine.

După câteva zile Kesata îi zise lui Kandarpa: „Regăsind-o pe soția ta iubită ai dobândit tot ce râvneai în viață. înapoiază-te, deci, la Ratnapura, cetatea ta de baștină. Eu însă, prietene, nu pot face același lucru, căci femeia după care îmi tânjește inima nu am regăsit-o. De aceea, am să fac un pelerinaj pe la locurile de scădat sfinte până când trupul nu va mai putea îndura și ȳiața îl va părăsi!”

însă Yajnasvamin, cel din Ratnapura, când auzi ce spune, îi zise lui Kesata: „De ce vorbește cu păcat? Căci atăta vreme cât

230

SOMADEVA

trăiește, omul trebuie să nădăjduiască, fiindcă totul e cu putință în viață! Și ca să-ți dovedesc, ascultă povestea lui Kusumayudha, pe care am să ȳi-o istorisesc chiar acum.

Kusumayudha și K am al al o cian a

Trăia odată în orașul numit Ciandrapura un brahman pe care îl chema Devasmin. Brahmanul acesta avea o fată, frumoasă cum alta rar găsești, pe care o chema Kamalalociana. Și mai avea el ca învățăcel un tânăr brahman, Kusumayudha pe nume. Cei doi tineri, Kusumayudha și Kamalalociana, se îndrăgostiseră și se iubeau nespus. într-o zi tatăl se hotărî să-și mărite fata cu un alt bărbat, pretendent. Kamalalociana află și îndată trimise, printr-o slujnică de încredere, următorul mesaj iubitului ei: „Știi bine că inima mea ȳți aparține de multă vreme și că te socotesc bărbatul meu. Dar acum tata m-a făgăduit altcuiva. De aceea născocoște o cale să mă ieșide aici!”

Kusumayudha se hotărî să o răpească și, într-o noapte, trimise pe ascuns o slugă cu un catâr la casa iubitei sale. Fata ieși și porni în taină, călare pe catâr. Dar sluga ticăloasă nu o duse acasă la stăpânul său, ci în altă parte, cu gândul de a o face nevasta sa. Călătoriră toată noaptea, iar către dimineață ajunseră într-o localitate necunoscută. Atunci, fata întrebă: „Unde e stăpânul tău, soțul meu? De ce nu m-ai dus la el?” Vicleana slugă, profitând că se aflau într-un oraș străin, printre necunoscuți, îi răspunse cu îndrăzneală: „Eu am să te iau de nevastă, așa că nu are rost să-ȳi baȳi capul, gândindu-te la el! Ce ai să faci singură printre străini?” Pe cât de pură, pe atât de isteată, fata se prefăcu împăcată cu soarta și zise: „La urma urmei te pot iubi și pe tine!” Atunci, nemernicul amăgit o lăsă în parcul orașului să aștepte, iar el se duse să târguiască cele trebuincioase pentru ceremonia de căsătorie. însă fata, îndată ce se văzu singură, se duse călare pe catâr și intră în curtea primei case pe care o întâlni în cale, locuința unui bătrân care se ocupa de confecționarea ghirlandelor de flori. Fata îi povesti pățania sa, iar bătrânul - om de ispravă - o găzdui cu ospitalitate. Când sluga cea rea se înapoie, constată cu uimire că fata dispăruse. O căută pretutindeni și, dezamăgit că nu izbutește să o găsească,

OCEANUL POVEȘTILO (Kathasaritsagara)

231

se înapoie spășit la stăpânul său. Iar când Kusumayudha, îngrijorat si intrigat, îl întrebă unde este fata după care îl trimisese, mârșava slugă îl minți, spunându-i: „Stăpâne, tu ești om drept și nu ȳi dai seama ce perfide pot fi femeile! M-am dus la casa ei, dar, îndată ce a ieșit pe ușă, au apărut niște bărbați care m-au bătut, iar pe ea au

luat-o cu catâr cu tot și au plecat! Spre norocul meu am reușit să scap cu viață și iată-mă aici!" Kusumayudha îl ascultă și rămase pe gânduri, nepricepând nimic.

După un timp, într-o zi tatăl își vesti feciorul că a hotărât să-l însoare. Kusumayudha porni la drum, căci fata era de fel din altă localitate și în cursul călătoriei poposi chiar în orașul unde Kamalalociana găsisese adăpost. Sosind acolo, tânărul își lăasă alaiul de prieteni nuntași să se odihnească într-un parc, iar el porni să colinde fără nici o țință orașul. Întâmplător, pe când se plimba hai-hui, Kamalalociana îl zări și îl recunoscu pe iubitul ei Kusumayudha. Îndată îl anunță pe omul cel bun care îi oferise adăpost, iar acesta alergă într-un suflet, îl găsi pe tânăr și îl vesti că fata pe care o iubea și pe care o pierduse se afla acasă la el, unde îl aștepta. Apoi îi povesti tot ce pățise Kamalalociana și necazurile pe care le îndurase în timpul cât soarta îi despărțise. Iată cum destinul care îi despărțise, tot el i-a reunit! Iar buna gazdă, meseriașul care confecționa colane de flori, se îngriji să procure cele trebuincioase pentru săvârșirea căsătoriei atât de mult dorită. Kusumayudha o pedepsi pe sluga ticăloasă, apoi merse de o luă de soție și pe fata pentru care pornise la drum și care fusese pricina fericitei a reunirii sale cu iubita Kamalalociana. După care se înapoie în orașul de baștină blagoslovit cu două soții în loc de una.

Iată, deci, cum norocul intervine pe cele mai neașteptate căi, reunindu-i pe iubiți. La fel și tu, Kesata, poți nădăjdui că o vei regăsi pe fata care ți-e dragă". Așa îl încuraja Yajnasvamin pe Kesata.

După câteva zile, în care timp rămaseră în casa brahmanului Yajnasvamin, Kesata, Kandarpa și Sumanas, soția acestuia din urmă, își luară rămas-bun de la gazda lor ospitalieră și porniră Pe drumul de înapoiere, către ținuturile lor. Pe drum, pe când străbăteau un codru des, Kesata se rătăci de tânăra pereche, din Pricina iureșului unei turme de elefanți sălbatici. Trist și necăjit, Kesata își continuă singur călătoria până la orașul Kasi, unde -

*Pre bucuria sa - își regăsi prietenul. împreună merseră mai

232

SOMADEVA

departe, iar când ajunseră în orașul său, Pataliputra, Kesata fu întâmpinat cu brațele deschise de tatăl său.

Rămaseră aici, iar Kesata îi istorisi părintelui său toate prin câte trecuse începând cu căsătoria sa cu Rupavati și încheind cu povestea lui Kandarpa.

În timpul acesta, Sumanas, care fugise îngrozită când elefanții năvăliseră, se rătăci singură și se ascunse într-un tufiș unde o surprinse căderea nopții. Întunericul se adânci, iar fata, cuprinsă de disperare, începu să se tânguiască: „Vai, soțiorul meu! Vai, tăticule! Vai, tnămico!" Tocmai acum pâcul de vrăjitoare, care se arătaseră atât de binevoitoare față de Kandarpa, se înapoiară vesele la templu căci le supuseseră pe rivalele lor. Își amintiră de Kandarpa și, cu ajutorul puterilor lor supranaturale, aflară că soția acestuia s-a rătăcit în pădure, unde a rămas singură. Atunci se sfătuiră și hotărâră după cum urmează: „Kandarpa e bărbat descureț și nu are nevoie de ajutor ca să-și atingă țelul. Soția ■ lui însă e tânără și nepricepută și dacă nu este ajutată, de bună seamă va pieri în pădurea în care s-a rătăcit. De aceea haideți să o ducem, prin văzduh, la Ratnapura, unde va putea trăi în casa părintelui lui Kandaipa împreună cu cealaltă soție a acestuia". După ce se înțeleseseră în felul acesta, ielele se duseră și o încurajară pe Sumanas, apoi o purtară pe calea aerului la Ratnapura.

Noaptea trecu, iar dimineața - pe când rătăcea prin oraș -Sumanas văzu norodul agitându-se și auzi oamenii cum se tânguiau, spunând: „Vai! Virtuoașa Anangavati - al cărei soț a dispărut nu se știe unde îndată după căsătorie - trăia cu nădejdea că se va reuni cu bărbatul ei. Dar pierzându-și speranța a hotărât să se sacrifice, intrând în focul rugului; iar socrii ei îi vor urma pilda!" Când auzi această veste nenorocită, Sumanas se duse fără să mai piardă vremea acolo unde fusese pregătit rugul de sacrificiu și îi zise lui Anangavati: „Nobilă doamnă, să nu faci o faptă necugetată, căci soțul tău trăiește!" Apoi îi depănă toată povestea întâmplărilor și ca să o convingă că spune adevărul îi arătă inelul cu piatră pe care i-l dăruise Kandarpa și pe care, văzându-l, lumea se încredința că Sumanas nu mințise. Atunci tatăl lui Kandarpa își îmbrățișa cu drag nora pe care o găzdui cu toată cinstea cuvenită, alături de cealaltă noră, prima soție a fiului său.

Kandarpa părăsi Pataliputra ca să umble și să o caute pe Sumanas, dar nu îi spuse nimic lui Kesata, fiindcă știa că ideea sa nu i-ar fi plăcut și s-ar fi împotrivit. Însă nu după mult plecă și Kesata, în taină, fără a-și vesti părinții, în căutarea iubitei sale Rupavati, îndemnat de dorul care îl măcina. În timpul peregrinărilor,

OCEANUL POVEȘTILO (Kathasaritsagara)

233

Kandarpa ajunse chiar în orașul unde Kesata o luase pe Rupavati de soție. Auzind larmă și văzând mare agitație în oraș, Kandarpa îl rugă pe un cetățean să-i spună pricina tulburării. Iar cetățeanul îi răspunse: „Rupavati nu îl poate regăsi pe soțul ei, Kesata, de aceea vrea să-și pună capăt zilelor. Din pricina asta toți cetățenii sunt foarte emoționați! Dar ascultă povestea ei!" Apoi cetățeanul îi istorisi ciudata căsătorie a lui Rupavati cu Kesata, întâlnirea cu *rakșasa* și continuă: „Bătrânul brahman, care îl înșelase pe Kesata, a continuat drumul spre orașul unde locuia, ducând-o pe Rupavati cu el. Dar nimeni nu știa ce se întâmplase cu Kesata. Rupavati, bănuitoare, îl întrebă pe brahman: «Unde e soțul meu? Tot alaiul este aici, numai pe el nu îl văd!» Atunci bătrânul brahman îl scoase la iveală pe băiatul său, i-l arătă și îi zise: «Fata mea, iată: acesta ți-e soțul!» Dar Rupavati, cuprinsă de furie, tipă: «Ce^jînseamnă asta? Mai bine mă omor decât să fiu soția unei urâciuni ca acesta! Eu îl vreau pe bărbatul cu care m-am măritat ieri! De nu, îmi iau viața!» După aceea femeia nu a mai pus nici 6 bucăți în gură și nici apă nu a băut. Iar bătrânul, sperându-se că potlogăria cblmisă de el va ajunge la urechile regelui, a dus-o înapoi la căminul părinților pe fată și i-a mărturisit tatălui acesteia înșelăciunea pe care o

înfăptuise. Iar tatăl, surprins și îndurerat totodată, zise către fiica sa: «Fata mea, cum am putea descoperi, oare, cine este bărbatul cu care te-ai măritat?» Rupavati i-a răspuns: «Pe soț îl cheamă Kesata și este fiul brahmanului Desata din Pataliputra. Asta am aflat de la un *raṅṅasa*» Și, pentru că pomenise de demon, fata îi povesti părintelui ei toată întâmplarea. Iar tatăl se duse la malul apei unde găsi stârvul demonului și, convingându-se că fata grăise adevărul, fu mulțumit de virtuțile ei și ale ginerelui său. Apoi își îmbărbăta fiica, făgăduindu-i că se va reuni cu soțul ei și își trimise feciorul la Pataliputra cu cuvânt să-l găsească și să revină împreună cu Kesata. însă când băiatul îl întrebă pe Desata unde este Kesata, brahmanul îi răspunse cu lacrimi în ochi: «Fiul meu Kesata nu este aici. S-a înapoiat împreună cu un prieten, Kandarpa, dar ne-a părăsit în taină și a plecat în căutarea soției sale, Rupavati. Și, de când a plecat, nu avem nici o veste de la el!» Atunci fratele lui Rupavati se înapoie acasă și-i povesti tatălui cele aflate. Când Rupavati auzi rezultatul, spuse descurajată: «N-am să-l mai revăd niciodată pe soțul meu, de aceea voi •ntra în foc! Căci nu mai pot trăi fără el!» Tatăl ei nu a izbutit să o facă să renunțe, iar astăzi e ziua sacrificiului. împreună cu

234

SOMADEVA

Rupavati vor mtra în foc două prietene ale ei pe care le cheamă Sringaravati și Anuragavati. Căci fetele acestea participaseră la ceremonia de căsătorie a prietenei lor și fuseseră atât de impresionate de frumusețea mirelui încât se îndrăgostiseră de el și se legaseră să devină și ele soțiile lui. Aceasta este toată povestea și pricina gălăgiei din oraș!"

Când află de la acest cetățean cauza frământării ce cuprinsese tot orașul, Kandarpa se duse iute acolo unde fusese pregătit rugul de sacrificiu, în fața căruia cele trei fete proslăveau zeul Focului. Făcu semn mulțimii, care se potoli și tăcu; apoi se duse la Rupavati și îi spuse „Virtuoasă doamnă, nu te pripi să faci acest pas nefericit, căci Kesata, soțul tău trăiește. El este prietenul meu: eu sunt Kandarpa!" Apoi Kandarpa povesti pătaniile lui Kesata începând cu înșelăciunea mârșavului brahman care îl pusese în barcă și îl lăsase să se ducă în voia apei. Rupavati îl crezu, căci tot ce îi spusese Kandarpa se f&trivea cu ceea ce știa și ea. Se înapoie acasă împreună cu prietenele ei, iar părinții le întâmpinară cu mare bucurie. Apoi tatăl îl salută cu recunoștință și respect pe Kandarpa, ppftindu-l în căminul său. Iar Kandarpa acceptă și rămase să găzduiască ca să-i facă plăcere.

în timpul acesta, în cursul peregrinărilor, Kesata ajunse la Ratnapura unde se afla locuința lui Kandarpa și unde găzduiau cele două soții ale acestuia. Chiar când trecea prin fața casei, Sumanas - care se afla pe terasă - îl zări și exclamă cu bucurie către socrii ei: „Iată-l pe Kesata, prietenul soțului meu. Chemați-l,! poate ne aduce vești de la el!" Kesata fu poftit în casă, așa cum le ceruse soția sa, sub un pretext oarecare. Când intră și o văzu pe Sumanas îndreptându-se către el, Kesata o recunoscă și se bucură foarte mult. După ce se așezase, fiind întrebat cu nerăbdare de către cei de față, el le povesti toate pătaniile pe care le, îndurase împreună cu prietenul Kandarpa, după ce se rătăciseră din cauza navalei elefanților.

Kesata se bucură o bună bucată de timp de ospitalitatea caldă a celor din casă. într-o zi, apăru un mesager cu o scrisoare din partea lui Kandarpa. „Kandarpa și Rupavati se află în orașul unde prietenul Kesata s-a căsătorit cu Rupavati" îi transmise prin viu grai mesagerul, iar scrisoarea conținea aceleași detalii. Cii lacrimi în ochi de bucurie, Kesata îi duse tatălui lui Kandarpa vestea cea bună.

A doua zi, fără zăbavă, tatăl lui Kandarpa trimise un om *de* încredere ca să-l aducă pe fiul său acasă, la părinți. Kesata plecă și el împreună cu acesta, nerăbdător să se unească din nou <†

OCEANUL POVEȘTIILOR (Kathasaritsagara)

plăcerile vieții.

vreme lunga de

Gâlceava zeilor cu demonii

sau

povestea prințului Mukṭaphalaketu și a iubitei sale, prințesa Padmavati

Cândva trăia un rege al neamului *daitya** pe care îl chema Vidyutprabha și pe care zeii nu izbutiseră să-l supună voinței lor. Pronia nu îl blagoslovesc cu copii și, dorind să aibă un fiu care să-l moștenească, regele împreună cu regina s-au retras și s-au așezat pe malul sfântului Gange, unde au dus - vreme de o sută de ani - o viață aspră de penitență ascetică pentru a-l îmbuna și a atrage bunăvoința lui Brahma. Marele Brahma a fost foarte mulțumit de fidelitatea și devoțiunea manifestate de perechea regală, precum și de puritatea vieții lor ascetice și, în cele din urmă, l-a binecuvântat pe acest dușman al zeilor, dăruindu-i un fecior, invulnerabil la mânia zeilor, pe care l-a numit Vidyuddhvaja.

încă de mic copil "Vidyuddhvaja a dat dovadă de mare bravură. Odată, băgând de seamă că orașul era străjuit din toate părțile de numeroase trupe înarmate până-n dinți, l-a întrebat pe unul din însoțitori: „Spune-mi, prietene, care e pricina că cetatea noastră este păzită cu atâta strășnicie?" Iar cel întrebat l-a lămurit, spunându-i: „Indra, regele zeilor, ne este dușman, de aceea cetatea_ este păzită zi și noapte. La fiecare veghe iau parte zece sute de

mii de elefanți, paisprezece sute de mii de care de luptă, treizeci

* *Daitya, asura, siddha, vidyadhara, gana, gandharva* ș.a., demoni și duhuri celeste asimilați semizeilor, „buni” sau „răi” după cum sunt aliați cu zeii sau cu dușmanii acestora.

OCEANUL POVEȘTIILOR (*Kathasaritsagara*)

237

de mii de călărași și o sută de milioane de pedestrași, iar fiecare divizie de pază este schimbată o dată la șapte ani.”

Auzind răspunsul, Vidyuddhvaja zise: „Mai bine lipsă asemenea tron care se bizuie pe forța armelor străine și nu pe puterea propriului braț! Am să mă retrag în singurătate și am să duc o viață ascetică din cele mai aspre până când zeii îmi vor dăruia harul de a-l supune pe inamic prin tăria brațului meu, punând capăt aroganței lui!”

Grăind așa, Vidyuddhvaja îl dădu la o parte pe însoțitorul care i se pusese în cale, străduindu-se din răputeri să-l convingă să renunțe la hotărârea sa și, fără să-și înștiințeze părinții, se retrase în codru ca să ducă o viață pură de sihăstrie.

Când regele și regina aflară hotărârea fiului lor, s-au dus la sălașul lui de sihăstrie și, cu dragoste părintească, i-au spus: „Nu te pripi, fiule, căci asprele penitențe ascetice nu-i priesc unui « copil cum ești tu. Noi am fost totdeauna victorioși și nu există alt stat mai puternic decât al nostru. Ce vrei să dobândești chinuindu-ți trupul în zadar? De ce ne necăjești?” Vidyuddhvaja ascultă cu respect cuvintele părinților săi, apoi răspunse: „Vreau să capăt, încă din copilărie, arme divine prin forța ascetismului. Cât despre puterea fără seamăn pe lume a împărăției noastre, îmi dau seama după strășnicia cu care ostile noastre păzesc zi și noapte, fără nici un răgaz, cetatea de scaun”. Cu asemenea cuvinte tânărul *asura* Vidyuddhvaja își afirmă hotărârea nestrămutată, iar regele și regina - nemaivând încotro - se înapoiară la cetate. După plecarea părinților băiatul își continuă viața de ascetism pur și foarte aspru, trăind mai întâi trei sute de ani numai cu fructe, apoi - succesiv - perioade asemănătoare numai cu apă, cu aer și, în cele din urmă, cu nimic. Atunci Brahma, văzând că prin asprele sale penitențe ascetice băiatul era pe cale de a tulbura orânduirea firească a lucrurilor pe lume, se duse la Vidyuddhvaja și - la cererea acestuia - îi dăruia arme divine invincibile, zicându-i: „Această armă este a lui Brahma. Nici o altă armă nu i se poate opune, decât arma lui Pasupati Rudra*, față de care ea este neputincioasă. De aceea, bagă de seamă să nu o folosești necugetat, dacă vrei să obții victoria!” ^upă ce a rostit aceste sfaturi, Brahma s-a făcut nevăzut, iar Prințul *daitya* s-a înapoiat acasă:

Apoi Vidyuddhvaja pomi război împotriva dușmanilor, însoțit de tatăl său, în fruntea oștilor câtă frilfiză și iarbă. Indra, cârmuitorul 'Urni divinităților, află de sosirea lui și se așeză de strajă la

* Siva.

238

SOMADEVA

porțile cerului, ca să-l întâmpine. Dornic să se răzbune, marele zeu îl așteptă, iar când prințul se apropie, îi ieși în cale împreună cu prietenul său Ciandraketu, regele neamului *vidyadhara*, și cu cârmuitorul suprem al *gandharvasi*-\ov, pe care îl chema Padmasekhara. Când apărură Vidyuddhvaja, ostile sale năpădiră cerul, umplându-i toate colțurile. Iar Rudra și celelalte zeități se adunară să privească marea înclăștare. Bătălia s-a desfășurat în întuneric, deoarece soarele a fost acoperit în întregime de norul săgeților slobozite din arcuri de către ostași. Valurile războiului s-au umflat și rostogolit, ațâțate de uraganul mâniei și urii, mii de care au străbătut vijelios câmpul de bătălie, ca șuvoaiele dezlănțuite, iar hoarde numeroase de cai și elefanți s-au năpustt ca niște monștri ieșiți din străfundurile mării. Lupta a continuat cu încăierări piept la piept între *asurasi* și zeii. Vidyutprabha, tatăl lui Vidyuddhvaja, s-a aruncat plin de furie asupra lui Indra; iar Indra, văzând că va fi răzbit și temându-se că va fi înfrânt, a folosit fulgerul său, trăsându-l pe regele *daitya*, care căzu mort, prefăcut în cenușă. Moartea părintelui său îl îndurera și îl înverșuna pe Vidyuddhvaja, care - deși nu era în primejdie - folosi arma cea miraculoasă dăruită de Brahma, deși marele zeu îl povățuise să nu recurgă la ea decât la mare nevoie. Atunci Indra apelă în gând la arma lui Pasupati, care aparținea lui Siva însuși și care îndată i se ivi la îndemână. Indra mulțumi, proslăvindu-l pe marele Siva, folosi puternica armă împotriva năvălitorilor. Această armă, ce emana un foc pârjolitor, făcu scrum ostile *asurasi*—\or. Însă Vidyuddhvaja nu a pățit mare lucru, ci doar a căzut leșinat, căci - pasămite - deși avea o mare putere de nimicire, arma aceea nu putea dăuna copiilor, bătrânilor și oamenilor care fugeau din calea sa. Învingători, zeii s-au înapoiat la sălașurile lor.

Vidyuddhvaja își reveni după ce trecuse mult timp. Plângând cu amărăciune pentru rușinoasa înfrângere suferită și pentru pierderea părintelui său, își adună puținii ostași care scăpaseră cu viață și le zise: „Deși aveam arma miraculoasă a lui Brahma, iar victoria se afla la îndemâna noastră, noi am pierdut, fiind înfrânți. Iar tatăl meu, regele, a căzut în luptă, de aceea nu mă pot înapoia în cetate. Îl voi ataca pe Indra și voi lupta împotriva lui până voi fi doborât!” Așa grăi nefericitul prinț, dar un bătrân și înțelept ministru, care îl slujise pe regele răposat, îi zise: „Când acea armă miraculoasă e folosită necugetat, ea își pierde harul și nu se mai poate împotrivi altora, cum s-a întâmplat astăzi în fața armei lui Siva, care este atotputernică. Iată de ce nu trebuie să-l provoci în mod necugetat pe inamicul tău victorios, căci în felul acesta îl întărești, iar pe tine ai să te nimicești. Omul înțelept și hotărât își menajează viața, așteaptă să i se întărească forțele pentru ca să se răzbune la momentul potrivit. În felul acesta îi va crește reputația și toată lumea îl va cinste și respecta!” Atunci, apreciind

înțelepciunea bătrânului sfetnic, tânărul prinț îi zise: „Prea bine, te du și îngrijește de treburile țării, iar eu am să mă retrag ca să duc o viață aspră, în post și rugăciunni, pentru a dobândi bunăvoința marelui Siva!”

<

Vidyuddhvaja luă această hotărâre fără să țină seama de împotrivirea ostașilor. Alese cinci băieți *daitya*, de-o vârstă cu el, apoi se instala pe malul sfântului fluviu Gange, în fața muntelui Kailasa, și începu să ducă o viață ascetică, de aspre penitențe, în timpul verii călduroase, sălașul său era înconjurat de cinci focuri ce ardeau neîncetat; iarna trăi cufundat în apă, meditând la Siva. O mie de ani supraviețui numai cu fructe, altă mie de ani se hrăni cu rădăcini, încă o mie de ani nu bău decât apă, a patra mie de ani trăi doar cu aer, iar încă o mie de ani ținu post negru.

Brahma i se înfățișă încă o dată și vru să-i ofere un dar, însă Vidyuddhvaja îl respinse fără pic de respect.

„Pleacă! îl goni el pe zeu. Am văzut câte parale fac darurile tale!” Și continuă încă cinci mii de ani să ducă o Viață de asprime ascetică, până când Siva i se înfățișă și îi zise: „Cere-mi harul cu care să te înzestrez!” Când îl auzi, prințul *daitya* îi răspunse: „Doamne! îndură-te și dă-mi putere să-l ucid pe Indra în luptă!” Atunci marele zeu îi răspunse: „Scoală-te! Nu există nici o deosebire între cel învins și cel mort! Tu ai să-l învingi pe Indra și ai să sălășluiești în ceruri!”

Așa grăi puternicul zeu și se făcu nevăzut. Vidyuddhvaja socoti că cea mai aprigă dorință a inimii se înfăptuise, conținu postul și se înapoie în cetatea sa. Norodul îl întâmpină cu mare însuflețire, iar bătrânul ministru, sfetnicul părintelui său, care îndurase mari greutăți cărmuind țara în timpul absenței prințului, îl primi și se închină cu nețărmurită bucurie. Vidyuddhvaja purcese fără *zābavā*, să-și pregătească de război ostile și trimise un sol, vestindu-l pe Indra să fie gata de luptă. Când ostile sale Porniră la drum mărșăluind, cu steagurile și stindardele falfăind ^w bătaia vântului, cerul se coborî, iar pământul începu să duduie ^{Sub} pasul apăsător al soldaților. îngrijorat, știind că rivalul său a ^{ost} înzestrat cu un har deosebit de puternic, Indra convocă sfatul ^{Zeilor}, apoi își adună ostile.

240

SOMADEVA

Vidyuddhvaja sosi și o uriașă bătălie se încinse între cele două armate; iar învâlmășeala era atât de mare, încât nu se putea deosebi prieten de inamic. Ostașii *daitya* conduși de Subahu se băteau cu zeii vânturilor, Pingakṣa și oamenii săi luptau cu zeii belșugului, Mahamaya și forțele sale se războiau cu zeii focului, Ayahkaya și armia sa se înfruntau cu zeii soarelui, Akampana și războinicii săi se încăieraseră cu luptătorii *vidvadhara*, iar restul se băteau cu *gandharvasii* și aliații lor. Douăzeci de zile continuă războiul, fără întrerupere, iar în a douăzeci și una ostile zeilor o luară la fugă și se împrăștiară în dezordine, fiind înfrânte.

Când își văzu oastea spulberată, Indra însuși ieși în față călare pe Airavana. Atunci ostașii își adunară rândurile și se înșirară în urma lui din nou, sub conducerea șefilor lor *vidvadhara*, în frunte cu Ciandraketu. Se dezlănțui o bătălie pe viață și pe moarte în cursul căreia *asurasi* și zei pieriră în mare număr. Vidyuddhvaja îl atacă, plin de înverșunare, pe Indra pentru a răzbuna moartea părintelui său. Indra frânse iarăși și iarăși arcul viteazului tânăr *asura*, dar acesta respinse - cu lovituri bine țintite - toate săgețile și sulițele îndreptate împotriva sa. îmbărbătat de arma pe care Siva i-o dăruise, Vidyuddhvaja se năpusti cu furie asupra lui Indra. Apucă buzduganul, se săltă pe unul din colții lui Airavana, iar de acolo se urcă pe fruntea elefantului și omorî surugiul zeului. Apoi îl lovi pe zeu; Indra nu se lăsă mai prejos și îi răspunse în același fel. Dar când Vidyuddhvaja îi izbi a doua oară, Indra se prăbuși - leșinat - în carul de luptă al zeului Vânturilor.

În clipa aceea se auzi un glas din ceruri care spunea: „Ziua de astăzi e rea, scoate-l afară pe Indra de pe câmpul de bătălie”. Zeul Vânturilor îndată strunii bidivii și părăsi, cu iuțeala vântului, câmpul de luptă, cu Indra leșinat în car. Vidyuddhvaja îl urmări cu carul său, iar Airavana, furios, nemaifiind stăpânit de surugiu, se năpusti pe urmele lui Indra, călcând în picioare și împrăștiind ostașii îngroziți. Descumpănite, ostile zeilor îl urmară pe Indra, abandonând bătălia. Iar Brihaspati* o luă pe soția sa, Saci, care era foarte speriată, și amândoi se refugiară în cerul lui Brahma. Victorios, Vidyuddhvaja pătrunse în Amaravati**, pe care o găsi părăsită, împreună cu oastea sa, care îl aclama și îl proslăvea.

Când Indra își reveni și văzu starea în care ajunsese, pătrunse - împreună cu zeii care îl urmaseră - în cerul lui Brahma. Iar Brahma îl liniști, spunându-i: „Deocamdată harul dăruit de Siva

* Preceptorul zeilor.

** Cetatea în ceruri unde sălășluiește Indra.

predomină cu forța sa. Dar nu trebuie să te întristezi, căci îți vei redobândi poziția pe care ai avut-o înainte”. Apoi Brahma îl găzdui în Samadhisthala, un anumit loc din cerul său, unde Indra se putea desfăta cu toate plăcerile. Aici se instala Regele Zeilor împreună cu Saci și Airavana, iar ceilalți - din porunca sa - traseră care unde putu: suveranii *vidyadhara* se așezară în cerul zeului Vânturilor, șefii *gandharvasi-lor* s-au dus în lumea inviolabilă a Lunii, iar restul în alte locuri, abandonând sălașurile proprii. Iar Vidyuddhvaja, care a pătruns victorios și a ocupat -în sunet de surle și tobe - teritoriile cucerite de la zei, domnea în ceruri ca un monarh absolut.

La acest punct al evenimentelor Ciandraketu, regele *vidyadhara*, care se afla de mult timp în sălașul zeului Vânturilor, își zise: „Cât timp voi mai rămâne, oare, în halul acesta umilitor? Harurile dobândite prin ascetism de dușmanul meu Vidyuddhvaja nu și-au irosit încă puterile. Dar am auzit că prietenul meu Padmasekhara, regele

gandharvasi-lor, a părăsit lumea Lunii, unde găzduia și s-a dus la sălașul lui Siva pentru ca prin ascetism să-i câștige bunăvoința. Încă nu știu dacă Siva i-a dăruit harul dorit, dar când voi afla, atunci voi ști ce am de făcut." În timp ce cugeta așa, apărură prietenul său, suveranul *gandhai-vasi-lor*, care dobândise harul râvnit. Ciandraketu îl întâmpină cu mare bucurie, îl îmbrățișă, iar Padmasekhara, fiind întrebat, îi povestea ce s-a petrecut. „M-am dus la cetatea lui Siva (zise el) ca să—1 îmbunesc cu dovezile mele de fidelitate și ascetism sever. Iar Siva mi-a spus: „Du-te! Vei avea parte de un nobil fiu și îți vei redobândi împărăția. Apoi ți se va naște o fiică de frumusețe cerească, al cărei soț va fi eroul ce îl va răpune pe Vidyuddhvaja». După ce Siva mi-a făcut această făgăduială, am venit aici". Ciandraketu ascultă ceea ce îi istorisi regele *gandharvasi-lor*, apoi grăi: „Și eu mă voi duce și îl voi ruga să se milostivească de noi, împlinindu-ne dorința și izbăvind-ne de marele necaz care s-a abătut asupra noastră!" O dată luată această hotărâre, Ciandraketu și soția sa - Muktavali - se duseră la sălașul lui Siva din ceruri, pentru a-l îmbuna prin severe penitențe ascetice și pentru a dobândi harul miraculos. Padmasekhara îi istorisi și lui Indra modul cum dobândise puterea mult râvnită și, cu speranțe sporite că va izbuti să distrugă inamicul, se retrase în lumea Lunii. Iar Regele Zeilor, întrezărind nădejdi noi de nimicire a dușmanului, își îndreptă umil gândul către Sfetnicul Nemuritor. Acesta îndată i se înfățișă, iar Indra se prosternă în fața lui și îl proslăvi, zicându-i: „Satisfăcut de

242

SOMADEVA

dovezile de devoțiune ascetică oferite de Padmasekhara, Siva i-a făgăduit un ginere care îl va răpune pe Vidyuddhvaja, punând capăt nelegiurilor comise de acesta. Însă eu am fost umilit, am decăzut din înalta-mi poziție și acum sunt silit să pribegesc în nefericire. De aceea, rogu-te Atotputernice, arată-mi calea care poate duce mai iute la izbăvire, salvându-mă din nenorocirea în care mă aflu!" Sfetnicul Zeilor ascultă jelanii lui Indra, apoi îi zise: „Este adevărat că din pricina fărădelegilor înfăptuite, inamicul nostru aproape și-a epuizat harul pe care îl dobândise prin • ascetism. Acum se întrezărește puțința ca să-l depășim. Haide să mergem la Brahma, el ne va arăta o cale".

Așa grăi Brihaspati, apoi îl însoți și împreună i se înfățișară lui Brahma, căruia - după ce îl proslăviseră - îi spuseră păsul care le stătea pe inimă. Iar Brahma le zise: „Și eu doresc același lucru, dar numai Siva este în măsură să înlăture nenorocirea pe care chiar el a cauzat-o. Însă ca să dobândești bunăvoința lui trebuie să-l proslăvești vreme îndelungată pe marele zeu. De aceea haideți să ne ducem la Vișnu, care este egalul lui Siva în măreție, iar el ne va arăta calea de urmat."

Brahma, Indra și Brihaspati se sfătuiră, apoi urcară în caleașca lebedelor și zburară la Svetradvipa. Locuitorii acestei cetăți erau fie purtători de cochilii, fie de discuri, lotuși sau ghioage și fiecare avea câte patru brațe, căci îl divinizau pe Vișnu și de aceea îi semănau la înfățișare. Aici îl găsiră pe zeu în minunatul său palat durat din pietre prețioase, șezând pe șarpele Seșă, iar Lakșmi îl proslăvea, prosternată la picioarele lui. Cei trei zei i se închinară cu respect. Sfântul zeu îi întâmpină cu bunăvoință și îi pofti să se așeze pe locuri potrivite rangului lor. Iar când îi întrebă ce vânt i-a adus la el, cei trei îi spuseră cu multă umilință: „Nu putem să ne bucurăm de prosperitate, Mărite Zeu, atâta timp cât Vidyuddhvaja trăiește. Cunoști prea bine ce ne-a făcut și din pricina aceasta am venit la tine. Vrem să hotărâști și să ne povățuiești ce să facem în această privință".

Vișnu îi ascultă, apoi le zise celor trei zei: „Cunosc prea bine că acel *asura* a încălcat poruncile mele. Dar ceea ce a legat Marele Zeu - acela care l-a răpus pe Tripura - numai el poate dezlega. Eu niupot El trebuie să ia hotărârea de a-l doborî pe acel *daitya* nelegiuit. Eu am să vă arăt calea, iar voi grăbiți-vă să o urmați. Ascultați! Siva are un sălaș celest numit Siddhisvara. De demult,, acest mare zeu ni s-a înfățișat, mie și lui Prajapati, în forma sa de flacăra-Zmga și mi-a dezvăluit taina. Haideți să mergem la el și să-l îmbunăm prin ascetism, iar el va pune capăt nenorocirilor lumii."

Ascultând de sfatul lui Vișnu, cu toții se duseră la Siddhisvara, călătorind cu ajutorul a două mijloace de transport: cu pasărea măiastră Garuda și cu caleașca trasă de lebede. Locuitorii din Siddhisvara nu cunoșteau nenorociri cum sunt bătrânețea, boala sau moartea; ea este cetatea fericirii netulburate, iar fiarele, păsările și copacii sunt din aur curat. Aici proslăviră *lingă* lui Siva, care li s-a înfățișat sub diferitele sale forme, din pietre prețioase mereu altele de fiecare dată. Vișnu, Brahma, Indra și Brihaspati purceseră cu toții să ducă o viață ascetică plină de penitențe foarte aspre, pentru a-l îmbuna pe marele zeu Siva și pentru a-i dobândi bunăvoința. Între timp Ciandraketu, cârmuitorul neamului *vidyadhara*, a izbutit - prin îndelungate și severe penitențe, precum și prin ascetism aspru - să atragă îndurarea lui Siva, care i-a spus: „Ridică-te, rege! Bucură-te, căci ți se va naște un fiu, iar fiul acesta va fi eroul care îl va răpune în luptă pe dușmanul tău, Vidyuddhvaja! Din pricina unui blestem, el se va încarna și va reveni pe pământ ca simplu muritor; dar îi va sluji pe zei și își va redobândi poziția prin rugăciunile și ascetismul lui. Padmavati, fiica regelui *gandharvasi-lor*. Fiul tău o va lua de soție și împreună vor domni vreme îndelungată peste neamul *vidyadhara*". Așa grăi Marele Zeu, iar Ciandraketu, fericit că a dobândit harul râvnit, se înapoie în lumea zeului Vânturilor, împreună cu soția sa. După o bucată de vreme Siva a fost foarte mulțumit de asprele penitențe ascetice pe care le-au îndurat Vișnu și tovarășii săi; li s-a înfățișat în *lingă* și le-a încântat auzul cu următoarele cuvinte: „Ridicați-vă și nu mai fiți abătuți! Mi-a plăcut foarte mult modul cum sprijinitorul vostru Ciandraketu, prințul neamului *vidyadhara*, și-a dovedit fidelitatea și devoțiunea, supunându-se unor chinuri aspre. El va fi blagoslovit cu un fiu erou - zămislit ca o mlădiță a mea - care nu peste mult timp îl va răpune în luptă pe Vidyuddhvaja, acel *asura* răzvrătit. Apoi

fiul acesta va decădea și se va naște ca om muritor, din pricina unui blestem, pentru a-i sluji în continuare pe zei. Însă fata lui, *Paāmasekhara-gandharva* îl va izbăvi, căci ea va fi o parte integrantă a zeiței Găuri. Iar el o va lua de soție pe această fecioară, pe care o va chema Padmavati și va domni multă vreme peste neamul *vidyadhara* și în cele din urmă va urca la mine. Așa că mai aveți puținică răbdare, căci dorința voastră este ca și împlinită!" După ce rosti aceste cuvinte, Siva se făcu nevăzut, iar Vișnu, Brahma, Indra și Brihaspati se înapoiară la locurile de unde purceseseră.¹ Apoi Muktavali, soția lui Ciandraketu, regele neamului

244

SOMADEVA

vidyadhara, aduse pe lume un băiat de o frumusețe nemaipomenită, care cu înfățișarea sa splendidă și strălucitoare ilumina toate cele patru colțuri ale lumii, semn că el era copilul menit să-i izbăvească pe asceții care gemeau sub călcâiul opresiunii. În clipa când se născu, o voce se auzi din ceruri, spunând: „Ciandraketu, iată—ți feciorul care îl va răpune pe *asura* Vidyuddhvaja, și să știi că îl va chema Muktapthalaketu, spaima dușmanilor!" Când glasul nu se mai auzi, o ploaie de flori începu să cearnă din ceruri peste Ciandraketu, care nu mai putea de mare bucurie. Iar Padmasekhara și Indra, precum și alți zei care până atunci de frică stătuseră prin ascunzișuri, ieșiră la iveală, se adunară și începură să comenteze, bucuroși și încurajați, fagăduiala pe care Siva le-o făcuse. Apoi fiecare se înapoie, plin de speranțe, la sălașul său.

Apoi fură îndeplinite toate ritualurile sacre pentru Muktapthalaketu, care creștea văzând cu ochii, spre bucuria zeilor. ~* După un oarecare timp, lui Padmasekhara, suveranul *gandharvasi*-lor i se născu o fată. Iar când fetița veni pe lume, un glas din ceruri se auzi spunând: „Prinț al *gandharvasi*-lor, această fiică a ta, Padmavati, va fi soția regelui *vidyadhara* care va, fi dușmanul lui Vidyuddhvaja". Padmavati crescă și o dată cu trecerea timpului frumusețea ei divină se făcea tot mai strălucitoare.

Încă de mic copil Muktapthalaketu își manifestă cucernicia și, fiind devotat lui Siva, duse o viață ascetică foarte riguroasă, marcată de post și rugăciuni. Odată, când postise douăsprezece zile neîntrerupte și încă era cufundat în meditație, marele Siva i se înfățișă și îi zise: „Sunt foarte mulțumit de fidelitatea și devotamentul tău și de aceea te binecuvântează să fii puternic, înțelept și curajos. Primește, totodată, în dar sabia aceasta, care poartă numele de «Invincibilă» și care te va sluji să fii neînfrânt și veșnic victorios asupra inamicilor tăi!" După ce marele zeu îl blagoslovi și îi dăruie sabia miraculoasă, dispăru, iar prințul îndată își dădu seama că era mai curajos, mai neînfricat.

Într-o zi, marele *asura* Vidyuddhvaja, - care își stabilise sălașul în ceruri - se răcorea scăldându-se în apele Gangelui celest, când observă că undele erau pătate de polenul castaniu al florilor și că apele, care se tulburaseră, emanau miros de sânge de elefant. Conștient de puterea sa, le spuse însoțitorilor, orgolios: „Duceți-vă și vedeți cine îndrăznește să se scalde în susul râului?"

Asurasi alergară îndată în sus pe firul apei și acolo descoperiră taurul lui Siva și elefantul lui Indra care se bălăceau și se

zbenguiau în undele răcoroase ale fluviului. Se înapoiară în grabă și îi raportară tânărului *daitya*: „O, Măria Ta, taurul lui Siva zburdă și se hârjonește cu Airavana, iar apa s-a tulburat de la florile ghirlandelor care îl împodobesc pe nobilul taur, precum și din pricina sângelui care s-a scurs din rănilor elefantului". Când auzi, tânărul *asura* fu cuprins de mare furie și fără să țină seama de bunul-simț, căci aroganța și nesocotința îl împingeau la pierzanie, porunci: „Prindeți-i și aduceți-i aici, fără zăbavă!" *Asurasi* au plecat să înfăptuiască porunca, dar nu au izbutit decât să-i ațâțe, iar taurul și elefantul, înfuriați, s-au năpustit și i-au ucis pe cei mai mulți dintre atacatori. *Asurasi* care scăpaseră cu viață i-au povestit lui Vidyuddhvaja pățania lor; iar acesta, mândru la cume, trimise o întreagă oaste de *asurasi* să-i captureze. Însă cele două animale sfinte călcară în picioare și nimiciră întreaga oaste, apoi taurul se înapoie la Siva iar Airavana la Indra.

Când Indra află nemernicia comisă de acel nesăbuit *daitya*,

de la străjile care însoțiseră cele două animale, își dădu seama

că s-a apropiat vremea nimicirii acestuia, căci, în aroganța sa nemăsurată, îndrăznise să atace însuși taurul favorit al lui Siva.

- Se duse îndată și îl înștiință pe Brahma, apoi se alătură forțelor unite al *vidyadharasi*-lor și ale altor aliați, apoi se urcă pe principalul elefant al zeilor și purcese să-l răpună pe dușmanul său. Iar Saci înfăptui ritualurile obișnuite pentru a-i asigura norocul în luptă.

Indra urcă și impresură cerul cu forțele sale, care prin mila lui Siva redobândiseră încrederea în puterile lor.

Vidyuddhvaja își adună și el oastea și porni să iasă în întâmpinarea atacatorilor, însă pe drum se iscară semne nefaste: fulgere s-au abătut peste stindardele și drapelele sale, vulturi mari s-au rotit deasupra capului său, umbrela - semn al suveranității - s-a rupt și a căzut, șacalii au început să urle a moarte. Însă Vidyuddhvaja nu a ținut seama de nimic și o bătălie gigantică s-a încins între forțele *asurasilor* și ale zeilor.

Indra l-a întrebat, îngrijorat, pe Ciandraketu, regele *vidyadhari*Aor. „De ce Muktapthalaketu nu se află aici?" Iar Ciandraketu îi răspunse cu umilință: „Am pornit în asemenea grabă încât am uitat să-l previn. Dar sunt încredințat că va auzi larma bătăliei și va sosi neîntârziat!" După ce îl ascultă, Indra îl trimise îndată pe

cel mai iute surugiu al zeului Vânturilor, cu carul său de luptă, ca să-l aducă fără nici o zăbavă pe nobilul Muktapthalaketu; iar Ciandaketu, tatăl băiatului, alături mesagerului zeului o gardă însoțitoare numeroasă. Muktapthalaketu află că

246

SOMADEVA

tatăl său plecase să se războiască împotriva *daityasilor* și, dornic să lupte, își adună oastea și porni către câmpul deătălie, după ce mama sa înfăptuise sfintele ritualuri menite să-i asigure victoria. Iar când purcese la drum, o ploaie de flori se porni din ceruri, acoperindu-l, vântul începu să adie lin, iar zeii făcură să răsunetobele victoriei. Zeii care se refugiaseră și se ascuseseră de frica lui Vidyuddhvaja, acum prinseră curaj și i se alăturară. Pe când mergea în fruntea oastei care mărșăluia, întâlne în cale un mare templu dedicat zeiței Parvati, care purta numele de Meghavana. Și, fiind pios și devotat acestei zeițe, el nu a putut trece fără a o proslăvi. Se opri și, dându-se jos de pe elefant, intră în templu - cu un buchet de flori cerești - pentru a o cinsti și a i se închina. Chiar în același timp se întâmplă ca Padmavati - fiica lui Padmasekhara, regele *gandfiarvasi-lor* - care crescuse și devenise o fecioară de toată frumusețea - să-și ia rămas-bun de la mama sa, preocupată de înfăptuirea sfintelor ceremonialuri menite să asigure succesul soțului ei la război. Padmavati părăsi lumea lui Indra cu caleștile și, împreună cu suita sa de fecioare, se duse la același templu pentru ca prin penitențe și rugăciuni să atragă bunăvoința zeiței Găuri, să fie de partea tatălui și a celui care era destinat a-i fi soț.

Pe drum, una din însoțitoare îi zise: „Tu nu ai încă un iubit care să se ducă laătălie, iar mama se închină și îndură penitențe pentru binele tatălui tău. Atunci tu pentru cine vrei să te rogi și să înduri privațiuni ascetice?” Padmavati îi răspunse: „Buna mea prietenă, pentru o fată, tatăl reprezintă totul, el este zeul, el este acela care îi aduce fericirea. Află că mi-a fost hărăzit deja un mire nobil și viteaz. Siva a hotărât ca Muktapthalaketu, fiul regelui *vidyadharasi-Xot* - care a venit pe lume cu menirea de a-l răspune pe Vidyuddhvaja - să-mi fie soț. Lucrul acesta l-am aflat din gura tatălui meu când l-a întrebat mama. Iar logodnicul care mi-a fost sortit s-a dus sau se va duce curând la război. De aceea vreau să o îmbunenez, pe zeița Găuri prin ascetism și penitențe, ca să-i poarte noroc înătălie viitorului meu soț precum și tatălui meu”. Auzind răspunsul prințesei, tovarăsa ei îi dădu dreptate, zicându-i: „Tu te gândești la viitor și este bine ceea ce faci, de aceea îți urez să ți se împlinească dorința!”

Tocmai când prietena îi făcea această urare, prințesa și grupul ei de fete ajunseră la un lac mare, cu apă cristalină, din apropierea templului zeiței Găuri. Suprafața lacului era acoperită cu un covor de lotuși de aur minunați, în plină floare, care se inspirau parcă

din fermecătoarea strălucire a lotusului chipului prințesei. Fecioara *gandharva* intră în lac și culese un braț de flori pentru a le oferi zeiței din templu și se pregătea să se scalde, când apărură doi *rakșasi* îngrozitor de urâți, cu părul zbârlit, galben ca focul pe care îl vărsau din gurile lor înfiorătoare căscate, pline de colți ascuțiți, cu burți enorme și piepturi care se bălângăneau ca niște clopote. Aceștia făceau parte dintr-o hoardă mare de *rakșasi* atrași deătălia care urma să aibă loc, ca să se înfrupte din leșurile celor căzuți pe câmpul deătălie. În clipa când acești rățăcitori întunecați ca noaptea neagră o zăriră pe prințesa *gandharva*, se năpustiră, o înșfacară și se înălțară în văzduh, vrând să o răpească. Însă zeitatea care îi ocrotea caleașca li se puse în cale, împiedicându-i să dispară, iar însoțitoarele îngrozite începură să strige după ajutor chiar în clipa când eroul Muktapthalaketu, care o proslăvise pe zeița Parvati, ieșea pe ușa templului. Prințul se îndreptă spre locul de unde se auzeau țipetele disperate ale fetelor și când ajunse la locul cu pricina o zări pe prințesă - strălucitoare ca lama fulgerului când despică norii negri - purtată în văzduh de cei doi *rakșasi*. Fără să pregete, viteazul tânăr se năpusti și îi dporbri pe demonii ticăloși la pământ cu câte o lovitură năpraznică a dosului palmei. Când văzu ființa aceea divină a cărei frumusețe te uluia și îi zări mijlocelul tras ca prin inel, cu trei unde vălurindu-i ușor pântecul, prințul își zise că Atotputernicul a zămislit-o după ce mai întâi își perfecționase iscusința creând nimfele celeste. Și deși avea voință puternică, prințul înmărmuri, răsuflarea i se tăie și rămase încremenit ca un portret zugrăvit pe pânză.

Izbăvită de teroarea demonilor, Padmavati își redobândi iute cumpătul. Când se uită la salvator - a cărui înfățișare chipeșă încântă ochiul și părea menită să scoată din minți femeile din toată lumea - prințesa își zise că tânărul erou a fost zămislit din împletirea razelor lunii cu harul zeului Iubirii. Rușinată, cu ochii lăsați în jos de sfială, Padmavati murmură către tovarăsa sa: „Să aibă parte de noroc, viteazul erou! Acum însă voi pleca, fiindcă nu se cuvine să stau împreună cu un necunoscut”.

Muktapthalaketu, care prinsese cu urechea șoaptele prințesei, o întreabă pe prietena acesteia: „Ce a spus tânăra fecioară?” Prietena îi răspunse: „Această fermecătoare prințesă te-a binecuvântat pentru că i-ai salvat viața și mi-a spus că trebuie să plecăm, deoarece nu se cuvine să fim cu un străin”. Auzind răspunsul, Muktapthalaketu întreabă cu mare emoție: „Cine-i ea? A cui fiică este ea? Și cine e fericitul care, datorită meritelor

248

SOMADEVA

dobândite în viețile anterioare, o va avea ca soție?” Iar însoțitoarea prințesei i-a răspuns: „Preacinstite domn! Pe această fecioară, care îmi este prietenă, o cheamă Padmavati și este fiica lui Padmasekhara, regele *gandhar\asi-*

lor. Siva a hotărât că ea va fi soția lui Mutaphalaketu, fiul lui Ciandraketu, cel iubit de toată lumea, aliatul lui Indra, sortit să-l răpună pe Vidyuddhvaja. Padmavati anume a venit la templul acesta ca să i se închine lui Găuri, implorând-o pe marea zeiță să-l ocrotească pe bărbatul care îi este hărăzit să-i fie soț, precum și pe tatăl ei, și să-i sprijine să obțină victoria în bătălia care se anunță."

Auzind aceste explicații, suita care îl însoțea pe fiul lui Ciandraketu exclamă într-un glas, spre marea uimire, dar și încântare, a prințesei Pamavati: „O, prințesă, ce întâmplare fericită! Căci acesta este chiar prințul Muktapthalaketu, viitorul tău soț!" Atunci inima prințesei și a iubitului ei se umplură de bucuria dragostei și, gândindu-se la miraculoasa întâmplare care îi adusese față-n față, își ziseră: „Ce bine că am venit astăzi la templu!" Tinerii se priveau cu sfială, pe furiș, iar în ochii lor se citea mărturia iubirii împărtășite.

În timp ce tinerii nu se mai saturau, privind-se, deodată se făcu auzită larmă puternică de tobe și apărură un polc de ostași ce însoțea carul de luptă unde se aflau zeul Vânturilor și trimisul lui Ciandraketu. Zeul și solul coborâră din car și, înclinându-se cu respect în fața lui Muktapthalaketu, îi ziseră: „Regele zeilor și tatăl tău, Ciandraketu, te cheamă să vii degrabă pe câmpul de luptă!" Atunci fiul regelui *vidyadhara*, deși avea inima încătușată în lanțurile iubirii pentru Padmavati, ascultă și, din respect pentru superiorii săi care îl chemaseră, urcă în carul de luptă, după ce aruncă o ultimă privire încărcată de dragoste către aceea care avea să-i fie tovarășă de viață.

Padmavati îl urmări cu privirile pe eroul care cu o singură palmă doborâse doi *rakșasi* negri precum catranul; apoi, cu gândul mereu la el, făcu o baie purificatoare, îi proslăvi pe Siva și Parvati și continuă să ducă o viață ascetică, de aspre penitențe, pentru ca zeii să se milostivească și să le ofere victoria finală.

Muktapthalaketu, cu imaginea iubitei Padmavati întipărită în inimă, ajunsese la câmpul de bătălie unde se înfruntau forțele *asurasilor* cu armile zeilor. Când l-au văzut sosind mândru, înarmat până-n dinți, toți marii *asurasi* s-au năpustit asupra lui cu forțe unite. Dar viteazul erou a lansat o ploaie de săgeți bine ținute, tăindu-le capetele, pe care le-a așezat grămadă în cele patru vânturi, prezentându-le ca ofrandă zeilor, la început de bătălie.

Însă Vidyuddhvaja, văzând că oastea sa e amenințată cu nimicirea, se aruncă - turbat de furie - asupra lui Muktapthalaketu, improșcându-l cu o ploaie deasă de săgeți ascuțite. Iar ostașii *asurasi*, încurajați de pilda viteazului lor comandant, au alergat și s-au aliniat în spatele lui. Indra, văzând primejdia iscată, îi atacă la rândul său pe acești *daityas* cu ostile aliate ale *siddhasi-lpr*, *gandharvasi-ov* și *vidyadharasi-ox*.

O bătălie cruntă se desfășură într-o învălmășeală gigantică. Săgețile se abăteau ca ploaia, sulitele, lănciile, buzduganele și baltagurile fulgerau, făcând să curgă torente de sânge din trupurile sfărtecate ale miilor de soldați căzuți la datorie. Iar elefanții și caii doborâți au devenit pradă binevenită pentru aligatorii feroși. Perlele ce împodobiseră elefanții maiestuoși se împrăstiau pe nisip, capetele retezate ale luptătorilor se rostogoleau printre bolovani. Măcelul atrase la fața locului hoardele vampirilor și demonilor flămânzi de dorul cărnii omenești. Se îmbătaseră bând sânge, în loc de vin, și - cuprinși de frenezie - dănuiau în ritm nebun, agitând trupurile sfâșiate, care încă palpitau. Uraganul bătăliei se rostogolea ca valurile împinse de furtună, aci înaintând, aci retrăgându-se, făcând balanța victoriei să incline când într-o parte, când în cealaltă, niciodată hotărât.

Războiul continuă fără întrerupere și fără rezultat decisiv, timp de douăzeci și patru de zile. În timpul acesta Siva, Vișnu și Brahma priveau din caleștile lor oprite în văzduh spectacolul sângeros oferit de război.

În cea de a douăzeci și cincea zi, de-a lungul întregii linii de bătălie au avut loc lupte corp la corp între principalii conducători ai celor două armate. Nobilul Muktapthalaketu, în carul său de luptă, s-a înfruntat cu *asura* Vidyuddhvaja, care era călare pe un elefant. Muktapthalaketu a respins arma întinericului, aruncată împotriva sa, cu arma soarelui, apoi arma frigului cu arma căldurii; apoi a spulberat arma-stâncă folosind arma-trăsnet și arma-șarpe cu arma-Garuda; apoi l-a ucis pe surugiul elefantului cu o săgeată și pe elefantul însuși cu altă săgeată. Atunci Vidyuddhvaja s-a urcat într-un car, însă Muktapthalaketu i-a ucis pe surugiul și caii săi. Vidyuddhvaja a recurs la niște vrăji puternice: s-a urcat, împreună cu întreaga sa oaste în văzduh, făcându-se nevăzut, și o ploaie de stânci s-a abătut peste armatele zeilor. Dar rețeaua deasă de săgeți aruncate de Muktapthalaketu a anihilat-o cu un potop de foc.

Atunci Muktapthalaketu a folosit împotriva inamicului său Principal marea armă a lui Brahma, după ce rostise farmecele și descântecele potrivite. Această armă, care avea puterea de a

250

SOMADEVA

nimici lumea întreagă, i-a ucis pe *asura* Vidyuddhvaja cu toată oastea și cu toții s-au prăbușit morți, din ceruri. Iar puținii care izbutiră să scape nevătămați, ca prin minune - adică fiul lui Vidyuddhvaja și sprijinitorii săi și Vajradamșta cu ostașii săi - cuprinși de groaza morții, s-au ascuns în străfundurile Rasatalei.

Zeii din ceruri au strigat, într-un glas: „Slavă! Slavă!" și l-au cinstit pe nobilul Muktapthalaketu cu o ploaie de flori. Redobândindu-și autoritatea după ce dușmanul său fusese răpus, Indra și-a reluat tronul și mare bucurie s-a stărnit în cele trei lumi. Însuși Prajapati veni, împreună cu Saci, și-i împodobi creștetul lui Muktapthalaketu cu o diademă de pietre prețioase. Iar Indra desprinsese șiragul de la gâtul său și — l petrecu pe după gâtul prințului victorios, care îi restaurase tronul și autoritatea. Apoi îl pofti să șadă alături de el pe un tron la fel de maiestuos ca al său, în timp ce zeii bucușori revărsau asupra lui potop de binecuvântări. Apoi trimise ostile ca să ocupe cetatea de scaun a lui *asura* Vidyuddhvaja - cu gândul de a o dărui, la momentul potrivit, lui Muktapthalaketu.

Padmasekhara, cârmuitorul *gandharva*, care dorea să o ofere prințului pe fiica sa de soție, se uită cu subînțeles în ochii Stăpânului. Iar Stăpânul, pricepându-i oful, îi zise: „Muktapthalaketu are menirea să ne mai slujească o dată,

asa că trebuie să ai răbdare!" Apoi, după ce a participat la bucuria generală în cadrul unor festivități strălucite care s-au desfășurat cu mare tâmbălău, cu cântece și dansuri în sunet de muzică și tobe, Stăpânul plecă. Indra le mulțumi tuturor acelor care fuseseră de partea sa și îl susținuseră ca să-și recapete tronul și autoritatea, în mod deosebit lui Padmasekhara și *gandharvasi-lor* săi, apoi le permise să *e înapoieze la cetățile lor. Cu cel mai înalt respect marele zeu i-a cinstit pe eroul Muktapthalaketu și pe Ciandraketu, părintele acestuia, înainte de a-și lua rămas-bun de la ei. Muktapthalaketu, care izbăvise lumea de nenorocirea ce bântuia universul, se înapoie în cetatea de scaun, împreună cu părintele său și urmat de mulți monarhi *vidyadhara* cu ostile lor. Norodul 1-a întâmpinat cu drag pe prințul iubit, care lipsise vreme îndelungată, și - pentru a-și arăta dragostea și bucuria față de el - a împodobit sărbătorește cetatea cu drapele, stindarde și prapuri multicolore, cu ghirlande de flori, cu giuvaeruri și nestemate din cele mai prețioase. Regele Ciandraketu i-a răsplătit cu daruri nu mai puțin prețioase pe comandanții și ostașii care îl slujiseră cu credință și a poruncit ca petrecerile să continue cu strălucire, pentru ca tot norodul să se bucure de triumful repurtat împotriva

OCEANUL POVEȘTIILOR (Kathasarsitsagara)

251

inamicului de fiul său, prințul erou. Și noian de daruri bogate s-a abătut asupra cetății ca atunci când norii din văzduh cern ploaia belșugului pe lanurile mănoase. Doar Muktapthalaketu, trist pentru că nu se unise cu Padmavati, nu gusta din plin bucuria succesului și a gloriei dobândite ca învingător al lui Vidyuddhvaja. Însă un prieten, pe care îl chema Samyataka, îl încuraja, amintindu-i promisiunea solemnă făcută de Siva, și izbuti - deși cu greutate - să-l consoleze, să poată suporta tumultul vesel al acelor zile.

Între timp Padmasekhara, regele *gandharvasi-lor*, revenind triumfător la cetatea sa de scaun, află de la soția sa că fiica lor, Padmavati, se retrăsese la templul lui Găuri pentru ca prin post, rugăciuni și penitențe ascetice să atragă bunăvoința zeilor, să fie de partea tatălui ei în războiul cu *asurasii*. Regele o chemă la el, iar când văzu că se apropie clătinându-se pe picioare de mult ce slăbise din pricina postului îndelungat și a privațiunilor la care își supusese trupul gingaș și că i se prostornează la picioare, îi zise cu glasul tremurând de emoție: „Fătucă mea dragă, pentru mine te-ai chinuit și ai îndurat grele penitențe! Află dar că se apropie vremea când te vei uni cu nobilul Muktapthalaketu, fiul suveranului *vidyadharasi-ox*, cel care l-a răpus pe Vidyuddhvaja, protectorul victorios al lumii, care a fost hărăzit de însuși Siva să-ți fie soț". Padmavati îi ascultă cuvintele, rușinoasă, cu ochii lăsați la pământ; atunci mama sa, Kuvayalavali, îl întreabă pe soțul ei: „Spune-mi, bărbate, cum a izbutit prințul singur să-l răpună în luptă pe acel *asura* înfricoșător care a băgat groaza în cele trei lumi?" Iar regele i-a descris vitejia fără pereche a prințului, dovedită în încăierarea piept la piept, precum și bătălia dintre zei și *asuprași*. Iar prietena lui Padmavati, pe care o chema Manoharika, a povestit cum prințul îi ucisese pe cei doi *rakșasi*. Regele și regina fură încântați când auziră că fata lor își întâlnise deja logodnicul, de care se îndrăgostise până peste urechi, și grăiră: „Ce i-ar fi putut face niște *rakșasi* nenorociți eroului care a înghițit ostile dușmane, așa cum Agastya a sorbit toată marea?" La auzul laudelor aduse curajului nemaîntâlnit pe care îl dovedise iubitul ei, Padmavati simți că pojarul din piept se încinge mai abtîr, ca focul atunci când este ațîțat de vânt. După ce se despărți de părinți, Padmavati urcă pe terasă, deasupra sălașului ei. Terasa, pe care se înălțau stâlpi maiestuoși ciopliți în pietre prețioase masive și încrustați cu dantele de mărgăritare, era pardosită cu lespezi minunate mozaicate. Pe podea erau răspândite cochilii rare de toate culorile și se aflau așezate tronuri luxoase. Era un loc miraculos prin plăcerile pe care ți le

252

SOMADEVA

oferea, numai ce te gândeai la ele. Prințesa se așeză cuprinsă de melancolie, cu inima mistuită de focul dorului. De la locul ei de pe terasă prințesa zări în depărtare o grădină splendidă cu copaci și plante agățătoare de aur, cu sute de bazine de apă bătute cu nestemate. Văzând această minunăție priveliște, prințesa gândi cu alean: "Cetatea noastră este mult mai frumoasă chiar decât Luna, unde m-am născut. Și totuși eu nu cunosc frumusețile minunatei noastre cetăți, care este diadema prețioasă a Himalayei. Am să mă duc în acest parc - care întrece în frumusețe Nandana - să mă desfăț plimbându-mă prin crângurile minunate și să mă odihnesc la umbra răcoroasă a copacilor, poate că așa o să-mi ogoiesc dorul care îmi pârjolește inima!"

Așa gândi tânăra fecioară și coborî pe furiș, căci vroia să se ducă singură, și se pregăti de plecare. Și pentru că nu putea merge pe jos, cu puterile-i miraculoase chemă în ajutor niște păsări, care o transportară prin văzduh la grădină. Aici se așeză sub un umbrar țesut din ramuri și liane, pe un covor de flori, iar urechile îi erau încântate de trîlurile și cântecelele păsărelelor. Dar nici această ambianță de pace și tihnă nu izbuti să-i potolească patima care îi răscolea pieptul, ci ea se încinse cu și mai mult foc înțetită de dorul de a se uni cu iubitul ei.

Scuturată tot mai puternic de frigurile pasiunii, tânăra fecioară simți nevoia aprigă de a privi măcar o clipă chipul iubitului ei și, cu puterile sale miraculoase, căpătă creioane colorate și o plăcuță de lemn. Pregătindu-se să zugrăvească din memorie portretul prințului, ea cugetă: „Nici Atotputernicul nu e în stare să zămislească un al doilea bărbat cum este iubitul meu; atunci cum aş putea eu, o biată fată, să redau - desenând - ceva asemănător chipului său? Totuși am să încerc și o să-mi dau toată silința, poate izbutesc să-mi alin puțin focul de la inimă!" Așa gândi sărmana prințesă, apoi începu să lucreze. Și pe când trebăluia cu tăblița și creioanele apărui prietena prințesei care - îngrijorată că dispăruse - pornise în căutarea ei. Acum, când o zări aplecată cu preocupare peste tăbliță, își zise, apropiindu-se tiptil: „Să văd, ce face prințesa singură aici?" și rămase pitită, urmărind-o cu

privirea.

Iar Padmavati, cu ochii ei ca lotușii, scăldați în lacrimi, începu a grăi așa către chipul iubitului ei, zugrăvit pe tăblița de lemn: „Tu l-ai izbăvit pe Indra, răpunând îngrozitorul *asura*! De ce nu mă poți izbăvi și pe mine, alinându-mi chinurile? Tu nu l-ști ce sunt frigurile dragostei și de aceea nu-mi înțelegi durerea! | Ce poate face bietul Arcaș al Iubirii împotriva aceluia pe care

nici *daityasi* nu au fost în stare să-l clintească? Soarta mi-e potrivnică, în curând ochii-mi plini de lacrimi nu vor fi în stare să privească nici măcar chipu-ți zugrăvit pe tăbliță". Așa grăi, vorbindu-și singură, prințesa, iar din ochi i se rostogoleau boabe mari, ca mărgăritarele de la un șirag rupt.

În clipa aceea Manoharika ieși la iveală de la locul unde stătuse ascunsă, iar prințesa - pitind repede tăblița la spate - se prefăcu mirată, zicându-i: „Buna mea prietenă, unde ai fost de nu te-am văzut de mult timp?"

Manoharika râse amuzată și îi răspunse: „Prietenă scumpă, de azi dimineată te caut întruna! Dar de ce ascunzi tăblița aceea pe care am văzut că ai zugrăvit un portret minunat?" Văzând că taina sa a fost descoperită, Padmavati o luă de mână pe Manoharika și îi zise cu glasul plin de emoție: „Tu îmi ești prietenă și știi ce-i în sufletul meu! N-am să-ți ascund nimic! Atunci, la sfântul sălaș al zeiței Găuri, prințul Muktapthalaketu m-a izbăvit de focul îngrozitor al celor doi demoni înfiorători, dar m-a aruncat în vâlvățele iubirii, care au devenit insuportabile din pricina despărțirii. Nu știu ce să fac, nu știu unde să mă duc, cu cine să vorbesc și ce mijloc să folosesc, de vreme ce inima mea tânjește după ceva greu de obținut!" Manoharika o ascultă cu atenție, apoi îi răspunse așa: „Scumpa mea prietenă, statornicia ta e demnă de admirație. Nu mă îndoiesc că vă veți uni și din unirea voastră se va țese o nouă frumusețe și mai strălucitoare, la fel ca razele lunii pline care se împletesc cu șuvițele părului lui Siva, așezându-i pe creștet un nimb splendid de măreție. Și să nu te necăjești, căci cu adevărat el nu va putea trăi fără tine! Nu ai băgat de seamă cât de puternic a fost tulburat când te-a văzut? Chiar și femeile când te zăresc se înamorează de tine și ar dori să fie bărbați ca să te poată cuprinde în brațe. Și atunci care bărbat nu ar râvni mâna ta? Cu atât mai abitir se va îndrăgosti de tine bărbatul care îți este egal în frumusețe! Crezi că Siva a vorbit în van când a spus că veți fi bărbat și femeie? De aceea înlătură tristețea și te veselește, căci în curând îți va fi soț! Ție nu îți este greu să dobândești bărbatul dorit, dar orice bărbat care te râvnește trebuie să știe că nu te poate dobândi cu ușurință!" Prințesa ascultă cuvintele înțelepte rostite de tovarăsa sa, apoi îi zise: „Draga mea, cunosc și eu adevărurile pe care mi le-ai spus, dar ce să fac? Inima mea tânjește după acela care este stăpânul vieții mele și căruia îi este devotată! Iar Kama nu mai poate fi amăgit! Căci prințul îmi stăpânește și mintea și trupul, iar când mă gândesc la el mă trec toate apele, reci la cap, fierbinți la mădulare,

254

SOMADEVA

și pe gură parcă scot flăcări atunci când respir!" După ce rosti aceste cuvinte, prințesa, care era gingașă ca o floare, simți că o părăsesc puterile și ar fi căzut dacă prietena nu ar fi sărit ca să o prindă în brațe. Prietena o readuse la viață pe prințesă stropind-o cu apă și făcându-i vânt cu frunze late de bananier, folosind și alte mijloace obișnuite: fauri o ghirlândă și brățări din fibre de lotus, o fricționă cu unguent de santal și îi pregăti un așternut din frunze de nufăr; iar toate acestea au preluat fierbințeala trupului ei și s-au ofilit, simțindu-i parcă zbuluciumul tinerei fete. Atunci Padmavati, plină de agitație, i-a spus prietenei sale: „De ce te obosești în zadar? Durerea mea nu poate fi alinată în felul acesta! Aș fi fericită dacă m-ai ajuta pe singura cale cu putință." Așa grăi prințesa cu durere, iar prietena ei îi răspunse cu grăbire: „Ce n-aș fi în stare să fac pentru tine, buna mea prietenă! Spune-mi numai, și ai să te convingi!" Atunci Padmavati îi zise rușinată, cu sfială, dar și cu hotărâre: „Du-te și adu-mi-l aici pe cel drag, căci altă cale de alinare a chinurilor mele nu există! Adu-l aici pe cel iubit, iar tatăl meu nu se va supăra ci, dimpotrivă, îndată ce va sosi mă va dăruia lui". Iar prietena îi răspunse cu-fermitate: „Dacă asta ți-e dorința, liniștește-te, scumpă prietenă, căci este o treabă ușoară. Îndată am să purced către Ciandrapura, vestita cetate a lui Ciandraketu, marele suveran al neamului *vidyadhara*, tatăl eroului pe care îl iubești și pe care am să ți-l aduc. Adună-ți curajul, ce rost are să te chinuiești?"

Îmbărbătată de hotărârea prietenei sale, prințesa îi zise: „Atunci, credincioasă prietenă, pornește îndată la drum și fie ca zeii să-ți arate calea cea bună! Iar lui să-i spui din parte-mi, cu respect, dar limpede: «Tu care ai eliberat cele trei lumi și m-ai izbăvit de crunta soartă care mă aștepta în mâinile acelor *rakșasi* fioroși atunci, în templul zeiței Găuri, nu ești în stare să-mi vii în ajutor acum când sunt amenințată de Kama, acela care sfarmă inimile femeilor? Spune-mi, stăpân al inimii mele, cum este cu putință ca eroul izbăvitor al lumilor o abandonează în nenorocire pe aceea pe care a salvat-o, deși ea îi este devotată cu trup și suflet?» Așa să-i spui, binecuvântată prietenă, ori ceea ce înțelepciunea te va îndemna și învăța în clipa aceea!" După ce Padmavati rosti aceste cuvinte, o lăsă pe Manoharika să plece; apoi plecă și ea, purtată de o pasăre mare pe care o chemase cu puterile ei magice, înapoiindu-se la cetatea *vidyadhara* de unde pornise la început.

Padmavati își redobândi oarecum cumpătul și, cu inima mai liniștită, se înapoie la sălașul ei din palatul tatălui. Aici se purifică,

îmbăindu-se, apoi i se închină lui Siva, cu profundă devoțiune, zicându-i: „Mărite Zeu, fără consimțământul tău nici o dorință, mică sau mare, nu se împlinește nicăieri în cele trei lumi. De aceea te implor, dă-mi-l pe soțul meu, nobilul fiu al împăratului neamului *vidyadhara*, căruia i-am dăruit inima mea. Căci de nu, aici în fața imaginii tale îmi voi pune capăt zilelor!" Însă alaiul fetelor care o înconjură interveni, zicându-i: „De ce vorbești așa, prințesă, fără să ții seama de bogăția trupului tău? Există, oare, ceva în cele trei lumi pe care să nu-l poți

obține? Nici Buddha nu și-ar putea stăpâni simțămintele, dacă l-ai iubi! De aceea socotim că acela pe care îl iubești trebuie că este un bărbat cu virtuți deosebite!" Prințesa le ascultă cuvintele de îmbărbătare și, cu gândul tot la logodnicul ei, grăi: „îmi este cu neputință să nu-l iubesc, deoarece el este unicul reazăm al lui Indra și al celorlalți zei; căci el singur, cu puterea sa, a nimicit ostile *asurasi-lor*, așa cum soarele împrăștie întunericul; fiindcă el mi-a salvat viața!" Așa a grăit Padmavati și a continuat să discute despre iubitul ei și virtuțile lui cu suita sa de fete, care o înconjură.

Între timp Manoharika străbătu cu repeziciune distanța până la Ciandrapura, cetatea măreață pe care Vivakarman o durase ca pentru a se lua la întrecere în frumusețe cu cetatea zeilor, al cărei arhitect constructor fusese tot el. Sosind aici, prietena prințesei îl căută pretutindeni pe Muktapthalaketu, dar nu izbuti să—l găsească. Atunci se duse, purtată de pasărea cu care venise, la parcul cetății, o grădină miraculoasă plină de splendori de neimaginat: arbori pe care atârnav, sclipind, noian de pietre prețioase și pe ramurile cărora creșteau flori de diferite soiuri ce îmbălsămau văzduhul cu parfumul lor; auzul îi era încântat de trilurile păsărelelor care se împleteau cu sunetele unor melodii celeste, iar pe jos se aflau lespezi întregi, tot din pietre prețioase. Arunci se ivi un stol de păsări-grădinari, care - văzând-o - se duseră la ea și, vorbindu-i cu grai omenesc, o poftiră să ia loc pe o lespede de smarald, la rădăcina unui arbore *parijata*; iar după ce se așezase, o serviră cu tot soiul de bunătăți și delicatessuri. Manoharika le mulțumi cu grațitudine pentru generoasa ospitalitate și îi zise: „Minunate sunt splendorile "oferite de *idyadharasi* în această grădină unde te poți desfăta neîngrădit, Unde păsări vrăjite te întâmpină cu ospitalitate, iar nimfele din ceruri îți încântă auzul - fără întreprerie - cu melodii divine". Așa gândi prietena prințesei, apoi discută cu slujitoarele locului, d care făcu vreo câțiva pași. Pe când se plimba fără nici o

256

SOMADEVA

țință ajunse la un crâng de *parijata* și alți arbori, iar în mijocul crângului îl zări pe Muktapthalaketu, zăcând - aparent bolnav - pe un așternut din frunze de nufăr, stropit cu licoare de santal de către cei din jur. Ea îl recunoscu - fiindcă se întâlniseră deja la sălașul zeiței Găuri unde o însoțise pe Padmavati - și își zise: „Oare ce boală îl chinuie de s-a retras în singurătate?" Și se hotărî să cerceteze ca să afle.

Chiar atunci prințul începu să-i vorbească prietenului său Samyataka, ce stătea lângă el și se străduia să-l ajute să-și revină, oferindu-i bucatele de gheață, stropindu-l cu licoare de santal și răcorindu-l cu un evantai de frunze. „De bună seamă, zeul Iubirii a pus arșiță în gheață, flăcări în licoare și văpaia focului din pădure în adierea evantailui, căci simt că sunt pârlolit din toate părțile, iar chinurile despărțirii mă covârșesc. Și atunci, dragul meu prieten, de ce te obosești în zadar? În acest parc miraculos, ce depășește Nandana în frumusețe, nici cântecele păsărelelor, nici dansurile nimfelor celeste nu izbutesc să stingă pojarul din pieptu-mi! Căci fără Padmavati, fiica lui Padmasekhara, cea cu chipul de lotus, flăcările dragostei vor continua să-mi mistuie inima și trupul deopotrivă. Dar nu îndăznesc să spun prin viu grai lucrul acesta și nu găsesc izbăvire în nimeni! Și nu știu decât un singur mijloc de a o dobândi: am să mă duc la templul lui Găuri, acolo unde am întâlnit-o prima oară pe iubita mea, când privirile ei dulci mi-au străpuns inima ca săgețile zeului Iubirii și m-au subjugat. Siva, de bună seamă, va fi mișcat văzându-mi chinurile, și se va milostivi când va observa ardoarea și devoțiunea cu care îl proslăvesc și îmi va arăta calea unirii cu iubita mea Padmavati."

Muktapthalaketu se pregătea să se ridice de pe așternutul pe care zăcea, când Manoharika își făcu apariția. Iar Samyataka, văzând-o, exclamă - plăcut surprins - către prinț: „Bucură-te, prieten drag, căci norocul îți surâde și dorința ți se va împlini! Iat-o pe prietena care se afla alături de prințesa Padmavati atunci, la templul zeiței Ambika!" Când prințul o zări pe Manoharika își simți trupul cuprins de o stare ciudată, de bucurie împletită cu uimirea și cu dorința aprigă. Iar când mesagera se apropie i se păru că un fluid de nectar s-a revărsat asupra sa și, poftind-o să șadă lângă el, o întrebă despre sănătatea iubitei sale. Atunci Manoharika îi zise: „Nu mă îndoiesc că se va simți minunat când ai să-i fii soț. Deocamdată însă este tristă, căci din prima clipă când te-a zărit și-a simțit inima robită de tine și de atunci nu bea, nu mănâncă, nu doarme! Fecioara a abandonat șiragul

de la gât și poartă în loc un laț din fire de lotus, nu doarme în patul ei obișnuit, ci se perpelește într-un așternut din frunze de lotus. Îți spun, prințe, că măduarele ei albe de unguente de santal parcă grăiesc așa: «Fecioara care nu de mult roșea de rușine numai la gândul unui iubit, acum se găsește într-o stare jalnică din pricină că nu se poate uni cu acela pe care îl adoră!» Acesta este mesajul pe care prințesa Padmavati ți—l transmite prin mine". Apoi Manoharika recită versurile, așa cum o învățase prietena ei, prințesa.

Când Muktapthalaketu auzi mesajul, își simți inima ușoară și, cu bucurie, îi răspunse: ^Cuvintele pe care le-ai rostit mi-au turnat nectar în suflet, alungându-mi tristețea și înviorându-mă. Socotesc că faptele bune pe care le-am comis în viețile mele din trecut au dat roade de vreme ce prințesa, fiica monarhului *gandharvasi*-\ov, nutrește sentimente bune față de mine. Eu aș putea suporta acum chinurile despărțirii, dar ea - care este gingașă ca o floare *firișa* - oare ar putea trăi să îndure? De aceea am să mă duc la templul lui Găuri unde ne-am cunoscut, iar tu să o aduci neapărat acolo pe prietena ta, ca să ne unim viețile fără întârziere. Du-te, repede, binecuvântat sol, și îmbărbătează-ți prietena. Și dă-i această diademă vrăjită ce ajută la înlăturarea gândurilor negre, pe care Marele Zeu mi-a dăruit-o, fiind mulțumit de mine. Iar acest șirag al meu, pe care îl am de la Indra, ți—l dăruiesc ție!" Grăind așa, prințul îi înmâna diadema, iar șiragul i-l petrecu pe după gât. Încântată, Manoharika se plecă în

fața prințului, apoi porni a călători, pe pasărea cu care venise, înapoi către cetatea unde o aștepta prietena sa. Iar Muktapthalaketu, cu inima tămăduită de alean, se înapoie în grabă la cetatea sa, împreună cu prietenul Samyataka.

Manoharika se duse la palat și i se înfățișă prietenei sale, prințesa Padmavati. Apoi îi descrie - așa cum văzuse cu ochii ei - chinurile care torturaseră inima prințului, din pricina dorului aprig pentru ea și îi transmise, cuvânt cu cuvânt, mesajul lui plin de dragoste ce suna ca o muzică divină la urechile prințesei. Apoi îi comunică dorința exprimată de Muktapthalaketu - de a se întâlni cu Padmavati la templul zeiței Găuri - și îi înmâna diadema dăruită de prinț, arătându-i totodată șiragul pe care îl primise în dar. Ascultând-o, Padmavati simți că îi pierd tristețea toată, la fel și gândurile negre care o chinaseră până atunci; o îmbrățișă cu recunoștință pe prietena credincioasă, care își îndeplinise cu succes misiunea, și își așază pe frunte diadema primită în dar. După care începu pregătirile de plecare la templul lui Găuri.

258

SOMADEVA

În timpul acesta un ermit, cu numele de Tapodhana, se opri în crângul unde se înălța templul lui Găuri, împreună cu un învățacel. Iar ermitul îi zise ucenicului său, pe care îl chema Dridhavrata: „Mă duc să meditez în grădina aceasta' cerească. Rămâi la poartă și nu lăsa pe nimeni să pătrundă cât timp mă aflu în meditație. După ce voi termina reculegerea, am să mă duc să o proslăvesc pe Parvati". Ermitul își lăsă învățacelul la poartă, iar el intră în grădină și, așezându-se sub un arbore *parijata*, începu să se reculeagă. După ce meditase îndeajuns, pătrunse în templu ca să i se închine lui Ambika, dar nu își înștiința discipoulul lăsat de strajă la poartă.

Chiar atunci sosiră Muktapthalaketu și Samyataka, însă Dridhavrata îi opri, așa cum i se poruncise, spunându-le: „Nu intrați! Căci dascălul meu spiritual se reculege în parc și nu vrea să fie tulburat!" Prințul, care ardea de dorință să-și vadă iubita, gândi: „Grădina e foarte întinsă și este cu puțință ca iubita mea să fi sosit și să mă aștepte în vreun colț al ei. Pe când ermitul stă într-un singur loc!" Așa gândi, iar după ce ieșiseră din raza vizuală a ucenicului străjer, prințul și prietenul său pătrunseră pe altă parte, trecând în zbor peste împrejmuirea parcului. După un timp Dridhavrata intră și el în grădină să vadă dacă venerabilul dascăl a terminat meditația, dar nu îl găsi nicăieri și nici nu îi trecu prin cap că poate s-a dus în templu. În schimb îi zări pe prinț și pe prietenul său, care - de bună seamă - intraseră pe căi nepermise în parc. Atunci, socotind că intrușii tulburaseră rugăciunea dascălului care din cauza aceasta plecase supărat, învățacelul mânios îl blestemă pe prinț așa: „Fiindcă l-ai tulburat pe dascălul meu spiritual pe când se reculegea în meditație și l-ai făcut să plece, vă blestem - pe tine și pe prietenul tău - să decădeți din starea voastră și să vă nașteți în lumea muritorilor de rând!" După ce rostise blestemul, discipolul plecă în căutarea dascălului.

Muktapthalaketu însă era foarte abătut din pricina blestemului care căzuse asupra sa ca fulgerul din senin, tocmai când dorința sa cea mai fierbinte era pe cale de a fi satisfăcută. În timpul acesta Padmavati, care ardea de nerăbdare să-și întâlnească iubitul, sosi împreună cu Manoharika și celelalte fete din suită, cu ajutorul păsărilor măiestre care le transportaseră. Când o zări pe iubita visurilor sale care venise nesilită ca să-l întâlnească, dar de care acum era separat din cauza blestemului, prințul simți că mintea i se încălcește de marea durere care lua locul fericirii. Chiar în **clipa** aceea ochiul drept al prințesei se zbatu - semn de nenorocire j

- și inima începu să-i tremure. Văzându-l atât de abătut, Padmavati crezu la început că iubitul ei își manifesta nemulțumirea în felul acesta pentru că nu o găsisese acolo când sosise și fusese nevoit să o aștepte; de aceea se apropie de el cu sfială, dar și cu afecțiune. Atunci prințul îi zise: „Iubita mea, dorința ni s-ar fi împinit, dacă soarta nu s-ar fi ridicat împotriva noastră!" Speriată, Padmavati exclamă: „Vai! Cum așa?", iar prințul îi povesti ce se întâmplase, cum se abătuse asupra sa pe neașteptate blestemul. Diperați, Muktapthalaketu și Padmavati se duseră să-l caute pe venerabilul ermit, dascălul al cărui discipol rostise blestemul, ca să-l îmbuneze să limiteze efectele în timp. Marele pustnic, care era înzestrat cu puteri supranaturale, îi văzu apropiindu-se cu umilință și le zise: „Ați fost năpăstuiți pe nedrept de nesăbuitul acesta care s-a pripit necugetat, deși nu mi-ați dăunat cu nimic, căci deja plecasem, de bună voie și nesilit. De aceea, blestemul nu poate fi decât instrumentul și nu motivul real al schimbării survenite. În fapt, ca muritor de rând ești menit să-i slujești din nou pe zei. În cursul desfășurării, destinului ca ființă trecătoare ai să o întâlnești pe Padmavati și ai să te îmbolnăvești de dragoste pentru ea, ai să-ți lepezi învelișul de om muritor și ai să fii izbăvit. Apoi ai să redobândești femeia iubită, care va purta trupul pe care îl are acum. Căci tu ești izbăvitorul lumii și nu trebuie să înduri vreme îndelungată urmările blestemului. Pricina acestor neplăceri se datorează acelei mici pete de nedreptate pe care ai comis-o când ai folosit arma lui Brahma, omorând bătrâni și copii".

Atunci Padmavati, cu lacrimi în ochi, îi adresă următoarea rugă: „Venerat părinte, hărăzește-mi aceeași soartă, căci nu voi fi în stare nici o clipă să trăiesc fără soțul meu!" Însă Tapodhana o potoli, răspunzându-i: „Ceea ce vrei, nu se poate. Rămâi în continuare aici și du o viață de ascetism și penitențe pentru ca soțul hărăzit să fie izbăvit mai repede. Apoi vă veți uni și împreună veți domni peste neamurile *vidyadhara* și *asura* vreme foarte îndelungată. Iar diadema pe care ți-a dăruit-o, să o porți, căci are puteri miraculoase și te va feri de rele în timpul vieții tale ascetice, căci ea a fost zămislită în ulceaua Atotputernicului". Așa grăi sfântul ascet către Padmavati, iar Muktapthalaketu, înclinându-se cu respect, îi adresă următoarea rugă: „Slăvit părinte, blagoslovește-mă ca în timpul vieții mele de om muritor credința mea în Siva să nu se clinească și să nu am ochi

pentru nici o altă femeie, decât pentru Padmavati". Ermitul încuviință, zicând: „Facă-se voia ta!" Atunci Padmavati nu se mai putu stăpâni de

260

SOMADEVA

durere și, adresându-se discipolului, a cărui nesăbuiință era pricina tuturor necazurilor sale, îl blestemă așa:

„Deoarece în mod necugetat și fără pricină l-ai afurisit pe bărbatul hărăzit a-mi fi tovarăș de viață, te blestem ca în timpul vieții lui de om muritor să-i slujești ca vehicul de călătorie și de câte ori va dori, chiar și în gând, să-ți schimbi înfățișarea așa cum îți va cere!" La auzul blstemului, Dridhavrata, învățacelul ascetului, își pierdu cumpătul, dar dascălul său plecă fără să intervină.

Muktaphalaketu îi zise lui Padmavati: „Acum eu am să mă întorc la cetatea mea să văd ce mi se va întâmpla acolo". Când prințesa auzi hotărârea lui, își pierdu firea și se prăbuși la pământ, iar giuvaerurile cu care era împodobită se răspândiră în toate părțile. Părea o liană verde ruptă de vântul abraj, cu florile împrăștiate pe sol. Muktaphalaketu sări și o mângâie cu dragoste și o îmbărbăta cum putu mai bine apoi plecă, întorcându-și capul mereu ca să o privească, până o pierdu din ochi.

Plângând, copleșită de durere, Padmavati îi zise prietenei sale, care se străduia să o liniștească: „Dragă Manoharika, am visat-o pe zeița Parvati azi noapte. Se pregătea să-mi petreacă pe după gât o ghirlandă de flori, dar s-a oprit și mi-a spus: «Nu, am să ți-o dau altă dată, cu un prilej viitor!» Acum îmi dau seama că a vrut să mă prevină, făcându-mă să înțeleg că unirea în viață cu iubitul meu se va amâna". Apoi Padmavati începu din nou să plângă, iar Manoharika își dădu silința să o încurajeze, zicându-i: „Fără îndoială visul se datorează zeiței care a dorit să te întărească. Același lucru a spus și ermitul cel venerat, iar zeii au poruncit cu limpezime unirea voastră. Așa că mai bine bucură-te, căci îți vei vedea visul cu ochii, în curând".

Cu asemenea cuvinte înțelepte și altele rostite de Manoharika și prin puterea miraculoasă a diademei, Padmavati izbuti să se stăpânească. Rămase în templu, ducând o viață aspră ascetică, slăvind-i - de câte trei ori pe zi - pe Siva și Parvati, precum și portretul iubitului ei zugrăvit pe tăblița pe care o adusese de la cetate și la care se închina ca în fața icoanei. Părinții aflară întâmplările petrecute și veniră în grabă, cu lacrimi în ochi, să o roage pe fiica lor să renunțe la hotărârea ei pripită, care nu putea decât să dăuneze trupului în mod inutil deoarece - oricum - avea fâgăduiala fermă că în cele din urmă se va uni cu iubitul ei. Însă Padmavati le răspunse: „Cum aş putea trăi liniștit când soțul care mi-a fost hărăzit de zei suferă din pricina blestemului nesăbuit? Pentru orice fată de familie bună, soțul este un zeu! Și nu mă îndoiesc că nenorocirii i se poate pune capăt prin austeritate ascetică, prin penitențe și rugăciuni. În felul acesta îl voi îmbuna pe Siva care se va milostivi și mă va izbăvi, unindu-mă mai repede cu iubitul meu. Prin viață aspră ascetică se poate dobândi orice!"

Padmavati rosti aceste cuvinte cu hotărâre atât de fermă, încât Kuvayalavali, mama sa, îi spuse soțului, după ce cugetase puțin: „O, rege, ascultă! Să o lăsăm să facă ceea ce dorește! De ce să o împiedicăm pe motive neîntemeiate? Așa i-a fost scris de Soartă și trebuie să existe o temei. Ascultă! Demult, cândva, în orașul lui Siva, fiica regelui neamului *siddha*, pe care o chema Devaprabha, se supunea unor aspre penitențe ascetice pentru a avea parte de un soț bun. Se întâmplă că Padmavati s-a dus ca să se închine la sanctuarul zeului și, văzând-o pe acea fecioară *siddha* cum se chinuia singură, a apucat-o răsul și - ducându-se la ea - i-a zis: «Nu ți-e rușine să te supui asprimilor de ascet doar ca să dobândești un bărbat?» Atunci fecioara *siddha* s-a supărat și i-a răspuns profetic: «Râzi pentru că ești o copilă nepricepută, dar va veni vremea când și tu ai să invoci bunăvoința Proniei ca să-ți hărăzească un soț așa cum îți dorește inima!» De bună seamă, acum se înfăptuiește previziunea acelei fete de *siddha*, și cine poate împiedica lucrul acesta? Așa că să o lăsăm să facă ce dorește!" Deși neconvins întru totul, regele ascultă îndemnul reginei și se înapoie în cetatea sa de scaun. Iar Padmavati, după ce se prosternase cu respect la picioarele părinților, rămase mai departe în sălașul zeiței Parvati, îndeplinind strict ritualurile și îndurând cu stoicism asprimele penitențelor și privațiunile impuse de viața ascetică. Zilnic se înălța în văzduh, slăvind-l pe Siddhivara cel respectat de însuși Brahma, precum și pe ceilalți zei pe care Siva îi indicase în vis. În timp ce Padmavati își chinuia în felul acesta trupul și sufletul, Muktaphalaketu, fiul împăratului ce domnea peste neamul *vidyadhara* - care se zbuciuma simțind că se apropia vremea când va trebui să coboare în lumea oamenilor muritori, împlinind blestemul - se sperie și căută alinarea apelând la milostenia lui Siva. Pe când se închina marelui zeu auzi un glas venind din interiorul nevăzut al sanctuarului, care îi spuse: „Să nu-ți fie teamă! Nu te vei chinui în pântecul mamei și nici în lumea muritorilor, unde - de altfel - nu ai să rămâi prea multă vreme, vei fi un prinț puternic și viteaz, iar ermitul Tapodhana te va învăța mângâierea armelor. Kinkara va fi fratele tău mai mic și împreună îi veți supune pe dușmani, slujindu-i în felul acesta P^e zei. Apoi te vei uni cu Padmavati și vei domni peste neamul

262

SOMADEVA

OCEANUL POVEȘTIILOR (Kathasaritsagara)

263

vidyadhara!" Vocea tăcu, iar Muktaphalaketu - încurajat de cele auzite - continuă să aștepte cu speranțe sporite (ca să ne exprimăm așa) să se coacă rodul blestemului.

Ajunghând la punctul acesta al povestirii trebuie să trecem în partea răsăriteană a regiunii, unde se înalță o cetate măreață numită Devasabha, ce depășește în splendoare cetatea zeilor însuși, în această cetate sălășluia monarhul

universal Merudhvaja, care luptase alături de Indra în războiul dintre zei și *asurasi*. Acest rege inimos era avid de glorie, dar nu se lăcomea la bunurile altora; avea sabia cu tăișul foarte ascuțit, dar pedepsea fără patimă; îi era frică de păcat, dar nu de dușmani. Uneori încrunta sprâncenele, dar nu păstra mânia în inimă. Brațul său, obișnuit cu mânguirea coardei arcului, era dur, însă vorba îi era domoală. El îi cruța pe dușmanii doborâți, dar nu se zgârcia cu aurul și bogățiile din vistierie; și - în sfârșit - râvnea să facă fapte bune, dar nu râvnea la femeile altora. Regele acesta avea două ofuri la inimă. În primul rând era foarte necăjit că Pronia nu îi hărăzise un băiat care să-l moștenească. În al doilea rând era îngrijorat - și supărat chiar - pentru că demonii care scăpaseră de măcel în timpul războiului dintre zei și *asurasi* reveneau din timp în timp cu raiduri mârșave, spurcând și nimicind sălașuri sfinte, temple și locuri de sihăstrie, refugiindu-se apoi în cetatea lor Patala, unde se retrăseseră după război. Regele, care altminteri nu avea rival capabil să se măsoare cu el, era foarte necăjit din această pricină. Odată, pe când era muncit de astfel de necazuri, se duse să participe la adunarea zeilor, care se întrunea în noaptea cu lună plină din luna *ciaitra*. Călătorii cu o mândră caleașca pe care i-o pusese la dispoziție Indra. Căci așa obișnuia marele zeu: îi trimitea acestui fidel prieten propria-i caleașca de câte ori își convoca la întrunire confrății. Aceste întâlniri erau foarte plăcute, însă, de data aceasta regele nu gustă nici frumusețea nimfelor divine, nici melodiile celeste în ritmul cărora ele dănuiau, ci rămase întunecat, oftând adesea. Regele Zeilor băgă de seamă și, știind ce avea pe suflet, îi zise: „Rege, știu ce te apasă pe inimă, dar să fii liniștit. Căci ți se va naște un băiat, care va fi o parte din Siva și pe care îl va chema Muktapthaladhvaja. Un al doilea fiu care ți se va naște va purta numele de Malayadhvaja. Muktapthaladhvaja și fratele său vor deprinde arta mânguirii armelor de la ermitul Tapodhana, care le va pune la dispoziție și o ființă ce le va sluji drept mijloc de transport. Iar această ființă va avea puterea de a-și schimba înfățișarea după cum va dori. Muktapthaladhvaja, invincibilul erou, va dobândi puternica armă a lui Pasupati cu care îi va nimici pe *asurasi*, cucerind Patala și toată lumea. Primește în dar de la mine aceste arme mărețe, precum și doi elefanți zburători, Kancianagiri și Kancianasekhara". Grăind așa, Indra îi dădu armele și elefanții, după care plecă. Iar regele Merudhvaja se înapoie la cetatea sa de pe pământ, bucuros pentru darurile miraculoase primite de la marele zeu. Cu toate acestea *asurasi* continuau să-și facă mendrele, iar regele nu izbutea să-i prindă și să-i pedepsească, deși acum avea mijloace de călătorit pe calea aerului.

Dorind să dobândească fiii promiși, regele Merudhvaja se duse, călătorind prin văzduh cu elefantul magic, până la locul de sihăstrie al ermitului Tapodhana pe care i-l recomandase însuși Indra și îi spuse: „Sfinte părinte, povățuiește-mă ce să fac pentru ca dorința să mi se împlinească!" Iar schimnicul îl îndemna ca, fără zăbavă, regele și regina să porceadă a-l slăvi cu ardoare pe Siva. Merudhvaja îi urmă sfatul și după ce, împreună cu regina, îl proslăviseră cu asiduitate o bună bucată de vreme pe Siva, mulțumit, zeul i se arătă în vis și îi zise: „Bucură-te, rege! Ai să capeti, unul după altul, doi feciori viteji, de neînfrânt, care îi vor nimici pe *asurasi*". Când se trezi din somn, regele îi povesti ermitului visul pe care îl avusese; apoi întrerupseră postul și se înapoiară în cetate.

La scurtă vreme după aceea, augusta și frumoasa doamnă, regina Kuvayalavali? rămase grea. Iar Muktapthalaketu, silit de blestem, își abandonă trupul de *vidyadhara* și fu zămislit, pe căi misterioase, în pântecul reginei. Iar trupul de *vidyadhara* rămase în cetatea sa sub îngrijirea rudelor și prietenilor, apărât de putrezire prin mijloace magice.

Iată cum regina Kuvayalavali, în cetatea Devasabha, îl umplu de fericire pe soțul ei, regele Merudhvaja, dăruindu-i băiatul mult așteptat. Și cu cât mai greu suporta regina sarcina, cu atât mai mult se înviora și însuflețea regele. Iar când sosi sorocul, ea aduse pe lume un băiat ce strălucea ca soarele și care, deși doar un bebeluș, era puternic ca zeul Războiului zămislit de Parvati. Evenimentul a fost sărbătorit nu numai pe pământ, dar și în sferele cerești unde nașterea pruncului a fost salutăată cu larmă veselă și bătăi de tobe. Iar pustnicul Tapodhana, aflând vestea prin puterea sa miraculoasă, veni în persoană să-l felicite pe Merudhvaja. Atunci regele, profitând de prezența veneratului ermit, organizează o ceremonie solemnă în cursul căreia îi dădu băiatului numele de Mutaphaladhvaja, așa cum voise Indra.

264

SOMADEVA

Ermitul plecă și după trecerea unui an regina îi dăruí regelui Merudhvaja un al doilea băiat pe care, plini de bucurie, îl numiră Malayadhvaja, cu ajutorul aceluiași ermit, care venise din nou să-l felicite pe rege.

Apoi, așa cum prevedea blestemul, Samyataka se întrupa și veni pe lume ca fiu al primului-ministru al regelui Merudhvaja și căpătă numele de Mahabuddhi. Cei doi prinți crescură cu timpul, ca niște pui de lei, împreună cu fiul primului-ministru, și pe măsură ce se dezvoltau creștea și forța lor.

După opt ani, ermitul Tapodhana veni și le petrecu băieților pe după piept firul sacru*; apoi, timp de încă opt ani, îi învăță științele și meșteșugul mânguirii armelor puternice. Când regele văzu că băieții crescuseră și deveniseră tineri puternici, capabili să lupte folosind toate armele, își zise că nu a trăit în zadar.

Socotind că și-a încheiat misiunea, ermitul se pregăti să se înapoieze la sălașul său de ascet, însă regele îl opri, spunându-i: „Venerat părinte, spune-mi ce dar vrei să-ți ofer drept mulțumire?" Marele înțelept îi răspunse: „O, slăvit rege, împreună cu fiii tăi ucide-i pe *asurasi* ticăloși care îmi tulbură și spurcă ceremoniile de sacrificiu! Acesta să fie darul tău". Merudhvaja îl ascultă, apoi îi zise: „Arunci, slăvit părinte, îți vei primi foarte curând

darul. Purcede să înfăptuiești un ritual de sacrificiu, *asurasii* vor veni neapărat și vor încerca să-l tulbure, iar eu împreună cu feciorii mei îi vom nimici! Căci odinioară mărșavii *daityasi* îți tulburau rugăciunile și ceremoniile, apoi aflau scăpare în văzduh, în adâncul mărilor sau la Patala. Acum însă am doi elefanți zburători, dăruți de Indra, și cu ajutorul lor îi vom urmări și zdrobi chiar dacă vor încerca să se refugieze în ceruri!" Auzind cuvintele regelui, ermitul s-a bucurat și i-a răspuns: „Foarte bine! Atunci pregătește-te să participi la o ceremonie de sacrificiu despre care se va duce vestea în toate colțurile lumii. Am să mă înapoiez la sălașul meu de ascet și am să încep să înfăptuiesc un ritual mareț, fără pereche! Și am să ți—1 trimit pe discipolul meu Dridhavrata, sub înfățișarea unei păsări puternice care zboară ca vântul și care va sluji drept car de luptă lui Muktapthaladhvaja." Apoi ermitul plecă și se înapoie la sălașul său de pustnic.

Regele i-a trimis toate cele necesare pentru jertfa, iar ermitul a început ritualurile de sacrificiu la care au venit să asiste, în număr mare, zei și *riși*. Iar demonii *danavas* au intrat în fierbere auzind veștile despre ceremonie.

Ermitul află intențiile demonilor

* Semnul care îi deosebește pe brahmani de membrii celorlalte trei caste.

și îndată îl trimise pe ucenicul său Dridhavrata - care, prin forța miraculoasă conferită de blestem, luase înfățișarea unei păsări -la cetatea Devasabha. Iar regele Merudhvaja, când îl văzu sosind, își aminti recomandarea făcută de ermit și îndată purcese la pregătirile de luptă. El însuși prelua primul dintre elefanții năzdrăvani, acela pe care îl chema Kaftcianagiri, iar al doilea -Kancianasekhara - îl oferi fiului mai mic, Malayadhvaja. Iar Muktapthaladhvaja, luând cu el multe arme minunate, urcă pe pasărea magică Dridhavrata, în uralele și aclamațiile norodului, pe când barzii îl laudau, dedicându-i imnuri și cântece de slavă. Apoi cei trei eroi porniră în fruntea oștilor, după ce fură blagosloviți de brahmanii sfinți. Tapodhana, ermitul, se bucură când îi văzu sosind și drept mulțumire îi blagoslovi pe rege și pe fiii săi să fie invulnerabili la orice armă îndreptată împotriva lor.

În timpul acesta apărură și ostile demonilor *asurasi*. Soldații lui Merudhvaja îi întâmpinară cu mare curaj și se dezlănțui o bătălie cruntă.-Armata oamenilor era neînfrică, însă se afla în poziție de inferioritate pe pământ, pe când inamicii îi atacau din văzduh. Atunci Muktapthaladhvaja s-a năpustit cu vehiculul său înaripat asupra dușmanilor *daytia* pe care i-a împrăștiat cu o ploaie de săgeți, nimicind o mulțime dintre ei. Iar demonii care izbutiră să scape de furia nimicitoare a prințului, văzându-l mareț și strălucitor în vehiculul său miraculos, o luară la fugă îngroziți, fără să privească înapoi, de parcă îi gonia din spate însuși Narayana*, căutând adăpost la Patala, cetatea lor principală. Aici îi raportară lui Trailokyamalin, care era pe atunci regele lor, ceea ce pățiseră. Uluit din cauza înfrângerii rușinoase suferite de ostile sale, suveranul *asurasilor* trimise iscoadele să cerceteze pricina, iar când află că un muritor de rând îi pusese pe fugă soldații; simți orgoliul răzvrătindu-se în el. Îndată își adună *danavasii* din Patala și, deși. semne nefaste prevesteau nenorociri, se îndreptă spre locul de sihăstrie al asceților cu gând să-l pedepsească pe îndrăznețul muritor care îi măcelărise pe *asurasi*.

Muktapthaladhvaja și oameni săi, care erau în alertă permanentă, i-au zărit și, fără să aștepte, s-au năpustit la atac asupra hoardelor inamice. S-a încins o a doua bătălie uriașă între *danavasi* și oameni. Iar Rudra**, Indra și ceilalți zei - în caleștile lor - priveau din ceruri măcelul ce se desfășura pe pământ.

Deodată, în fața lui Muktapthaladhvaja se ivi una din mărețele

* Unul din numele lui Vișnu, reprezentat sub înfățișarea omenească. ** Alt nume al lui Siva.

266

SOMADEVA

arme ale lui Pasupata, cu o putere de nimicire fără pereche, de dimensiuni gigantice, ce vărsa șuvoaie de foc și flăcări și avea trei ochi, patru fețe, un singur picior, dar opt brațe, care părea că aduce cu el pârjolul ce va nimici omenirea în ziua de apoi. Iar arma îi zise, cu grai omenesc: „Află că am venit din porunca lui Siva, -ca să dobândești victoria." Când prințul auzi cuvintele pe care le rostise, proslăvi arma și o luă în mână.

Între timp, *asurasi* din văzduh aruncară o ploaie de săgeți asupra oștilor descumpănite ale lui Merudhvaja, care se aflau jos, pe pământ. Atunci Muktapthaladhvaja, văzând situația lor critică, le sări în ajutor, țesând o rețea protectoare de săgeți între ostile oamenilor și *asurasi*. Când Trailokyamalin, suveranul demonilor, îi zări pe cei trei eroi - tatăl cu fiii săi - călare pe bidivii lor zburători, lansă împotriva lor arma-șarpe. Mii și mii de reptile veninoase izbucniră din armă, atacându-i, însă Malayadhvaja i-a nimicit cu păsările Garuda care au fost slobozite din arma Garuda. Apoi Muktapthaladhvaja a respins și a nimicit toate armele folosite împotriva sa de regele demonilor *daitya* și de fiul acestuia. Atunci, turbat de furie, inamicul zeilor, susținut de fiul său și de celelalte *danavasi*, a lansat asupra prințului armele sale cele mai îngrozitoare, care însă, văzând că în fața lor se înalță arma înfiorătoare, vărsătoare de foc, a lui Pasupata, folosită de prinț, o rupseră la fugă înspăimântate de moarte. Însă Muktapthaladhvaja iute lansă roiuri de săgeți, țesând o rețea deasupra și în cele patru părți, prinzând ostile demonilor ca într-o cușcă. Și pe când ostașii *daitya* se zbuciumau înnebuniți, ca păsările prinse în cursă, Muktapthaladhvaja împreună cu tatăl și fratele său i-au măcelărit în tihnă, cu săgeți foarte ascuțite. O groază de capete și mădule retezate și de trupuri sfărtecate au căzut pe pământ, care - totodată - a fost inundat de un potop de sânge. Iar zeii, martori la mărețul spectacol al bălăliei, i-au aplaudat pe cei trei eroi și o ploaie de flori s-a revărsat asupra prințului Muktapthaladhvaja când acesta a folosit o armă deosebită cu ajutorul căreia și-a năucit dușmanii. *Asurasii*, în frunte cu regele lor, au căzut nesimțitori la pământ, iar prințul i-a legat fedeleș cu ajutorul armei lui Varuna.

Atunci ermitul Tapodhana i-a spus regelui Merudhvaja: „Să nu-i ucizi pe războinicii *asura*, ci să-i cruți. Iar pe regele lor, pe fiul său, pe miniștrii și liderii *daitya*, precum și pe mârșavii *nagasi** și principalii *rakșasi* să-i întemnițezi în peștera Svetasaila din Devasabha." Ascultându-l pe ermit, Merudhvaja le zise Șerpi-demoni.

luptătorilor *daityas*: „Să nu vă fie teamă, vă vom cruța viețile. Dar de acum încolo vă veți supune prințului Muktapthaladhvaja și fratelui său, cărora le veți da ascultare." Demonii întâmpinară cu mare bucurie hotărârea regelui și jurară să se supună. Apoi, Merudhvaja porunci ca Trailokyamalin, suveranul *daityasilor*, fiul acestuia, precum și ceilalți conducători ai demonilor să fie închiși în peștera Svetasaila, la gura căreia puse o strajă puternică de ostași viteji, sub comanda ministrului principal.

Bătălia luase sfârșit, iar zeii părăsiră cu caleștile lor locul de unde urmăriseră uriașa înțeleștare, după ce i-au acoperit pe eroi - în semn de divină apreciere - cu șuvoaie de flori *mandara*. Lumea întreagă se bucură de această măreață victorie, iar Merudhvaja le spuse fiilor săi: „Eu am să rămân pe loc spre a face pregătirile pentru marea jertfă pe care o vom oferi zeilor. Voi duceți-vă la Patala cu ostașii noștri și numeroasele care capturate, precum și cu soldații inamici care au scăpat de măcel și pe care i-am iertat. Căutați să-i atrageți și să le câștigați încrederea locuitorilor cetăți Patala, înscăunați un guvernator general. După ce ați îndeplinit aceste treburi, veniți înapoi." Cei doi frați - eroi ascultară porunca părintelui lor. Muktapthaladhvaja - călare pe elefantul său zburător - și Malayadhvaja - în fruntea forțelor sale armate și însoțit de acea parte a oștii dușmane care supraviețuise măcelului și se supusese - porniră la drum către Patala. Străjile de la porți care încercară să se împotrivescă fură nimicite. Apoi, după ce intrase și ocupase cetatea, Muktapthaladhvaja proclamă, cu bătăi de tobe la încrucișările ulițelor, că toți cetățenii erau iertați și că nu aveau de ce să se teamă. Norodul prinse inimă și ieși, încet-încet, la iveală și curând se dezlănțui veselie generală, cu dansuri și cântece. Frații au luat în posesie cele șapte Raātala unde se înălțau castele falnice durate din pietre prețioase, cu grădini splendide împodobite cu iazuri și havuzuri pline cu licoare cerească, la care puteai ajunge coborând pe scări cioplite în diamant. Acolo zăriră multe femei *danava* de frumusețe minunată, cu fetele lor, care - prin mijloace magice - își ascundeau în trunchiurile copacilor trupurile cu forme gingașe.

Atunci Svayamprabha, soția lui Trailokyamalin, regele *asura*, a început să postească și să ducă o viață austeră, de penitență aspră, pentru a-i îmbuna pe zei să-i salveze soțul. Iar fetele sale - Trailokyaprabha și Tribhuvanaprabha - urmară pilda mamei lor în același scop, de a-și salva părintele.

Cei doi prinți i-au cinstit cu înțelepciune pe cetățenii din

268

SOMADEVA

Patala, care acum se supuneau, bucuroși că au dobândit mila cuceritorilor. Apoi au numit mai mulți guveratori, printre care pe Sangramasimha și - socotind că au îndeplinit poruncile primite - s-au înapoiat la părintele lor, care rămăsese la sălașul de sihăstrie al lui Tapodhana.

Între timp, marea jertfă oferită de ermit a fost săvârșită până la capăt. Indra a fost deosebit de satisfăcut, iar Merudhvaja, dându-și seama de lucrul acesta, i-a spus: „O, Rege al Cerurilor, dacă ești mulțumit de mine, fă-mi cinstea și însoțește-mă la cetatea mea!" Indra îi făcu pe plac și, luându-și rămas-bun de la ermitul Tapodhana, merse împreună cu regele Merudhvaja și cei doi Tii-eroi la cetatea Devasabha. Regele, care acum era suveranul a două lumi, l-a înconjurat pe înaltul oaspete cu o atenție atât de deosebită și l-a făcut să se simtă atât de bine, încât Indra aproape a uitat fericirea de care se bucura în ceruri. Fiind foarte mulțumit, Indra i-a luat pe rege și pe fiii săi în caleașca sa cerească și i-a dus la sălașul din ceruri, unde aceștia au gustat din toate plăcerile divine. Merudhvaja, Muktapthaladhvaja și Malayadhvaja au ascultat un concert minunat la care au participat Narada, Rambha și alți mari muzicieni, ceea ce i-a ajutat să uite truda și greutățile îndurate. Iar Indra i-a cinstit cu ghirlande de flori *parijata*, i-a împodobit cu diademe celeste și, după ce i-a cinstit în toate chipurile, i-a lăsat să se înapoieze acasă.

După ce au revenit în cetatea lor, ei au început să se deplaseze, în repetate rânduri, de la sălașul lor pământesc la cetatea Patala din ceruri și înapoi, căci - deși pământeni - regele și fiii săi domneau în două lumi. Atunci Merudhvaja i-a spus lui Muktapthaladhvaja: „Pe dușmani i-am potolit, iar tu și fratele tău sunteți acum bărbați în toată firea. A sosit vremea să vă căsătoriți. De aceea am trimis soli în diferite colțuri ale împărăției și am poftit crăieșe frumoase să vină aici. Alegeți-vă câte o soție dintre ele!" Muktapthaladhvaja l-a ascultat, apoi i-a răspuns: „Tată, deocamdată nu-mi stă gândul la căsătorie. Acum vreau să înfăptuiesc penitențe aspre, ascetice, pentru a-l proslăvi pe Siva și pentru a-i câștiga bunăvoința. Ci lasă-l pe Malayadhvaja, iubitul meu frate mai mic, să se rostuiască, alegându-și o soție". Dar Malayadhvaja replică: „Nobilul meu frate! Se cuvine, oare, să mă căsătoresc înaintea ta sau să domnesc când încă tu nu ai urcat pe tron? Nu, am să-ți urmez pașii!" Regele ascultă cuvintele rostite de fiul său cel mic și, ținându-i partea, îi zise băiatului mai mare: „Drept a grăit fratele tău, iar hotărârea pe care tu ai

luat-o nu este corectă! Nu e vremea să te preocupe ascetismul, fiindcă ești tânăr, iar tinereții i se potrivesc bucuria și plăcerile prezentului. De aceea, fiule, abandonează intenția ta care este cu totul nepotrivită!" Dar, deși regele insistă, arătându-i calea justă, prințul rămase neclintit și nu renunță la hotărârea sa, astfel încât până la urmă regele se dădu bătut, așteptând ivirea unui prilej mai potrivit.

În timpul acesta, la Patala, cele două fiice ale lui Svayamprabha, soția lui Trailokyamalin, îi ziseră mamei: „Când

una din noi împlinise șapte ani, iar cealaltă opt ani, am fost năpăstuite: tatăl nostru a fost întemnițat, iar noi am decăzut de la rangul nostru. Și deși s-au scurs opt ani de când ducem o viață ascetică, de aspre penitențe, se para că zeul încă nu este satisfăcut cu semnele noastre de fidelitate și devoțiune, căci - iată! - încă nu l-a izbăvit din temniță pe părintele nostru. De aceea, îngăduie-ne să facem ca trupurile noastre nevolnice să piară în vâpăile rugului, înainte de a fi și noi aruncate în temniță sau batjocorite în vreun alt mod!"

Svayamprabha le ascultă cuvintele, apoi le răspunse: „Nu vă pripiți, fetele mele, căci noi ne vom redobândi gloria de odinioară. Ascultați-mă! Eu știu ce vă spun deoarece, odată, când îmi chinuiam trupul și sufletul cu aspre penitențe ascetice, Siva mi s-a arătat în vis și mi-a zis așa: «Copila mea, nu îți pierde nădejdea, căci soțul tău își va recăpăta împărăția, iar Muktapthaladhvaja și Malayadhvaja vor fi ginerii voștri! Să nu credeți că ei sunt oameni de rând, căci unul este *vidyadhara*, iar celălalt este un *gana* de al meu.» După ce Siva mi s-a revelat în felul acesta, m-am trezit când umbrele nopții se îngâneau cu luminile zorilor. Cu această speranță în inimă am îndurat suferințele. De aceea mă voi duce și îi voi povesti tatălui vostru visul pe care l-am avut și, cu îngăduința lui, am să mă străduiesc să pun la cale măritișul vostru."

După ce regina Svayamprabha întări nădejdea fetelor cu asemenea cuvinte, o chemă pe Indumati, o bătrână femeie din harem, și îi porunci: „Te du la soțul meu, la peștera Svetasarla, aruncă-te la picioarele lui și spune-i așa din parte-mi: «Iubitul meu soț! Creatorul m-a zămislit dintr-un aluat pe care focul ce bântuie năpraznic în mine nu a izbutit să-l nimicească. Și numai nădejdea că te voi revedea m-a împiedicat să-mi pun capăt zilelor». După ce i-ai transmis cuvintele mele, povestește-i revelația pe care am avut-o în vis când mi s-a arătat Siva și cere-i să-și spună părerea cu privire la măritișul fetelor noastre."

270

SOMADEVA

Apoi înapoiază-te degrabă și spune-mi ceea ce ai aflat și atunci am să știu ce am de făcut".

Indumati plecă. Părăsi Patala și ajunsese la intrarea în peștera păzită cu strășnicie. Intră în grotă după ce, plângând și milogindu-se, izbutise să îmbuneze și să înduplece străjile. Când îl văzu pe Trailokyamalin înălțuit, se prosternă și - cu lacrimi în ochi - îi îmbrățișa picioarele. Regele *asurasilor* o întrebă cum a reușit să pătrundă până la el, apoi ceru vești de la ai săi, iar Indumati îi transmise mesajul încredințat de regină. Regele ascultă cu atenție, apoi îi răspunse așa: „Nădăjduiesc că prorocirea făcută în vis de marele zeu Siva se va împlini și că îmi voi recăpăta tronul. Cât despre măritișul fetelor mele cu băieții lui Merudhvaja nici nu vreau să aud așa ceva! Mai degrabă mor întemnițat în gaura asta întunecată, decât să-mi dau fiicele plocon dușmanului meu de moarte!" Indumati se înapoie la Svayamprabha și îi transmise reginei, cuvânt cu cuvânt, tot ce spusese soțul ei, regele. Când Trailokyaprabha și Tribhuvanaprabha, fiicele suveranului *claitya*, auziră porunca părintelui, îi spuseră mamei lor, Svayamprabha: „Se pare, mamă, că puritatea noastră de fecioare își va găsi salvarea numai în vâpăile rugului. De aceea, ne vom pregăti să intrăm în foc în a paisprezecea zi care se apropie!" Când auziră hotărârea celor două principese, mama și toată suita lor hotărâră să se arunce în focul rugului odată cu ele. Astfel, când sosi cea de a paisprezecea zi, cu toții îl proslăviră pe Hatakesvara și înălțară ruguri într-un sfânt loc de scăldat, numit Paparipu.

Se întâmplă că în chiar aceeași zi regele Merudhvaja, însoțit de fiii și de regina sa, se duse să-l proslăvească și el pe Hatakesvara. Și, pe când se apropia de sfântul râu Paparipu ca să se purifice îmbăindu-se cu familia și suita sa, văzu fuioare de fum înălțându-se către cer dintr-un crâng ascuns, pe malul apei. Iar când ceru să fie lămurit ce se petrece acolo, Sangramasimha și ceilalți guvernatori înscăunați peste Patala i-au răspuns: „Măria Ta, Svayamprabha, soția lui Trailokyamalin, și fiicele sale și-au stabilit sălașul în locul acela pentru a se închina și a duce o viață aspră de penitență ascetică. De bună seamă ele înfăptuiesc acum vreo ceremonie de sacrificiu în cinstea Focului sau poate că, obosite de ascetismul excesiv, se jertfesc pe sine, intrând în foc."

Când auzi aceste cuvinte, regele hotărî să se ducă și să vadă cu ochii săi ce se petrece, la fața locului. Merse împreună cu fiii săi, cu regina și cu guvernanții numiți, lăsând restul să aștepte

OCEANUL POVEȘTILOR (Kathasaritsagara)

271

în urmă. Ajungând la locul cu pricina, se piti și urmări cu privirile cum cele trei femei *daitya* se închinau și proslăveau focul rugurilor cu vâpăile strălucitoare care își înălțau limbile către slăvi. Regele se uita, uluit, la cele trei femei *daitya*, a căror frumusețe sclipitoare arunca sute de săgeți de lumină orbitoare ce se transformau parcă în tot atâtea discuri asemănătoare lunii. Salbele de la gât se legăneau ritmic și unduos, revărsând parcă șuvoaie de lumină lichidă din ulcelele aurii de la piepturi. Șoldurile lor generoase, peste care se încolăceau cingătorile, păreau capete de elefant împodobite cu șiraguri de constelații. Părul lor negru li se revărsa în valuri pe spate, ca niște șerpi zămisliti de Creator pentru a le fi strajă comorii frumuseții lor. Când regele văzu întreita splendoare în fața ochilor, exclamă cu neascunsă admirație: „Atoatezămislitorul te uluiește cu meșteșugul său. Creațiile sale sunt una mai frumoasă decât cealaltă, iar mărturia acestui adevăr sunt cele două fecioare și mama lor, regina, a căror frumusețe nu are pereche."

În timp ce regele Merudhvaja cugeta în felul acesta, Trailokyaprabha, cea mai-mare dintre surori, grăi următoarea rugăciune adresată zeului ce sălășluia în flăcările rugului: „De când mama mi-a dezvăluit prorocirile făcute de Siva când i s-a arătat în vis, gândul meu se îndreaptă neabătut către prințul Muktapthaladhvaja, tezaur de virtuți, eroul promis a-mi fi soț. De aceea, rogu-te, zeu sfânt ce sălășluiești în

miezul focului, hărăzește ca prințul să-mi fie soț când mă voi renaște, în viața ce va să vie. Fiindcă deși mama dorește să mă unesc chiar în timpul acestei vieți cu prințul Mukthaphaladhvaja, tatăl meu se împotrivesc din mare orgoliu și nu vrea să consimtă a mă da lui atâta vreme cât se află în captivitate". La fel și sora mai mică, Tribhuvanaprabha, l-a implorat pe zeul Focului să înfăptuiască făgăduiala de a deveni soția prințului Malayadhvaja. Încântat de cele aflate din auzite de la ascunzătoarea sa, Merudhvaja se sfătuiește cu regina sa și - cugetând bine - amândoi conveniră în felul următor: „Dacă fiii noștri le iau de soție pe cele două fecioare *asura*, atunci vom culege deplin roadele cuceririlor noastre în cele două lumi. De aceea, haide să vorbim degrabă cu regina, mama lor, înainte de a apuca să se arunce în foc, și să le convingem să renunțe la intenția lor funestă". Luând această hotărâre, regele se apropie îndată de regina *daitya* și îi zise: „Nu vă pripiti, căci eu vă voi izbăvi de chinuri și tristețe!" Aceste cuvinte răsunară ca o muzică divină în urechile nefericitelor femei *asum*, care - atunci când își dădură seama că acela care le rostise era însuși suveranul cuceritor - i se

272

SOMADEVA

aruncară la picioare. Iar Svayamprabha, regina, îi zise: „Odinioară, puterile noastre miraculoase ne protejau și nu ne puteați vedea, deși noi vă vedeam. Acum însă tu, suveran peste două lumi, ne-ai zărit și chinurile noastre vor lua sfârșit, așa cum tu însuși ne-ai făgăduit, făcându-ne o imensă și neașteptată bucurie. De aceea, rogu-te, ia loc să aducem apă și să te spălăm pe picioare, căci meriți toată cinstea, iar acesta acum este locul nostru de sihăstrie". Dar regele îi răspunse, surâzând: „Lasă, mai bine pregătește apă pentru acești doi gineri!" Atunci Svayamprabha i-a replicat: „Ei vor primi, curând, de la Siva tot ce merită. Astăzi însă fă-ne cinstea și acceptă ceea ce îți oferim!" Merudhvaja îi răspunse: „Noi am primit tot ce trebuia și suntem mulțumiți. Voi însă, nu vă mai gândiți să vă puneți capăt zilelor, ci duceți-vă în cetate să locuiți acolo și toate dorințele voastre se vor împlini. Iar eu voi face tot ce trebuie ca să fiți fericiți!" Atunci Svayamprabha zise: „Ne supunem poruncii tale și renunțăm să părăsim această viață. Dar, oare cum am putea trăi în palate în timp ce domnul și stăpânul nostru suferă înlănțuit în grota aceea neagră? De aceea vom rămâne aici, în sălașul acesta de sihăstrie până când Măria Ta ai sa-ți respecti făgăduiala pe care de bunăvoie ai făcut-o, slobozindu-l pe suveranul nostru, împreună cu toți miniștrii și slujitorii săi. Atunci el va deveni zelosul tău supus și va face învoială cu tine în acest scop. Iar dacă îi vei cere, îți va trece ție domnia asupra împărăției sale. Patala și tot norodul din cetate va fi zălog că învoiala va fi respectată. Pe deasupra îți oferim și te rog să iei în posesie toate giuvaerurile, pietrele prețioase și aurăria din Patala!"

Regele Merudhvaja ascultă cuvintele reginei Svayamprabha, apoi îi zise: „Voi ține seama de ceea ce mi-ai spus. Dar nici tu să nu uiți făgăduiala pe care ai făcut-o!". Apoi regele se scaldă și îl proslăvi pe Hatakesvara. În timpul acesta norodul se adună și se aruncă la picioarele virtuosului Merudhvaja, implo-rându-l să se milostivească de monarhul *asurasilor*, Trailokyamalin, punându-l în libertate. Însă Merudhvaja își luă familia și -împreună cu miniștrii și slujitorii săi - părăsiră cu toți sferile celeste ale *asurasi-vo* și se înapoiară la sălașul lor de pe pământ. Prințesele *daitya*, care îi văzuseră de aproape pe cei doi prinți, rămăseseră cu inimile robite de viitorii lor logodnici. Malayadhvaja, și el, era cu gândul numai la Tribhuvanaprabha, fata cea mică a suveranului *danava*. Torturat de frigurile iubirii, tânărul închidea ochii, dar somnul nu se lipea de el. Însă Mukthaphaladhvaja, prințul cu voința dură ca stânca, privea altfel lucrurile. Și lui îi plăcuse fiica mai mare a regelui *asura*, căci era tânăr și nu era insensibil la nuri femeiești; iar Trailokyaprabha era frumoasă de putea scoate din minți chiar și un călugăr care a făcut legământ să se abțină de la plăcerile vieții. Cu toate acestea, nu renunță la hotărârea sa. Iar Merudhvaja, văzând că fiul său cel mare rămânea neclintit în voința sa și nu intenționa să se însoare și că, în schimb, fiul său cel mic o iubea cu disperare pe a doua fiică a regelui *asura* care nu voia să-și lase fiicele să se mărite cu aleșii inimilor lor, se întreba nedumerit ce să facă și cum să iasă din impasul acesta. De aceea, Merudhvaja se sfătuiește cu soția sa și îi spuse așa: „Dacă cele două fiice ale lui Trailokyamalin nu se mărită cu băieții noștri, nu va fi spre folosul nostru. Pe de altă parte, pe Malayadhvaja îl mistuie văpaia iubirii pentru fata cea mică, lucru evident, deși el caută - de sfios ce este - să ascundă chinul care îl torturează. În situația aceasta cred că e mai bine să amân înfăptuirea făgăduielii pe care i-am făcut-o soției lui Trailokyamalin. Căci dacă îl pun în libertate, acest rege *daitya* orgolios, mai vârtos se va opune căsătoriei fiicelor sale cu niște tineri muritori de rând. De aceea, cred că trebuie să discutăm cu el într-un mod conciliator această chestiune spinoasă". Așa cugetă regele și, odată hotărârea adoptată împreună cu regina sa, îl chemă pe primul său ministru, căruia îi porunci: „Du-te la peștera Svetasaila și spune-i din partea mea - pe un ton foarte politic - regelui Trailokyamalin, care se află întemnițat acolo, așa: «Rege al *daityasilor*, Destinul ți-a hărăzit să fii închis în această peșteră, dar stă în putința ta să pui capăt suferințelor tale. Îngăduie-le fiicelor tale să devină soțiile fiilor mei, căci tinerii s-au îndrăgostit de cum s-au văzut. În felul acesta îți dobândești și libertatea și tronul, după ce te vei lega să-mi rămâi fidel.»"

Sohil își îndeplini misiunea și transmise mesajul regelui Merudhvaja, însă regele *daityasilor* refuză cu încăpățănare, zicând: „Nu îmi dau fiicele după niște oameni muritori!"

Primind răspunsul acesta categoric negativ, regele Merudhvaja începu să-și frământa creierii ca să găsească alt mijloc pentru atingerea țelului său. Între timp, vestea despre cele petrecute ajunse la urechile reginei Svayamprabha, care o chemă pe Indumati, femeia sa devotată de la palatul din Patala, incredințându-i un mesaj pentru regina, soția lui Merudhvaja. Regina o primi cu multă bunăvoință pe Indumati, iar aceasta i se prosternă la

picioare și îi zise: „Mărită regină, regina Svayamprabha îți transmite acest mesaj: «Ai uitat făgăduiala făcută? Marea și munții pot pieri în ziua de apoi, dar promisiunea făcută de oameni nobili trebuie respectată cu orice preț! Gândește-te! Cum este cu puțință ca soțul meu să îngăduie ca

274

SOMADEVA

fiicele sale să se însoțească cu fiii dușmanului, care îl ține închis, legat în lanțuri? Însă dacă îl veți pune în libertate, nu încapе îndoială că vă va mulțumi, consimțind ca fetele noastre să devină nurerile voastre. Dacă nu înțelegeți adevărul acesta, ne vom pune capăt zilelor eu și fiicele mele, iar voi nu le veți mai avea ca nurori și nici făgăduiala pe care ne-ați făcut-o nu veți mai fi în stare să o respectați». De aceea, slăvită regină, fa tot ce poți ca regele să-l elibereze pe stăpânul nostru pentru ca totul să se termine cu bine. Totodată, primește acest minunat giuvaer bătut cu pietre scumpe, pe care ți-l dăruiește regina Svayamprabha și care deține puterea de a conferi aceluia care îl poartă calitatea de a deveni el însuși un *daitya*."

După ce regina Kuvayalavali ascultă mesajul pe care îl primise, răspunse: „Cum aș putea primi darul acesta când stăpâna ta e la ananghie?" Dar Indumati insistă cu multă hotărâre, zicând: „Dacă ne respingeți, ne vom simți foarte nenorocite și, dimpotrivă, vom fi fericite și ne vom simți mai ușurate dacă acceptați darul!" în cele din urmă regina primi darul, spunând: „Nobilă doamnă! Rămâi și așteaptă aici până când se va ivi regele."

Când Merudhvaja apărui, Indumati se ridică în picioare și, fiind prezentată de regină, se înclină cu respect în fața suveranului. Apoi, după ce îi comunică și lui mesajul, îi oferi din partea reginei Svayamprabha o diademă prețioasă și miraculoasă, care îl apăra pe purtător de otrăvuri, de *rakṣasi*, fiind bun și împotriva bătrâneții. Regele o ascultă cu multă politețe și îi răspunse: „Am să primesc darul acesta când îmi voi fi îndeplinit făgăduiala!" Însă isteța mesageră îi zise prompt: „Făgăduiala făcută de rege este ca și împlinită. Însă dacă acceptați darul acesta, ne vom simți mult încurajate". La aceasta regina interveni, zicând: „Frumos ai grăit" și, luând giuvaerul, îl așeză pe creștetul soțului ei. Apoi, la intervenția soției sale, regele îi spuse lui Indumati: „Rămâi la palat astăzi, iar mâine îți voi da răspunsul meu."

Merudhvaja cugetă toată noaptea. A doua zi convocă întregul consiliu de miniștri și, de față cu aceștia, îi spuse lui Indumati: „Nobilă mesageră, iată ce am hotărât: du-te la Patala și revino cu regina Svayamprabha și fiicele sale, precum și cu toți cetățenii de frunte din cetate. Aduceți cu voi și o ulcea pecetluită cu apa calvarului, care e legată de Hatakesvara. Apoi mergeți - regina Svayamprabha, fiicele sale, precum și toată nobilimea cetății - și prosternați-vă la picioarele suveranului vostru, regele Trailokyamalin; și toți să jure solemn, în prezența miniștrilor mei, că se pun chezași că Trailokyamalin, împreună cu prietenii

OCEANUL POVEȘTILOR (Kathasaritsagara)

275

și sprijinitorii săi îmi vor rămâne supuși și veșnic fideli; și că *nagasii* nu vor mai pustii recoltele. Apoi regele, nobilii și toți fruntașii și cetățenii de vază să-și dea copiii ca zălog. Iar toată această înțelegere să o facem în scris și să o pecetluim bând apa calvarului în care a fost spălată imaginea lui Hatakesvara. Atunci îl voi slobozi din temniță pe regele Trailokyamalin!"

Așa grăi Merudhvaja, după care o lăsă pe isteța Indumati să-și vadă de drum. Aceasta se duse mai întâi, așa cum primise poruncă, la Trailokyamalin pe care îl încunoștință de condițiile puse de regele Merudhvaja pentru eliberarea sa: iar după ce suveranul *daitya* încuviințase ceea ce întreprinsese, mesagera se înapoie la Patala de unde reveni cu regina Svayamprabha, fiicele sale și toți ceilalți (fără a uita ulceua cu apa calvarului) pe care îi puse să înfăptuiască ceremonia prescrisă, în prezența consiliului miniștrilor al învingătorului regelui *asurasilor*. După ce Trailokyamalin îndeplinise tot ce îi fusese impus, regele Merudhvaja îl eliberă din temniță și îl pofti, împreună cu familia și suita sa, la palat unde îi primi și îi ospetă cu toate onorurile. Apoi primi aurul și giuvaerurile *asurasi-lor*, după care îl trimise pe Trailokyarhalin înapoi la sălașul său din Rasatala. Iar Traylo-kiamalin înscăunându-se, se bucură deopotrivă cu nobilii și toți supușii săi. În timpul acesta, Merudhvaja împrăstie pe suprafața pământului comorile și bogățiile primite de la *asurasi*, la fel cum norii încărcati de apă împrăstie ploaia binefăcătoare.

După un timp, regele *daitya* se sfătuiește cu soția sa și amândoi conveniră să le dea pe frumoasele lor fiice de soție fiilor lui Merudhvaja. Ca urmare, amintindu-și de jurământul de vasalitate pe care îl făcuse, călători la cetatea seniorului pentru a-i aduce la cunoștință hotărârea sa și pentru a-l invita pe el și familia sa în ospetie la Patala. Merudhvaja îl întâmpină cu toată cinstea cuvenită, iar Trailokyamalin îi spuse: „Slăvite rege, rândul trecut nu ai izbutit să vezi toate minunățiile de la sălașul nostru din Rasatala. Te invităm, deci, acum să ne vizitezi, împreună cu toată familia ta, iar noi te vom însoți și îți vom fi călăuze credincioase. Totodată, încuviințează ca frumoasele mele fiice să devină soțiile fiilor tăi."

Merudhvaja îi chemă, fără zăbavă, pe soția și fiii săi și le povestește ce îi spusese regele *asura*, adăugând că acum îngăduia ca fiicele sale să se mărite cu cei doi prinți. Însă Muktapthaladhvaja îi zise: „V-am spus și repet că nu mă voi căsători până nu voi termina tot ritualul de proslăvire a marelui zeu Siva. Te rog să-mi ierți hotărârea. Însă

Malayadhvaja să o ia pe fata pe care o iubește căci - după cum văd - el nu va fi niciodată fericit

276

SOMADEVA

fără ea." însă fratele mai mic îi răspunse cu hotărâre: „Nobilul meu frate, atâta vreme cât sunt viu nu voi comite nelegiuirea faptă de a mă căsători înaintea ta!" Disperat, tatăl lor, Memdhvaja, interveni și pleda insistent ca fiul său cel mare să renunțe la hotărârea sa, dar nu izbuti. Iar Trailokyamalin, văzând care era situația, își luă rămas bun de la Merudhvaja - care era necăjit și amărât - și se înapoie, așa cum venise.

Acasă, Trailokyamalin îi chemă la el pe soția și pe fiul său și, cu obidă în glas, le zise: „Vedeți cum Norocul este pornit împotriva noastră și ne umilește? Nu de mult muritorii aceia se rugau să le dăm pe fetele noastre de soție pentru fiii lor, iar eu i-am respins; acum, când am fost de acord să ne încuscrim, m-au jignit, refuzându-mă!" Dar soția și fiul îi răspunseră: „Cine poate spune ce va hotărî Soarta până la urmă? Căci este posibil, oare, ca fagăduiala făcută de Siva să nu se îplinească?"

Aflând neplăcuta veste, cele două fecioare - Trailokyaprabha și Tribhuvanaprabha - anunțară hotărârea pe care o luaseră împreună: „Vom posti și nu vom mânca timp de douăsprezece zile. Dacă în răgazul acesta Marele Zeu nu se va milostivi înfăptuind căsătoria noastră, ne vom jertfi intrând amândouă în foc! Nu vrem să ne păstrăm trupurile ca să fie pângărite sau doar ca să trăim!"

După ce făcură acest legământ, surorile începură să postească așezate în fața imaginii zeului, cufundate în meditație și murmurând rugăciuni. Iar suveranul *daitya* și regina, iubindu-și foarte mult fiicele, li se alăturară la post și rugăciuni. Atunci Svayamprabha, mama fetelor, o trimise din nou pe isteța Indumati ca să o înștiințeze pe Kuvayalavali, regina lui Merudhvaja, despre întorsătura pe Care o luaseră lucrurile. Merudhvaja află și el vestea și amândoi soții hotărâră - din considerație pentru celălalt cuplu regal - să înceapă și ei a posti. Iar fiii, cei doi prinți, le urmară pilda, deoarece își iubeau părinții.

În felul acesta familiile domnitoare din două lumi se găseau în impas. Șase zile și șase nopți fămase Muktapthaladhvaja postind, iar în dimineața celei de a șaptea, când se trezi, îl chemă la el. pe prietenul Mahabuddhi - care în viața anterioară fusese Samyataka - și îi zise: „Prietene, azi noapte am visat un vis. -Se făcea că mă urcasem în vehiculul acela miraculos pe care l-am primit în dar de la pustnicul Tappadhana, care își schimbă înfățișarea după voie și te poartă ca vântul acolo unde te duce gândul. De data aceasta devenise o caleașca zburătoare cu care am călătorit până la un templu ceresc dedicat lui Siva, foarte departe de aici, la poalele muntelui Mera. Acolo am zărit o fată cu înfățișare divină, dar slăbită din pricina vieții de ascet, plină de aspre penitențe. Deodată s-a ivit un bărbat cu părul lung și încâlcit, care - arătând cu degetul spre frumoasa fecioară - mi-a spus, râzînd: «Ai fugit de o fată, dar - vai! - aici ai dat peste alta care te așteaptă!» Am rămas uitându-mă la ea, iar ochii mei nu se mai saturau privind-o. Dar noaptea a ajuns la capăt și m-am trezit. Am să mă duc acolo să o caut pe fata aceea divină, iar de nu o voi găsi, am să mă arunc în foc! Ce o fi vrând să-mi semnaleze Destinul făcându-mă să mă îndrăgostesc de o fată pe care am văzut-o în vis, după ce mai întâi am respins-o pe fecioara *daitya*, care mi-a fost oferită nu de mult? Oricum, sunt încredințat că dacă mă duc acolo voi avea parte de noroc". Așa cugetă prințul, apoi chemă în gând miraculosul vehicul dăruit de ermit, care putea lua orice înfățișare și te purta în orice colț al lumii. De data aceasta se prezentă ca o caleașca zburătoare în care prințul urcă și purcese spre locul unde trebuia să se afle templul celest dedicat lui Siva. Când ajunse la destinație văzu un templu care era aidoma aceluia din vis. Bucuros, prințul începu să efectueze ceremoniile și ritualurile de proslăvire a marelui zeu, în apa sfântă care curgea acolo și care se numea Siddhodaka. Și nu avea pe nimeni cu el care să-l sprijine la înfăptuirea ritualurilor religioase în afară de prietenul său.

În timpul acesta, regele Merudhvaja, slăbit de postul îndelungat pe care îl ținea împreună cu familia sa, în cetate, află că fiul său cel mare, prințul Muktapthaladhvaja, a pornit într-o călătorie tainică. Despre acest lucru s-a auzit și la Patala. Atunci Trailokyamalin, împreună cu soția, cele două fiice și o suită numeroasă, porniră - fără a renunța la post - către Merudhvaja. Se sfătuiră, cugetară și hotărâră așa: „De bună seamă că, fiind a paisprezecea zi, prințul s-a dus să-l proslăvească pe Siva. îl vom aștepta aici, iar dacă nu se arată, vom merge după el, orice s-ar întâmpla".

Chiar în aceeași zi Padmavati, care se afla în locul de sihăstrie al lui Siva, numit Meghavana, le zise fetelor din suita ei: „Draghele mele prietene! Ieri noapte am visat că m-am dus la Siddhisvara, unde m-a întâmpinat un bărbat cu părul încâlcit, care a apărut din templul zeului și mi-a spus: «Fata mea, necazurile tale sunt pe cale de a lua sfârșit! Curând te vei uni cu soțul tău». Apoi el a plecat, iar eu m-am trezit și nu am mai putut dormi. De aceea, haideți să mergem acolo!"

Potrivit hotărârii luate, Padmavati și femeile din suită purceseră către templul lui Găuri de la poalele muntelui Meru. Când prințesa ajunse acolo, îi zări din depărtare pe Muktapthaladhvaja scăldându-se în Siddhodaka și, uluită, grăi către prietenele sale: „Bărbatul acela e leit iubitul meu! Priviți ce asemănare! Ce

278

SOMADEVA

OCEANUL POVEȘTIILOR (Kathasaritsagara)

minunat! Dar oare-i chiar el? Nu cred, căci el e muritor!" însă prietenele din suită, după ce se uitaseră cu atenție, îi ziseră: „Iubită prințesă! Nu numai că seamănă cu iubitul tău, dar bagă de seamă ce mult seamănă însoțitorul său cu Samyataka, prietenul său. Noi suntem încredințate, așa cum ți s-a dezvăluit în visul pe care ni l-ai

povestit, că Siva - în marea lui milostenie și cu puterea sa - i-a adus aici după ce, din pricina blestemului, s-au încarnat în oameni de rând. Altminteri, cum ar putea niște muritori să ajungă la sălașul ceresc al zeului?" La auzul acestor cuvinte înțelepte, Padmavati, cuprinsă de o puternică emoție, i se închină zeului, apoi se piti lângă simbolul acestuia, pentru a afla cine era cu adevărat străinul acela.

Între timp Muktapthaladhvaja, care se scăldase, reveni la templu și începu- a se închina, proslăvindu-l pe zeu; apoi, uitându-se în jur, îi zise prietenului său: „Ce ciudat! Iată templul pe care l-am văzut în vis, durat în pietre prețioase, cu *lingă* lui Siva vizibil de la mare distanță. Dar unde e fecioara cu înfățișare divină pe care de asemenea am văzut-o în vis? Dacă nu o găsesc sunt hotărât să-mi pun capăt zilelor!"

Fetele din suita lui Padmavati auziră cuvintele pe care prințul le rostise cu glas tare și îi spuseră prietesei, în șoaptă: „L-ai auzit? Nu încape îndoială că este prințul și că a venit aici pentru că te-a văzut în vis! Și dacă nu te întâlnește a zis că își ia viața! Să mai rămânem ascunse să vedem ce o să facă".

În timp ce Padmavati și suita ei stăteau ascunse, Muktapthaladhvaja reveni de la scăldat și începu să se închine, proslăvindu-l pe Siva. Apoi înconjură templul de trei ori cu brațul drept îndreptat spre sfântul lăcaș; iar după ce el și prietenul său îl ocoliră a treia oară, își amintiră că în viața lor din trecut făcuseră parte din neamul *vidyadhara*. Bucuroși, tinerii începură să evoce amintirile din viața lor anterioară, când deodată, Padmavati ieși la iveală în fața ochilor lor uluiți. Iar Muktapthaladhvaja, care - zărind-o - își aminti de ea, așa cum fusese în viața din trecut, se bucură și îi zise prietenului său: „Ea este chiar prințesa Padmavati, pe care am văzut-o în vis! De bună seamă, zeul milostiv i-a îndrumat pașii încoace! Mă duc la ea chiar acum, să-i vorbesc!"

Îndată prințul merse și se aruncă plângând la picioarele ei: „Să nu mai pleci nicăieri, prințesă, - o imploră el - căci eu sunt Muktapthalaketu, fostul tău iubit! Eu am devenit om muritor din pricina blestemului rostit de Dridhavrata, ucenicul ermitului Tapodhana. Acum însă mi-am reamintit viața anterioară!" Grăind așa, mânat de mare dor, prințul vru să o îmbrățișeze. Însă ea, alarmată, se făcu nevăzută, dar rămase pe loc, cu ochii în lacrimi.

279
Iar prințul, nemaivăzând-o, deznădăjduit se prăbuși leșinat. Atunci prietenul prințului rosti cu glas tare următoarele cuvinte, deși nu vedea nimic în fața ochilor: „De ce, oare, prințesă Padmavati, nu vrei să-i vorbești iubitului pe care l-ai dorit cu ardoare, pentru reîntoarcerea căruia ai îndurat atâtea chinuri și-ai dus o viață ascetică aspră? Iar eu sunt Samyataka, tovarășul iubitului tău, care a suferit și el din pricina blestemului. De ce nu îmi spui un cuvânt bun, de vreme ce am suferit pentru tine?" Apoi Samuyataka îl ajută pe prinț să revină și îi spuse: „Aceasta este pedeapsa pentru faptul că ai respins-o pe aceea minunată prințesă *daitya* care ți s-a oferit din mare dragoste pentru tine!"

Când auzi aceste cuvinte, Padmavati - care continua să rămână ascunsă privirilor celor doi tineri - le zise fetelor din suită: „Ați auzit? El nu are nici o înclinație pentru fata aceea de *asural*!" Atunci prietenele i-au spus: „Nu vezi cum toate se potrivesc? Îți amintești cum demult, când a fost blestemat, iubitul tău l-a rugat pe pustnicul Tapodhana să-l blagoslovească pentru ca în inima sa de om muritor să nu aibă loc niciodată vreo altă femeie, decât prințesa Padmavati? Datorită harului căpătat atunci el nu simte nici o atracție pentru altă femeie".

Padmavati avea totuși unele îndoieli.

Atunci Muktapthaladhvaja, care de-abia o regăsise și o și pierduse din nou, rosti - plângând - aceste cuvinte: „Scumpa mea Padmavati! Nu îți dai seama că pentru tine am fost blestemat atunci, la Meghavana, și am decăzut din condiția mea de *vidyadhara*? Să fii încredințată ca acum și aici îmi voi afla sfârșitul!"

Padmavati ascultă cuvintele pline de jale, apoi grăi către suita sa: „Deși toate amănuntele se potrivesc, mi-e teamă totuși că cei doi bărbați au aflat toate lucrurile acestea din auzite, transmise prin viu grai. De aceea nu sunt convinsă întru totul, dar nu îmi ies din cap durerea și tristețea cuprinse în glasul său. De aceea am să mă duc la templul lui Găuri, mai ales că tocmai e vremea rugăciunii". Apoi, însoțită de suita sa, Padmavati se duse la locul de sihăstrie a lui Ambika și, după ce o proslăvi pe zeiță, înălță această rugă: „Dacă bărbatul pe care tocmai l-am întâlnit la Siddhisvara este cu adevărat fostul meu iubit, atunci, o, zeiță!, fă așa ca să ne reunim cât mai repede!" Pe când Padmavati invocă bunăvoința zeiței, Muktapthaladhvaja - care rămăsese la Siddhisvara - îi zise lui Mahabuddhi, care în viața anterioară fusese prietenul său Samyataka: „Sunt încredințat că s-a dus la locul ei preferat, templul zeiței Găuri. Să mergem și noi acolo". Grăind așa, prințul și prietenul său se urcară în

280

SOMADEVA

caleașca miraculoasă care îi purtă în zbor la locul de sihăstrie al lui Ambika.

Padmavati și suita zăriră din depărtare sosind și pogorându-se din cer minunata caleașca, iar însoțitoarele exclamară: „Privește minunea, prințesă! A sosit călătorind prin aer cu o caleașca fermecată! E cu puțință ca un simplu muritor să aibă asemenea putere?" Atunci, Padmavati le-a răspuns: „Dragele mele prietene! Aduceți-vă aminte că după ce iubitul meu a fost blestemat de Dridhavrata, și eu l-am blestemat pe acesta ca să-l slujească în chip de vehicul magic pe prinț în timpul vieții lui de om muritor, purtându-l oriunde dorea și luând orice înfățișare, după plac. De aceea, nu mă îndoiesc că vehiculul zburător este chiar învățacul ermitului, cu ajutorul căruia prințul poate călători pretutindeni!" Atunci însoțitoarele au întrebat-o: „Bine prințesă, cunoscând ceea ce ai spus, de ce nu-i vorbești? Ce aștepti?" Gânditoare, Padmavati le-a răspuns: „Cred că ar trebui, dar încă nu sunt absolut convinsă. Și presupunând că este chiar iubitul meu, cum să mă apropii de el când se află în trupul altuia?"

De aceea să mai așteptăm, să rămânem ascunse și să vedem ce face!" Apoi prințesa, înconjurată de suita ei, rămase în așteptare, în ascunzătoarea ei.

Muktaphadhvaia coborî din caleașca și, cu alean, depănă amintirile de față cu prietenul său, zicând: „Iată, aici am întâlnit-o prima dată pe iubita mea, când *raṅgasii* aceia îngrozitori au vrut să o răpească! Tot aici, în grădină, ne-am întâlnit, după ce mă alesese să-i fiu soț. Și iarăși aici s-a întâmplat că a fost rostit blestemul care m-a aruncat în lumea muritorilor, iar ea a vrut să-și pună capăt zilelor ca să mă urmeze și cu greu marele ermit a izbutit să o convingă să renunțe! Iar acum iubita mea fuge din calea mea și nici nu vrea să mă vadă!" Auzindu-l, Padmavati le zise însoțitoarelor sale: „Cu adevărat este el, iubitul meu! Dar cum să mă apropii de el dacă nu și-a regăsit încă trupul lui adevărat? Pentru asta toată nădejdea mea rămâne la Siddhisvara. Acolo am avut minunatul vis, și tot acolo am să găsesc, cred, dezlegarea!" Așa grăi Padmavati, după care se înapoie la Siddhisvara și, îndreptându-și ochii către *lingă*, semnul lui Siva, înălță această ragă: „îndură-te și unește-mă cât mai iute cu iubitul meu, după ce își va fi regăsit trupul pe care îl avea la început! Ori de nu, hărăzește-mi moartea! Altă cale nu există!" Apoi rămase în curtea zeiței, împreună cu prietenele ei.

În timpul acesta, Muktaphaladhvaia o căută pe prințesă în sfântul lăcaș al zeiței Găuri și, negăsind-o, îi zise prietenului

său: „Nu este aici! Să mergem la templul lui Siva și dacă nu este nici acolo, atunci mă arunc în foc!" Prietenul său însă se sili să-i ridice moralul, spunându-i: „Cuvântul pe care ți l-a dat venerabilul ermit și făgăduiala făcută de marele zeu nu pot fi în zadar!" Apoi, amândoi urcară în caleașca vrăjită, care îi duse ca vântul la Siddhisvara. Padmavati îi văzu venind și, plăcut surprinsă, exclamă către suita sa: „Priviți! A venit chiar și aici!"

Muktaphaladhvaia intră în lăcaș și, văzând ofrande așezate în fața imaginii zeului, zise: „Privește, prietene! Cineva a fost de curând aici și a proslăvit simbolul marelui zeu. Nu încape îndoială că iubita mea este aceea care i s-a închinat și că trebuie să fie aici undeva!" Grăind așa, privi în jurul său, dar negăsind-o, începu să strige cu durere atârnată de dor, iarăși și iarăși: „Ah, iubita mea Padmavati!" Apoi, copleșit de fierbințelile iubirii, prințul începu să alerge bezmetic înapoi și încolo. Când auzea chemarea cucului i se năzărea că e glasul iubitei sale, când vedea coada păunului i se părea că sunt pletele ei, iar floarea de lotus o asemuia cu chipul prințesei. Atunci Mahabuddhi, văzând starea prietenului său, interveni cu hotărâre, zicând: „Vino-ți în fire, prințe! De prea mult post ai slăbit și la trup și la minte! Gândește-te la tine, adu-ți aminte că tu ai cucerit Patala, ține seama că Merudhvaja, părintele tău; mama ta regina Vinayavati; Trailokyamalin - regele *asurasilor*, care îți va fi socru, și fiica sa Trailokyaprabha - care îți va deveni soție; precum și la Malayadhvaia, fratele tău mai mic, cu toții vor crede - dacă nu vor primi vești de la tine - că ți s-a întâmplat vreo nenorocire și - slăbiți cum sunt din pricina îndelungatului post pe care l-au ținut - își vor da duhul! Curaj! Să mergem, să-i îmbărbătăm până nu-i prea târziu, căci ziua e pe sfârșite!" Însă Muktaphaladhvaia replică: „Du-te tu, ia caleașca mea și întărește-le nădejile!" Atunci prietenul îl întrebă pe prinț, cu îndoială: „Dar, oare, discipolul ermitului - care a fost sortit să-ți slujească drept vehicul de transport, mi se va supune?" Auzindu-i obiecția, prințul îi zise: „Să mai așteptăm puțin, prietene, să vedem ce se va petrece."

Padmavati auzi convorbirea dintre prinț și prietenul său și spuse următoarele însoțitoarelor sale: „Acum știu că el este fostul meu iubit, toate amănuntele se potrivesc! Dar el a decăzut, căci fiind sub forța blestemului a fost silit să poarte trup de muritor! Și eu am fost afectată de un blestem, căci am răs pe seama acelei fecioare de *siddhaf* în timp ce Padmavati își dezvăluia

282

SOMADEVA

gândurile, luna se înălță pe cer, roșie ca focul care mistuie inimile iubiților despărțiți cu sila. Curând clarul de lună pătrunse în toate colțurile firii, întezind văpaia iubirii în inimi. Atunci prințul începu să se jeluiască, iar Padmavati - fără să i se arate - îi zise: „Prințe! Tu ești iubitul meu dintr-o viață anterioară, însă deoarece te afli în trup străin, mi te înfățișezi ca un necunoscut, iar eu pentru tine sunt soția altuia! Și atunci, de ce te tânguești la nesfârșit? Mai bine căută mijlocul de a depăși impasul, căci trebuie să existe unul, dacă ermitul a grăit adevărul". Când Muktaphaladhvaia auzi - și recunosc - glasul iubitei sale, deși nu o vedea, fu cuprins de o stare în care disperarea și nădejdea se împleteau. Și cu bucurie plină de emoție îi zise: „Prințesă, mi-am amintit de starea mea din viața anterioară și de aceea te-am recunoscut îndată ce te-am zărit, căci tu purtai vechiul tău trup. Însă tu m-ai cunoscut când eram *vidyadhara*, iar acum - când am alt trup - nu ai izbutit să mă recunoști. De aceea trebuie neapărat să abandonez învelișul acesta blestemat!" Prințul tăcu; prințesa rămase mai departe nevăzută.

Noaptea era pe sfârșite. Mahabuddhi, prietenul prințului, care în viața anterioară fusese Samyataka, fu doborât de oboseală și adormi. Atunci Muktaphaladhvaia, socotind că atâta timp cât nu se va debarasa de trupul său nu o va recăpăta pe iubita sa Padmavati, adună lemne și ridică un rug, căruia îi dădu foc. Apoi îl proslăvi pe Siva întrupat în *lingă* și îi adresă următoarea rugă: „Slăvit zeu, miluiește-te și redă-mi vechiul trup ca să o redobândesc pe iubita mea Padmavati!" apoi se aruncă în vâlvătaiele rugului și se făcu scrum. Între timp Mahabuddhi se trezi și, nezărindu-l pe prinț, îl căută pretutindeni, dar în zadar. Când însă văzu rugul arzând și limbile de foc ce se înălțau ca niște șerpi devoratori își dădu seama ce se întâmplase și, cuprins de mare durere pentru pierderea prințului, se aruncă fără să pregete în foc.

Padmavati, martoră la cele petrecute, fu cuprinsă de remușcări și începu să se căineze în fața suitei, spunând cu

jale: „Vai, ce rușine! Inima femeii este mai aspră decât stânca neclintită de valuri! Altminteri viața ar fi trebuit să-mi părăsească trupul când am văzut grozăvia petrecută! De ce să mă agăț de viața aceasta nenorocită? Chinurile mele nu vor cunoaște sfârșit, iar previziunile ermitului nu se adevăresc, de aceea mai bine mor! Dar nu se cuvine să intru în același foc, cenușa mea nu trebuie să se amestece cu cenușa unor oameni străini. De aceea am să mă

OCEANUL POVEȘTILOR (Kathasaritsagara)

283

spânzur, izbăvind-mă în modul acesta!" Așa grăi prințesa, apoi împleti un ștreang de liane - în fața zeului Siva - pe care îl atârna de un arbore *asoka*.

Fetele din suită se străduiau să o împiedice, rostind încurajări, - când apără pustnicul Tapodhana, care îi zise:

„Fata mea, ferește-te

să faci o faptă necugetată! Ceea ce ți-am făgăduit, se va realiza, ai încredere! Soțul tău se va ivi foarte curând,, fiindcă asprele penitențe pe care le-ai îndurat, precum și rugile înălțate au pus capăt blestemului! De ce nu ai încredere în tine și de ce ești atât de tristă când căsătoria ta este atât de aproape? Am venit repede căci am aflat - cu puterea mea de previziune - ce se petrece aici!"

Padmavati îl ascultă pe sfântul ascet. Câteva clipe îl munciră îndoielile și tocmai când se prosterna cu venerație la picioarele ermitului, Muktapthaladhvaja, care își lepădase învelișul de om muritor, se ivi reîntrupat ca *vidyadhara*, împreună cu fidelul său prieten. Iar Padmavati, văzându-l pe fiul regelui *vidyadhara* că apare plutind în văzduh, își simți inima copleșită de bucurie. Iar Muktapthalaketu când o zări o sorbi din ochi (ca să ne exprimăm așa) și se bucură ca atunci când însetatul rătăcit în deșert zărește în cale-i un râu cu apă limpede. Și amândoi, reuniți după lunga noapte a despărțirii, se prosternară cu recunoștință la picioarele sfântului ermit. Iar acesta i-a întâmpinat, spunându-le: „Inima mea s-a umplut de mare bucurie, văzându-vă reuniți, fericiți, la sfârșitul chinurilor îndurate din pricina blestemului!"

Trecu noaptea, iar dimineața veniră în căutarea lor regele Merudhvaja, călare pe elefantul primit în dar de la Indra, împreună cu soția și fiul mai mic; precum și Trailokyamalin, suveranul *daitya*, împreună cu fiica sa Trailokyaprabha, călătorind într-o caleașcă și însoțit de haremul și suita sa. Ermitul Tapodhana îl prezentă pe Muktapthalaketu celor doi suverani și le povesti cum acesta devenise om muritor, pentru a-i sluji pe zei, și cum fusese eliberat de blestem, recăpătând vechea sa înfățișare. După ce Merudhvaja și ceilalți auziră lămuririle, renunțară să se sacrifice aruncându-se în foc; ei se îmbăiară în râul Siddhodaka și se purificară, înlăturând astfel toate grijile și necazurile care îi chinuisem până atunci. Apoi, la îndrumarea ermitului, îl proslăviră pe Siva. Atunci Trailokyaprabha își aminti de viața sa din trecut și își zise: „Cu adevărat eu sunt aceea care era Devaprabha, fiica regelui neamului *siddha*, de care a râs Padmavati, când îndura de bunăvoie asprile vieții ascetice pentru a-l dobândi ca soț pe împăratul tuturor *vidyadharasi-lor*; și care s-a aruncat în foc pentru ca dorința fierbinte să i se înlătuiească? Acum am

284

SOMADEVA

renăscut în neamul *daitya*, iar aici se află însuși prințul râvnit pe care l-am iubit și care și-a recăpătat condiția de *vidyadhara*. Însă acum, după ce și-a redobândit trupul său de odinioară, nu se cuvine să și—l unească din nou cu al meu. De aceea, o să dau ofrandă focului trupul acesta al meu, pentru ca astfel să pot deveni soția sa!" Așa cugeta prințesa *asurași*, după ce își înștiința părinții despre hotărârea pe care o luase, intră în focul aceluiași rug în care se aruncase prințul mai devreme. Atunci apără însuși Zeul Focului, care - în marea sa milostenie - îi dăruie înapoi trupul ce fusese al ei odinioară și, adresându-i-se lui Muktapthaladhvaja, îi zise: „Aceasta este domnița Devaprabha care de dragul tău și-a sacrificat trupul în focul meu. Primește-o acum ca pe soția ta!" Grăind așa, Agni dispăru.

Sosi Brahma împreună cu Indra, însoțiți de restul soborului de mari zei. Veniră și Padmasekhara, suveranul *gandharvasi-lor*, și Ciandraketu, cârmuitorul neamului *vidyadhara*. Iar Padmasekhara o dădu pe Padmavati, fiica sa, de soție prințului Muktapthalaketu, cu toate ritualurile și pompa cuvenite. Iar prințul se înclină cu mult respect în fața părintelui soției sale. Și pentru că obținuse fata pe care o dorise atâta amar de vreme, pentru care îndurase atâtea suferințe, socoti că a cules fructele rodite de arborele dorinței sale și se căsători și cu prințesa din neamul *siddha*. Iar prințul Malayadhvaja se uni, în cele din urmă, cu iubita sa Tribhuvanaprabha, pe care o primi din mâinile tatălui ei, Trailokyamalin, cu fast și ceremonial strălucit.

Atunci Merudhvaja, mulțumit că fiul său cel mic, Malayadhvaja, se rostuipe cu o soție adorabilă, îl unse moștenitor unic al împărăției sale, care se întindea pe toată suprafața pământului, iar el și soția sa, regina Kuvayalavali, se retraseră în solitudinea schimniciei pentru a petrece în post și rugăciuni zilele pe care le mai aveau de trăit. Trailokyamalin, regele *daityasi-lor* se înapoie, la rândul său, împreună cu soția și toată suita, pe tărâmurile sale; iar Indra îi dăruie lui Muktapthalaketu splendida împărăție a lui Vidyuddhvaja. În clipa aceea se auzi din slăvi un glas care spunea: „Muktapthalaketu va domni cu măreție peste neamurile *vidyadhara* și *asura*. Iar zeii se vor înapoia la sălașurile lor!"

Supunându-se poruncii auzite din ceruri, Brahma, Indra și toți ceilalți zei plecară încântați că totul se sfârșise cu bine. Tapodhana îl luă pe discipolul său, Dridhavrata, care de asemenea fusese izbăvit de blestem, și se înapoie la sălașul său de sihăstrie. Ciandraketu se înapoie și el în regatul *vidyadhara*, împreună cu

fiul sau Muktapthalaketu, care fusese blagoslovit cu două neveste Regele Ciandraketu domni vreme îndelungată cu glorie ajutat de **fiul** său, prințul Muktapthalaketu. Dar în cele din urmă obosit și dezgustat de lumea aceasta cu prea multe ei plăceri trecu povara cărmuirii pe umerii fiului său, iar el și regina se retraseră într-o peșteră de ermiți.

Muktapthalaketu - pe care Indra l-a împuternicit să cărmuiască țărâmul *asurasi-lor* și căruia părintele său îi cedase domnia peste neamul *vidyadhara* - a condus treburile cu înțelepciune și dreptate și a trăit timp foarte îndelungat cu iubita sa 'Padmavati', care era fericirea întrupată, bucurându-se deplin de plăcerile vieții și de bogățiile celor două țărâmurii.

Dar în cele din urmă Muktapthalaketu își dădu seama că patimile sunt degradante și dăunătoare, de ' aceea renunță la plăcerile lumești și se retrase în tihna unui sălaș de sihăstrie din inima pădurii. Aici el duse o viață ascetică aspră, de penitente și rugăciuni, dobândind cea mai înaltă glorie, fiind așezat alături de Marele Zeu Siva.

ti

Cuprins

<i>Cuvânt înainte</i>	5
Minunatele pățanii ale viteazului Sridatta și ale iubitei sale Mrigankavati.....	7
Povestea virtuozității și isteței Devasmita.....	18
Povestea credinciosului și viteazului Vidușaka	27
Povestea lui Phalabhuti cel sărac cu duhul, dar favorizat de soartă.....	44
Povestea lui Jimutavahana, prințul mărinimos, care nu a prețuit să se jertfească pentru a-i salva pe alții.....	57
Povestea celor doi frați - Așokadatta și Vijayadatta.....	70
Nișciayadatta, tânărul naiv care credea în fidelitatea femeii.....	81.
Povestea regelui Vikramaditya și a frumoasei curtezane Madanamala.....	94
Povestea prințului Sringabhujă de care s-a îndrăgostit frumoasa Rupasikha, isteța fiică de raksasa.....	103
OCEANUL POVEȘTILOR (Kathasaritsagara)	287
Povestea regelui Parityagasena care avea o regină pizmașă și doi fii minunați.....	117
Povestea regelui Mahasena și a virtuosului său sfetnic brahman Gunasarman.....	126
Povestea prințesei mofturoase Anangarati și a celor patru tineri pretendenți la mâna ei ...	140
Nala și Damayanti.....	157
Povestea regelui Kamalakara și a iubitei sale soții, prințesa Hamsavali.....	168
Avatarurile prințului Sridarsana și ale soțiilor sale, Padmișta și Anangamanjari.....	180
Sundarsena și Madaravati.....	204
Povestea celor doi brahmani, Kesata și Kandarpa.....	224
Gâlceava zeilor cu demonii sau povestea prințului Muktapthalaketu și a iubitei sale, prințesa Padmavati.....	236

CĂRȚILE NOASTRE -LA DISPOZIȚIA D-VOASTRĂ

Editurile SAECULUM I.O. și VESTALA

(Str. Ciucea Nr. 5, Bl. L 19, Ap. 216, Cod 74696, București - 72), oferă spre vânzare cititorilor interesați cărțile publicate sub egida lor cu o reducere de 10% din prețul de vânzare, în cazul în care le achiziționează direct de la depozitul editurilor (str. Iacob Negruzzi, nr. 7), cu plata în numerar sau le comandă în scris (cu plata ramburs).

Beneficiază de acest avantaj (inclusiv de gratuitatea expedierii prin poștă) oricine cumpără sau comandă cărți în valoare de minimum 40 000 lei.

Cititorii pot achita și prin virament, plătind anticipat contravaloarea cărților comandate în contul

Editurii SAECULUM Î.O. nr. 4072996359567, deschis la B.R.D. Titan, București. .

Relații suplimentare la telefonul 630 54 12, seara sau dimineața până la orele 8 .

Comanda promptă vă garantează reținerea titlurilor dorite!

A se vedea lista titlurilor disponibile și în curs de apariție pe coperta 3.

TITLURI DISPONIBILE

T 400p.

Procesul marelui Antonescu, ediție critică de Maree Ciucă, voi. I+H, 432+480 p., **25995 lei**;

O. Goga, Poezii, „Bibliografia școlară”, 224 p., 7995 lei. *Ion Barbu, Poeme*, „Bibliografia școlară”, 192 p. **7495 lei**; *Florentin Popescu, Dicționar de literatură română* colecția „Bibliografia școlară”, 240 p., 9995 lei *N. Chirvase, Literatura română. Poezia. Comentarii și teste pentru examenele de*

bacalaureat și admitere în facultate, 208 p., **7995 lei**;

Nicolae Constantinescu - Rodica Zâne, Literatura română. Proza. Comentarii pentru examenele de bacalaureat și admitere în facultate, 176 p., **7495 lei**; *Emil Mănu, Cafeneaua literară*, 176 p., **7995 lei**; *Titus Bărbulescu, Lucian Blaga. Teme și tipare fundamentale*, „Bibliografia școlară”, 160 p., **7495 lei**; *Pavel Țugui, Eminescu-Creangă. Documente biografice inedite*, 256 p., **8495 lei**;

Nicolae Băciu, Agonia României. Dosarele secrete acuză, 384p., **8995 lei**;

M. Eminescu, Basarabia - pământ românesc, samavolnic răpit, 208 p., **7995 lei**;

M. Eminescu, Sfântul pământ al Transilvaniei, 224 p., **8995 lei**;

Horia Matei, Enigmele Terrei, voi. I-H, 368+368 p., 24995 lei;

Robert Scheffer, Orient regal. 5 ani la curtea României, 192 p., **7995 lei**;

B. P. Hasdeu, Omul de Flori. Basme și legende populare românești, ediție critică de I. Oprea, 400 p. **11995 lei**, *Anecdote despre mari personalități. Dicționar*, 28, **9995 lei**;

Somadeva, Vetlapanciavimsati (Cele ale demonului), 192 p., **6495 lei**;

Paul Lieckens, Efectul de pu-amida, 176 p. *Jenny Randles, Înconjurați de ?* **5 lei**; *Paul Ștefănescu, Enigme neelucidate ale* **9495 lei**;

2

CĂRȚILE

ESENȚIALE

ALE OMENIRII

d

OCEANUL POVEȘTILOI

Capodoperă a literaturii indiene, datorată poetului

Somadeva (sec. XI),

OCEANUL POVEȘTILOI

reprezintă una dintre cele

mai frumoase și mai

captivante cărți ale
umanității.

Stilul alert, intrigă savant
elaborată, desfășurarea
dramatică, plină de
suspans, amestecul
familiar al ființelor
fantastico-mitologice în
curgerea acțiunii, filonul
filosofico-moral implicat,
polivalența semnificațiilor
dau lucrării o
rezonanță aparte.

Tradusă demult în limbile
de mare circulație, ea
îmbracă deabia acum haina
expresiei românești.

SAECULUM 1.0. VESTALA